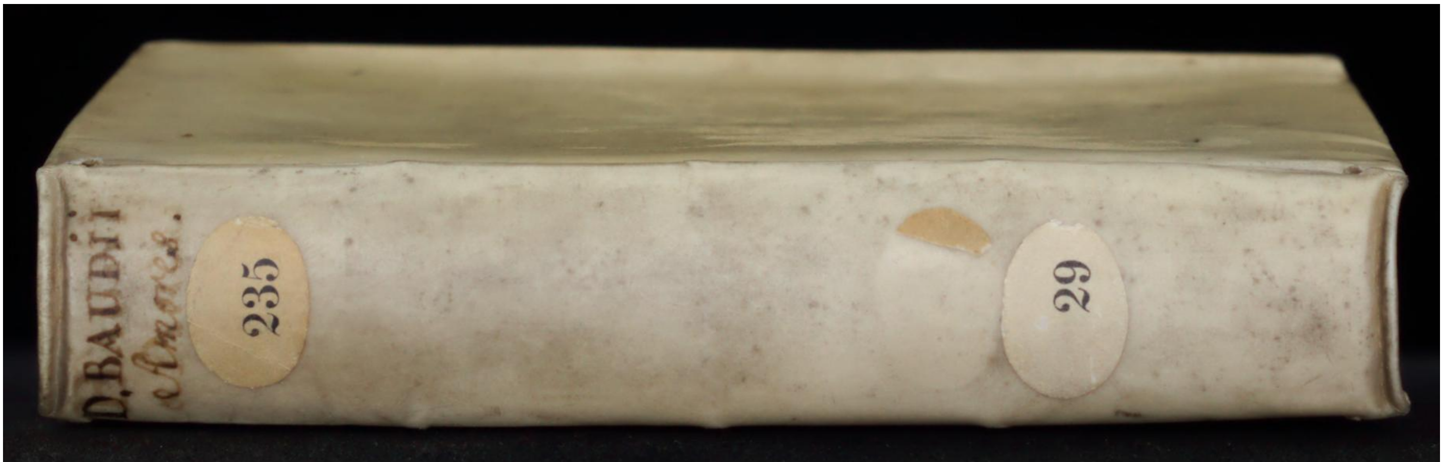
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

KK. Poes. N° 1517

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

KW
235
A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

836. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

DOMINICI BAVDII AMORES,

Edente

PETRO SCRIVERIO,

Inſcripti

TH. GRASWINCKELIO,

Equiti.

AMSTELODAMI,
Apud LUDOVICUM ELZEVIRIUM.
CIↃ IↃ C XXXVIII.

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Nobiliſſimo & ampliſſimo viro,

D. D.

THEODORO GRASWINCKELIO,

Equiti;

Cauſſarumque apud Batavos patrono diſertiſſimo.

ILLE *pater venerũ, Venus ipſa, volansq́; Cupido;*
Quem Iocus & blandi compoſuëre ſales;
BAVDIVS *(ah!) læſi reus inſimulatur amoris:*
Squallidus, & longis hoc probat ipſe comis.
Hoc & veſte probat: nec, ut olim, candida læna;
Oſtendit mœſtum fuſcior illa reum.
Vt nunc ſunt homines, moresq́;, & tempora; quærit
Patronum cauſſæ te THEODORE *ſuæ;*
Iuſtitiæ veterem, ac pulſæ probitatis aſylum:
Qualem dent rebus DI *ſupereſſe meis,*
Si ſit opus; clamoſa fori ſed jurgia vito:
Conſiliumque placet dive Rudolfe tuum.
Tres mihi ſi lites fuerint; dabo, ut una ſuperſit:
Et malim plumas, quam dare terga foro.
Conſuluiſſe cuti ſatius. Me judice certè,
Tertia lis etiam nulla ſuperſtes erit.
Vt fracto potius quàm terno Cerberus ore
Evomat in noſtros fulmina bruta lares.
Lis litem genitura, catenatoſque labores:
Hydraque ad hæredes ter-metuenda venit.
Tu GRASWINCKELI *prohibe. Virtute tueri*
Perge bonos: ſed ſit pœna parata malis.

Te nunc privatis faculam mihi poſtulo rebus:
Nocte vel in mediâ tu mihi Phœbus eris.
Quæ paſſim obtenebrant, cernis THEODORE *te-*
nebras.
Exorere: &, ſi non publica cura vetet,
(Nam te [nec fruſtra cœlum blanditur] ad alta
Hinc ſpectata fides ingeniumque vocant)
Sique pios Manes aliquod modò frigus aduſſit,
Ingenii radiis calface Phœbe tui.
Hoc age, BAVDIACI *populo laudentur* AMORES,
Et tonſum ſolitâ veſte remitte reum.

D.N.M.Q.E.L.M.

P. Scriverius.

Lugd-Bat.
III *Id. Iun.*
CIↃ.IↃC.
XXXVIII.

INDEX

AVCTORVM & OPVSCVLORVM,

quæ in hac Rhapſodia continentur,

Sub titulo AMORVM *Dom. Baudij.*

DANIELIS HEINSII Allocutio ad Dom. Baudium in morte uxoris. Pag,1.
EIVSDEM Jambi ἀρχαΐζοντες ad eundem. pag. 5.
EIVSDEM Epiſtola ad Hugonem Grotium. pag. 12.
EIVSDEM Cento Virgilianus ad Dom. Baudium. pag. 77.
EIVSDEM Epigramma ad Poſthumum, in obitum Gallæ uxoris. pag. 137.

PETRI SCRIVERII in Baudii amores Epigrammata. pag.14, 65, 67, 68, 135.
EIVSDEM Elegidion ad Marcum Zuerium Boxhorniū, de ineundo matrimonio, pa.243
ALTERVM ad eundem De pectine plumbeo Baudii. pag. 68.
ELFGIDION ad Theodorum Graſwinckelium, Eq. dedicationis loco in limine hujus libri.

DOMINICI BAVDII Epiſtolæ, pag.15. ad pag. uſque 31.
EIVSDEM Leſſus amatorius, nunc primum editus. pag. 33.
Iterum BAVDII Epiſtolæ. pag.46. ad p. uſq; 50.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

EIVSDEM alter Leſſus amatorius. pag.51.
EIVSDEM Epiſtolæ. pag. 69. pag. 81. uſque ad pag. 96.
Collectanea, de veteribus ac novis Baudii amoribus. pag. 97.
Epithalamia Baudiana. pag. 111.
Tumulus Sævæ, cupidinum matris. pag. 120.
Baudii moribundi Alloquium ad amicos.p.121.
Ejuſdē CVPIO DISSOLVI. p.129. PRECES, p.131.

JOHANNIS CHARGÆ, Itali poëtæ, SENEX RESIPISCENS, pag. 132.

Epitaphium DOM. BAVDII, auctore P. SCRIVERIO. 135.

LÆLII CAPILVPI Cento Virgilianus in Fœminas. pag. 141.

DECII AVSONII Viri Conſularis Cento Nuptialis. pag. 160.

MARIANGELI ACCVRSII, Obſervationes in Centonem. pag. 387.

ÆLIÆ VINETI,
JOHAN. BRODÆI,
JOS. SCALIGERI,
CL. SALMASII,
PET. SCRIVRII,
} Miſcellanea in eundem Centonem. pag.393. uſque ad pag. 419.

JVSTI LIPSII Epithalamium feſcenninum.p.170

ANEXOMENOZ L. Apuleii, aut potius INCERTI. pag. 172.
P. S. NOTÆ in præcedens Carmen. pag. 273.
PER-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

PERVIGILIVM VENERIS, auctore ANONYMO, ex recenſione JVSTI LIPSII. pag. 179.

Ejuſdem Poëmatii NOVA EDITIO auctior & emendatior, ex MS. Cl. Salmaſii, pag. 420.
Et ad idem

PETRI PYTHOEI,	Notæ, Pag.	193.
JANI DOVSÆ, FIL.		199.
JOHAN. WEITZII,		201.
CL. SALMASII,		427.
PET. SCRIVERII,		437.

Inſeruntur Animadverſionibus Scriverianis Carmina nonnulla FLORI *& aliorum veterum, ex membranis Cl. Salmaſii.*

CLAVDII SALMASII Epiſtolæ Criticæ ad P. Scriverium. pag. 402. 427. 463.

FLORIDA, ſive potius FLORI poëtæ veteris fragmenta, cum Notis JVSTI LIPSII, pag. 213. PET. SCRIVERII, pag. 216. & pag. 469. P. PYTHOEI. pag. 472.

CUPIDO CRUCI-AFFIXUS. pag. 219. Et in eundem.
JOS. SCALIGERI Notæ, pag. 223.
ÆLIÆ VINETI Commentarius, pag. 227. & pag. 475.
MARIANGELI ACCVRSII Notæ, pag. 481.
PET. SCRIVERII Spicilegium, pag. 485.

EPITAPHIVM AMORIS, ex interpretatione CASPERII GEVARTII. pag. 497.

DESI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

DESIDERII ERASMI Suaſoria de ineundo matrimonio. pag. 245.

EIUSDEM Diſſuaſoria. pag. 274.

THOMÆ MORI, *Qualis uxor deligenda*. pag. 281

DAN. HEINSII Diſſertatio, *An, & qualis viro literato ſit ducenda uxor*. pag. 291.

ANONYMI cujuſdam altera Diſſertatio, *An cœlibem eſſe; an verò viro literato nubere conveniat*. pag. 349.

DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

DE PERVIGILIO VENERIS,

IVSTVS LIPSIUS LERNUTIO ET GISELINO,
Anno cIↃ Iↄ LXXIX, *Kalendis Veneris.*

Properate. quod ut magis faciatis, nuncio accepiſſe me nunc nuper Lutetia à Pythœo TROCHAICVM VETVS, cui titulus PERVIGILIVM VENERIS, elegans & ſcitum carmen, & digniſſimum illa ipſa Dea. Plura non addo. Venite, videte, valete. Lugd. Bat.

Centur. I. *epiſt.* XXVII.

Ad

Ad Baudii amores pertinet, niſi fallor, Lipſianus hic aculeus.

I. Lipſius Guil. Barclayo. Lutetiam.

Hoc ſcire te volui: ego per te quid N.N. illîc noſter, & quî agat. Scribit ad me, queritur, ſed parum apertè: & ulcus aliquod ſermonum eâ veſte tegi equidem odoror. Si leve curatu, parum eſt: ſin pravum aliquod & * *δυσίατον*, doleo cauſsâ præclari ingenii, quod ſeſe (ah temere, ah ſtultè) in barathrum & præceps dedit.

Quis illigatum te triformi
Pegaſus expediet Chimeræ?

Sed meliora opto, faveo, & quà poſſum juvo. Lovanii, III Kal. Sextil. ∞ . Iↄ. XCIX.

* *inſanabile.*

I.L. Claudio Boucaultio, Lutet.

Barclayum ſaluto. ad quem ante biduum dedi, itemque ad N.N. de quo aliqua audimus non volentes. Vale. Lovanii, poſtidie Kal. ∞ . Iↄ. XCIX.

Centur. ad Germanos & Gallos, epiſt. LVI, & LVII.

Vera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Vera BAVDII effigies.

Quem legis, & laudas ſi vis noviſſe Poetam,
Verſibus & vita Baudius unus erat.
Vidimus hunc ipſũ qualẽ tibi carmina monſtrant,
Ingenium domini læta papyrus habet.
Talis erat, ſeu cum fluitarent proſpera, ſeu cum
Immeritum premeret ſævior aura caput:
Liber & intrepidus, nec qui concederet unquam
Fortunæ magnis regibus eſſe minor:
Nulli ſponte nocens, & amabilis hoſtibus ipſis,
In quo, ſi noſſes, perderet iræ locum:
Infenſus ſceleri: ſed non ut lege ſevera
Viveret, antiquæ ſimplicitatis amans.
Melle madens, & quo non incorruptius alter
Miſcuit innumeris ſeria mille jocis:
Et ſi cuncta ſimul permittis dicere, vates
Teïus arguto miſtus Ariſtophani.

H. GROTIUS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Vane pictor, ære credis poſse reddi Baudium
Baudium referre nemo quiverit, quam Baudius

PERSEVERANTI LAUREA

Natus 1561. *Denatus 1613*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

DANIELIS HEINSII
ALLOCVTIO
AD
DOMINICUM BAUDIUM,
in morte uxoris.

DANIEL HEINSIUS BAUDIO SUO S. D.

Clariſſime Baudi,

Omnium virtutum regina mihi ſemper viſa eſt conſtantia, quæ in rebus humanis magnum illud & divinitati proximum invexit, NON MOVERI. Stare quippe contra fortunam nemini eſt datum, quam qui animo invicto ictus excipit illius ac frangit. & cum natus ad calamitatem ſit ut homo, ſibi dat quod non accepit. Hæc eſt illa Stoicorum Διάθεσις, qua conditionem numinis invadunt, & mortalitatis leges cum divinitate proxime conjungunt. Fortes quidem viri, ſed, ut noſti, qui invidiam multorum ſibi

creant, dum tam alta loquuntur. Nollem etiam leniſſimum affectum, τὴν φιλανθρωπίαν, penitus excluderent: & humano generi hoc negarent, quod ab eo nomen accepit. Utriusque ſummum temperamen in te vidimus. Chariſſimam (ita vocas) uxorem nuper amiſiſti. Commune hoc cum omnibus fuit tibi. Mortalis quippe erat. & hac lege venerat, ut ſic abiret. Reliqua vere ſunt tua. Ægram animi ac corporis, ſuaviſſima adlocutione recreaſti: nullum optimi mariti officium prætermiſiſti: abeunti, qua neceſſe erat, viam quæ ad loca beatorum ducit, quaſi digito monſtraſti. Cætera boni viri; hoc & Chriſtiani & Theologi fuit. Functam his calamitatibus, lachrimis pauciſſimis, ſed quas partim mœror eliceret, partim animi conſtantia inhiberet, proſecutus es. Ita quippe maritum agebas, ut te virum eſſe meminiſſes: ita conſtantiæ ſeveritatem tuebaris, ut humanitatis legem non excederes. Aliquot deinde poſt diebus, funus mortuæ feciſti: & atratus ipſe (quanta conſtantia, Dî boni!) agmen amicorum duxiſti: donec terræ partem ſui reddidiſti. Ex hoc tempore animum firmare ſapientiæ præceptis aggreſſus es, & in uſum tuum promere, quæ diu ante eras meditatus. Videbas quippe ereptam eſſe quæ jam reddi non poſſet. Cæterum præſidia in te ſita, indidem promenda eſſe. Ita tecum tandem & feſtivi-

tate

tate tua in gratiam redire cœpiſti. Munera Deorum, quæ ſolatia humanitatis noſtræ natura eſſe voluit, paulatim etiam adhibere. qualis liquor eſt illius Dei, qui Indorum fines expugnavit. Idque cum judicio & dilectu. Neque dubitamus, quin in tantum jam profeceris, ut ſuaviſſimum Deorum, ipſum ſcilicet Amorem, qui vel ultro te invitat, ſenſim ſis admiſſurus. Certe quicquid uſquam venuſtatum eſt, cælibatum tuum decet. Cogita cum quanta amœnitate tibi ſit luctandum: quanta tibi in conditione iſta adverſaria parata ſit. Si quæ uſquam eximia eſt forma, libertatem tuam provocat, quæ tutorem jam non novit. Si quæ dos eſt uſquam, quæ contemni non debet; eam occupare ſpe jam potes. Et ut poſſis, imo debeas, domi habes quod reponas: cui plus quadragies Jamborum eſt in arca. Probæ monetæ quidem, quamvis vix in vulgus uſitatæ. Cætera ut excuſes, Baudium aliquem terrarum orbi debes. Quicquid nil agenti tibi elabitur, hominibus perit: qui virtutes tuas a te quidem, ſed in alio expectant. Quare cavendum tibi cenſeo, ne quantum tu ceſſes, omnium interſit. Ætas abit; quæ ne fruſtra elabatur, etiam noctes occupandæ ſunt. Quod futurum brevi jam ſperamus. quare etiam jocari auſi ſumus. Nam cum reliqua quæ dici in luctu ab amicis ſolent, partim tempus, partim tua nobis

præripuerit conſtantia ; plus jam omnes judicabunt eſſe, quod vel ad lepores uſque obduruiſti. Quos, te ſerio ſuadente, publico jam damus. qui nonnullum huic ſcripto, in quo doctam antiquitatem expreſſimus, pretium poſuiſti. Cui editionem imputabis. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

DANIELIS HEINSII

Ad Cl. V. DOMINICUM BAUDIUM, in obitum chariſſimæ uxoris, Jambi ἀρχαΐζοντες.

Severitatis temperator & joci
Venuſte Baudi, cujus imbre nectaris
Meroque melle ſcripta perpluit Venus,
Et dicta, & omne quicquid eſt uſquam tui;
Non tranſmarina, non Pelaſga, ſed Quiris,
Remique neptis, ipſave Æneæ parens:
Qualisque ſolis ſtat videnda Gratiis,
Carens amictus, non venuſtatum tamen;
Peculioque corporis dives ſui
Privaque laude, non potens odoribus
Offuciaque, quam magis plebes amat:
Quis advocatus non ut expedit Deus
Expectoravit ſpiritum tibi marem,
Nervosque mentis, & lubidinem viri;
Dum fata mœſtus comparis gemis tuæ,
Quam compotivit Aggeruntis Dis pater?
Quæ nunc oberrat regna per Proſerpinæ,
Sacrosque campos, & Diis gratum nemus;
Dilecta tantum, quantum amabitur brevi,
Aut Phyllis, aut cenſenda moribus Chloe:
Vel ſi quod uſquam myrothecium videt
Facetiarum Phœbus aut Dieſpiter;
Vel Luna mater: ſive Lucinam velis,
Quæ partu meis præſidet puerperis;

Fœcundus heros: ſeminisque Baudii
Non invidere certus indigentibus.
Quæ te ſuävi prole mactabit patrem,
Et morſicatim flammeis labellulis
Adluſitabit, & columbatim premet
Os illud ipſis ambiendum Gratiis.
Amplexibusque vinnulis venuſtulis
Et delicatis baſiationibus,
Catulliana qualis extitit ſeges,
Diſſuaviabit uſque: ſive cum paras
Quid muginari dulce, ſive ingratiis.
Hac ſpe querelas & ſuperciliî Chaos
Remitte nobis. nec bimater Evius,
Curas edaces execratus & gravem
Mentis ſenectam, deſit in partes ſuas;
Præſtes choreæ, ſeminarium joci,
Ludi tribunus, Cypridis coagulum,
Et dux amoris, & choragus gaudii.
Vergensque primum cymbiis pauxillulis
Minutulisque, rem pitiſſando gere:
Carcheſiisque littus extremum lege;
Dum pectus ægrum vim ſalutarem fugit,
Manumque vitat, & favet doloribus:
Non immodeſtis, non capacibus ſcyphis,
Hylæus olim quos amabat & Pholus;
Sed parciore, ſed verecundo Deo.
Vt navita olim palmulis radit ſolum,
Cautusque vitat impotentia freta,
Dum ponit unda, dumque Iupiter pedem
Vtrumque poſcit. Sive Rheni deligis
Suäve nectar, ſive quod Celtæ ferunt.
Ni fors Ibera mavelis, vel Cretica;

Cenſor

Cenſor peritus arbiterque non levis:
Fugaxque nunquam nec relictor agminum,
Bellive inaudax, aut metu vepallidus,
Cum Bacchus & res ſtrenuum poſcit virum:
Sed innocentis gaudii memor tamen,
Et obſeratæ non amicus amphoræ,
Lamnæque terris, quam Deus recondidit.
Sic flore ſenſim toxicoque Liberi
Et hoc veneno faſcinatoris meri,
Ceu Marſa abactus Theſſalaque nænia,
Inominatus ibit in ventum dolor,
Et anxitudo mentis & moleſtiæ.
Hac lege noſtram mancupo tibi fidem,
Paratus omne quod moves periculum
Subire tecum: ſive parcenti manu
Stat velitari; ſeu meracioribus
Mentem lubido eſt provocare ductibus:
Curasque & omne quicquid ægrimoniæ eſt
Primo pedatu diſſipare te paras:
Eliminatus ut ſtruat mœror pedem,
Et ſe relictis migret è præcordiis.
Non inficeti combibonis ut vicem,
Quem non Camœnæ non venuſtates vident,
Xanthique potor intuetur Delius,
Vterque Bacchas ante bacchantes eat,
Inſaniendo: verum, amabilem in modum,
Et qualis olim fertur antiqui ſenis
Nataſſe virtus, Theſſalas inter tubas
Et civico cruore manantis manus.
Aut Sophroniſci comis ut ſuevit puer,
Medulla fandi, blanda Siren & Venus,
Nil ſcire doctus, omnium gnarus tamen:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Quem Cliniæ propago, quem rorans merum
Demit ſeveris, & venuſtis adſtruit.
Cenſen' quid umbræ fabulæque imagines,
Et faſtuoſæ gens gerat Proſerpinæ,
Quos Cnoſſii quos Æaci damnet forum
Minosque diris additus nocentibus,
Curare vivos? An mori virum decet,
Et eſſe luci quam trahis ſuperſtitem?
Trux & ſeverus adſidet furentibus
Mœſtusque ſemper. Occidit ſanguen Iovis,
Et tot ſub undas volvit ingentis viros
Liquor Scamandri: flevit immanem Hectorem
Conjunx parensque. Fluctus ut fluctum trahit
Lunæque pergunt interire, ſic abit
Mortale ſæclum. lex venit naſcentibus,
Necis potiri, cum jubet neceſſitas,
Pauſamque vitæ primus involvit dies.
Quod ſi benignus ejulatuum, genas
Et ora turpi rore commendes miſer,
Puerperæque vel ſecundus præficæ,
Plangore cuncta mœſtus incendas tuo
Leſſuque inani; num minus ſtat atrium
Crudele Ditis, & riget ferro domus,
Quam triplici cervice perlatrat canis,
Damnasque longi Siſyphus moliminis,
Et inſolentis Tantali colit furor?
Vin' eſſe temet legis æternæ excipem
Tuosque tantum? Fors & expedit tibi,
Functam labore, nunc fruiſci gaudio,
Lætamque divis intereſſe cœtibus;
Quæ mille peſtis corpore anclavit ſuo,
Necisque mille. Nec potentior lues

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Vinci dolentem preſſit Alceidæ manum,
Toroſque, & acrem pectoris valentiam,
Et diſcolorem exſorbuit vim ſanguinis:
Cum triſte munus Œnei partu ſatæ
Eviſceravit bajulum cœli virum.
Sic usque noctu ſæviebat & diu
Qui viſcera olli cæcus ambedit dolor.
Quo victa ſæpe, nec potens ſilentii,
Imposque fandi, ſed quiritari memor,
Feſtivitatis indolem ſtitit tuæ:
Vagore vitam flebili evitans tibi,
Et ominoſis ejulationibus.
Quæ noxia eſſe noxa vatibus ſolet,
Bonæque menti non levem fraudem creat.
Verum ut relabar ad venuſtates tuas,
Orſusque ſocco nil cothurnatum crepem:
Sed qualis olim Davus in ſcenam venit
Lippum Simonem tangere audax & vafer;
Vel quæ talento Pythias mungit ſenem,
Cum captat auras & ſubinde humum fugit:
Nunc compedum ſolutus & triſtis jugi
Liber vagaris, quo ſerenus impetus
Et nata magnis indoles mentem trahit,
Dotis benignæ candidatus & cliens.
Hanc eſſe quippe natio mortalium
Ætati agundæ non inutilem autumat;
Et jus fateri eſt. ni Trebatius gravis,
Conſultus æqui, juris antiqui ſciens,
Diſſentienteis oggeris ſententias.
Hæc & tepentis ſuſcitabulum foci,
Dapisque blandæ præbitrix eſt & meri,
Columna vitæ, dulce fulcimen domus;

Hoc inſtitores & propolarum manus,
Et gens inepta ſarcinatores viri,
Copæque avaræ, maximæ vatum cruces,
Negant negare: queis, venuſtis verſibus
Ineruditam nunquam adiveris manum:
Non ſi trecentis quotquot occidunt dies
Puris jambis aut trochæorum pede,
Amice, places lachrimare neſcias
Inelegantes inverecundas aves.
Sic ante doctas excubant ſemper fores,
Redire certæ, dum Moneta fulſerit,
Regina rerum, maximi prolis Iovis;
Ne forte Divam deſpuas eimodi.
Non ut ſeverus, Euclionis in modum,
Vivas ſepulti pertinax nomiſmatis,
Sed lætus uſu, nec moleſtus promere.
Nunc intueri nec pudor nec fas negat,
Si quid venuſtum, ſi quid inclutum veget:
Genasque & ora virginesque pupulas
Coram arbitrari, verbaque elegantia,
Et æſtimare ſi quid in ſinu latet;
Sententiamque ferre de tot voltibus,
Quot Cypris uſquam, Cypridisque por videt:
Pedemque figere in puellarum choris
Feſtivitatis non peregrinæ virum.
Hæc eſſe quidni ſuſpicer nectar tibi,
Et lac, & omni dulcius papavere?
Si nec leæna nec tibi mammam dedit
Hyrcana tigris, nec ferocientibus
Septentrionis intonata filiis
Immitis unda pectus eduxit tuum:
Sed blanda mater, & Camœnarum chorus,

Fe-

Feſtivitatis lene momen inſita
Et dulce flabrum. Cynthius triſteis negat
Amare poſſe, nec favet mœrentibus.
Liber ſeveros ſemovet thyrſo viros,
Aptus choreis & ſuävibus jocis.
Putumque nectar lachrimantibus dedit,
Fugare curas. hoc trucidat vim mali,
Internecatque ſi quid in venis latet,
Solvitque habenas & guberna pectoris,
Cum lene ſerpit, & cerebri fit potens.
Tum mens vagatur, & Iovis tentat domum,
Vehitque nubes inter, & vitat ſolum.
Tum Spes amica gliſcit: alma Veritas
Tinnire docta quicquid in ſolum venit,
Fidesque regnat. cornua aſſumit miſer,
Abitque turpis in dierectum dolor.
Hæc inter arma blanda Liberi patris
Humens ſubinde lingua ſuaviter ſeret,
Arguta leni rore pellacis Dei,
Quem ſentit Indus, & minata vim polo
Terræ juventus, Rhœcus & torvus Mimas.
Ipſasque voces irrigabimus mero,
Vmbramque guttis: quæ ſub ingenti ſpecu
Magnæ parentis ſicca temeti jacet.
Vovebimusque, terra tam levis premat
Caput beatum, quam ſibi vixit gravis,
Dum dulce cœli lumen hauſit & diem,
Compos doloris uſque & ægrimoniæ.

V. C.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

V.C. HUGONI GROTIO DANIEL HEINSIUS S. D.

Vir Clariſſime,

Magis in dies ac magis ſæculi hujus virtutes admiror. Nihil vetuſtati debemus, ſed lubentius eam laudamus. neque majora habuit conſtantiæ exempla, ſed minore cum invidia audiuntur. Xenophontem illum Grylli ajunt, cum in re divina filium ætate majorem fortiter cecidiſſe audiviſſet, iterum coronam aſſumpſiſſe, & Deorum ſacris manum admoviſſe. Q. Martium Regem, cum præclaræ indolis adoleſcentem amiſiſſet, eveſtigio a rogo ad curiam ſe contuliſſe, omnes in miraculis habent. Baudius noſter, eo ipſo quo uxorem extulit die, vinum guſtare voluit. Inferias vultu graviſſimo, ſed tamen ſiccis oculis, ivit: neque ut maritus, ſed ut pater aliquis conſcriptus, Senatum petere eſt viſus, cum ſepulchrum uxoris adivit. Omnia ſolatia, quæ exulceratis adhiberi mentibus ſolent, ipſe occupavit. Nihil amicis in luctu reliquit, quod vel imputare illi poſſent. Tantum, graviſſimum vulnus ſuum (ita vocat) publico ad Academiam programmate teſtatus eſt: & invenit cauſam, cur non doceret. Orpheum Apollinis & Calliopes filium ſapienter negat feciſſe, qui uxoris cauſa mortuos acceſſerit:

multa enim eſſe in vivis, quæ levare luctum poſſunt; modo animus adſit, & quæ virum magnum ſemper decet conſtantia. Eſt vicina quædam ædibus puella. quam favente Venere & Gratiarum populo eſſe natam, ſubinde contendit. Sed in dote vitium eſt: qua, me judice, illi, & quidem luculenta, eſt opus. Eodem quo uxorem amiſit tempore, etiam languor acceſſit. ὀλιγοχρυσίαν vocant. Ajunt medici, eruditorum eſſe proprium. Etiam Platoni volunt, Dionem cum peteret, moleſtum fuiſſe. Facilius e vultu & pallore, quam e venæ momentis eum deprehendas. Hunc pro cætera conſtantia aliquanto minus fortiter ferre mihi eſt viſus. Adfui homini: mentem afflictam erexi. Cætera ajebat poſſe ex animo deleri: remedio autem & quidem præſenti opus eſſe. Etiam hoc inventum eſt. quod re ipſa ſum expertus efficaciſſimum eſſe. Magnum certe uſum ἡ χρυσῖτις habet. Etiam oculos, quod Hippocrates voluit, plerumque exhilarat. Stabat antea demiſſo vultu ac triſti: uxorem ejus vivere adhuc credidiſſes. Vix ſpes melior affulſit, reſpirare cœpit, & conſtanter multa de fragilitate vitæ diſputare: nemo funus eſſe in ædibus exiſtimaſſet. Ego nullum officii prætermiſi genus. Jambos ἀρχαΐζοντας plus minus ducentos conſcripſi: quos brevi videbis. & quidem hac lege, ut & me videas ſimul. Quod, ut ſpero, brevi eſt futurum. Vale. Lugd-Bat. cIↄ Iↄ cx.

AD

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

AD RHADAMANTHUM.

Fictum.

Lenierat torvum culto ſermone Charontem
Baudius, infernis dum veheretur aquis:
Annueratque illi, per ſe non ſtare profeſſus,
Et dimiſſurus, ſi licuiſſet, erat.
Quid faceret? ſiſtens Rhadamantho portitor, inquit,
*A*UDI *hominem, & flecti te patiare, rogo.*
Flexanimæ Iudex captus dulcedine vocis
Præcipit illicitas hunc remeare vias,
Sed duo mandantur miſero præſtanda marito.
O medicina gravis! Vnda bibenda viro eſt;
Et conjux repetenda prior: ſitiatque, bibatque
Quantumcunque volet. non prohibentur aquæ.
Sed vetitus liquor ille Dei, qui ſubdidit Indos;
Figit & incertos unde poëta pedes.
Altera crux: tota Galla Tanaquile fruatur.
Sed tamen a chara conjuge languor eat;
Multivola ne mente novos ſuſpiret amores.
Hac iterum in lucem lege redire poteſt.
Iamque in vitales rediiſſet Baudius oras,
Præferret fumos ni Rhadamanthe tuos.

P. SCRIVERIUS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

CORNELIO vander MYLE
DOM. BAUDIUS S.P.D.

Hagam-Comitis.

Ex conſilii tui ſententia, cujus voluntas mihi inſtar legis eſt, effeci ut intelligeres, non tantũ me haud deſtitiſſe a petitione muneris Hiſtorici potentiſſimorum Ordinum, ſed e contrario certam obtinendi ſpem concepiſſe, partim favoris tui fiducia ſubnixum, partim quod ſine injuria, certe niſi cum honoris noſtri imminutione, non poteſt alteri quam defuncti Merulæ ſucceſſori Sparta hæc exornanda mandari. Præcipue vero (cur enim bona noſtra non norimus, aut ea publico non applicemus bono?) quia nemo vivit ſub ditione atque imperio Illuſtriſſimorum Ordinum, qui majore animo & feliciore ſucceſſu rem eam effectam dare poſſit. Itaque humanitatis tuæ genium adjuro atque obteſtor per Deum immortalem, per fas Chriſtianæ charitatis, per vinculum ſanctæ Fidei, & quidquid apud gentes venerandum atque antiquum habetur, impone tandem optatum finem diuturnæ exſpectationi, neu me patere longius verſari inter ſacrum & ſaxum ſub ictu creditorũ; qui meas aures aſſidue moleſtis vocibus circumſonant, ut defæcato animo ſtudia doctrinæ tractare nequeam. Lentus & miſerandus ille languor, qui me chariſ-

ſima

ſima conjuge orbavit, idem me ſumptibus exinanivit, ut triennali frugalitate non poſſim explere lacunas æris alieni, niſi adventitium aliquod lucrum dexter Mercurius obtulerit. Is tu eſſe potes, ſi ſerio totum Vander-Mylium heroem in gratiam ſummi tui cultoris impendere dignatus fueris. Recte dicebas nuper, Nihil aliud poſſe locare in ſolido, & ad portum bonæ ſpei appellere quaſſatam ratem Baudii, quam opimum aliquod conjugium. ſed procax iſtud genus divitum ac fortunatarum mulierum ſpernit viros fama meritisque celebres, niſi cenſu quoque cenſeantur. Quod ſi tua forti fidelique opera noſtris rationibus hæc acceſſio honoris atque emolumenti facta fuerit, enitar totis viribus ut nulla res & patriæ majori ornamento, & tibi ſolidiori gaudio futura ſit. Sed plane mature facto opus eſt: alioqui cura & ægritudine contabeſcam miſer, aut præceps conſilium ſequi cogar a neceſſitate, quæ legem & rationem omnem frangit infirmatque. Ab urbe Gandavo literas accepi, quibus ſignificatur optimam eſſe ſpem recuperandi laris materni; ſed, ut loquar cum Plauto, *manus noſtræ oculatæ ſunt, credunt quod vident*. Si quid iſthinc obvenerit, id omne in lucro deputabitur. Vale decus & præſidium meum. Datum Lugduni Batavorum x Martii cIɔ Iɔ c x.

GE-

GERARDO IOHANNI VOSSIO DOM. BAUDIUS S.P.D.

Dordrechtum.

Peccco largiter, amiciſſime Voſſi, & adverſus promiſſi fidem, & adverſus ſacrum hoſpitalis teſſeræ, quod tamdiu ſuperſederim a ſcribendo, cum ſim a te omni genere profuſiſſimæ humanitatis exceptus. Nec me hercule, ſi ſine fuco ac fallaciis more majorum veritas fatenda eſt, non aliam tantæ ceſſationis cauſam prætexere poſſum, quam blandientis inertiæ dulcedinem, & conſtantiæ tuæ in amando fiduciam, qua fretus ipſe ſum in officio fungendo tardior. Non te fugit veriloquium Taciti, pronunciantis *inviſam primo deſidiam poſtremo amari.* Domeſticum exemplum me vides, ne quæram foris. Quum tamen haud queam diffiteri quin culpam commeritus ſim, tamen cauſæ dictionem non meditabor, ne facilitati & indulgentiæ morum tuorum diffidere videar. Illud enim longe ſcio abeſſe ab ingenuo tuo candore, ut quicquam ſequius velis ominari de meo propenſiſſimo erga te affectu; quem, *dum ſpiritus hos reget artus,* ſanctum & inviolatum conſervabo: καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. neque enim arctiſſimum illud neceſſitudinis fœdus, quod inter nos & animorum affinitate, & communium ſtudiorum vinculo, & mutuis officiis vitæ

ſancitum eſt, eget verborum proletariorum ac publicorum adminiculis, ut vim ac ſtabilitatem ſuam tueatur. Segregabo itaque minime neceſſarium ſermonem, & miſſis ambagibus revertar in viam. Quo magis & naturæ meæ genium excutio, & rerum mearum rationes conſidero, tam magis adducor in eam ſententiam, ut de aliqua conditione nuptiali ſerio diſpiciam. Sed, ne quid te celem, diuturnus uxoris languor, & parum diligens privignæ cura in adminiſtranda re familiari circumvenit me difficultatibus æris alieni, adeo ut duorum annorum frugalitate ac parſimonia vix ac ne vix quidem ſupplere poſſim hanc jacturam, niſi aliunde ἑρμαῖόν τι obvenerit. Sed non ſum tam improvidus paterfamilias, ut incertam ſpem in cenſum referam. Lucro apponendum eſt, ſi quid bona ſcæva objecerit. Ut regrediar unde abieram, nec decipere nympham ullam, nec ipſe decipi cupio. Quocirca bene conſtitutam eſſe oportebit a fortunis, ſi qua huic homini nubere dignabitur. Nec indigni videmur, ſi ſunt ſua præmia laudi, quorum ratio habeatur a non inſipiente marita. Veteribus amoribus meis ex animo volo, nec ullam præoptaverim, ſi ad cæteras dotes accedat etiam copioſus imber qui olim per impluvium defluxit in ſinum Danaës. Nam tute ſatis intelliges, etiam me tacente, quam parum ex utriuſque uſu foret famem jungere cum ſiti, & prolem generare in ſpem eſuritionis, quamquam ab importuna pau-

perie

perie nihil mihi periculi erit, ſi quidem animo a curis vacuo ſacra mea unquam commovere cœpero.

ἀλλ' ἦ μὲν τοιαῦτα Θεῶν ἐν γούνασι κεῖται.

Niſi moleſtum eſt, velim aliquid temporis impartiare diſquiſitioni quo loco res ejus ſitæ ſint. nam quin vivat noſtri memor, & non immunis amorum, nullus dubito. D. Polyander, optimus & eximius virorum, haud gravate in partem iſtius officii ſeſe adjungi patietur, ſi hominis humanitatem perſpexiſſe mihi videor. cui quod hoc tempore non ſcribo, benignus ignoſcet. alias hæc culpa reſarcietur. Vale *φίλτατον κάρα, καὶ ἡμᾶς φιλῶν διατέλει.* Kal. Jun. cIↄ Iↄ c x.

GERARDO IOHANNI VOSSIO
DOM. BAUDIUS S. P. D.

Dordrechtum.

Quanquam non eſt tam arctæ neceſſitudinis, quæ nobiſcum intercedit, verba ad dimenſum exigere, aut officiorum vices importunius poſtulare: tamen non poſſum diſſimulare quin animi pendeam, ut certior ſim de ſtatu noſtrorum, ſi Veneri placet, amorum. Patrem, qui jam tum conclamatus & plane depoſitæ ſalutis erat, quum iſthic eſſem, tranſmigraſſe ad beatorum ſedem nullus dubito. quippe qui vix unquam

mortalem audiſſe mihi videor animo & ſermone magis obfirmato ad excipiendam humanæ conditionis legem, ad quam omnes nati ſumus, ut denaſcamur. Quanquam in crudo parentis luctu non videtur oportunum tempus de conditione thalami mentionem facere, tamen nihil obſtat quo minus λάθρα περὶ τῆς οὐσίας inquiſitio ſuſcipiatur. ἄνευ γὰρ τῶν χρημάτων οὐδὲν ἔξεστι πράττειν τῶν δεόντων. Si mihi adeſſent facultates Themiſtoclis, non deeſſet eadem animi generoſitas. Is malebat generum opibus carentem, quam opes viro generoque deſtitutas. Quanti interſit hodie eſſe εὐπένθερον, ne longinqua exempla quæramus, illuſtre documentum præbet *, cui quidem multa ſuppetunt optanda bonis, nec impar eſt honorificis muneribus, tamen negari non poteſt cum virtuti atque induſtriæ plurimum debeat, nonnihil etiam eſſe quod affinitati & favori Atlantis noſtri queat imputare. ἀλλ᾽ οὐκ ἐμὸν τούτων ἐπιμελεῖσθαι. interim liberi ſumus, nec indigni qui præclaram patriæ operam navare poſſimus. Semper heroicum illud ſpe & ſtudio concupivi,

αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.

In quo magnifico omine deſino, teque χαίρειν καὶ εὖ πράττειν ex animo voveo. Datum raptiſſime XIX Junii CIↃ IↃ C X.

JOANNI POLYANDRO DOM. BAUDIUS S. P. D.

Dordrechtum.

Quanquam ego & meo ſenſu & judicio humanitatis tuæ nihil videor peccare adverſus religioſam dignitatem muneris tui, quod tam familiariter amores meos fidei ac prudentiæ tuæ concredere non dubitavi: tamen ne ſordium & illiberalitatis nomine tibi ſuſpectum ſit noſtrum inquirendi ſtudium de cenſu reque familiari ſobolis Remigianæ, ſeu Textoriæ malis; recte & ordine me facturum putavi, ſi ſimpliciter & aperte cauſam iſtius propoſiti ſignificarem. Modica ſorte & inculpata paupertate contentus eſſe poſſum, ut ſi quiſquam mortalium, & hunc fructum cottidie magis ac magis colligere ſtudeo ex tractatu honeſtiſſimorum ſtudiorum, ut mihi bene cum fortuna mea conveniat, & ut inſanis cupiditatibus modum ac frænos imponere queam. Quam multis enim non egemus ad hanc brevem vitæ viam σὺν εὐθυμίᾳ traducendam? Sed ſecluſis ambagibus, & omiſſis in præſens Philoſophorum ſententiis, ſcire debes me partim ob pene triennalem uxoris languorem, partim ob parum fidelem peculioli noſtri adminiſtrationẽ, incidiſſe in æs alienum, cui diſſolvendo ægre par eſſe poſſit frugalitas & parſimonia trium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

aut quatuor annorum, niſi quid adventitii bona ſors, aut opima dos objecerit. Id arcanum ſine ſcrupulo conſcientiæ non ſuſtinet θυμὸς ἀγήνωρ celare, niſi forte ſi qua nympha nobis favore cœli deſtinatur tam amplis opibus ac facultatibus, ut nomina noſtra expedire poſſit haud minore ſuo intertrimento, quã ſi ex læta ſegete manipulus, aut ex uberi vindemia racemus deruatur. Quanquam voto meo pauca ſufficiunt, tamen hoc agendum eſt, ne ſpernantur θεῶν ἐρικύδεα δῶρα: & multis hoc eſt perſuaſum, huic homini ſuo tempore non defuturam luculentam aliquam conditionem. Ego quoque ſpes meas ut non refero in rationes accepti, ſic nec temere tanquam rem vacuam cuilibet aucupanti vel occupanti permittam. Tu vero me tacente ſatis intelligis, quam parum ex uſu utriusque foret τὸν λιμὸν καὶ τὴν πενίαν infelici contubernio invicem ſociari. Quocirca niſi tam bene fundatum ſit patrimonium amicæ, quam unice diligo, ut ſine notabili incommodo noſtris difficultatibus mederi queat, in rem communem eſt ut aliud mihi ſubſidium proſpiciam. Quod ne in eam partem velit interpretari, quaſi quidquam detrimenti ceperit amor ille priſtinus quo juvenculam forma & ætate florentem ſum complexus: teſtor ex animi ſententia me hoc ejus cauſa facere, ne liberos educemus in ſpem egeſtatis atque eſuritionis. In cæteris jubeo eam ſperare, & ſi mihi unctius aliquid obtigerit libenter filium ipſius

gra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

gratis admittam in convictus noſtri ſocietatem, ubi ad eum proceſſus gradum venerit, ut cum fructu publicis Academiæ recitationibus intereſſe poſſit. Nec hoc ſolum, ſed peculiari jure diſciplinam ejus commendatam habebo, tanquam ſi ex me natus foret. Id ut ſine fuco & fallaciis nuncupatione verborum teſtor, ita velim ad honeſtiſſimæ matris aures te interprete perferatur: non committam ut vanitatis argui queam, & ejuſmodi officium haud levis erit momenti ad leniendum mœrorem, quo conflictatur ob deceſſum parentis. Vale, vir reverende & mihi multis nominibus chariſſime. Datum Lugduni Batavor. XXIV Junii cIↃ IↃ c x.

GERARDO IOHANNI VOSSIO
DOM. BAUDIUS S. P. D.

Dordrechtum.

De Remigio mira ſunt quæ memoras, eum tamdiu vivam mortem & mortuam vitam traxiſſe. ſed admirationem meam minuit domeſticum uxoris exemplum, quæ ſtupentibus medicorum filiis ſpiritum jampridem damnatum ultra menſis ſpatium produxit. Ad ſummam, quemadmodum (ut ait ille,)

— vis improviſa lethi,
Sæpe rapit rapietque gentes.

ita mors interdum venit lento gradu, tardiusque

que immortalium opinione. quocirca ſemper in procinctu eſſe debemus ad excipiendam diei decretoriæ legem, quum nemo ſit tam florens ætate ac viribus juvenis, qui ſibi craſtinam lucem auſit polliceri, nec rurſus tam confectus ævo ſenex, aut ab omni ſpe derelictus, quin ei interdum aliquid induciarum detur ad commentandam mortem, hoc eſt ad exercitationem veræ non ſimulatæ Philoſophiæ. Qui nihil aliud toto vitæ ſuæ curſu meditatus eſt quam ut bene moreretur, huic optime conſtat ratio anteactæ ætatis. Sed me mortalitatis & humanæ conditionis contemplatio abripit extra limites argumenti epiſtolici, nec otium eſt jam ſapientia verba fundi-tandi. quanquam ſcio id tibi eſſe non nolenti, apud quem licet nobis hallucinari. Sed ut a leſſo ad luſus, à tumulo ad thalamum, à tædis funeralibus ad nuptiales veniamus, omnino & animus ſuadet, & rerum mearum ratio flagitat *ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο*, non tantum ad diſcutiendum ſolitudinis tædium, ſed ut rei familiari proſpiciatur. Carere non poſſum ſine multis incommodis conſorte, cui Baudius tanquam animæ dimidium curæ ſit. Cæterum ut ad reverendi viri D. Polyandri curam & diligentiam me remittis, ita eundem optimæ fidei debitorem tibi delego, ſi quid ſigillatim de meo in amoribus ſenſu ſcire deſideras. Quanquam enim quædam ad eum ſcripſi, quæ non ſit ex dignitate noſtra proferre in vulgus, tamen nihil rerum mearum cupio

tibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

tibi eſſe clauſum aut obſignatum. Ea porro eſt inter vos animorum conjunctio, is amicitiæ uſus, ut neuter arcanorum alterius expers eſſe debeat: mihi porro nihil æque in votis eſt, quam ut adſciſcar tertius in tam præclari conſortii ſocietatem. Vale cum univerſa familia, καὶ δὴ πρώτιστα καὶ meis verbis ſalute plurima conjugem impartiare δῖαν γυναικῶν. Datum Lugd. Bat. VII. Kal. Quintiles cIↄ Iↄ cx.

GERARDO IOHANNI VOSSIO
DOM. BAUDIUS S. P. D.

Dordrechtum.

Doleo ex animo, humaniſſime Voſſi, te tantum oneris ac laboris in gratiã meam ſuſcepiſſe. Nam etſi ſincero affectu nympham illam proſequor, tamen magis liberandæ fidei religione, & veterum repromiſſionum ultró citroque ſtipulatarum memoria adductus ſum, ut conſortium ejus ambire non dedignarer, quam formæ lenocinio, vel divitiarum conditione. Nolim factum, ut duobus viris, quos jure maximi æſtimo, curam iſtius conciliaturæ demandaſſem. Neque enim ſum tam deſertus à bona ſpe, ut ſollicitis precibus, aut diligenti cautione depaciſci debeam, ne Baudium maritum faſtidire velit. Quod ſiccas ſe animas amare ait, ſcio quorſum tendat, nec intercedo, quin Cereri ſe totam voveat, aut ætatem

careat temeto. mihi ſententia dia priſci Cratini magis arridet, quam factis approbavit magnanimi Catonis virtus, quæ ſæpe mero incaluiſſe perhibetur. Stat à meis partibus tota manus Poëtarum, genus hominum integrum vitæ ſcelerisque purum. Non tam parvipendo gloriam carminum, ut aquæ potor eſſe conſueſcam, præſertim in hac ſera ætate. Quocirca ne amplius inducat in animum leges magiſtras ferre ſine populi ſuffragio, ſimpliciter edico me conditionem ejus nihil morari. ſed interim gratias immortales habeo utrique veſtrum, quod tantopere mea cauſa laboraveritis.

Tam teneor dono, quam ſi dimittar onuſtus.

Multum item te amo, quod me celandum non putaſti hoc horribile ſecretum. Malignitas obtrectatorum nihil aliud in nobis ſugillare poteſt, quam quod nimis commodus ſũ convivator, & interdum largius adſpergor flore Liberi patris. Sed ut Sertorii miles caudam equinam depilavit ſenſim carpendo, ſic operam cottidie magis magisque do, ut diligentius vivam, & ad cæteras laudes, quibus fremente invidia clari erimus poſtgenitis, temperantiæ virtutem & ſobrietatis adjungã. Velim eos, qui tam curioſa indagine papulas noſtras obſervant, perpetuum vitæ tenorem atque ordinem conſiderare, & quam aſſidui ſimus in tuenda publici muneris ſtatione, tametſi interdum, ut eſt ingenium humanitatis, pluſculũ ſodalibus & innoxiæ hilaritati in-

indulgeamus. Didici ex Horatio heroë, is porro autorem habuit Græcum haud ignobilem, cujus tamen nomen mihi jam non ſuccurrit feſtinanti. ſed Horatius bonæ fidei debitor eſt, nec opus habet ſponſore. is me docuit, ſiccis omnia dura Deum propoſuiſſe, nec aliter pelli mordaces ſollicitudines, tranquillitatis tyrannas, quam dulci Lyæo, ſeu Lenæum mavis. Rutgerſium, qui mihi præſto aderat, cum literas tuas accepi, nomine tuo ſalutavi, &, ut ei nihil clauſum aut obſignatum eſſe patior, epiſtolam cum eo communicavi. Miſſurus eſt ad te proximo die Dominico libros de quibus ſecum egiſti. Vale cum lectiſſima conjuge & omni familia. Reverendis viris Polyandro & Lydio plurimam à me ſalutem nunciari cupio. Fac etiam Blyenburgus intelligat me non eſſe immemorem ſui. De amoribus noſtris verbum amplius ne feceris. gaudeo me bona cum nymphæ ejus gratia liberatum eſſe nexu veteris promiſſi, καὶ διπλόου συναλλάγματος, cujus adhuc me nonnulla inceſſebat ſuperſtitio,

Nunc diis auſpicibus reor & Iunone ſecunda,

certe defæcato animo potero ad alias, ut ſpero, longe ſplendidiores conditiones adſpirare. Datum XVI Julii cIↄ Iↄ cX.

Ex Epiſtola quadam
AD IANUM RUTGERSIUM.

Dordrechtum.

Necdum animũ deſpondi in amoribus, licet iis me excidiſſe crimineris. Non uno ictu dejicitur quercus, nec ſimplex repulſa, aut potius verecunda nuptiarũ deprecatio, terrere debet ἀγήνορα θυμὸν conſtantis amatoris, quo minus iterum atque iterum petitor in campum deſcendat. Nuſquam magis quam in tali palæſtra expedit pudorem tanquam ſudorem noxium a fronte detergere. Si Lucretia eſt, faxo dicat ſe nactum eſſe alterum Tarquinium: niſi quod nihil inconceſſum concupiſco, nec aliam vim meditor, quam quæ a flexanima vocis clementer graſſante ſuada proficiſcitur. Utinam tantum adeſſet illa matronarum decus, & vi, clam, aut precario poſſim mereri ejus affatum. Nihil poſthac tam ſerio totisque Baudii viribus aggredi ſtatutum eſt mihi, quam procandi munus. Deducam in actum univerſam Naſonis artem, & aliquid etiam addetur inventis. Vale φίλτατε. Dabam raptiſſime Lugd. Bat. XXIX Januarii, cIↃ IↃ CXI.

PE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

PETRO RUBENIO DOM.
BAUDIUS S.P.D.

Antverpiam.

Ne ad inania excuſationum diverticula confugiam, ingenue confitebor aſſignandam eſſe oblivioni ac negligentiæ culpam tam diuturni ſilentii. Nam ex eo tempore, quo à vobis diſceſſi, ita me totum ſibi vindicavit procandi occupatio, ut omnium aliorum vitæ & amicitiæ officiorum fuerim oblitus. Nunc in optimæ ſpei vado conſiſtunt mea vota, & propediem fore ſpero, ut epithalamium mihi conſcribant duo primaria Belgicæ juventutis ornamenta Grotius & Heinſius, quos amore paterno complector, quod & apud poſteros teſtatum iri confido duraturis in perpetuum monumentis. Si nos dignaveris honeſtare aliquo tuæ artis ſpecimine, gratias immortales eo nomine tibi ſum debiturus, & viciſſim à me exſolvetur,

Quicquid in arte mea poſſum promittere curæ.
Utinam te caperet impetus huc excurrendi! invenies non ineptos induſtriæ tuæ æſtimatores, inter quos ſunt ea duo lumina quæ ante commemoravi. Nec deſunt etiam qui penicilli gloria celebrantur. Michael à Miereveltjampridem à fama notus eſt, & judicio recte ſentientium magnam laudem non ſine lu-

lucro conſequitur exprimendis ad vivum vultibus hominum. Multique alii in his provinciis florent. Sed, ut ſimpliciter dicam quod ſentio, non accedunt ad decus tuorum operum, ſi oculos eruditos habemus, qui talia ſuis pretiis arbitrari poſſint. Non ſum factus ad aſſentandum, nec ea labes cadere debet in generoſum pectus, ſed loquor uti ſentio: non poſſum ſine horrore contemplari monumenta tuarum manuum, quæ vivent quamdiu ars æmulatrix naturæ, & humanitatis genius, in terris celebrabuntur. Sed ut cœpi dicere, totus jam ſum in procando, & *fere ad mille Scazontes effudi in meos amores*, quibus ad vivum expreſſi varios affectus eorum, qui hac amabili inſania tenentur. fortaſſe lucem videbunt non ſine ſuffragatione literatorum, niſi me communis philautia decipit. Tu qui omnia noſtra favore prono complecti ſoles, non ægre feres jactatiunculam, vitium agnatum erectioribus ingeniis; præſertim generi poëtarum, quos ideo arbitror eſſe ſub tutela Phœbi qui Medicinæ præeſt, quod illis non ſit ſana mens, & quod curatoris egere videantur. Accedit nunc eodem amor, ut ſi admoveatur oleum camino, ne quid deſit ad efficiendum poëtam omnibus inſaniæ numeris abſolutum. Negat enim princeps ingenii & doctrinæ Plato, quemquam abſque ſacro furore, Muſarum unquam pepuliſſe fores Poëticas. Sed furor hic optandus eſt omnibus quibus cor ſapit, & acetum acre eſt in pecto-

re,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

re,ut cũ ingenioſiſſimo vate gloriari poſſint,

Eſt deus in nobis, agitante caleſcimus illo.
Impetus hic ſacræ ſemina mentis habet.

Sed jam ſatis eſt ineptiarum, & tempus videtur finiendi nugacem epiſtolam, cum ſolenni formula, ut valeas, nos ames, & ſtrenue rem famamque augeas. Socero totique familiæ ſalutem meo nomine plurimam dicas. Datum Lugd. Batav. XI Aprilis, cIↃ IↃ CXI.

DO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

DOMINICI BAUDII

SCAZON,

ſive

LESSUS AMATORIUS.

Ex bibliotheca
PETRI SCRIVERII
nunc primum editus.

Qualis ſub umbra populi gemens turtur
Crudele fatum comparis ſuæ luget,
Sedensq; ramo triſte carmen occentat,
Non Heſpero ſurgente mœror abſcedit.
Nec cum rubens Aurora mane Tithoni
Cubile linquit, nox & ipſa, quæ curis
Lenimen adfert, tota ducitur flendo.
Qualemve leſſum per Cayſtrii ſtagna
Fundit propinquus funeri ſuo cygnus.
Tales querelas integrare compellor
Amore flagrans, ſaucius gravi curæ:
Vt evaporem qui meis inardeſcit
Æſtus medullis. O cor inſcium flecti,
Cor obſtinatum, immite, ſævius fluctu:
Quouſque tandem tabe confici lenta
Sines amantem ſpe metuque ſuſpenſum?
Tu quæ puella, quæ tenella adhuc virgo
Florem juventæ ſenibus auſa es autumnis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Vinclo jugali copulare, ceu quondam
Matuta non eſt deſpicata Tithonum,
Cur nunc ſenectæ primulo in gradu ſtantem,
Senſu haud minorem, viribusque pollentem,
Tu penè par ætate, veris expuncti
Me ſæva ſpernis, atque deputas probro
Tuis quod aſpirare nuptiis auſim?
Quid tu tibi ſuperba nympha perſuades?
Quæ tumida pectus arrogantia extollit?
Nec tu Cypri regina es, attamen Cypris
Adonidis flagravit igne paſtoris,
Nec diva timuit ſuccubare mortali.
Nonne & propago clara patris Anchiſæ,
Dea creatus lumen hauſit Æneas?
Nonne & Thetis marina, Nerei proles,
Dignata ſeſe jungere Æaci nato?
At tu proterva deſpicis ſacerdotem
Themidis verendæ, Palladisque cultorem,
Quem Gratiarum triga, quem novem Muſæ
Virûm per ora præpeti vehunt penna.
Virtute cœli nomen obtigit nobis,
Quod nec ſenectus ulla ſolvet annorum,
Nec dente Momus atteret Theonino.
Ius non habet Proſerpina in ſacros vates,
Quos a ſepulcro majus excipit lumen,
Quam ſolis almi quum fruuntur uſura.
Non eſt ut unquam morte poſſit extingui
Sublimis aura, & igneus vigor mentis,
Hæc dona nullis comparanda theſauris;
Divina dona, cœlicæque naturæ,
Quæ nil caduco ſemini patrum debent,
Si parvipendis præ luto refulgenti,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Præ lamina quæ faſcinat virûm mentes,
Radix malorum, ærugo peſtilens cordis,
Quam terra mater abdito ſinu celat,
Vt criminum crudele pabulum tollat.
Hæc dona ſi contemnis, & facis flocci,
Nil ætheris de portione traxiſti,
Sed tota glebæ affixa es, ut pecus brutum,
Servire natum corporis voluptati:
Cui venter eſt pro numine, & modus vitæ
Culina, ſomni, ludus, umbra, nil ſanum.
Expers amorum vivis, & venuſtatum,
Nec te Cupido, Veneris & Poli germen
Afflavit unquam horrore cœlitis flammæ:
Senes ſed unctos, Aggerunticos patres,
Capuli columina glubere expetiviſti
Spe mortis, & ſplendore capta gazarum.
Tu quæ videri vis avara doctrinæ,
Fœcunda laudum, gravida maſculæ mentis,
Averſa probro, caſtitatis exemplum,
Maior profana plebe, pone perſonam,
Nec honore vano turgidum geras pectus:
Faxo involutus vulpe ſub vafra fucus
Noteſcat, & te ſæculo lucri ſervam
Vixiſſe rumor me canente proſcribit,
Notisque frontem inuret uſque manſuris,
Dum clara lux fulgebit eruditorum.
Ceu raptor ad cadaver advolat vultur,
Priusque ſentit quæ die ſit eſurus,
Odore prædæ illectus, & fame plenus:
Sic nidor auri ſuaſit, haud amor ſanctus
Vt viva velles mortualibus iungi,
Quo more dirus ille rex Hetruſcorum

Graſſatus eſſe fertur in ſuos cives.
Neſcis inepta quale vulnus infligat
Famæ ac pudori ſpreta gens poetarum,
Quum ſævus ira detumeſcit Hipponax,
Trucique Iambo armatus excitat pugnas
Archilochus, & ſe vindicat dolor iuſtus.
Hæc cauſſa multis texuit necis ſtamen,
Hæc vis Lycamben morte adegit infami
Finire vitam, Bupalumque, nec cuiquam
Impune ceſſit aſperare crabrones.
Quum tela ſtringit entheus furor vatum
In fœminas humanitatis oblitas,
Æterna durat contumeliæ labes
Ritu nec ullo februisque luſtranda.
Tu dote qua nunc inſoleſcis, O demens,
Luctuque noſtro frueris in tuas laudes
Fallacis auræ neſcia, & brevis vitæ,
Videbis olim pallidam domum Ditis,
Ingloriaque oblivione cum gazis
Ævo eximeris, nec feres vetuſtatem.
At mortua te vivet hoc meum carmen,
Quod poſterorum gens amica virtutum
Non abſque probro nominis tui volvet.
Quin viva vivo tu mihi dabis pœnas:
Nam ſi quid eſt in Baudio lacertorum,
Marisque nervi, nec vibramus imbelles
Telum ſine ictu, non abibis intacta
Verſu cruento, qui per ultimas gentes
Meam fidem, tuumque perferet crimen.
Dirus aget te rumor, & palam dicet,
Quum me ad beatas egerit dolor ſedes,
Puella cruda, illacrymabilis, torva,

Pio poetæ mortis attulit cauſſam.
Hæc fama te ſequetur, ac velut tortor
Ictu minuto conteret tibi pectus.
Tunc ſera flebis, & dolore marceſces,
Quum ſpem medelæ ademerit dies ſummus.
Ah, ne tibi ſit experirier cordi
Quid felle tinctus poſſit impetus vatum!
Benignitatis perſequi decus malis,
Quam ſæva dici, ignara moris humani,
Quam triſtis ut Medea ſæculo tradi.
Sed haſce voces auribus cano ſurdis.
Nam cur mihi ipſe adulor & creo ludos,
Perſuaſionis ebrius mero dulci?
Num flexit os evicta fletibus noſtris?
Num, quod potens Natura ſexui inſevit,
Lacryma ex ocellis ulla fluxit invitis?
Quin ſic mei faſtidit, ut nec affatu
Dignetur ullo ſublevare mœrentem.
Tamne invenuſtus, tamne ſortis abiectæ
Videor tibi, crudelis, ut putes crimen
Mecum loqui, mecum iugare ſermones?
Læſæ maieſtatis argues vatem,
Quod ſe tibi dicare ſenſibus totis,
Fœlicitatis deputat ſuæ ſummam?
Tecum mihi ſit vivere, & mori dulce.
Tui carendo vita mortis eſt inſtar,
Eſt morte peior. quippe ſpiritus noſter
Te ſpirat unam, a teque vita dependet.
Si crimen eſt, iam ſat ſuperque pœnarum
Dedi arbitratu peſſimi tyrannorum.
Quid amplius requiris? en tamen ſupplex
Ad genua ſontis ipſe læſus advolvor,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Veniam laceſſo, gratiam tuam poſco.
Satiare tandem luctibus precor noſtris,
Triſtique pone, pone terminos iræ.
Vel, ſi ſtat uſque ſæviendo graſſari,
Saltem mori concede cui negas vitam.
O dura, quis me mentis error invaſit?
Quæ vexat Ate? quodve ſidus afflavit?
Qui te, mea quæ ſola crimen es cladis,
Sic pereo demens, ſic amore væſano
Complector, ut nec ars, nec ulla vis poſſit
Sanare morbum, qui me ad incitas ducet.
Pudet pigetque, vivus ac videns flammam
Foveo ſinu, qua deflagrante conſumor.
Non trucior halat ignis e ſpecu Ætnæo,
Nec vi potentiore peſtilens veſtis
Ambedit artus efficacis Alcidæ.
Totus favilla ſum, cinisque mox fiam,
Ni deſinas iræ, & miſerta ſis noſtri.
Quod te per aram humanitatis obteſtor,
Per ſiquid unquam pectori tuo charum
Blande recurſat, & creat voluptatem
Senſu, ſuävis temperatam amaroris:
Ne quem potes ſervare, perditum malis,
Deſæviendo: iunge nomini mores,
Regina cordis atque pectoris noſtri
MARIA, *quo non dulcius ſonat nomen*
Sub ſole: te ne MARTIAM *voles dici,*
Dum Martis inſtar parricida crudelis
Gaudes ovasque cæde: ſæviens ipſo
Mavorte peius, & ſorore Bellona?
Namque hi per hoſtes irruunt, & armatos,
Acieque ſternunt perduellium turmas:

Tu das inermum, das amaſium letho,
Dum bella ceſſant, & ſequeſtra pax regnat.
Nec morte prompta, ſimplicique graſſaris,
Sed more quo tyrannus ille feralis
Caligula, patris optimi impium ſemen,
Cædi iubebat, ut perire ſe ſcirent.
Tamen nihil me contumeliæ laſſant,
Tormenta luſum deputo, lucrum mortem,
Modo ſi redire in gratiam mihi obtingat
Tecum, priuſquam ſolis hoc iubar linquam.
Libens obibo, nec gravem moror Parcam,
Dum te meum cor, optimam mei partem
Complexus ipſo in lucis exitu cernam,
Gravesque ocellos in tuo ſinu claudam.
O ſi ſepultis ulla manibus cura eſt
Supremi honoris, lacrymæque viventum
Tangunt beatas, & polo additas mentes,
Quam conquieſcent oſſa molliter noſtra
Quum vati amico triſte munus impendes!
Quum mœſta dices verba lumine haud ſicco,
Heic funus eſt amoris haud carens noſtri,
Placida quieſcat pace qui gravis nulli,
Bonisque gratus vixit uſque dum vixit.
Non imus inter huius incolas mundi,
Quos fama clarat, & vetat mori virtus.
Heu cauſſa mortis extiti pio vati,
Nec memet ipſa iudice eſt ut abſolvar
A crimine iſto, ni ferat mali culpam
Cupido cœcus, & malignitas fati.
Meliore flamma dignus, aut erat ſaltem
Dignus minore qui flagraret affectu,
Vel quem viciſſim amore muneraretur

Amatæ quantum vix prioribus ſæclis
Amata vixit ulla: nec fui tanti,
Nec eredere unquam mentis impotens quivi,
Ex me dolorem poſſe gignier tantum,
Vt interiret hoc amoris exemplum,
Hoc ſplendidum ſpectamen aureæ gentis,
Flos unus, atque ocellus eruditorum.
Sed vana rurſus ſomnia hei mihi fingo
Ritu Sabino! quin reſumis, o Baudi,
Virile pectus, deſinisque ineptire?
Quin corde pellis hanc amabilem pœnam,
Blandamque peſtem, noxiamque Sirena?
Reverte tandem mentis in poteſtatem,
Incumbe curis, unde patriæ poſſis
Adeſſe rebus, ut decet bonum civem,
Virumque fortem: profer in iubar ſolis
Præſtans opus, quod proſit alteri ſæclo.
Noli pati torpere pectoris dona
Gravi veterno, pange vel Sophocleo
Dignum cothurno carmen, aut per annales
Extende laudem gloriamque virtutum.
Vbique latus limes ad decus famæ
Pateſcit, & ſe palma denegat nulli,
Quicunque mentis tendit ad culmen bonæ.
Hoc eſt agendum: ſat ſuperque ſerviſti
Dominæ procaci; ferre quæ ſuam ſortem,
Iovisque coniux eſſe neſcit invicti.
Linquas ſuperbam moribus ſuis nympham,
Faſtuque faſtum ulciſcere, & iugi turpis
Abrumpe vincla, teque vindices captum.
Volo, at volenti obſiſtit impotens ardor,
Aliudque mens, aliud Cupido conſuadet.

Video

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Video proboque ſaniora, ſed quales
Equis citatis auferuntur auriga,
Quum ſe ruens quadriga carcere effudit:
Sic me ſine ullo more raptat affectus
Fræno reluctans, inſolensque habenarum.
Heu, quo receſſit illa priſca libertas,
Quaglorioſus extuli caput cœlo!
Ego ille cui ſoluta legibus vita,
Suique compos iuris, at ſequax recti,
Veraque laudi addicta ſemper arriſit:
Qui purpuratæ ſervitutis exoſor
Non ſum pati dignatus aulicos faſtus,
Cliensve limen obſidere magnatum,
Qui me nihil debere regibus iacto,
Regumque pueris, præter integrum fraudis
Cor, & ſupremæ dignitatis obſervans:
Nunc vapulo, mulierculæque ſub regno
Dimittere ultro ſpiritus mares cogor,
Et ad preces decurrere haud viro dignas.
Sed quis Gigantum more non perhorreſcat
Bellare divis? ille Cypridis natus,
Qui fœminæ ſervire adegit Alciden,
Idem puer me verſat, & modis miris
Vexat, mihique memet eripit totum.
Amens amans, extrema fata te tangunt.
Non eſt uti par ac ſuperſtes evadas
Tanto dolori: quid moraris in vita,
Spretus, repulſus, impieque tractatus?
Sed quin adhuc laceſſis, & prece adiuras
Heram rebellem, ne quid uſquam inexpertum
Moriture linquas, aut inultus occumbas?
Non tigris illam, non leæna produxit

In lucis oras rupe ſub Libyſſina.
Sed urbium flos, corculumque amœnarum
Fœcunda ſemper Bruga vatibus claris,
Virûmque alumna mater eruditorum,
Quos inter & nos obtinebimus famam
Non pœnitendam, non honoris expertem
Fremente Momo: nullus hanc mihi palmam
Demet tyrannus, temporumve decurſus.
Si diſtributor ille cenſuum Plutus
Larem meum largo imbre non inauravit,
At eſt abunde Baudioque, Muſiſque,
Quod mens paratu læta pauculo poſcat.
Non fulgor oſtri, non acervus argenti
Deducit ægro corpori ardidam febrim,
Nec ſordidas cupido deſerit mentes
Superata luxu copiisque gazarum.
Me celſiores excitavit ad auras
Generoſus ardor, indolesque doctrinis
Imbuta rectis, artibusque præclaris,
Vnde æviterna laus paratur, & nomen
Immune lethi, ſorte maius humana.
Tali beatus dote, quæ ſuperſcandit
Sellas curules, & decus triumphorum.
Quæ non redimitur ære. quam Bias ſecum
Portabat, hoſtis urbe quum potiretur:
Quid cunctor ultra? quin timore ſecluſo
Virtute fidens gradior ad meam Divam,
Pacemque veneror in graviſſimo caſu?
Manſueſcet, ut ſperare fas pium duco.
Moviſſe cantu ſaxa fertur Amphion,
Senſus ferarum mulſit Orphei plectrum.
Sed iuvenis idem triſte præbet exemplum

Muliebris iræ, quem miſerrimo ritu
In fruſta diſcerpſere Thraciæ matres.
Tamen ſubire eſt aleam mihi certum,
Mœſtasque promere intimo e ſinu voces
Sine arte, quales exprimit color veri.
O domina, ſi quid ultimæ preces poſſunt,
Quas fundo ab imo pectoris penetrali,
Si reſidet in te mica mentis humanæ,
Necdum clientis exolevit antiqui
Dejecta corde prorſus ex tuo cura:
Te quæſo ſupplex, applica pias aures
Mœſtis querelis, & vocatibus juſtis.
Cur me fugis? per haſce lacrymas teſtor,
Nihil eſſe quod matrona temnat in nobis.
Si ſpes avaras ſector improbus voti,
Quod te ambio, tuoque ab igne marceſco,
Ceu canus humor a teporibus vernis:
Saltem mihi ſermone ſit tuo paſci,
Os intueri, pectus illud amplecti,
In quo venuſtus fixit, atque honos ſedem.
Poſſum tyrannos, gentiumque paſtores
Coram alloqui fidenter ore ſublimi.
Poſſum ſtilo, vivæque vocis oraclo
Pacare vulgus, & feras amica vi
Mulcere mentes: eſt ubi viri unius
Plus Suada præſtat quam caterva bellantum.
Non mole vaſta, non toris lacertorum
Fit, ne ſecundo terminentur eventu
Præclara cœpta. mens vigoris excelſi
Repleta ducit agmen, & regit clavum.
Hic ſpiritus vitalis ille per cunctos
Diffundit artus corporum ſuas vires.

Hic animus æmulator ætheris celſi
Res arduas perducit ad bonos fines.
At nec Suäda noſtra, nec valet virtus
Cor illud incurvare durius ferro,
Cui ſors iniqua ſubdidit meos ſenſus.
Valete Muſæ, debeo nihil vobis,
Sirenes absque fruge, res domum veſtras
Auferte, non vos hacce fine conſector,
Vt bella Martis horrido canam verſu:
Venus, Venus me Marte ſævius vexat,
Internaque urget arma. ſi nihil carmen
Prodeſt amanti, perditumque non ſervat
A limine Orci, nullus hunc moror morbum,
Sterilemque paſtum mentis otioſorum.
Quærendus eſt mihi aditus ad meam Divam,
Sermoque plenus efficace ſuadela,
Qui poſſit expugnare pectus hoc ſævum,
Crudele, inexorabile, inque manſuetum.
Mea vita, rurſus te rogo, precor, quæſo,
Adverte mœſtis queſtibus pias aures,
Miſerere amantis, mutuumque fac mecum.
Non parva ſpero dona, quum maritali
Tecum jugari lege fervidus poſco.
Sed nec pigendus ipſe, & erubeſcendus
Ero tibi vir, o cor, o meum lumen,
O luce dulci ſi quid eſt magis charum,
Mecum velis tranſigere quicquid annorum
Benigna nobis cura deſtinat cœli.
Te veneror impotenti amore correptus.
Non ſum meus, tu domina mentis es noſtra,
Tu ſola fati temperas mei clavum.
Hæc vita morsque pendet a tuo nutu.

Pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Pro te mori, ſi te vicario poſſim
Redimere letho, Vita, non reformidem.
Sic compotem me fauſtitatis æternæ
Deus ille faxit, quem penes poteſtas eſt
Vitæ necisque. te ſuprema mens oro,
Mundi arbiter, tutela gentis humanæ,
Quo proſperante cuncta, Vita, ſuccedunt.
Te, qui jugalis inſtitutor es lecti,
Rex ſancte venerans invoco, & prece obteſtor,
Vt faſtuoſa nympha quæ meos ſpernit
Caſtos amores, nec marita, vel mater
Studet vocari, flectat aſperam mentem
In melius, & ſe mancipet mihi fido
Pioque nexu, nulla quem dies rumpat.
Sic ibit. haud ſunt irritæ preces vatum,
Qui labe purum pectus offerunt aris,
Rectaque lætam conſcientia mentem.

FINIS.

IA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

JANO RUTGERSIO DOM. BAUDIUS S.P.D.

Dordrechtum.

Erat mihi in animo ad vos proficiſci, ſed blanda compede me detinuerun[t] convivatorum ſodalitates. Forte haud ingratus eveniſſet parentibus tuis noſter ad-ventus. Nam ſtatueram fidem tuam ſecutus cavere ſub periculo meæ exiſtimationis te ſe-rio & omni ſtudio ac diligentia incubiturum Juridicæ facultati dimiſſis ad tempus litera-rum amœnitatibus. Quod ſi in animum in-ducas facere, ſpondeo, promitto, concepti[s] verbis juro te ſpatio minus annuo ſumm[a] cum dignatione aſſequi poſſe non Perſaru[m] gazas aut atria divitis Craſſi, ſed quod utro[-]que potentius eſt neque purpura vænale ne[c] auro (arrige aures Pamphile) majeſtaten[m] doctoralem. Quid te lætius erit beatiusque De literis a Principe nihildum actum eſt ἀλλ᾽ εὐελπίζειν κελεύουσί με φίλοι ἄνδρες, ſed no[n] ego credulus illis, iſta ſum captus ab arte Περὶ τοῦ ἐρωμανίας παίζω καλῶς ἔστω. & ut in ea[m] curam toto pectore incumbat * facundus ve-ri præco cum ſua ſibi conjuge, proſecutus eu[m] ſum *plus quadringentis Scazontibus.* σὺν ἀδρα-στείᾳ λέγω, nunquam minus mihi diſplicui, vi-debis illic ad vivum expreſſas omnes affe-ctuum

* *Is eſt Ioannes Vtenbogardus.*

uum formas quibus inquietantur mentes
nentium amatorum.

Quid poſcis ultra? quid laceſſis o Progne,
Crudelis, implacata, tigridis proles!
Meamne vitam, ſanguiſuga feralis,
Haurire quæris? ecce, pronus advolvor
Genibus tuis, ut audiam mei fati
Suprema iura. Namque tu regis clavum
Vitæ necisque.

ed quid hæc ad Edictum Prætoris? Tanti
ſet te huc venire, ut ſimul jocari, & verſus
tos relegere poſſimus. forſitan & prælo man-
abitur. neque enim debet tale domini peri-
munus. Ut ut res cadet, intra duos aut tres
ies accipiam fati mei legem: non enim diu-
us decretum eſt mihi vana ſpe produci.
Jam ut ſerio tecum fabuler.

O dulcis heroina, quæ meo cordi
Das iura, pro qua ſanguinem libens fundam,
Si morte functus te ſuperſtitem linquam
Voti potentem namque me mori cogis,
Dum mente dura ſupplicantis ah vocem
Audire temnis in noviſſimo caſu, &c.

i pergis ultra faſtidire virum talem
Quem publico favore fama dignatur,
Quem principes regumque filii haud temnunt:

go te ſuperbiæ tuæ relinquam, nec interce-
dam quo minus ubertim plores, viduaque
permaneas uſque dum regna cœli temperabit
Juppiter. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. Blyenburgum
in cæteris bene de nobis ſperare jubeo, & o-
mnia fidelis amicitiæ officia exſpectare, ſed
cæte-

ἐκτεβεξώλυται ἐμὸς βιὸς, quod ad carmen attinet. Illa quam pater Nereus efurcillavit ex ædibus, ambigit an ex ictu ſcorpionis onuſtam celocem geſtitet. Quæ eſt iſta jocandi ſævities? dices. Ego certe non magnopere commoveor. Sed tempus eſt deſinendi ineptiarum, Vale. Dabam CIↃ IↃ C XI. II Kal. Majas, quo menſe malas nubere vulgus ait. tamen Philibert du Bois omen vulgi non metuit. eſt enim intra octo dies ducturus uxorē.

IANO RUTGERSIO DOM.
BAUDIUS S. P. D.

Do:drechtum.

Tam multa ſimul occurrunt quæ cupiam ad te ſcribere, & quæ ſcilicet permagni intereſt tua ſcire, ut principium evolvere non poſſim. Procedit editio noſtrarum Gnomarum, cui titulum fecimus *Moralis & civilis ſapientiæ monita*, ut ſciant cordati lectores ſibi potius deſerendum eſſe vadimonium quam carendum uſufructu tam ſalutaris doctrinæ. Certum eſt mihi feriis Auguſtalibus transfretare in Britanniam Utinam te habeam itineris comitem, & conſiliorum participem! non mediocria in pectore ſtruo, & mea ac majorum meûm virtute fretus confido me futurum apud τὸν κρατοῦντα inter intimæ admiſſionis amicos, & ſpes eſt impetra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

etrari poſſe ab ipſius Majeſtate, ut declaret ſi-
i gratum fore. Quid non ſperemus aman-
es, quum ὁ παραπρεσβευτὴς nondum recita-
erit legem horrendi carminis? Sed emo-
it veterem morbum mire novus.

— longæ
Ambages: ſed ſumma ſequar faſtigia rerum.

Quidam ſtudioſus excantatus dulcedine no-
ſtrorum *leſſorum*, *qui jam pene in mille verſus*
excreverunt, & irritatus indigno Niſæ amore,
uæ ſua bona non novit,

Iovisque conjux eſſe neſcit invicti,

erio teſtatus eſt ſibi maxime in votis eſſe, ut
matrem ipſius procari vellem, ſe omni ope
effecturum ut voti compos evaderem. Eſt
utem fœmina nondum floris attriti, & quæ
oſſidet ignotum argenti pondus & auri.
am enim omnis in hoc ſum. Heinſius Ha-
æ eſt. Ad **, unde poſſet exſculpi fœcunda
irtutum ſeges, quod me non perduxeris,
uum apud vos eſſem, id vix omnibus deliciis
c ſuaviationibus Grajarum matrum chorus
nquam expiaverit. Et audes per literas glo-
iari apud Heinſium, tecum eſſe locutum. Sed
uid iſtæ nugæ ad me, qui tantum Reges &
egum pueros dignos cenſeo; quorum gra-
iam aucupari velim? Cum Principis Haſſiæ
ilio aſſiduus accubuus fui. Nuper ſolus in
magna menſa cum heroe Mauritio ſum cœ-
natus, & gratias ei egi ob honorem, iis verbis
quæ *— poſſent cœlo deducere lunam.*
i unquam cauſa fuit idonea cur huc venien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

dum exiſtimares, nunc tempus eſt. infinita enim ſunt quæ tibi volenti erunt audire, & uteris me ſi non prudenti conſiliario, certe fideli amico & honoris tui ſtudioſiſſimo. Quocirca propera, & nos conſpectu tuo beare veſis. *Leſſos amatorios* ſtatui edere cum centone Virgiliano pene ducentorum carminum ad τὸν πανυ Heinſium;

O præſtans animi iuvenis, cui carmina ſemper
Et citharæ cordi, dulces ante omnia Muſæ.

Miraberis genium.

Ite iterum in lacrimas, iterum tentare precando
Reginã meditor, neq; enim leve nomen Amatæ.

Charta deeſt, & jam tempus eſt deſinendi ineptiarum. Vale, & veni. Lugduni Batavorum Kalendis Julii, cIↄ Iↄ cxi.

LES-

[P]ESSUS AMATORIUS.

Reverendo viro, & eximio Eccleſiaſtæ,

[I]OHANNI UTENBOGARDIO,

DOMINICUS BAUDIUS

Salutem & omnia fauſta comprecatur.

Facunde Veri præco, cuius ex ore
Sophiæ medulla manat, & lepos Suadæ,
Vi quæ benigna penetrat intimos ſenſus
Turbæ haurientis verba cum ſacro horrore,
Penitusque pendet fixa ab ore dicentis:
Vt Neſtorem videre cenſeas ipſum,
A quo fluebat melle dulcior ſermo:
Vel Herculem, quem fama tradit antiqua
Duxiſſe plebem compede aurium vinctam.
Tu Pſychagogus ille verus es nobis,
Dum pectore imo ſacra fundis oracla,
Quibus ad ſalutem gens vocatur humana,
Caro redempta ſanguine Hoſtiæ illius
Quæ nos ab omni labe criminum purgat,
Piacularis agnus, innocens idem:
Te veneror, ut qui maxime capit dotes
Tuas, & illas æſtimat ſuo cenſu.
Si noſtra letho Muſa vivet immunis,
Et à rogis ſuperſtes hoc erit nomen,
Ventura noſcent ſæcla me tibi fido
Fuiſſe iunctum amore fratris in morem:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Sed uror igni neutiquam erubeſcendo,
Qui pectus exeſt inſtar alitis ſævæ,
Iecur Promethei quæ fodit truci roſtro,
Nec dat quietem implacida cura væſano:
Sic uſque Amor recurſat, & ſibi totum
Me vindicat, mihique ſurripit ſenſus.
Non hanc meri ſaliva Maſſici flammam
Poteſt levare, non medela Muſarum,
Non ratio ſana, non preces amicorum,
Nec quidquid uſquam mentibus male affectis
Lenimen adfert, mitigatque vim morbi.
Quam ſæpe ſum conatus hanc crucem blandam,
Hilaremque pœnam, gaudiumqne Sardoum
Expectorare! at omnis irritus cedit
Labos in auras: namque arundo lethalis
Fixa hæret intus in ſinu medullarum,
Vnde expedire me nec herba dictamni
Valet, nec alius ardor eximet gratum
Mentis furorem, donec ulla vel mica
Spei fovebit pectus ex amore ægrum.
Nunc te per ipſum fas Amoris obteſtor,
Per omne ius ſodalitatis antiquæ,
Per ſancta Fidei vincla queis iugor tecum,
Nobis adeſſe tu patrone dignator.
Tu qui efficacis Eloquentiæ thyrſo,
Qua fert voluntas, corda flectis huc illuc,
Vt alter Orpheus, aut renatus Amphion,
Qui trahere ſylvas, ſiſtere amnium curſus,
Lenire tigres, ſaxa ſedibus notis
Movere dulci carmine, & lyræ pulſu
Fama feruntur, quod feram virûm ſtirpem,
Nec lege vinctam, more nec bono rectam

Finxere vitæ humanioris ad cultum.
Tu qui Periclem fulmine exprimis linguæ,
Flexanima Pitho cuius inſidet labris,
Sirena, ſenſus quæ meos venenavit
Rigoris atro felle, vi tuæ vocis
Fac aure prona exaudiat preces noſtras.
Non ſæva Circe, non Meduſa nodoſos
Innexa diris anguium plicis crines
Mulcenda fando eſt, non Iäſonis coniux:
Sed nympha, flos humanitatis, & monſtris
Averſa tantis. hoc habet tamen Circes,
Quod me ſuo ſub jure prorſus addictum
Mutavit illo ab Hectore, & viro longe,
Qui gloriabar eſſe, quum jugi ignarus
Ævum exigebam. nunc paterna Libertas
Retro receſſit illa: nec meus fiam,
Donec mihi ſe dedat ut ſuus vivam
Gravi piaque lege, ceu maritalem
Decet pudorem. non Superbi ego proles
Lucretiam fœdare adulter attento:
Nec Paridis inſtar hoſpitale jus conor
Polluere raptu. ſit procul furor talis,
Eritque, compos uſque dum mei degam.
Spes noſtra caſti tendit ad thori fœdus,
Quod ſola mors, quæ cuncta finit, expungat.
Quanquam nec ipſa tela mortis exſtinguent
Meos calores. quippe temporum victrix
Loquetur olim charta poſteris noſtra,
Vivetque in ævum laus honosque matronæ,
Si fata tali me beaverint ſorte.
Tuque auſpicati fide amoris interpres,
Ceu ſoſpitator, civicam feres palmam,

Quod me dolentem vivere & mori optantem,
Vitæ & priori Baudio redonaris.
Sin immodeſta vota ſunt nimis noſtra,
Mentemque palpo credulus meam lacto,
Ritu Sabino ſomnians quod inſanus
Volutat ardor blandiens ſuo errori:
Si nitor alis arte Dædali factis,
Viasque ſector unde adactus eſt præceps,
Vitreoque nomen Icarus dedit ponto:
Si molior majora quam ferunt vires,
Stabilisque deſtinavit ordo Fatorum:
Iuvat tamen perire nobili letho,
Magnis nec auſis excidiſſe erit probrum.
Saltem illa Iuno quæ meum cor amburit
Flammis pudicis, ſi ſacrata faſtidit
Legis maritæ jura, nec viro jungi,
Venerisque poſthac dona noſſe decrevit:
Si nomen horret nuptiale, ſi mater
Dolet vocari blando ab ore natorum,
Quum nec vetet juventa, nec decus formæ,
Quin matre fungi poſſit, & patrem pulchro
Beare partu: detur hoc mihi munus,
Quod comitatis lege nemini debet
Probo negari, quodque dant vel ignotis
Matres ſeveræ, ac virgines verecundæ
Salvo pudore, liceat invicem notas
Sociare voces, liceat alloqui charam
Fratri ſororem. Chriſtiana nos jungit
Certe Fides, pro qua mori haud reformidem.
Magnifica verba funditare ſi fas eſt,
Sit Baudio jus haud humillimo vati,
Quem litterata gens honore dignatur,

Quem

Quem principes, regumque filii haud temnunt,
Videre vultum, cuius igne torretur.
Sit fas amoris dulce crimen amplecti
Culpam fatendo, quod parum potens mentis
Adire lævo tempore auſus eſt divam.
Non adyta ſemper ſupplicum patent votis,
Nec reddit omni tempore è locis ſacris
Reſponſa Phœbus. dexter eſt modus rerum
Occaſionis aucupare momenta,
Ne cymba flumine auferatur adverſo.
Te rurſus oro, obteſtor, & prece adiuro
Per quidquid admirantur & colunt gentes,
Fac animus æger hancce ſpem tui poſſit
Domum referre, quo bono nihil maius
Votis laceſſo: nempe ne ſit irata
Mea lux, quod illam pluris æſtimo ſolam,
Quam quidquid auri nauta ſubvehit noſter
Indorum ab oris unde Sol diem promit.
Fac has querelas, hoſce lugubres leſſos,
Hoc triſte carmen ne gravetur audire
Vultu ſereno, ſenſibuſque tranquillis,
Quod è receſſu mentis, è ſinu cordis
Proferre cogit impotens regi fervor.

,, O DULCIS HEROINA, quæ meo cordi
,, Das iura, pro qua ſanguinem libens fundam,
,, Si morte functus te ſuperſtitem linquam
,, Votipotentem: namque me mori cogis,
,, Dum mente dura ſupplicantis ah vocem
,, Audire temnis in noviſſimo caſu.
,, Cur te coli non pateris à viro tali,
,, Quem publico favore Fama commendat,
,, Quem nullus odit, ipſe Momus agnoſcit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

" *Non indecorum ſæculo, nec ignavum*
" *Fovere nomen, indigumque virtutis?*
" *Natura non me genuit ad decus belli,*
" *Nec Martiali laude clarus incedo,*
" *Quanquam ſub iſto pectoris penetrali,*
" *Non timida mens, non degener larem fixit.*
" *Eſt animus acer, natus ad graves curas,*
" *Contemptor horum quæ profana plebs ſperat*
" *Timetque. non me territat pavor lethi.*
" *Non ſordido inquinamur ambitu lucri,*
" *Nec in bonis cenſemus iſta ſinceris,*
" *Quæ cœca Fors plerumque ad improbos defert,*
" *Et unde raro melior extitit quiſquam.*
" *Major Deus majora nos ad exorſa*
" *Spe deſtinavit. nil meis inacceſſum*
" *Obſtabit auſis, vota dum ferens ventus*
" *Recte ſecundet. regia via incedo,*
" *Nec per ruinas, aut cuniculos nomen*
" *Ferale venor. luce conſcia graſſor*
" *Ad Honoris ædem. tu modo ô jubar noſtrum,*
" *O luce chara charius mihi nomen,*
" *O Domina, cujus pendeo omnis à nutu,*
" *Benigna mœſtis precibus applices aurem.*
" *Non terra inhoſpitalis, & carens cultu,*
" *Non gens ab orbe Belgico relegata*
" *Nos procreavit. patria eſt mihi tellus,*
" *Flos atque lumen urbium venuſtarum,*
" *Non indecora Lilla Baudio cive.*
" *Ocellus alter Bruga fœta virtutum,*
" *Humanitatis & Cupidinum ſedes,*
" *Quæ me meamque amare ſuſtinet Muſam,*
" *Te in lucis oras extulit. bono partu*

Beato

Beata Bruga! ſed beatior longe
Futura, ſi te, ſidus ô meum, fati
Favor reſervat, efferam caput cœlo.
Communis eſt natalis ora, iungamus
Commune fœdus nulla quod dies ſolvat,
Niſi quum ſuprema meta venerit mortis.
Non tango ſupplex genua cultor ignotus,
Nec ignis hic meum recenter invaſit
Pectus. cor iſtud tu puella, tu virgo
Quinque ante luſtra (ſcis amica crudelis,
Scis, & fateri non erit tibi probrum)
Iam tum ligaſti compede, & tenes vinctum
Amore, qui me ducet ad patrum ſedes
Mœrore victum, ni rigoris abſiſtas.
O dura, ſi te verba noſtra non curvant,
Quæ corde ab imo ſparſa lacrimis fundo,
Quibus moveri ſaxa vel feræ poſſint:
Non Flandra mater, ſed leæna, vel tigris
Hyrcana te nutrivit in locis ſolis.
Non es parentis optimi memor proles;
Quo nullus æque mitis atque manſuetus
Tranſegit ævum, civis integer fraudis,
Nec nos amare ſe putavit indignum.
At tu ſuperba deſpicis tui cultum,
Nihilque me, nihilque dona Muſarum,
Nihilque ſancti Amoris arbitrum curas.
Auresque ſæva claudis ad meos cantus,
Vt atra ſerpens, aſpis ut venenata.
Quid? tu magum me credis? abſit hoc omen,
Tu potius es Medæa, quæ meos ſenſus
Pervertis. en repulſus, atque deſpectus,
Spe dirutus, voti reprenſus audacis,

» *Pene ab domo exulare iuſſus, & quid non?*
» *Amore totus ardeo: ſciens, prudens,*
» *Vivus videnſque pereo, nec pedem retro*
» *Referre poſſum. quin & impie acceptus,*
» *Gravique læſus contumelia pacem*
» *Supplex ab ipſa criminis rea poſco,*
» *Manus ſupinas tendo, crimen agnoſco,*
» *Si crimen eſt amare quod ſit excellens*
» *Virtute, forma, dignitate, fortunis.*
» *Quid amplius requirit ipſa maieſtas*
» *Divina præter ut colatur, ut toto*
» *Ex corde ametur? utque proximum quo nos*
» *Amore proſequamur? hic ſcopus legis,*
» *Hic cardo cauſæ eſt. tu ne crimini vertes,*
» *Quod lex ſuprema ſancit, approbant gentes,*
» *Mens ſana dictat, omnis ordo conſciſcit?*
» *Tamen remitto cuncta, læſus & ſupplex*
» *Idem fero te iudicem meæ cauſæ.*
» *Quid poſcis ultra? quid laceſſis ô Progne,*
» *Crudelis, implacata, tigridis proles?*
» *Meam ne vitam, ſanguiſuga feralis,*
» *Haurire quæris? ecce, pronus advolvor*
» *Genibus tuis, ut audiam mei fati*
» *Suprema iura. namque tu regis clavum*
» *Vitæ necisque. tu potes repellendo*
» *Donare mortem; ſi miſerta ſis, vitam.*
» *Sed ne diu velis tenere ſuſpenſam*
» *Mentem timoris inter & ſpei luctam,*
» *Abſolve paucis. non enim meum crimen*
» *Tantum eſt, uti perire debeam tortus.*
» *Cur me fugis? cur ſpernis, & facis flocci,*
» *Qui te impotente ardore perditus venor?*

" Te veneror unam, te laceſſo præ cunctis?
" Quid feceris? qua mente perferes illos
" Qui te oderint, uti mereris, ô Circe?
" Si moriar, ut te tota poſterûm proles
" Diris agent! ut Fama differet probris!
" Nomen tuum ſcribetur inter Harpyias,
" Inter Meduſas & truces Clytæmneſtras:
" Quæque alia ſcenis monſtra gentis humanæ
" Spectanda vates exhibent cothurnati.
" Quæ te manet tum vita! quis dolor tanget!
" Quum te velut bidental exſecrabuntur,
" Strigisque ad inſtar buſtuariæ incedes!
" Si te mei nil miſeret, at cave Numen
" Iuſtum memorque. non eunt in ingratos
" Effuſa ventos caſta amantium vota.
" Nemeſis ſeveras exiget vices tandem.
" Lento gradu divina pœna procedit,
" Sed tarditatem penſat acris uſura.
" Verum ominari læva nolo, nec fas eſt.
" Vtcunque de me tu meres inhumane:
" Vivas beata, floreas bonis oro,
" Tuumque nulla calamitas larem tangat,
" Votis ſed addat plura proſper Eventus,
" Tibique ſemper alma Fauſtitas adſit.
" Quod ſi dolore fractus, & malis impar
" Sedes quietas viſero beatorum:
" Saltem ſepulto triſte munus impendes,
" Lacrimasq; non negabis huic viro, poſtquam
" Fuiſſe dicar, tuque cauſa diceris
" Fuiſſe mortis. non enim tibi tigris
" Admovit uber. ſera tunc memor noſtri
" Lamenta fundes: tunc pigebit irarum,

Tor-

» *Torvique faſtus, quum carendo cognoſces*
» *Ab ore Famæ magnitudinem damni,*
» *Quem tu maritum deſpicata ſis, quali*
» *Viro ſit orba & cive gens Batavorum.*
» *Nam morbus hic, & mos malignus afflavit*
» *Suffuſa ſæcula invidentiæ tabo.*
» *Dum clara virtus, atque ſanguis heroum*
» *His fruitur auris, intereſtque viventum*
» *Cœtu, nec umbris occubat, fit ut vulgo*
» *Non æſtimetur, nec favore ſperato*
» *Cenſuque floret: poſt, ubi beatorum*
» *Sedes reviſit unde duxerat ſemen,*
» *Sero Phryges poſt damna callidi fiunt,*
» *Suæque plorant negligentiæ labem.*
» *Sic orbitatis vulnere, & gravi luctu,*
» *Mage quam fruendo multa pars ſciunt tandē,*
» *Quo ſint parentes, quove liberi cenſu.*
» *Tunc dona divûm interpretamur ingrati,*
» *Quū ſunt adempta. tunc honos venit functis*
» *Cum fœnore auctus, amplior que mortali:*
» *Tunc vera mentes æſtimatio tangit*
» *Livore pulſo, qui nocere amat vivis.*
» *De patria & parente vatis immenſi*
» *Quis neſcit urbes concitaſſe certamen?*
» *At propria tellus larque defuit vivo.*
» *Non ſic pudor receſſit omnis à nobis*
» *Vt memet auſim comparare cum tali,*
» *Cui patria cœlum, cui pater fuit Phœbus:*
» *Sed æquus olim forte poſterûm candor*
» *Nos proſequi favore non perhorreſcet,*
» *Interque claros referet incolas mundi,*
» *Si cæcus ille Plutus haud inauravit*

No-

›› *Noſtros Penateis affluentibus gazis,*
›› *Quas gens egena cordis ambit inſano*
›› *Flagrans amore laminæ refulgentis:*
›› *Nam terra terræ adhæret, & luto gaudent*
›› *Mentes avaræ, nilque ſplendidum ſpirant.*
›› *Si non renident in mea domo poſtes*
›› *Auro ſuperbi, barbaroque conſtructu:*
›› *At alia dos, bonumque purpura majus,*
›› *Quod Fors nec aufert, nec maligna gens auro*
›› *Poteſt apiſci, contigit Dei dono.*
›› *Quieta mens, & læta ſors brevi cenſu,*
›› *Capaxque virtus quamlibet ſpei magnæ.*
›› *Non glorior ſplendore ſtirpis antiquæ,*
›› *Nec ſtemma noſtrum fulget inter heroas,*
›› *Qui ſanguinem fudere pro ſtatu regum.*
›› *Quamvis parentes legere ſi ſit ad faſtum,*
›› *Nil melius atque ſanctius meis poſſim*
›› *Optare voto. ſed, quod omne majorum*
›› *Decus antecellit, ipſe præfero lucem*
›› *Genti nepotum ſæculisque venturis.*
›› *Dum litteris & artibus bonis digni*
›› *Stabunt honores, arduam colet ſedem*
›› *Perennitatis fama nominis noſtri.*
›› *Nil deſit ut quietis in vado ſiſtar*
›› *Præter ſuävem matrimonii fructum,*
›› *Sociamque cum qua tranſigam dies lætos*
›› *In Numinis timore liber à curis.*
›› *Hæc eſt meorum ſumma meta votorum,*
›› *Felicitatis unica & ſeges veræ:*
›› *Deum vereri, conſcientiam rectam*
›› *Servare, vitam ducere integram labis,*
›› *Munus tueri quod cuique contingit.*

Nobis

» Nobis honeſta Sparta, ſint Deo grates,
» Ornanda ceſſit. ſequimur alma Muſarum
» Themidisque munia, atque gloriam fandi.
» Non ſum repulſa dignus. eſt quod in nobis
» Matrona ſapiens optet, eſt adhuc præſens
» Virile robur, eſt vegens valetudo,
» Quali haud fruebar fervida in juventute.
» Nil rodere in me dens poteſt Theoninus,
» Nec quidquid uſquam gentis eſt malignorũ,
» Quam quod Catonis æmulator intonſi,
» Sodalibus delector haud inurbanis,
» Conviva comis, nec iocorum inexpertus
» Quum lingua rorans flore Liberi patris
» Nil humile, nil vulgare promit, ac toto
» Patet receſſu fingere inſcium pectus.
» Nil ſentio ſenile (teſtor ultorem
» Falſi Iovem cum Venere) nil quod à noſtro
» Terrere nymphas contubernio poſſit,
» Incana præter menta: cæteræ partes,
» Et corpus, & mens muneri ſuo haud deſunt.
» Niſi hoc colore deprehendor inſanus,
» Quod ipſe mentis laude glorior ſanæ.
» Vitium ex amore, crimen eſt tuum, ô dura,
» Quæ ſic amantem ſaucias gravi cura.
» Miteſce quæſo, pectus indue humanum.
» Humanitate proxime ad deos itur.
» Crudelitate nil minus decet ſexum.
» Fruaris ævi flore dum ſinunt anni,
» Iam ver tuum tranſivit, inſtat autumnus.
» Adhuc tamen ſuperſit ampla virtutum
» Seges, nec ætas obſtat, aut vigor deſit,
» Quin te creatus matre parvulus ridens

Tuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

„ Tuis in ulnis dulce ludat Æneas.
„ O ſi viro contingat huic decus tantum!
„ (Parcat voventi magna Faſcinus livens)
„ Tunc celſa cœli templa vertice attingam,
„ Meæque cedent alta ſceptra fortunæ.
„ Cur te iuvat fraudare Cypridis fructu?
„ Cur vidua perdis fragile robur ætatis?
„ Cur poſterûm ſpes obſtinata fruſtraris?
„ Nam quid iugali copula queat dici
„ Magis venuſtum, dulce, mite, iucundum,
„ Magisq; amœnum? (verba nunc mihi deſunt
„ Præ geſtienti gaudio) quid eſt compar
„ Thoro iugali? quum labore vir functus
„ Domi reviſit alteram ſui partem,
„ Rapidoque amore victus ilicet collum
„ Invadit, & ſe paſcit oſculis mille,
„ Fruiturque votis, gaudioque conceſſo?
„ Ritu ferino conjugis carens degit,
„ Nec ſtirpis ullam poſtumæ meret curam,
„ Cui cura non eſt ulla tollere hæredem
„ Dulceisque natos, ſeminarium gentis,
„ Vitæ decus, Larisque molle fulcimen.

Sed me cupido raptat impotens ultra
Leges decori, neſcit ardor exſultans
Parere frænis, excutitque vectorem:
Ceu quum volat quadriga carcere effuſa,
Vi fertur axis, ipſe fertur auriga,
Nec equos retentat ulla vis habenarum.
Tu, vir diſerte, ſolus hunc potes morbum
Sanare, ſi me vel beaveris voti
Fructu cupito (nam quid eſt inacceſſum
Tuæ Suādæ?) vel redemeris captum,

Clemente tractu, pharmacoque ſermonis.
Nam turbidæ medela mentis eſt ſermo,
Penetratque ſenſus, influitque in arcanas
Animi latebras efficacius telo
Quod Parthus acer mittit in ſuos hoſtes,
Quum ſæva Marte bella miſcet averſo.
Vale atque ſalve Baudii memor vatis,
Qui ſe tibi tuæque coniugi fidæ,
Suosque amores corde dedicat toto.

HUIC MONUMENTO DOLUS
OMNIS MALUS ABEST.

IO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

IOCVS

n præcedentis LESSI AMATORII hæc verba:

» *Non ſum repulſa dignus. eſt quod in nobis*
» *Matrona ſapiens optet, eſt adhuc præſens*
» *Virile robur, eſt vegens valetudo,*
» *Quali haud fruebar fervida in iuventute,*
» *Nil ſentio ſenile (teſtor ultorem*
» *Falſi Iovem cum Venere) nil quod a noſtro*
» *Terrere nymphas contubernio poſſit,*
» *Incana præter menta: cætera partes,*
» *Et corpus, & mens muneri ſuo haud deſunt.*

ANONYMI.

Prævalidũ Paphiisq; parem ſe luſibus inquit
Baudius: ut poſſit fœmina nulla queri.
Et ramale ſeni, iuveni quod defuit olim:
Armaque Lampſacio ſuſpicienda deo.
d nequit incanum femoralibus abdere mentum.
Arguit hoc, iſthic forte latere nihil.
ſerat hæc Veri præco? ſed callida ſolum
Ridet, & hic teſtes poſcit Hyella duos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

DEC. MAGNI AUSONII
Viri Conſularis

EPIGRAMMA

DE MYRONE ET LAÏDE.

Canus rogabat Laïdis noctem Myron.
Tulit repulſam protinus.
Cauſamque ſenſit: & caput fuligine
Fucavit atra candidum.
Idemque vultu, crine non idem, Myron
Orabat oratam prius.
Sed illa formam cum capillo comparans,
Similemque non ipſum rata,
Fortaſſe & ipſum, ſed volens ludo frui,
Sic eſt adorta callidum:
INEPTE, QUID ME QUOD RECUSAVI ROGAS?
PATRI NEGAVI IAM TUO.

IN

In
ECTINEM PLVMBEVM,
Quo utebatur ſenex Baudius,
PETRI SCRIVERII
Epigramma.

Baudius, hei, canos non pectine pectit eburno;
Non buxo, multo qui tibi dente datur.
lumbeus acceſſit (proh, improba tempora!) pecten,
Vt ſua crinali liberet ora nive.
t trahat in naſſam, viduoque fruatur amore:
Non ut ſollicitas area flagellet opes:
ignora ſed redimat, ſumptosq; in fœnore nummos.
Nam nihil hîc pietas, ingeniumve facit.
rgentum plumbo, plumbo venatur & aurum.
Res nova: nec numeris cognita, Naſo, tuis.
æc expugnandis addatur machina nymphis.
Ars Arti fuerit non oneroſa tuæ.
uid renuis? nunquid cœci finguntur Amores?
Non audax Veneris cœcus & ipſe puer?
inc mihi cœcorum ſunt omnia plena procorum:
Et venit ad partes cœca puella ſuas.
uæ non hæc videat picta tectoria barbæ,
Atque emat: hanc cœcam nonne, poëta, putas?
t talem ſibi poſcit Amor, Cythareïa talem.
Non amat hæc, uti quæ ratione poteſt.

Aliud Eiuſdem,

AD

MARCVM ZVERIVM BOXHORNIVM,

De pectine Baudiano.

Quod plumbo crines incanaq; menta pererret
Baudius: hoc mirũ, Marce, iocũq; putas.
Factum fallendæ iampridem rebar amicæ:
Nunc alia, ut mecum cogito, cauſa ſubeſt.
Miſerat e plumbo (niſi fallimur) Anglia nummos,*
Quam vult debendi Baudius eſſe ream.
Plumbeus hinc pecten. Nam ſi fortuna metallo
Vatis inauraſſet nobiliore manum;
Et Mæcenates, ut oportuit, illa dediſſet:
Non ebur excludi ſic pateretur Hymen.
Nunc pauper toties totiesque repulſus amator,
Deplorat vidui tædia longa thori.
Et metuit ſumpto properantes ære Calendas.
Has qui pellat aves, nunc ubi Tuſcus Eques?
Carmina ſi ſpectes, vel ſolæ ante omnia Gnomæ
Per ſe munificas promeruëre manus.
Ah, cur tantus amor Phœbi ſine dote remiſſus?
Cur collo, & vacuo folle poeta redit?
Protulit innumeras hæc una repulſa repulſas,
Et ſe reginam quæque puella putat.
Spes alit agricolas, ſed non alit illa poëtas.
Non reſponſuras quis colat inde deas?

* Nummi plumbei uſus apud veteres fuit: hodieque novit Anglia.

CORNELIO vander MYLE
DOM. BAUDIUS S.P.D.

Hagam-Comitis.

Ex literis, quas ad me ſcripſit decus ſæculi & primarius juvenũ Hugo Grotius, multa cognovi quæ plurimum intererat meæ famę atque exiſtimationis non ignorari. Video me per cuniculos non aperta petitione oppugnari, per eos qui præſentem omni ſpecie benevolentiæ ſubdole complectuntur, & palam laudant ut clam ſubvertant. Dabo operam, quantum humanitus fieri poteſt, ut emendata vitæ diſciplina calumnias malignorum in poſterum compeſcam. nam præterita facilius corripi quam corrigi poſſunt. Obhæſimus, fateor, ad Sirenum cantus & Circes pocula, nunc vela retro flectemus ad Bonæ Mentis portum. neque enim unquam viro ſapienti non eſt integra mutatio conſilii in melius. Illud te per jus veteris amicitiæ oro atque obteſtor, ne quid durius in me decerni patiaris reo indefenſo atque inaudito. etiam ad cauſam dicendam ſummorum criminum manifeſti admittuntur, nedum ut nobis hoc commune perfugium excuſandi erroris intercludi debeat. Idem virorum eximius & amicorum intimus Grotius me, ut opinor, apud te purgavit & apud optimum Collegam de hoc itinere quod ſuſcepi

delinitus ſpe accipiendi præſentes nummos ex venditione maternarum ædium. ſic enim ad me ſcripſerat cognatus, nihil deſiderari ad eam rem præter præſentiam. Sed longe aliter coram experior, & vereor ut hoc moleſtum iter fruſtra ſuſceperim cum diſpendio etiam valetudinis, qua jam per triduum uſus ſum minus proſpera, nec adhuc bene convalui. Inter alias cauſas, quæ me moverunt ut in viam me darem, hæc fuit non infima, ut prudenti abſentia ſubterducerem me ab importunis *coniugii diſparis* congratulationibus, quibus cottidie aures meæ circumſonabantur. Ut in meam vitam curioſa indagine livor inquirat, nihil reperiet præter duo bonæ mentis deliquia, à quibus ſedulo poſthac temperabo, & efficiam ut cenſeri poſſim exemplum veteris diſciplinæ. Hujus ego voti has literas teſtes eſſe cupio, ut perjurium mihi exprobretur ſi ſecus fecero. De matrimonio nec inopi, nec inhoneſto mihi ſedulo diſpiciendum erit, nam nec in rem meam eſt ut ſolitarius vivam: nec genius meus pati videtur, ut hoc neceſſario malo carere poſſim. Mihi, dum favor & benevolentia veſtra adſpirare dignabitur, non deerit unde mimum vitæ commode nec ſine gloria tranſigere queam. Plura non addo, niſi me quamprimũ potero ad priſtinam ſtationem eſſe reverſurum. Datum Gandavi IV Decembris, CIƆ IƆ CXI.

NICO-

NICOLAO SEYSTIO DOM.
BAUDIUS S. P. D.

Lugd-Batavorum.

Non arbitror tibi ignotam eſſe cauſam meæ ſubitæ in hanc urbem profectionis, quam vel ex nobiliſſimo Vander-ylio, vel incomparabili amico Grotio in-lligere potuiſti. Scripſerat ad me cognatus, um qui inhabitat heic ædes maternas para-m eſſe pretium ſolvere, ſed cum nemine a-o velle rationes diducere, quam mecum. Ea e inductus iter hoc ſuſcepi, ſed & inops eſt ebitor, & ſummus vitilitigator, itaque non abet unde nomen expediat. nec ſi haberet, idetur eſſe paratus ad exhibendum, niſi jure dicioque compellatur. quod & longum eſ-t exſpectare, nec res & fama patitur ut diu-us heic ſub incerta ſpe morari debeam. uocirca te per fas humanitatis obteſtandum utavi, ne tantiſper dum abeſſe cogor aliquid urius in me ſtatuatur, cauſa indicta reoque audito. Scio enim eſſe nonnullos qui cru-ntis ſermonibus famam meam miſere pro-ribunt, quos poſthac honoratiſſimo vindi-æ genere ulciſcar, vitando cane & angue ejus ſcopulos ad quos exiſtimationis meæ avis obhæſit, more quidem multorum ma-norum virorum; ſed ego culpam vitare ma-, quam auctoritate & exemplo eam ire imi-

minutum. Tu præſidio tuo abſentem amicum tutari ne graveris. non erit tibi opprobrio, ſuſcipere advocationem periclitantis Baudii. Vale, Vir Clariſſime. Scripſi raptim ex urbe Gandavo IV Decembris, cIↄ Iↄ cXI.

HUGONI GROTIO DOM. BAUDIUS S. P. D.

Hagam-Comitis.

Domum reverſus audivi nuncium perquam optabilem de meis amoribus. Omnia eveniunt ex animi ſententia, nec quidquam deeſt ad votorum ſummam, niſi ut eximam ſcrupulum de pollicitatione matrimonii cum *exoleto iſto propudio, labe & tabe meæ famæ & exiſtimationis. Hanc tu peſtem ac perniciem* ſi amolitus fueris pro dignitate muneris quo fungeris, & pro auctoritate qua merito vales plurimum, ſolidiorem capies gloriam quam

— diram qui contudit hydram,
Notaque fatali portenta labore ſubegit.

Tam viles perſonæ, tam diobolares victimæ publicarum libidinum non ſunt dignæ obſervatione legum, ut memini aliquando legere in Corpore Juris, ſed locus non occurrit memoria. Quæſo te, ut hiſce literis perlectis ſtatim cures accerſendum *Advocatum vander VVerven*, qui legem horrendi carminis dictet, cujus obnunciatione fulminari poſſit *fa-*

tis illa fundi noſtri calamitas. Hoc ego bene-
ſium tanti faciam, ut nemini plus in vita
n unquam debiturus. Sed matures oro. nam
nanti, & animo cupienti nihil ſatis feſtina-
r. Si ullo modo fieri poſſit, effice ut per
nc nunciam, quæ eſt uxor Nerei hoſpitis
ei, fiam certior non de tua propenſiſſima
ga me voluntate, quæ mihi eſt mero meri-
e clarior, ſed de mandamento pœnali. Peri-
lum enim eſt in mora. nam propinqua par-
udo appetit, ſiquidem paritura eſt. nam
rmulti dubitant nũ ſit gravida. quod ſi eſt,

Sublimi feriam ſidera vertice.

uperem inſeri mandato, non eſſe illi ſcor-
publice diffamatiſſimo deferendum jusju-
ndum tempore partionis, nec habendam fi-
em in deſignando parente tam multorum
pitum.

Cum ſuis vivat valeatque mœchis,
Quos ſimul complexa tenet trecentos.

go nihilominus ſponte mea incitatus fa-
am quod officium humanitatis injungit.
d cogi Baudium non decet, non oportet à
m proſtituti pudoris ſcorto. Plura non ad-
o, niſi ut totum Grotium explices ad meden-
m curæ & ſolicitudini

Quæ me nunc coquit, & verſat ſub pectore fixa.

atum Lugduni Batavorum XXVIII Martii,
CIↃ IↃ CXII.

HUGONI GROTIO DOM. BAUDIUS S.P.D.

Hagam Comitis:

Res eſt loquax lætitia, cui vis quædam ineſt cogendi. quocirca contineri non poſſum quin ejus te participem faciam, quem ſcio mea ſolide gaviſurum gaudia. Reverſus domum, ut heri ad te ſcripſi, optata omnia comperi de mea SOPHIA, quæ me abſente ancillam lecti & arcanorum ſociam miſit ad patrem ſcitatum, non oracula Phœbi, nec rogitatum ſuper Priamo, vel Hectore, quorum ſors lamentabilis jam ſatis diu multumque defleta eſt, ſed ſuper noſtra majeſtate, an durius accepiſſem plenam familiaritatis repulſam, & an fera beſtia factus eſſem amiſſa voluntate revertendi. Ego vero oculum mihi exſculpi malim, quam pati ut tam opima conditio elabatur è manibus. Heri profecta eſt Amſtelrodamum ob ſiniſtrum rumorem, qui fertur de quodam mercatore, cujus nomen nec ſcio nec ſcire laboro. Eum ajunt ceſſiſſe foro. quod ſi ita eſt, tacta eſt mea ſperata bolo quinque millium florenorum. Sed magis moveor abſentis deſiderio, quam jacturæ periculo. Nam in tantis opibus, quas conſentiente fama poſſidere dicitur, hoc diſpendium per eſt exiguum, ut ſi ex uberi vindemia racemum demas, aut mani-

pulum

ulum ex horreo. Ea res magis erit incitamento ne virum eum aſpernetur, cujus cens tale nihil metuit,

Non incendia, non graves ruinas,
Non facta impia, non dolos veneni,
Non caſus alios periculorum,

uem ſecum aſportabat Bias quum capta ur& arce patriam expeditus dereſeret. Scripſeram heri literas tibi redditum iri ab uxore ei hoſpitis, ſed iter in hunc diem diſtulit, & ad te ituram eſſe promiſit, ut reſciſcat an à uria Provinciali reportaturus ſim pauca uncianda *propudio meo* non bona dicta. Ferr eſſe ἐν ὀδύνῃ. ſed nullus credo, licet illi urima manet lacryma. ſunt enim quibus on poteſt perſuaderi eam eſſe gravidam, & o quidlibet credo poſſe cadere falſimoniæ, audis & malitiæ in *tam profligatam, perdim atque inteſtabilem fœminam.* Si tamen rutor verus eſt, quaſi dedita opera Juno Luna videtur voluiſſe factum ut pater γυήθ- κὴ ἀκιδώδηλ@ deprehenderetur *ſtratioticus e Germanus*, qui me catena ſua πονήρε κόμμα- decatenavit ab iſto ſcopulo. Ut ut res cat, nihil mihi evenire poteſt triſtius aut derius quam quod animo præcepi, & mecum te peregi. nempe futurum, ut perjurio caput liget, & ὑποβολιμαῖον obtrudat heroi Bauo. Quid tum poſtea? malo agnoſcere alieum, quam fœtum humanum non ali. Teſtionio erit me marem eſſe, & viri munia poſſe ngi. Nihil inde abradetur in poſterum meæ

E 5 So-

SOPHIÆ, cujus arvo familiari reſervabitur

Quidquid in arte mea poſſum promittere curæ.

Plura volebam familiarius nugari, quum ſignificavit mihi hoſpita, quæ tibi haſce reddet, ſibi eſſe continuo eundum ad currum. Vale cum uxore, parentibus, ſorore lectiſſima, & cum omni familia. Datum Lugduni Batavorum IV Kal. April. cIↃ IↃ CXII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

DANIELIS HEINSII

Cento Virgilianus

D DOMINICVM BAVDIVM

conſcriptus,

qi poſtquam ignarus cum ancilla, cum qua
ım alii, tum plurimi ſcholaſtici conſuerant,
liquamdiu congreſſus eſſet, ſolus præter ex-
ectationem prole ab ea eſt donatus.

Ille ego qui quondã gracili modulatus avena,
Pauca meo Gallo, ſed quæ legat ipſa Lycoris,
Expediã dictis. † ſi quid mea carmina poſſũt,
uſa mihi cauſas memora, quo numine læſo
ſignem pietate virum, † tot adire labores
ıpulerit, † Troiæ & patriæ communis Erinnys.
um non populi faſces † nec ferrea iura,
t ſecura quies & neſcia fallere vita,
onas in monteis † fatis egere volentem.
gregiusque animi † Lenæum libat honorem,
rpheus in ſylvis, inter Delphinas Arion.
reſſa genus Pholoe † (longa eſt iniuria, longæ
mbages) † non illa colo calathisve Minervæ
æmineas aſſueta manus, † nova pectore verſat
ellatrix, audetque viris concurrere virgo.
tabant orantes primi tranſmittere curſum,
onnubiis arvisque novis operata iuventus.
la ſolo fixos oculos averſa tenebat:

Et

* *Et ferruginea ſubvectat corpora cymba.*
* *Tros Rutulusve fuat,* † *nunc hos nunc accipit illos.*
* *Nuda genu.* † *laxis laterum compagibus omnes,*
* *Deponunt animos, nil magnæ laudis egenteis.*
* *Quem telo primum, quem poſtremum, aſpera virgo,*
Deiicis? † *incedunt victæ longo ordine gentes,*
* *Quam multa in ſylvis avium ſe millia condunt.*
* *Advênit qui veſtra dies muliebribus armis*
Verba redargueret, † *iuvenes, fortiſſima fruſtra*
Pectora † *(Dii talem terris avertite peſtem!)*
* *Hæc dum Dardanio Æneæ miranda videntur,*
* *Se quoque principibus permiſtum agnovit Achivis*
* *Olli ſerva datur,* † *Veneris iuſtiſſima cura,*
* *Per tot ducta viros,* † *immani corpore priſtis,*
* *Tithoni prima quot abeſt ab origine Cæſar.*
* *Connubium vocat: hoc prætexit nomine culpam*
* *Heu quid agat! quo nunc reginam ambire furentem*
Audeat affatu? † *quis fallere poſſit amantem?*
* *Abnegat, & meliora Deos ſedet omina poſcens.*
* *Certum eſt in ſylvis, inter ſpelæa ferarum,*
Malle pati. † *duri magno ſed amore dolores*
Polluto, notumque furens quid fœmina poſſit.
* *Ergo iter inceptum peragunt.* † *fortiſſimus heros*
* *Optatos dedit amplexus:* † *quem candida* MAIA
* *Voce vocat,* † *ſubitaque animum dulcedine movit*
* *Fortunati ambo.* † *riſit pater optimus olli,*
* *Componens manibusque manus atque oribus ora.*
* *Nec ſopor illud erat:* † *potuit quæ plurima virtus*
Eſſe, fuit. † *feſſos quatit æger anhelitus artus.*
* *Nec mora, nec requies.* † *illinc Germania bellum,*
* *Hinc pater Æneas, vaſto certamine tendunt.*
* *Teutonico ſoliti ritu torquere cateias,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ccedunt ſervantq; vices.† amor omnibus idē;
m amor exitio eſt pecori, pecoriſque magiſtro.
ic noctem ludo ducunt, † & pocula læti.
lulgent vino & vertunt crateras ahenos.
regina, gravi iamdudum ſaucia cura,
lnus alit venis. † docuit poſt exitus ingens.
mpus erat, quo prima quies mortalibus ægris,
ipit. † ingeminant curæ, rurſusque reſurgens
ſtquam omnis longe comitum proceſſerat ordo,
ſtrepitus tectis. † ferit aurea ſidera clamor.
r revoluta thoro eſt. † non heic te carmine ficto,
que per ambages & longa exorſa tenebo,
atri longa decem tulerunt faſtidia menſes.
ſta fave Lucina, † tuis heic omnia plena
uneribus. † quæ ſit rebus fortuna videtis.
onuêre cavæ gemitumque dedêre cavernæ.
que ea diverſa penitus dum parte geruntur,
m nova progenies, † cui non riſêre parentes,
Haud ignota loquor) † cœlo demittitur alto.
c mihi, Damœta, cuius pecus? † ocyus omnes
ffugimus viſu exſangues. † it triſtis arator
nnis, & agricola. † veluti qui ſentibus anguem
eſſit humi nitens, tumidū quem bruma tegebat,
fenſi tenebris, & dono noctis opacæ.
uſa latet: † preſſa eſt inſignis gloria facti.
ſtupuit viſu Æneas, longeque recuſat,
rrectæque horrore comæ. † nec iam amplius haſtæ
edere, nec telis occurrere virginis audet:
tque opere in medio defixa relinquit aratra,
rmonum memor, & promiſſi muneris, heros.
c ſpes libertatis erat, nec cura peculî.
ate Dea, quæ nunc animo ſententia ſurgit?

Nuſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

* *Nuſquam tuta fides. † tu poſt carecta latebas.*
* *Ne dubita, nam vera vides, † mirabile donum,*
Qualia nunc hominum producit corpora tellus.
* *Non equidem invideo, † nec tecum talia geſſi,*
* *Omnia tuta timens. † non omnia poſſumus omne*
* *Accipe, daque fidem, † duri ſolatia luctus,*
* *Ni refugis † pacem æternam pactosq; Hymenæos*
* *Adſit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno.*
* *Sparge marite nuces. † nihil heic niſi carmina deſu*
* *Quicquid in arte mea poſſum, † mirabile dictu,*
* *Nulla dies unquam memori vos eximet ævo.*
* *Nec te pœniteat pecoris divine poeta.*
* *Omnia vincit amor. † quis enim modus adſit amor*
* *Vnum illud tibi, nate Dea † ne temne, quod ultr*
* *Prædicam, & repetens iterumq; iterumq; moneb*
* *Turpis oves tentat ſcabies, & ſæpe ſine ullis*
Coniugiis, miſeros fallunt aconita legenteis:
* *Aut impacatos à tergo horrebis Iberos.*
* *Heic quondam morbo cœli miſeranda coorta eſt*
Tempeſtas. † alitur vitium vivitque tegendo:
* *Signa tibi dicam: † deſcendit corpore peſtis:*
* *Peſtis, & ira Deum: morſu depaſcitur artus;*
* *Sacra Dioneæ matri. † latet anguis in herba.*
* *Linquere pollutum hoſpitium † via prima ſalut*
* *Paſcitur in magna ſylva formoſa iuvenca.*
* *Heic tibi certa domus, certi, ne abſiſte, Penates.*
* *Credimus? an qui amant ipſi ſibi ſomnia fingunt*

ADRIA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

DRIANO A MATHENES ET
CORNELIO vander MYLE
DOMINICUS BAUDIUS S.P.D.

Hag. Comitis.

Communi officio humanitatis adductus ſum, ut hunc hominem veſtræ benignitati commendarem. Vexat m importuna bonæ mentis ſoror pauper- s, nec auſus eſt magnificus Rector ejus in- piam ſublevare niſi veſtræ commiſerationis ffragium accederet, ne liberalitas ipſi frau- eſſet. Modico ſubſidio contentus erit: non im animus aut ſors ejus arduas ſpes fovet. tamen pluſculum ſeſe diffundere volet ve- ra fragilitatis humanæ conſideratio, majo- m gratiam vobis habebit, & ego lætabor eas apud vos preces aliquod pondus habuiſ- . quanquam ex quo tempore a jure dicendæ ntentiæ in Senatu Academico ſuſpenſus eſt eros Baudius; vix defæcato animo lætari otui. ſed optima ſpes me fovet, futurum brevi in integrum reſtituatur. Nam cum ta *peſte ac pernicie famæ exiſtimationis meæ* ondeo, promitto, ſanctiſſime juro, mihi ullam unquam fore conſuetudinem. ita mi- i & animæ meæ ptopitius ſit Deus, quem ex ntimo cordis affectu veneror, ut vos diu ſer- et incolumes bono publico noſtræque Aca- emiæ. Valete. Datum VII Aprileis pridie atalium meorum. cIↃ IↃ cXII.

HUGONI GROTIO DOM. BAUDIUS S. P. D.

Hagam-Comitis.

Ex quo à nobis diſceſſiſti profectus ſum Amſtelrodamum rogatu * impulſus, quæ me vehementer obteſtata eſt per literas, ut ſi mihi chara eſſet ipſius fama & exiſtimatio, nuptias inter ſe & * maturandas curarem. Ultro quidem ivit nuptum non adhibitis in conſilium auſpicibus. ſed tamen nihil deſideratur ad ſummam legitimi conjugii præter ſolennes ritus. Ipſe enim eam jactanter agnoſcit pro uxore, ſed pater negat ſe habere quod det. Niſi res nimis palam eſſet, & niſi parvulus aula luderet Æneas, auctor ei eram ut in priſtino ſtatu maneret. Eſt enim juvenis nulla virtute redemptus a vitiis, qui nulla alia ſpe ſolari poteſt ægram animi, quam exſpectatione fœcundæ & opimæ eſuritionis, qua non fiunt pingues in Erethria boves. Sed ut ad ea quæ propiora rebus meis ſunt veniam, a tuo diſceſſu nec patrem τ̃ ἀσόφȣ σοφίας allocutus ſum, nec me conveniendum curavit Mercurii mater, (MAIAM *intelligit*) niſi quod audio eam adhuc paſcere ebrioſas, futiles & furioſas ſpes de matrimonio.

— *ſed prius Appulis*
Iungentur capreæ lupis.

Quid mihi auctor es ut faciam? Exſpectem litis

is eventum? hoc ſpiſſum eſt amanti, cujus mo nihil ſatis feſtinatur. Quanquam hiſ- nugis jam longum valedixi, ſaltem indu- s pepigi. Cuperem ad me mitti per hunc um nuncium formulam tranſactionis, quã e concepiſti. Spero me effecturum injecto tu majoris malitatis ut cupide ſubſignet, & luntariam condemnationem ſubeat. Hoc i fundamentum præſtruatur, non ſinit θυ- ἀγλώωρ, ut viam affectem ad meam DI- M, quę non intelligit ſua bona. nec ideo ta- n demovebor ab amandi propoſito, quam- i ſpes aliqua ſupererit expugnandi ferreum ad pectus. Sed nunc ſero ſapiunt Phryges, pertæſum eſt occupatiſſimæ inertiæ, quæ per aliquot menſes mihi ſurripuit. ποιεῖν τε οῖς γόνυ χλωρόν. Vale vir eximie cum lectiſ- a conjuge & familia. Datum Lugd. Bata- rum 11 Junii cIↃ IↃ c XII.

HUGONI GROTIO DOM. BAUDIUS S. P. D.

Hagam-Comitis.

SCAZON.

Ocelle vatum, cura corque Muſarum,
Medulla Suadæ, & officina doctrinæ,
Themidis ſacerdos, cultor integer recti,
Vir magne, vir mirande, vir ſine exemplo:
Quid me putas nunc agere, flos amicorum?
Vtrum ne faſtus & protervias harum

Adhuc pati, colloque ferre ſervili
Captiva vincla reris, an mei juris
Traducere ævum? gratulare purgato
Morbi ſodali. jam meus, meus vivo,
Nec me amplius videbis, ô decus ſecli,
Seclo indecorum: non ego ſacramentum
Dixi infidele. ſat ſuperque decoxit
Egena laudis fama Baudium vatem.
Nunc mens, & ætas ſanctioribus curis
Seſe ſacravit, unde conſequens ætas
Amare & æſtimare nomen hoc poſſit.
Sero arborem, quæ proſit alteri ſeclo.
Si noſtra navis hæſit ad vadum Circes,
At eſt regreſſus ſemper ad bonam mentem:
Sanatibusque pænitentiæ portum
Nunquam benigna cura Cœlitum claudit.
Nunc SOPHIA *ſola me tenet ſibi totum,*
Quæ certa nobis ſigna mutui ardoris
Dedit daretque, ſed Cupidini obſiſtunt,
Sufflaminantque, frigidamque ſuffundunt
Linguæ nocentes, & calumniæ virus,
Qua peſte non eſt ulla maior in terris.
Hoc triſte monſtrum tu potes procurare,
Non mole vaſta, non toris lacertorum,
Clavaque ad inſtar efficacis Alcidæ:
Sed arte dextra vocis, & precis blandæ.
Adhæc parens humanitatis ignarus,
Qui præter auri laminam refulgentem
Nulla expetenda dona ducit in vita,
Ritu ferino barbaroque ciſpellit
Noſtros amores: nec capit ſuam ſortem
Iovisque coniunx eſſe neſcit invicti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Plebeia nympha, pectus integrum probri,
Fraudisque purum, ſed nimis ſolo affixum,
Quæ Baudii de portione nil traxit,
Sed eſt tamen materia mobilis flecti,
Si ſit maritum nacta maſculæ mentis,
Qualem parentes protulere me terris.
Quippe haud amomum tale naſcitur vulgo,
Nec more glandis procreatur e quercu.
Sed SOPHIA *noſtra mora vivit, & neſcit*
Tanta æſtimare dona, ni poëtarum
Perfuſa aceto nomen aſſerat factis.
Hoc tu potes præſtare, lux iuventutis,
Si nos favore duxeris tuo dignos:
Nil illa Magno denegabit Hugoni.
Sed & parentis ira vi tuæ Suadæ,
Meoque tandem amore victa miteſcet.

a quidem & reor, & (veri ſi quid mens au-rat) opto, quoniam tu mihi auctor es ut amore pertendam, & ſignum ad bene ſpe-ndum extollis. alioqui dicam grandem im-giſſem μελλοπενθέρῳ, & natam cum inteſti-s omnibus res ſuas ſibi habere juſſiſſem, nec tuiſſem multum plorare ſi lacrimis eluere ſſet labem famæ ſuæ adſperſam ex ridicula poſtulatione de vi & raptu. Nihil habet od de nobis queratur, niſi forte velit eam tentare accuſationem, quam adverſus Scæ-lam ſpecimen innocentiæ fertur intentaſſe, mbria profligatiſſimę vir audacię, Quod ſci-et non totum telum corpore receperit. Quã lla materies jocorũ ſuppeditaret, ſi talis cau-in judicium deduceretur! Sed nunc non eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

jocandi tempus, & ſatis habeo litium cum una *excetra*, quam audio collocutam eſſe cum uxore tua, & adhuc furioſas illas ſpes fovere de matrimonio, τότε μοι χάνοι εὐρεῖα χθών. Amabo te libera me quamprimum ab *hoc infami ſcopulo*, operum (mihi crede) tuorum eſt. Heri mihi Heinſius noſter adfuit, & rogatu meo adductus, partim ſua ſponte incitatus, recepit in ſe munus colloquendi ſerio cum Feſto Hommio περὶ τῆς ΣΟΦΙ'ΑΣ. is tenet clavum imperii, & patris animum habet in ſua manu. Sed ſumma cum æquitate exſpecto quemlibet eventum, & prope eſt ut malim repulſam, ita me tœdet & contumeliarum parentis, & inſulſorum filiæ morum, quæ præter nomen non poſſidet micam ſalis. Illud te rogatum cupio, ut cauſam meam apud Mylium Matheneſiumque ſerio agas, ne diutius τὸν ἄελσον Ἀχαιῶν ὃς οὐδενὸς ἧττων εὔχομαι εἶναι τῶν ζυμμυστῶν patiantur adſperſum eſſe nota, quā humanitate & amore adducti, non odio (ut opinor) inuſſerunt, ut à fatali veterno excuſſus reverterer in viam. Valde item cuperem repeti ab ἐυπενθέρου carmen meum ad facundum Veri præconem, quod aſſervavit jam ſpatio longius annuo. Niſi quid tu docte Trebati diſſentis, Heinſius & ego inter nos convenimus de editione. ſed addetur præfatiuncula ne homines ἄμουζοι καὶ ἀπειρόκαλοι nos furere & vaticinari putarent. Rogo ut hæc tibi ſint curæ, & facias me verbo certiorem quid actū ſit. Vale vir eximie, & nos ama. Datum Lugd. Bat. v Eid. Junias, cIↃ IↃ cXII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

HUGONI GROTIO DOM.
BAUDIUS S. P. D.

Hagam-Comitis.

Cogor apud te, fidiſſimum & amiciſſi-
mum pectus, exonerare conceptum
animo dolorem ex inſigni injuria qua
n læſus indignum in morem ab iis quos
nime oportebat. Nam ex honeſta con-
tentiæ fiducia poſſum jure gloriari me ne-
ni mortalium, qui guſtum aliquem huma-
ratis & honoris habeat, juſtam cauſam præ-
iſſe cur me odiſſe debeat. Pridie Kal. Quin-
les vocatus ſum in Senatum ut cauſam di-
cem qua fiducia ſubnixus Theſes Politicas
fendere auderem, quaſi ſcilicet alterius fori
territorii non noſtræ juriſdictionis res fo-
. Dixi ſalvis auſpiciis ea quæ. ſed priuſquã
pondere volui, quum magnificus Rector
rba facturus oſtenderet mihi locum ubi
nſiderem, negavi, forſitan temere, ſed ta-
en negavi me poſſe ſalva dignitate ex alio
co audire loquentem quam qui mihi eſſet
te aſſignatus, nec ipſis eſſe jus alia de cauſa
e vocare in Senatum quam ut ſententiam
m collegis dicerem. Tamen ne ignorarem
rribile arcanum quam ob cauſam patres
nſcripti veniſſent in Curiam, & an Hanni-
l eſſet ad portas, aut aliquis nuncius ſuper-
s è clade Cannenſi, propius acceſſi ad ipſũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Qui pecori imperitat, quē tota armēta ſequuntur, ἄγχι σχὼν κεφαλήν. Quærit primum ex me an ſtatuiſſem præſidium & auctoritatem ſuffragii commodare defendendis corollariis periculoſæ aleæ plenis, ut eſt diſputare in ambas partes An religio ſit de ſubſtantia reip. & negare fas eſſe ſubdito privatoque homini ob cauſam religionis arma ſumere contra Principem, & id generis alia. Reſpondi, cauſam non videri cur in hoc atrio libertatis non ſit fas abſque pervicacia ſentire quæ velis, & quę ſentias expromere. Tamen rogatus ut admonerem juventutem ne temere & abſque delectu talibus axiomatis aſſenſum præberet, ſignificavi me facturum, Quæſitum irem eſt an ſcirem Heinſio heroi decretam eſſe Spartam Politicæ profeſſionis, ne falcem immitterem in meſſem alienam. Quidni, inquam, ſcirem? indigna homine dubitatio. πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην; ἀλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας. fama nihil ignorari patitur de inſignibus ad laudem viris. Sed & profeſſori primario τῆς φιλοσοφίας διὰ παραδειγμάτων fas eſſe puto bene mereri de ſtudioſa juventute, &, ut ante jeci, ſalvis auſpiciis ea geruntur quæ pro publica utilitate fiunt. εἷς οἰωνός.

Hoſtem qui feriet mihi erit Carthaginienſis.

Suſcipit iterum Rector, querelas ad ſe delatas quod duobus ante diebus in funere amici, cujus funeris caput erat Philibert du Bois tibi probe notus, clauſiſſem latus Pinackeri, quum à ter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ergo ſequeretur collega, ſi ſalva majeſtate
perii licet mihi eum ita appellare dum ca-
jure ſuffragii. Magnum ſane crimen, &
ere expiandum. Atqui non ignoras, in-
t, qua nota ſis adſperſus, nec tibi locum
ullum inter Ordinarios donec in integrũ
reſtitutus. Reſpondi ſatis confidenter, nec
nitet. Sed caput erat, ſententiam Cura-
um & Conſulum non ultra extendi opor-
e quam ad jus ferendi ſuffragii: non au-
n ad alia ornamenta dignitatis. Pœnas e-
n eſſe reſtringendas, & olim Senatoribus
cro ſe excuſantibus ſervatum fuiſſe ab opti-
Principum Auguſto inſigne veſtis, & ſpe-
ndi in orcheſtra, epulandique publice jus.
n aliter ſentire ipſos à quibus eſſem nota-
, quorum judicium acciperem tanquam
φορῶν θεήλατον & cœlitus immiſſam admo-
tionem qua duce in viam redirem. Nec me
eo tempore quidquam admiſiſſe dignum
ſtiore ſententia. Subjecit Rector, aliud ſibi
e compertum. Sane ſi tam implacabili ani-
o ſunt in me quos ego præcipuos Mæcena-
s meos ſemper duxi, & ſi tam inviſus ſum
onſulibus ob quædam parum decore geſta,
mea contumelia lætentur, conſilium ſu-
m à deſperatione & me ſubducam ex hiſce
gionibus aliquo, ubi nec Pelopidarum. ſed
primo iracundiam. Audi reliqua. Quum eſ-
m domum reverſus, venit ad me Jacchæus,
mo integerrimus, & mihi amicus frater-
m in modum, aut omnia me auguria fal-

 lunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

lunt. ſignificat ex parte Magnifici pleroſque Ordinarios diſputationi interfuturos, ſed hac lege ſi eos omnes præcedere paterer, quum ex auditorio exeundum foret.

Quãquã animus meminiſſe horret, luctuq; refugit.
tamen & hanc contumeliam
incolumi Iove & urbe Roma
concocturum me ſpopondi. Heſterna die graviter apud Rectorem queſtus ſum de inhumanitate non audeo dicere Collegarum, nos tamen fremente invidia Baudius manebimus. Renovavi etiam veteres offenſas, quod me in cauſa deſipientis SOPHIÆ allocutus eſſet tanquam vitæ iratũ, & candidatum patibuli. Sed SOPHIAM iſtam ſuis moribus ulciſcendam permitto, ſi quidem rata habet quæ barbarus parens in me ruſtice & inciviliter deſignavit: nam contrarii rumores ad me deferuntur. nonnulli dicunt eam honorifice & amice de nobis loqui. quod ſi ita eſt, recte & ordine facere ipſam arbitror, καὶ γὰρ τόγε λώιον εἴη, & tunc paratus ſum omnem præteritorum memoriam fideli amneſtia ex animo delere καὶ μὴ μνησικακεῖν. ſin talia flagitia probat, nunquam eam ſermone fuero dignatus. Sunt enim qui dicant me ab ipſa proſcindi tam cruentis conviciis, quaſi crimen ſit quod vivam. Sed nunc meliores curæ me exercent, quam otioſæ iſtæ occupationes circa fœmineum ſecu. Sero arbores quas ſpero nec inutiles fore vivo, & profuturas alteri ſæculo. Cæterum ut revertar ad τὸ μεγαλοπρεπῆ, tantum

m abeſt ut doloris mei ſit miſertus, ut me
jurgaverit quod in concione auſus eſſem
cupare locum altioris ſcamni non niſi de-
natum Ordinariis, idque Magiſtratui ſu-
rbum & arrogans videri, quaſi notam inu-
m contemnerem, & auctoritati Curatorum
ultarem. Quid eſt ſi non hæc contumelia
? Sed finem facio, & rogo te ne hæc di-
aleſcant: verum pro jure familiaritatis quæ-
reſciſcas παρὰ τοῦ εὐπενθέρου an me tam in-
ſum fatis genuerit mater ut reconciliari in
atiam non poſſim. Pedum viſa eſt via. & ca-
ndo magis quã fruendo intelligent *ἣν ἄτην*
ἄελστον ἀχαιῶν οὐδὲν ἔπιζαν. De *Maja* jam ante
te ſcripſi. nihil æqui bonique faciet niſi
re judicioque coacta. eſt enim *animal im-*
pens, indomitum. tu plus effeceris quam
ram qui contudit hydram, ſi me *hoc mon-*
ſtro liberaveris. Cur non poteſt illi lata fuga
dici, quę nihil habet nec in fama nec in for-
inis quod deperdat; an quia tam præclara
ve reſpublica noſtra, vel Academia carere
on poſſit? Vale cum familia, & nos ama.
atum VI Non. Quinctileis, cIↃ IↃ CXII.

NICOLAO REIGERSBERGIO
DOM. BAUDIUS S.P.D.

Hagam-Comitis.

Quod olim magno Senecę fuit Lucilius virorum optimus, hoc tu mihi eris ſi te conditionis non pœnitet. Scribam ad te quidquid ſub acumen ſtyli venerit, & illinam protinus chartis, ubi me impetus ceperit, quæcunque ſe temere cogitationi objecerint. Non defugies opinor auctoritatem; nec intercedes rogationi, ſi bene ingenium tuum novi, qui joca, ſeria noſtra juxta æſtimas, ὡς ἐκ τῶν Διὸς δέλτων μαρτύν. Nuper ſcripſi ad Philibertum du Bois, hominem, ut opinor, tibi non ignotum. nam cui non notus Hylas? erant adjunctæ literæ ad Arſenium Scribam plenæ magnificarum pollicitationum; ſed tamen non majora promittam, quam mihi conſcius ſum me poſſe factis abunde præſtare, ſi pergam, ut cœpi, ſacra mea commovere. Petebam ut ei viro traderet Senatusconſultum Illuſtriſſimorum Ordinum, quo me coadjutorem Meurſii laborum in Hiſtoria conſcribenda renuntiarunt. Nam etſi forti viro bonoque civi licet bene mereri de patria, de ſeculo, de literarum gloria etiam, abſque mandato, quum ſit εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης: tamen utilius ad ſpem compendii, & honorificentius ad famam eſſe creditur, ſi publi-

cæ auctoritatis auſpicia ſequar, quam ſi
o remigio rem geram. Quocirca velim re-
ſcas ex eo quid actum ſit. ex Philiberto,
quam, qui pro beneficio à me petiit, ut
pario & ſequeſtro uterer ad compellan-
m Scribam. Dicitur *noſtra bonæ mentis &*
undæ exiſtimationis pernicies, jam per tri-
um aut quatriduum hærere Hagæ. Sunt
i ajunt eam profectam φίλην εἰς πατρίδα
ῖαν. Utinam illo terrarum delata eſſet, quo
onſtra piacularibus ſacris luſtranda amitti
portarique ſolent, ut Pelopidarum neque
cta neque nomen audirem. Sed probæ iſtæ
erces uſu non conſumuntur, immortales
nt, vivunt in pœnas hominum, in infamiam
culi, in ludibrium ſacroſanctæ Themidis,
æ haud recte dicitur aſſidere ſolio Jovis
premi, & regina rerum humanarum divi-
arumque δέχεται εἶναι, ſi tot Juſtitiæ antiſti-
s unicam maleficam Circen, quæ meos
nſus venenavit, amoliri non poſſunt, ſaltem
Leidam contagione ſua & ædes meas no-
a vicinitate non infeſtet. Detur illi lata fu-
a per immenſos patris Oceani nympharum-
ue ſororum liquentes campos, detur libera
agandi poteſtas per omnia regna Veſtæ ma-
is: dum oculis meis inviſum ſpectrum non
ccurrat. An non poteſt Academia noſtra ca-
ere tali incommodo? Jampridem id pro im-
erio factum oportuit, ſi tantum ſibi juris
indicarent in beluas λαῶν ἡγήτορες ἠδὲ μέδοντες,
uantum εἰς ἀρίστους ἀχαιῶν. Neſcio quæ tem-
peſtas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

peſtas nobis impendeat, nihil certe animus præſagit boni, niſi quod τὸ καλὸν παρ' ἐμοὶ, & patria eſt ubicunque via fortis virtute ſua rectique conſcientia involutus ætatem degit. Video hoc agi, ut contumeliis haud tolerandis ἀγλώσσῳ θυμῷ, adigar ad deſpiciendum pedum viam, & quærendam haud inglorii atque inopis exilii ſedem. παρ' ἐμοίγε καὶ ἄλλοι οἵ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς. Nos fremente quantum eſt invidorum clari erimus, & olim forte cum Themiſtocle gloriabimur, *perieram niſi periiſſem.* Qui mortem non horret, non multum reformidat rumuſculos malignorum, qui per cuniculos oppugnare malunt famam & dignitatem heroum, quam divinas eorum dotes venerari, & amicitiam officiis elicere ac promereri. Nulla alia offenſione ſum nonnullorum odia conſecutus, quam inculpata libertate promendi quod ſentio, & nimia quadam morum ſimplicitate. Malo decipi, quam diffidere iis qui benevolum vultum & affectum præ ſe ferunt. Nemini bono juſtam cauſam præbui, cur me debeat odiſſe, niſi candori & ingenuitati bellum indicat. Si fama noſtra paululum hęſit ad cantilenas Sirenum, ſi interdum virtus incaleſcit flore Liberi, commune hoc vitium mihi eſt cum priſco Catone, illud cum maximis viris. quibus ego tamen auctoribus nolo culpam defendere, ſed optimus eſt erranti portus mutatio conſilii in melius. Omnis jam in eo ſum, ut ſanem offenſas officiis. Interim ab amiciſſimis viris,

& mi-

minime fucatis mihi obnuntiatur, aliquid
huc triſtius parari. Sed ſolatur me illud
ἐστὶ δοῦλος τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν; Quam putas
hi grave & moleſtum accidiſſe, quod ſe-
monitus ſum à Magno affine tuo, quem
marium ſæculi juvenem audeo dicere, non
buiſſe me niſi communicato cum Collegis
Magiſtris noſtris conſilio literas mittere
*. Ego vero vitam mihi eripi malim,
am ut hac in parte culpam ullam agnoſcã.
miror tam cordatum virum rapi in aſſen-
m tam ſiniſtræ interpretationis. Nullos æ-
e omni obſervantia complector, aut magis
a cauſa velle & poſſe ſcio, quam Dominos
ratores. Sed tamen non ita contemptim
licandum eſt de præclaris ingeniis, & lumi-
bus Academiæ, quibus ſæculum illuſtratur,
curatoris indigere cenſeantur. Datus eſt
hi tutor, quaſi rebus meis ſupereſſe non
ſim. adſperſus ſum nota ob quædam haud
is decore geſta. Plerique putant hanc la-
m non alia conditione deletum iri, quam ſi
ulſum pecus uxorem duxero, cui præter
PHIÆ nomen nihil adeſt humani cordis.
ideo pereundum erat Pompejo Magno, ſi
cullus non eſſet luxurioſus? Ego invitam
gere non poſſum ut velit eſſe conjux invi-
Jovis, & tanti non eſt ut vel illi vel furio-
parenti ſupplicem. Dos tamen non eſſet
ſpernanda, niſi marita foret, & poſſet abſ-
ue muliebri capite contingere. Poſtquam *
verſus fuerit, perſuaſu amicorum decretum
eſt

eſt mihi jacere noviſſimam aleam, & exquirere an mecum lege fidelis καὶ ἀδόλου ἀμνηστείας pacifci velit. Paratus ſum ex animi ſententia conceptis verbis jurare μὴ μνησικακεῖν: dum & ipſa levitatis culpam agnoſcat, & parentis furias non approbet. Si tergiverſabitur, relinquam illam ulciſcendam ſuis moribus, & aliam conſortem invenero quæ melius intelliget ſuam felicitatem. Non tam inviſus cœleſtibus auras vitaleis carpo, ut conditionem reperire non queam. Jam de ſucceſſore proſpectum eſt, ſi hæc Amaryllis Alexin deſpexerit. Non adeo exarui ex amoribus & humoribus, ut bona mea ſapienti fœminæ venditare non poſſim. etiamſi tam inſipienter circa SOPHIAM deliraverim, ut mihi Socratica fides objecta ſit, καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. ὁ γλυκὺ ἔρως me admonuit relictum eſſe apud nobiliſſimum D. Vander-Mylium *Carmen Hipponacticum*. Rogo te, ut arrepto tempore id ab e poſcas. nullum aliud habeo exemplar, ne indignum eſt, quod à candidis talium amœni tatum amatoribus inſpiciatur. Si genus Æ neadum hujuſmodi quidpiam exſculpſiſſet ſæculum eorum jactantias pati non poſſet. I primis ſcire cupio, an ante ferias Auguſtale diſcuti poſſit mea lis cum *excetra*. Vale, Grotio heroi totique familiæ plurimam à m ſalutem nunciato. Datum Lugduni Batavo rum XII Kal. Sextilis, cIↃ IↃ CXII.

Sequun

quuntur aliquot Excerpta & Epiſtolę de veteribus ac novis

BAVDII AMORIBVS.

Ex epiſtola quadam DOM. BAUDII

D MAXEMILIANUM VRIENDTIUM.

Si inter graves curas, & (ut invitus audio) inter moleſtas lites, juvat memoria repetere ſpatium præteriti temris, recordari potes Anno cIɔ Iɔ LXXXIII mbertum Danæum hominem Gallum, nec ſcuri nominis Theologum, habitaſſe in libus Domini de Borlut, ſive de Boucle. ebatur ejus menſa & convictu virgo hoſtis parentibus orta, & ornata bonis mobus, cui nomen ISABELLA HARDEINIA, nunquam delendum ex animo meo. eque enim meminiſſe pigebit ejus, quam te mihi conſortem divini humanique juris guria multa portendebant, *ἀλλὰ μοῖραι κρα-ύτεραι τῶν ἀνθρωπίνων βουλευμάτων ἄλλην ἐτήρουν μοι υναῖκα*. *Fatum eſt* enim etiam *in partibus iſtis, uas ſinus abſcondit*, ſi credimus Satyrico. Ne ngis ambagibus te morer, etſi garrula res t amor, ibi te primum vidi, & protinus mai æſtimare cœpi vividam atque erectam inlem mentis tuæ.

IUSTUS LIPSIUS DOM.
BAUDIO S. P.

Middelburgum.

Binas à te literas vidi: patiare ut ad utraſque uno reſponſo defungar. Prioribus agebas de Legatiuncula ad Navarrenum. quo fundamento, mi Baudi, aut qua ſpe? Nunquam id factum: & ut in tua perſona novum exemplum Ordines inſtituant, cave credas. Tu hoc & alia mereris, ſed male res humanas noſti, ſi merita in his talibus appendis potius quam fortunam. Illa eſt, quæ eligit, evehit, cæca ſpe aut nulla mente. Quo ergo literæ, aut prudentia? ad te ipſum, & hæc interna. interdum & ad externa, ſed cum voluit potentior illa Diva. Haud libens hæc talia efferam apud adoleſcentes & teneros, ne abſterreã: te ſpero firmum jam eſſe in meliore iſta via. Hoc unum te moneo, ne præcipitent te tuorum vota, pia, ſed improvida: qui ad lapſum ſæpe impellunt, dum cogunt feſtinare. Ne ſperne honores, ſed nec avide appete: & qui eo minorem te putant quia cares, tu eos habe pro minutis. At vivendum tamen eſt: ſane. & omnino huic rei eligenda aliqua via. Illa Advocationum tibi diſplicet: qua tamen directus ipſe limes hodie ad civiles dignitates. Ineamus aliam, & vel de Profeſſoria hac conditione cogitemus (in quam opera mea nunquam deerit) vel de aliqua Nuptiali: hic dico, ut legas tibi, cui formam dederit pulcherri-

ma

illa & ſimul valentiſſima Dearum. Nam cui ...us ſola faverit, ſpinturnicium & nugæ. Ego ...cenſeo, & fidele conſilium tibi do: abjicienda ...na rerum, nihil calide nimis appetendum, quia ...ia in tempore vehet hic aut alius veſper. De ...la, ſi ſapis, nihil cogita. hic fumus, & perſe...anti in ea, funus. Apud nos nunc quidem an...ta loca, & reſtricta ob ærarium tenue, quod ...dibus etiam imminutum: ſed in tempore non ...erem, niſi obſtant nobis, quos noſti. Mitiga...tur: ſed die opus eſt. Vale, & ſi quid poſſum ...meo Baudio, ſcito velle. Lugduni Batavorum ...Kal. Octobr. cIↄ Iↄ LXXXVIII.

IANO DOUSÆ PATRI DOM. BAUDIUS S.P.D.

Hagam-Comitis.

Noviſſimis literis abunde cauſam dixiſſe videor, cur una cum Tuningio ad Scaligerum non ſim profectus, quam ...quitati tuæ probatum iri plane confido. ... quoniam animus mihi præſagit fore ut ...rectatores ſequius actiones meas inter...entur, quod & antea factum, uti intelli... ex literis, quas ab amiciſſimo homine Tu...ibus accepi, viſum eſt à te poſtulandum, ... quid incommodæ ſuſpicionis animo tuo ... ſponte hæſit, ſed alterius artificiis incul...um eſt, id omne tanquam magiſter unicus ...arum artium deleas, ſed non alia lege

quam ſi me probe noſti nec falſum nec fallacem; utique apud te, cui interiorem animum ſemper aperui ſine fuco & fallaciis; inde adeo, quod hunc hominem dignum cenſuiſti quem haberes in numero tuorum. Quod autem homo vaniſſimus vulgo diſſeminavit nō poſſe me hinc à muliercula divelli, quam impotenti amore depeream, id ſi forte ad aures tuas permanavit, tanti non eſt ut refutationē deſideret. Ego me & juvenem eſſe fateor & affinem earum rerum, quas fert adoleſcentia, ſed (quod pace Faſcini dixerim) non ſum jam aut tam omnium ignarus, ut amorem neſciam, & ejus vias devias, aut tam ab animo infirmus, ut huic immodeſto affectui moderari non poſſim. Cur hic itaque tam diu hæſi consilio omnium benevolentium adductu ſcilicet, & auctoritate primarii Normanniæ præſidis, qui ad pericula itinerum illud incommodi adjungebat, perexiguam ſpem eſſe obtinendi quæ vellemus. rationes autem quibus opinionem ſuam confirmabat, erant ejuſmodi, quę homini etiam impenſe cupienti adferre poſſent curam amplius deliberandi. Ac tametſi peculiaris mihi cauſa erat Auguſtam Turonum proficiſcendi (quod & præſens Belgica ingenuitate profeſſus ſum, cum facillime poſſem ex Hetruriæ diſciplina gratiam officii ſponte ſuſcepti apud vos inire) tamen non exiſtimavi faciundum, ut quidquam cupide nimis attentarem. Cujus ſane conſilii nihil me pœnitet, tametſi iter hoc N

ben

ine feliciterque evenit. Quem exitum ha-
ierit ejus legatio, ne verbo quidem nobis
inificavit: quam injuriam hominis cauſa
ntemptu ulciſcor. ſed qua ex parte res hic
mmunis agitur, vehementer indignor, ex-
rtem me habitum fuiſſe iſtiuſce nuntii: niſi
od ad me ſcribit vir clarus Florentius Chri-
anus, eum cum bona ſpe domum rediſſe.
od lætor. Sciam propediem quidquid hujus
, & pro virili occaſionem urgebo. Haſce
im literas hic reliqui, cum jam in procin-
u eſſem, ut Auguſtam Turonum me con-
rem. Inde porro ad Scaligerum cogito, ut
nſuadeam homini. adnitar equidem omni
atia, opera atque induſtria. Veſtrum erit
monere quid facto uſus ſit. Efficiam ut in-
lligas, & quam mea ſponte faveam huic
uſæ, & quam nihil à vobis fruſtra ad me de-
tum eſſe videatur. Vale Vir obſervande. Da-
m Cadomi XVII Martii, Anno CIↃ IↃ XCII.

CORNELIO vander MYLE DOM. BAUDIUS S.P.D.

Hagam-Comitis.

Heſterna die multus mihi ſermo fuit cum collega recens Haga reverſo, nõ ſine libera indignatione, quod ex rela-
 amiciſſimorum hominum intellexiſſem
im dictitare, nihil eſſe cauſæ cur amplius
cter inani ſpe de obtinendo munere Hiſto-

rici potentiſſimorum Ordinum. jam enim familiarem veſtrum (ſcis quem hoc elogio deſignem) eſſe in poſſeſſione iſtius Spartæ. idque accidiſſe mea potiſſimum culpa, quod rationem petitionis meæ ſecum non communicaſſem. quaſi ſcilicet unus ille ſit promus & condus talium officiorum, à cujus nutu & arbitratu mentes publici conſilii pendeant. Dixi quod ingenuitate naturæ meæ dignum erat, hanc mihi fuiſſe cauſam non communicandi ſecum conſilii, quod nullas in ea re ſuffragii partes obtineret, & ſatis mihi præſidii foret in tua unius fide ac benevolentia. qua fretus certam animo fiduciam concepiſſem, non alii ceſſuram iſtam provinciam quam nobis. & recte atque ordine facturos. ſi qui ſunt competitores, ſi ab irrita contentione deſtiterint. Nam ſi ea ſpes me fruſtrata fuerit, omnino cogar à præſenti neceſſitate conſilium præceps mutuari, quod mihi refrigerato ardore per otium diſplicebit, aut forte dicam cum Themiſtocle, *Perieram, niſi periiſſem.* Quævis vivendi conditio potior eſt homini generoſæ indolis, & ad res altas genito, quam aſſidue divexari ſollicitudinibus haud magni quidem pretii, ſed quæ ſublimes animos de tranquillitatis ſede dejiciunt, ut nihil æternitate dignum meditari queant. Vota mea non ſunt ambitioſa, nec ſupra ſpem mediocrium virorum. Illud unum precibus paciſcor, ut quod reliquum vitæ fata Deuſque adjicient, minimo cum ſtrepitu nec ſine bonorum gra-

tia

& approbatione extra importunæ pauper-
as aleam poſſim traducere : ut quando-
nque ex rebus humanis conceſſero , po-
itas famam nominis noſtri grata recorda-
ne proſequi non dedignetur. Huc ſecun-
n animæ ſalutem dirigitur ſcopus mearum
gitationum. Nam ut me fortunæ rivus in-
et, nec avide nimis deſidero, & fatum meũ
gis videtur eſſe capax magnæ gloriæ quam
ulentitatis. Interim ſi poſſem in naſſam
trimonii illicere fœmininum aliquod opi-
dotatum (agnoſcis heic facundiam Sup-
menti Chronicorum) non aſpernarer dona
rum. Sed ad eam ſpem aſpirare non au-
, quamdiu mihi certamen erit cum hydra
leſtorum flagitatorum, atque adeo (ut
il diſſimulem) niſi ante tuum in Galliam
ceſſum conſit, quod tamdiu te rogo atque
eſtor, prorſus animum deſpondeo, nec
t ullus uſus ſeræ nimis & intempeſtivæ me-
inæ. Scio, & in memoria habeo quæ dici
ent de captandis occaſionum momentis &
nporum oportunitatibus, ſed interim ex-
ctando conficior miſer, capitis nives me
pinquæ mortis admonent, ætas labitur,
dium cum ſpe ſeneſcit, agendi tempora
nctando conſumuntur. Sentio etiã magno
n dolore, neque enim mihi cornea eſt fi-
, quam perexigua noſtri ratio habeatur.
lhuc inter extraordinarios accenſeor, non
e publicæ ingratitudinis exprobratione, &
ffragii jura nondum habeo inter eos qui nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ætate, nec doctrinæ inſignibus, nec fama aut meritis ſunt ullo pacto nobiſcum comparandi. Quid? quod tam illiberaliter deducitur de honorario. Sed finem imponam & epiſtolæ, & querelis, quas dolor haud voluntas expreſſit. Vale. Datum Lugduni Batavorum XVII Martii cIↃ IↃ CX.

HUGONI GROTIO DOM. BAUDIUS S. P. D.

Hagam Comitis.

Ingentes me tibi gratias & agere & habere par eſt ob utilem; ſalutarem & honeſtam παῤῥησίαν qua me commonere dignatus es per literas, quæ mihi ſunt eruntque tanquam θεόπνευστα ῥήματα καὶ μαρτύρια ἐκ Διὸς δέλτων. Efficiam omni ope conſilioque, favente divina benignitate, ne fruſtra tam fidelem operam concaſtigando amico ob commeritam noxiam ſuſcepiſſe videaris, utque cæteris dotibus, quas in hoc homine ſitas eſſe livor ipſe negare non poteſt, etiam caſtitatis & ſobrietatis gloria adjungatur. Pendet enim ea res ab arbitrio liberrimæ voluntatis, eſtque τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν quod ſine ſemi-Pelagianiſmi ſuſpicione offenſaque Theologici Senatus dictum eſto. De matrimonio cave me quidquam putes eſſe facturum quod ſit indignum ſapiente bonoque, nec unquam amplius amplexus in *cloacam* mittam: & poſthac

ac abſtinebo, ut mones, ab iſtis curſitationibus. Interim me famamque meam tibi committo tuæque mando fidei. non erit tibi purori patrono fiſci ſuſcepiſſe patrocinium Bauani nominis apud faventes & benignos judices, niſi quod nimium incumbunt ad ſublendum caducum parietem, & (quod ſine ſectatione humanitatis dixero) corpus cœfulminatum. Vale, Vir Clariſſime I V Decembris ex urbe Gandavo, cIↃ IↃ CXI.

EVERARDO VORSTIO DOM.
BAUDIUS S. P. D.

Lugd-Batavorum.

Nihil eſt quod faciam libentius, & animo promptiore, quum facultas ſuppetit, quam ut ſublevem fortunas afflictorum, qui fatorum iniquitate magis quam uo vitio a paupertate circumveniuntur, quã etronius appellat bonæ mentis ſororem, ſed OPHIAM conjugem malim, quam ejuſmoi moleſtam contubernalem. Itaque ut illam mihi propitiam habeam, & hanc res ſuas ſibi abere jubeam, omnis a me labor & aſſiduitas Hiſtoriæ ſcribendæ impenditur. Cujus rei intra paucos dies monumentum publice exhibebo Illuſtriſſimis Ordinibus, quo ſanabuntur, ut ſpero, offenſæ præteriti temporis, & memoria noſtri nominis grato cum benevo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

lentiæ teſtimonio ad poſteros propagabitur. Sed miſſis ambagibus, cauſam cur auſus fuerim haſce ad Magnificentiam tuam literas mittere, melius ex nuncio quam ex me cognoſces. Non eſt indignus quem aliquo ſubſidio fautrix bonorum ingeniorum Academia noſtra proſequatur. Rogo te, ut quod ſine incommodo tuo fiat, munem te & benignũ prębere ne graveris, & ut me tui obſervantiſſimũ ſolito patrocinio tueri conſtanter perſeveres. Datum Lugd. Bat. xvii Kal. Sept. cIↄ Iↄ c xii.

PETRO RUBENIO DOM. BAUDIUS S.P.D.

Antverpiam.

Rogatus ſum a communi amico, & unico artis tuæ admiratore, Bartholomæo Ferrerio, ut filium ſuum, qui fœliciter pro captu ætatis ad penicilli gloriam adſpirat, humanitati tuæ commendarem. Nolo promiſcuis commiſſionibus obſoleſieri gratiam quam apud te mihi eſſe pateris, itaque hactenus morem geſſi deſiderio patris, & antiqui ſodalis ut me internuncio ſcires ipſum beneficio immortali devinctum iri, ſi cum Franciſco Snyders egeris, ut adoleſcentulum non tantum μαθητὴν τῆς ἑαυτοῦ τέχνης ἀλλὰ καὶ συμβιώτην adſciſcere dignetur, ut aſſiduam magiſtro operam navare poſſit. Non parcet parens ulli ſumptui, & infinitum ſe debere utri-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ue confitebitur. Quum hæc ſcribebam e-
im occupatiſſimus, alias accuratiores eri-
ius. Elogia Ciceroniana ſoceri tui, viri ad
enium humanitatis facti, magna cum volu-
tate & utilitate legi, præſertim epiſtolam
uæ tota Tullianæ dictionis indolem ſpirat.
pinor jam te ex fama audiiſſe *me choro ma-
torum iterum eſſe adſcriptum.* Contigit uxor
orſus ex animi mei ſententia, imo (ſed
enes te pereat hoc horribile arcanum) ſu-
ra votum. Feriis Auguſtalibus, ſi poteſtas
ata erit, ad vos cum Junone excurram, ut
rio te admoneam promiſſi, quod ego in
æcipua cenſus mei parte deputo. Nam bo-
a nomina non appellando fiunt mala. Bene
ale, & feſtinationi ignoſce. Datum Lugdu-
i Batavorum IX Kal. Martias, cIↃ IↃ C XIII.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

EPITHALAMIA
BAVDIANA,
vere nuptialia.

Nolis, velis, aliter hæc ſacra non conſtant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

IN NVPTIAS

Nobiliſſimi Iuvenis

LBERTI A SCAGHEN,

Et eximiæ Virginum

HEODORÆ A DUVENVORD.

Et ſi mens animi curis confecta ſeneſcit,
Afflatumque gravi ſidere pectus hebet.
Nec juvat ingratas Parnaſſo excire ſorores
Vnde nihil metimus præter inane ſophos.
luxaque ſectando pellacis præmia famæ
Virtutum ſolidas dilapidamus opes.
arpitur interea melioris floſculus ævi,
Dumque loquor rapidis paſſibus hora fugit.
or tamen exſtimulat vis blanda potentis amici,
Flagitat & Genii munera proſper Hymen.
caghius in leges accingitur ire maritas,
Vincirique ſacra compede geſtit amans.
le ſolutus amans defixus inhæret in una,
Quam ſibi jure pio perpetuoque dicat.
am lætum-ne jubar patiemur abire ſilendo?
Non patitur pietas, non data rite fides.
ngenium ſupplebit amor, mera ſæpe voluntas
Averſum evaluit pacificare Iovem.
urge anima, & mœſto pauſam interpone dolori,
Sunt dicenda bono proſpera verba die.
ublica dum fremitu conſpirant vota ſecundo
Pars ero gratantis quantulacunque chori.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Non hîc ingenii ſpecimen ſpectatur & artis,
Vrgeor imperio, vim prece ſuada facit.
Scaghius, eximio cultum mihi fœdere nomen,
Inſtat, & effugio non ſinit eſſe locum.
Illius auſpicio libet inſanire licetque,
Sic mos majorum, ſimplicitasque jubet.
Non ſua majeſtas Veneri conſtabit honorque,
Si Charitum deſit triga, licensque Iocus.
Ergo agedum facili ſpecta hæc Floralia vultu,
Quæ tuus invitum ſcribere adegit amor.
Felix conjugio juvenis, cui tanta parantur
Gaudia, ſed Nemeſin diſce timere gravem.
Fortunamque tuam reverenter habere memento:
Sæpe piis etiam Livor obeſſe ſolet.
Quanquã quid metuas ne te male Faſcinus urat?
Non cadit in miſeros iſta maligna lues.
At tibi nunc inſtat ſeries immenſa laborum,
Queis vigor Herculeus vix ſupereſſe queat.
Heic Rhodus, en ſaltus. gravis adverſaria ſurgit,
Nec ſudoris egens pugna patranda venit.
Nil tibi quod Bavara deducis origine gentem
Proderit, aut Comites quod numerantur avi.
Sublimes Batavûm Comites, qui nomine & actis
Fortibus implerunt ſolis utramque domum.
Nobilitas alibi decus & ſua lumina ſervat,
Spernit imaginibus cedere diva Cypri.
Nec parcit titulis, dedignaturque triumphos,
Sola poteſt virtus his ſupereſſe malis.
Eheu quantus adeſt miſero labor! at ſine magno
Nil hominum generi vita labore dedit.
Nympha minas intentat atrox, & cruda laceſſit
Prælia: nunc vires, nunc age prome virum.

Illa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

a quidem totis in te conatibus ibit,
Suadet enim occiduæ virginitatis honos:
gnatusque pudor, primæque injuria culpæ,
Quæque rudes animos virginis ira decet.
rſitan & curvos in vultum diriget ungues
Si perſtes properans ultima noſſe bona.
rum ubi nequidquam vires effuderit omnes.
Graſſari incipiet fraudibus atque dolis.
ulcebitque ferum palpo, cauſasque morandi
Nectet, & obvolvet gaudia lachrymulis.
l quid opus mõſtrare modos, memoremq; monere.
Non novus ad ſignum miles & arma venis.
rtibus his teneras naturæ induſtria mentes
Format, ut ardentes acrius urat amor.
n iuvat ex facili victoria Marte redempta,
Plebeamque famem præda parata ſapit.
l ſine vi Pertunda poteſt, nil Perfica patrat.
Hac Veneri Martem dote placere ferunt.
rigidas olim virtus Romana Sabinas
Condocuit patribus conciliare viros.
quoque vi perfringe Lares, aditumque ruinæ
Quære. ſed Harpocrates dicere plura vetat.
n decet hæc velo recludere ſacra levato
Quæ cuſtos operum nox monet ipſa tegi.
rs amat inſidias, furto lætantur amores,
Deprendique dolet iuſta pudensque Venus.
tera præſentes peragent ſine iudice teſtes,
Lampſaciique labos, ingeniumque patris.

At tu ſuperba flore vani nominis
O virgo, virgo, non diu lætaberis
Honore tali. næniam canas licet
Charo pudori, venit ultimus dies,
Nox inſtat atra. flete virginum chorus,
Æqualis una gente de veſtra minor
Sui redibit, ite funus exſequi,
Viroque multa comprecemini mala,
Qui iure ſævo, bellica velut manu
Vænale pignus, filiam matri rapit,
Vobis puellam, tale uti decus ſuæ
Buſiris atrox immolet libidini.
Ridetis? at non ſic abibit ſi Themis
Rite invocata curat humanas vices,
Pœnam parem luetis, ut periculo
Diſcatis olim quam ſit infandum ſcelus,
Ridere mortes, funerique illudere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

IN NVPTIAS

Viri nobilis

THONIS A SEVENTHER,

Et lectiſſimæ virginis

ESTEN A BRIENEN.

Invocata tot diebus nox adeſt optatior
Luce quauis, nox marito quæ iugabit fœdere
r amantũ, queis iuuentus noſtra paucos fert pares.
onſus & cenſu beatus, & decoro ſtemmate,
arus exſtat, & per artes extulit caput bonas,
de claritudo laudum ſurgit, & verax honos.
mpha virgines Sycambras inter, ut lunæ iubar,
lget inter noctis ignes, & minora ſidera.
ve majorum vetuſtas intueri origines,
ve ſtat mores modeſtos, ſive formæ gratiam.
inionis fama claret ore, Corneli, tuo
ſteris narrata ſeclis. ſed decus natalium,
pias, opes, & amplæ ſortis indulgentiam
a virtus antecellit. illa nec dono datur,
c perit caſu ſiniſtro: præque cunctis dotibus
ninet pudicus ignis, atque honoris indoles,
ucata more recto ſub probis Penatibus.
l parens præſtare natis, ſorsve largiri poteſt
mplius cultu fideli. cultus in mores abit,
iligensque cura vincit omne naturæ bonum.
d quid iſta dona proſunt, ô puellarum cohors?
ete quidquid lacrymarum ſævus exprimit dolor.

En ocellus illa veſtri floſque vernus ordinis
Ilicet vobis peribit, eximetur e choro.
Lugubrem cantate leſſum, quatite funeſtas faces
O miſella nympha, quam me terret horror prælii
Quod tibi maritus ullis abſque fæcialibus
Comminatur actus œſtro fervidi cupidinis!
Sed propinqui tu pericli (quantus in vita eſt ſtupor!)
Vnice ſecura rides, imbre vel ficto rigas
Os honeſtum, ne lubido cordis erumpat foras.
O miſella nympha, diſce quanta te manent mala
Pugna non exſanguis inſtat, haut recedes integra
Parte ſed tui minuta. victor hanc Feretrio
Debet hoſtiam, ſed ultra nil tibi eſt periculi.
Non ſequetur mors ab iſto Marte, ſecludas metum
Ni periſſet morte tali mater, haud iſthic fores.
Nympha, iam poſtrema lux hæc nomẽ expunget tu
Virginali de maniplo. nomen hoc inutile,
Quo manente gens manere non poteſt mortalium
Virgo, vocem nunc profabor hanc tibi noviſſimam
Cras redibis virgo qualis mater e patris thoro.

IN NVPTIAS

Iuvenis eruditiſſimi

OHANNIS KIRCHMANNI,

Et lectiſſimæ virginis

EMERENTIÆ COELIÆ,

Clariſſimi Senatoris filiæ.

Vrania ſoboles iterum ſolennia poſcit
Munera, & in voces admonet ire bonas.
irchmannus facilem blanda prece cogit amicum
Proſpera felici vota ſacrare thoro.
irchmannus primæ cui texuit ordia famæ
FUNUS, *& æternum dant decus exſequiæ:*
ualis ab ipſe ſuo redivivus ſurgit abortu
Phœnix, eque rogo poſthuma fata capit.
alem te memori ſacravit pagina ſeclo,
Doctum opus, & multa conditus arte labos.
ed nunc ferales excedant limine tædæ,
Ventilat ecce alias pronuba Iuno faces.
il facit ad Veneris myrtos infauſta cupreſſus,
Immenſumque hilaris funere diſtat Hymen.
uamvis & Ditem tetigere Cupidinis ignes,
Quem Cereri generum Perſephoneia dedit.
egia nulla patet quo non ſua regna propaget,
Qui ſuperûm regem territat igne, puer.
le etiam vaſtis ſub fluctibus Amphitriten
Vrit, & Oceano ſuſcitat arma patri.

Sentit & alituum genus, & genus omne ferarum,
Sæve puer, telis vulnera facta tuis.
Ergo hominem fas eſt placito ſuccumbere amori,
Quis pugnare Deo more gigantis amet?
Quocirca auſpiciis felicibus eia age ſegnes
Rumpe moras, animos eia age prome mares.
Non te parva manent certamina, maximus inſtat
Sudor, & heu pernox pugna patranda tibi.
Nec, quia cum dulci bellandũ eſt virgine, Martem
Spreveris, aut molis nullius eſſe putes.
Hoc opus, hic labor eſt lacrimas perferre puellæ,
Nec fictis vinci fletibus atque dolis.
Illa quidem largo imbre genas rorabit honeſtas,
Et tremula ardentem voce rogabit amans:
Parce, per hos ego te coniunx obteſtor ocellos,
Ne ſævi mea lux, quo maleſane ruis?
Fors & in audacem diſtringet brachia, iungens
Imperioque preces, blanditiisque minas.
Talibus inſidiis virgo male gaudia celat:
Nullus eris, tali ſi potes arte capi.
Ferreus & ferus es, ſi te non talia tangunt,
Si potes hæc ſicco lumine dicta pati.
Franguntur tenero crudelia pectora fletu,
Miteſcunt humili corda ſuperba prece.
Sic rex Dardaniæ ſævum expugnavit Achillem
Corpus ut Hectoreum contumularet humo.
Terris atque mari tot triſtia paſſus Vlyſſes,
Cuius erat virtus ad mala nulla rudis;
Sirenum illectus modulis ac voce dediſſet,
Ni cupidum arcerent fortia vincla, manus.
Tu tamen his moveare cave. fletu omnis abundat
Fœmina, nec iuſſæ deficit humor aquæ.

Sed

ed fraus cœca latet lacrimis fucata doloſis,
Quod cupere aſſimulat ſævius angue timet.
uamvis mite tibi, nec inexorabile pectus
Parca dedit, Vati nec licet eſſe fero.
u precibus ne cede, ſed implacabilis ito
Quo tua te ſtimulis acta cupido rapit.
i rumpenda via eſt. vi Mars & ſanguine gaudet,
Vi quoque lætatur Martis amica Venus.
i ſine nulla patri ſuſpendes dona Quirino,
Sic amat auferri virginitatis onus.
ed quid eges monitore? ſatis docet iſta magiſter
Vſus, & ingenium ſufficit acer amor,
nte alios ignes calor eſt inſignis amantum
Fœdere legitimo quos iugat almus Hymen.
anc Deus ipſe facem ſublimi exſuſcitat aura,
Talibus adſpirat rite vocata Venus.

Tumulus
SEVÆ, CUPIDINUM MATRIS.

Hic recumbit Seva mater dulciũ Cupidinũ,
Cor, decorq; Gratiarum, mollior cuniculo,
Delicatior cinædo, flos leporum, mel merũ,
Non Iuventa comis æque, non Venus venuſtior.
Tum benignitate cunctas antecelluit nurus:
Nam bona præclara Sevæ geſta noſſe ſi cupis,
Donec ætas, & ſororum fila paſſa ſunt trium,
A puertiæ ſupremo limite ad fati diem,
Ex Platonis diſciplina vixit hoc matrum decus:
Nemini negavit unquam ſi quis argentum daret,
Aut probe paratus eſſet a ſalace faſcino,
Scilicet natam ſciebat ſemet haud ſolæ ſibi,
Sed patri, ſed patriæ, ſed omnibus mortalibus,
Quos amica vi trahebat in plagam Cupidinis,
Copias opesque nulli floris invidens ſui.
Quodq; miracli eſt ad inſtar, cũ daret cunctis, tamẽ
Largiendo rem coëgit, prodigendo auxit domum.
Vos clientium manipli, vos amatorum cohors,
Proſedarum exercitores, Cypridis nepotuli,
Quos ad ultimam redegit laſſitudinem viros
Indomabilis virago, ſi quis eſt ſenſus ſuper,
Si qua cura vos remordet tam valentis fœminæ,
Ne precemini quietem ſempiternam mortuæ,
Quippe nil quiete peius odit ætate in ſua:
Sed deos orate, motu ut continente gaudeat,
Quippe cœlum eſt æmulata, ſemper in motu fuit.

BAU-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

BAUDII MORIBUNDI
Alloquium
AD AMICOS.

Qualem paludis ſtagna propter Aſiæ
Ferunt olorem, cum ſibi ultimum diem
Inſtare ſentit, præficam mortis ſuæ
Mœſtum ciere flebili carmen tono:
Sic tortus acri febre ter quinos dies,
Quam mortualem natio Galenica
Conſentit, & mens ipſa præſagit mihi,
Fato propinquus ordior ſummum melos:
Erecta dum mens corpore afflicto veget.
Dulces amici, Baudius vobis abit
Lubens & ultro, patriamque cogitat,
Perfunctus hoc errore, jam portum ſubit,
Sacroque morſu figere anchoram parat.
Vos, ſi quid in me dignum amari quod foret
Amaſtis unquam præter hoc iners onus,
Quod palpitat nunc ſpiritu pauxillulo
Donante vires, & vetante adhuc mori,
Mox funus atque fumus ut deceſſerit,
Animæ ſalillum ventuli flabrum levis;
Ne quæſo, ne vos error in fraudem trahat
Fallace fuco humanitatis blandiens,
Vt his ſolutum corporis compagibus
Me funerali lugeatis nænia,

Turpique planctu: quippe tum demum fruar
Vita, vocari vita quæ vero meret,
Non hæc mali taberna, curarum mare,
Palæſtra luctus, officina cladium,
Fomes dolorum, mors (ut abſolvam) mera,
Quam morte nunc relinquo non ingratiis,
Parere promptus imperatori Deo,
Cui militat gens omnis hæc mortalium.
Is nos in orbe, ſicut in ſpecula, ſitos
Vitam tueri & ordinem ſtatum iubet,
Vetatque ne mortalis injuſſu ſuo
Migrare ſumat; cum vocat, ſequi decet,
Citiuſque dicto complicare ſarcinas,
Hac lege iam nunc Baudius vobis abit,
Suoque reddit pondus hoc ſoli ſolo.
Perit, perire quod iubet fatalitas,
Mortale corpus, mentis hoc ergaſtulum;
Quod ventilante nunc fovetur aurula,
Mox triſte viſu erit cadaver, naribus
Abominandum, putris eſca vermium.
Manet, manebit uſque perpeti fruens
Ævo, ſuperna quam vetant leges mori,
Mens orta cœlo, flamen auræ numinis,
Pars illa noſtri perſpicax, intelligens,
Quæ nil caducis imputat parentibus.
Dulces amici, forte vos tanget dolor,
Florem ſub ipſum quod iuventutis meæ
Terras relinquo: ponite hanc curam boni,
Vanaſque corde imagines ſecludite,
Vixi & peregi limitem fati ratum
Quem promovet vis nulla, nec fraus ſubmovet.
Quid porro longum de die dies habet

Æter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Æternitati comparatum, ſeu puer
Vitale lumen ortu in ipſo deſerat,
Seu quis triſæclum Neſtorem vivat ſenex?
Mors certa tandem ſerius vel ocyus,
Id omne tempus quantulum quantũ eſt, trahit.
Tacente curſu labitur nobis dies.
Labuntur anni, nec refunditur rapax
Quod hora carpſit, nec quid Heſperus vehat
Homini liquere providum Numen ſinit,
Ne quis creatus ſtirpe mortali ſupra
Mortalitatis iura ſuſtollat caput.
Incerta vitæ portio certas vètat
Spes ordinare mente, longinquas brevis.
Quod ſi decente res inibimus via,
Non temporum tenore, ſed laudum modo
Determinanda eſt vita. ſat vixit diu
Quem non pudet vixiſſe, nec piget mori.
Sed magna pars mortalium vivunt parum
Quamvis vetuſtate horridi, & ſæclo putres
Mortem morentur Aggerontis pabula,
Graves veterno, quos ad ætatem exitam
Perducit actum oblivione ingloria
Volumen ævi fluminum ritu fugax.
Nos nec malignus ipſe livor arguet
Vitam obruiſſe deſidi ſilentio,
Reconditaque torpuiſſe inertia:
Nec forte, ſi fiducia eſt ſui bonis,
Deerunt nepotes nomen hoc ſuperſtiti
Signare fama. Teſtor antiquam Fidem,
Nihil fuiſſe antiquius fide mihi.
Prudens doloque neminis læſi decus
Seu littera, ſeu voce. parſi ſedulo;

Vnum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Vnum id ſtudens, probatus ut forem probis:
Qualis Donellus, Anteceſſorum iubar,
Vir examuſſim factus ad Gallam nivem,
Expers doloſæ fraudis, & plenus fide.
Qualis ſmaragdus Galliarum Scaliger,
Doctrinæ abyſſus, ingenî miraculum.
Quales virûm flos ille Douſa, Lipſius:
Apollo vatum Douſa, Lipſius pater
Scientiarum, flumen eloquentiæ:
Qualis meorum grande amicorum decus
Et hoſpes & cor Gratiarum Rulſius.
Qualis venuſto Nanſius placens ſale,
Vulcaniuſque Cypridi dilectior
Ferritribace. Qualis alter ille ego
Blipyrgus, acer nominis vindex mei
Quà carminum lepore, quà ſermonibus.
Cui laude iunctus & pari concordia
Manmaker uſque adhæret, Italum ſalem
Attemperare Belgico ruri ſagax.
Tum magnus ille lectionis helluo
Schepperus, ungue mens polita non rudi;
Cum queis morantem ſæpe combuſſi diem
Oratione vinula, venuſtula,
Sed innocente, qualibus ſcatet iocis
Lingua irrigata flore Liberi patris,
Intra modi modeſtiæque terminum.
Tris præter omnes nobili fama viros
Cultu Philippos proſecutus ſum meo:
Te cœlitis, Mornæe, felicem ſtili;
Te, clare Sidnei, quem diurnare haud tulit
Virtus in orbe, fas ubi verſum ac nefas,
Terriſque ademit debitum cœlo decus;

Te,

Te, magne Marnix, providens vir & graves
Perpeſſe curas patriæ rebus ſuper:
Cui plura debent adminiſtri Belgicæ,
Quam vel Camillo Roma, vel Themiſtocli
Gens Atticorum. ſed pari modo lucra
Damnis rependunt, & malo mulctant bonos.
Villerium-ne oblivione tranſeam
Primo mihi ſummoque dicendum loco,
Cœleſte pectus, cuius ex reconditæ
Mentis ſcatebra, flos medullaque eloquî
Sermone dia vena limpido fluit?
Nec te ſileri, Erarde, fas verſu meo,
Sublimis heros, nate raras adſequi
Seu mente laudes, ſeu duellica manu,
Campus pateſcat indoli tantæ modo;
Tu Belgicam rem fulcies Atlas novus,
Dabisque noſtro Xenophontem ſæculo
Clarum gemellæ Palladis virtutibus.
Quid Tranſaquani candidum pectus loquar,
Maſſiſiumque exemplar antiquæ fidei?
Quos in parentis ambo dilexi locum
Memor peractæ his regibus puertiæ,
Gratusque amorum: vos ego abſentes rogo
Per ſolis almi lumen hoc ſpirabile,
Quod forſan iſta luce poſtremum tuor,
Per fas, per omne humanitatis vinculum,
Vos, inquam, alumnus veſter obteſtans rogo,
Veſtras ut aures accidet rumor gravis
Me iam fuiſſe, fortibus ſolatiis
Levate matris ægritudinem meæ:
Quæ miſera luctu incendet & ſeſe & ſuos
Amore victa, vim tametſi maſculam

Men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Mentemque verſat imbecillo in corpore.
Si munus iſtud impetraſſo, perfice
Mors quod minaris: nil moras vitæ moror,
Ne ſupplicatum me tibi ire cenſeas.
Ergo, ut revertar denique unde abiveram,
Hos atque tales mente complecti viros
Summum eſſe duxi ornamen ætati meæ.
Pravos ſodales, ſuſcitabulum probri,
Morumque peſtes, angue peius horrui,
Damnoſa ne quid affricaret hæc lues.
Suſpectionum occulta tela nec nimis
Sprevi, nec æquo plus refugi, ſat ratus
Præſtare culpam, futiles & impetus
Calumniarum eludere innocentia.
Quid quiſque dicat ſive muſſet in manu
Non eſt; ſed illud, vera dicat an ſecus.
Eſt invidorum, ſemper ut culpent bonos.
Virtus decore ſat nitet ſuo, neque
Vulgus moratur pluriumque gratiam,
Contenta ſemet atque paucioribus.
Laudem profectam ab ore laudati viri
Benigna ſumit, non acerba flagitat.
Dum me vel uni conſcientiæ probem,
Externa quid laus addet, aut demet probrum?
Integritate fretus unica nigrum
Dentem retundam. murus hic aheneus
Vacare noxa, ſummus hic apex boni.
His moribus me inſuevit optimus pater,
Probique cultus, indoleſque ſimplici
Propenſa recto. non marina me Tethis
Tulit ſub auras Pelei partu fatum;
Vere illud uſurpabo Achilleum tamen,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Odi inferorum ianuis atrocius
Qui corde condit verſipellis, ac duplex
Diverſa ab iſtis ore quæ promit ſuo.
Fraudum involucra & tortuoſos tramites
Cavens pavenſque, regiam inſtiti viam.
Sed me malum ſolenne magnis mentibus
Tenello ab ungui ſemper uſque in hunc diem
Vexavit ingens appetitus gloriæ,
Et ardor inter eminere compares.
Quin peſtilens hic morbus & nunc me tenet,
Inſanientem laude poſtera frui:
Nec mentis æger mitius quam corporis
Mortem ſub ipſam paſcor eſca inanium.
Quid porro amores dicere inſequar vagos.
Secusque molle quod perivi perditus,
Vires virumque deſtruens libidine?
Hæc comitatis voce adultera vocat
Mos incitamen pravitatis inſitæ:
Sed regna cœli non patêre his comibus
Divina vox proclamat. ô clemens pater,
Si pœnitentes æquus audis, te precor,
Ignoſce, crimen & remitte ſupplici:
Non iſtud unum crimen, ô clemens pater,
Culpas ſed omnes gratioſus expia
Cruore nati, queis & errans & ſciens
Conceptu ab ipſo numen excivi tuum
Triſtes ad iras, dignus æternum mori,
Si noxias appendis ad iuſti modum,
Vindexque pœnam ſumis offenſæ parem.
At tu, profuſi amoris immenſum mare
Gnato, pater, non ipſe parſiſti tuo,
Quem mittere es dignatus ut mortalium

Labes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Labes atroci morte luſtraret ſua,
Piacularis innocensque victima,
Pœnisque ſuccidaneum noſtris caput.
Huic acquieſcens porrice à vultu tuo
Meos reatus, quantum ab Eoo mari
Cubile ſolis occidensque diſſidet:
Vt labe purus, integerque criminum,
Summi tribunal ſiſtar ante judicis
Mixtus beato cœlitum cœles choro.

Valete.

Scripſi in morbo Cæſaroduni Turonum.

CUPIO DISSOLVI, ET ESSE CUM CHRISTO.

O Vita curarum ſeges,
Fons lacrimarum, ludilrê
Palæſtra, fortunæ jocus:
Fucata mendaci bono,
Foriſque ſubdole nitens,
At omnis examen mali,
Vimque uberem moleſtiæ,
Sinu recondens intimo.
Quæ perſequentibus tui
Plenis propinas faucibus
Placens ſapore amabili
Vinum, ſed efficacia
Præſens venenum, Colchicis
Nocere ſuccis fortius.
O Vita, ſed Mors verius
Vocanda, quippe ſingulus
Hanc ducit ad metam dies.
Tum mœror, ærumnæ, labos,
Pallensque morborum cohors,
Imagines lethi meræ,
Vitam perenne incurſitant.
O quis repræſentet mihi
Fauſtum diem, cum deſeram
Te contubernium mali,
Et officinam triſtium?
Cum mortis iſto corpore

Diſſolvar, ac mei potens
Chriſtoque junctus perfruar
Beatitate perpeti?
Quam nemo vidit, audiit,
Vel mente concepit ſatis?
Volo, volentem ſed gravat
Mortalis imbecillitas,
Terraque moles perdito
Fixum cupidine attinet
In hiſce mundi ſordibus.
Homoque humi hæreo ſtupens,
Infirmus ac pauca fide.
Lubensque damnis aucupor
Quæ cæterum vulgus ſolet:
Opes caducas, gloriæ
Fugacis umbram, ſordido
Emptos honores ambitu,
Pellax voluptatis malum,
Cui mœror uſque hæret comes.
Hæc ſplendide verbis palam
Aſpernor, at vita probo,
Dictisque facta diſcrepant.
Tu gentis humanæ pater,
Alte imperator cœlitum:
Tu (namque ſolus id potes)
Morbo huic medere, ſublevæ
Preſſu iacentem criminum,
Firma labantem, dirige
Greſſus aberrantes via:
Sanctique luce Spiritus
Luſtra tenebras pectoris.
Da, firmus ut rectum velim,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Factiſque promam, nec malus
Me fallat error, aut trucis
Vultus tyranni terreat,
Illex-ve mundus in plagas
Compellat eſca inanium.
Fac, huius ævi nubilos
Tranquillus exigam dies,
Tandemque perfunctus gravi
Mortalitatis munere,
Vita beatorum fruar,
Quæ nec tenore temporum,
Felicitatis nec modo
Finitur, æterna, & bonis
Ad vota cuique ſuppetens.

PRECES AD CHRISTUM.

Mundi Creator, gentium
Redemptor, æterni patris
Æterna proles, ô Deus
Æterne par Deo patri:
Fons, imo gurges ac mare
Amoris in noſtrum genus
Contaminatum turpiter
Hæreditaria lue,
Gravique criminum probro.
Pro gente quali tu tamen
Terræ monarcha & ætheris,
Non es gravatus iudui
Servile corpus, cætera
Par cæteris mortalibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Peccare præter, idem homo
Idemque in æternum Deus.
Homo ut malis conſortium,
Nullius humani carens,
Munus dolendi impenderes,
Et carne culparum rea
Culpam piares.. at Deus,
Vt nos Deo coniungeres,
Iræque inenarrabili
Parentis explendæ fores:
Quam carnis imbecillitas
Fruſtra ſubire ſumeret,
Nifulta Verbi deſuper
Potentis efficacia.
Tu verus ergo Homo-deus,
Nos germen Adæ, filios
Cœleſtis iræ liberas,
Et morte vivimus tua,
Livore ſanamur, putres
Contage fœda criminum.
Tu gentis humanæ ſalus,
Speſque efficax fidelium:
Tu nomen unum & unicum
Immunda mundi tollere
Peccata præſens, & patris
Redintegrare gratiam.
O mi ſequeſter, ut tui
Amore pectus inciter,
Dignare amore me tuo
Fontemque fomitemque odî,
Nec ulli idoneum bono
Dignatione quam tua.

IOHANNES CHARGA

Poeta Italus,

Tempore Ducis Albę apud Belgas graſſantis,

SENEX RESIPISCIT.

Hei mihi miſero, hei mihi,
Tempus quam cito præterit!
Homo quam cito deficit!
Et mors quam cito criminum
Pœnas exigit omnes!
Magnam qui bene fecerint
Mercedem referunt: ego
Annis jam gravis, & gravis
Culpa, en diſtrahor omnium
Per tormenta malorum.
Nox cæcis tenebris premit
Morbo languida lumina:
Menti & ſenſibus incubat
Quidquid eſt miſerum, & grave:
Vivum es Charga cadaver;
Vivum: nam patulæ vigent
Aures; ſed tuba, in ultimum
Quæ te judicium vocat,
Quali, proh pietas, ſono
Metus duplicat omnes!
Ergo tam miſer & nocens
Ad quem confugiam, niſi

Ad te Rex meus, & Pater?
O Rex, ô Pater, ô Deus,
Tu mei miſerere.
O & perfugium & ſalus
Humani generis, pie
O Ieſu precor, ah precor
Illa luce noviſſima
Tu mei miſerere.
Tu quem ſanguine, quem cruce
Æternis redimis malis,
Pro tua pietate me
Æternis recrea bonis;
Et mei miſerere.

EPITAPHIVM

DOMINICI BAUDII,

Auctore

PETRO SCRIVERIO.

Baudius hic ſitus eſt. ceſſas quid flere, Viator?
An fles, coniugium flevit ut ille ſuum?
Protinus Indi domũ fertur guſtaſſe Lyæum;
Non alio ſiccas rore notaſſe genas.
c conſtantis erat. Non degener incola mundi
Paſſus inæquales eſt in amore thoros,
generesque faces: quas ventilat improba Iuno,
Et male concuſſas Faſcinus ultor alit.
, cum iure trium natorum ducitur uxor;
Et ſimul in barathrum præcipitatur amans.
s labuntur opes: ſic nil ſtipendia proſunt,
Penſio ſic domino ſæpe negata ſuo.
lia ſic alius, Caiæque monilia ſervat:
Æra fugant inopem ſic aliena famem.
ſilit & duris urgens in rebus egeſtas:
Pignora ſtant, vacua non redimenda manu.
ratoris eget regalia munia prenſans,
Neſciat, hei, rebus qui ſupereſſe ſuis.
viduus nunc hac domina, nunc luditur illa;
Eſtque quod in MAIA (DI prohibite) placet:
rvulus Æneas: & mox veſanus Oreſtes.
Hæc in fœmineo condita pœna ſinu.

Quiſquis es, exemplo tanti moveare mariti:
Parce libidinibus luxurioſe tuis.
Addita ſit potius laſcivo fibula membro,
Vt vindicta tuam tranſeat iſta domum.

PERSEVERANTI CORONA.

AD

AD POSTHUMUM.

In obitum
GALLÆ VXORIS.

Nemo tua melius cantabat Poſthume Galla,
Nec magis hac ulli lingua diſerta fuit.
Ingenio valuit, quantum, te iudice, nulla;
Iudice te, quamvis aſpera, mitis erat.
um faciem laudas, te judice mater Amorum
Ceſſiſſet, reliquis pulchior, alma Venus.
ec melius ſtantem percurreret altera telam,
Et minor hac, quamvis docta, Minerva foret.
am bene quæ fecit quidvis, nunc mortua fertur.
Hoc nullum melius Poſthume fecit opus.

D. HEINSIUS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

LÆLII CAPILVPI

MANTUANI

Cento Virgilianus

IN

FOEMINAS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

BENEDICTVS ÆGIVS

AD LÆLIVM CAPILVPVM.

Si vera eſt, Læli, Samii ſententia vatis,
Quæ tua nunc anima eſt ante Maronis erat.

EPITAPHIVM

LÆLII CAPILUPI.

Mantua te, Læli, merito ſe iactat alumno.
Nam Maro quod ſonuit, tu quoq; voce ſonas.
Et tua ſint quamvis ex omni parte Maronis
Carmina, non eadem, quæ canit ille, canis.
Non igitur mirum, ſi te modo Mantua raptum
Certatim ſpargit floribus & lacrimis.

VIX. ANN. LXII. DIES XV.

OBIIT A. MDLX, III IANVARII.

Legitur Mantuæ in æde Franciſcanorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

LÆLII CAPILUPI

Cento Virgilianus

IN FOEMINAS.

AD PAULUM IOVIUM.

Cætera quæ vacuas tenuiſsēt carmina mētes
Omnia jam vulgata, furens quid Fœmina
poſſit
Gens inimica mihi, non æquo fœdere amantes,
Dicam equidem, indigno Niſæ deceptus amore:
Quam propter tantos potui perferre labores,
Quando aliter nequeo ſceleratas ſumere pœnas.
Nunc, ô nunc liceat calamos armare veneno
Fatidicæ Mantus: magnum & memorabile nomen
Fœminea in pœna eſt, animumq; expleſſe juvabit.
Magnanimi Heroës, precor, aſpirate canenti,
Ore favete omnes: procul ô procul eſte profani,
Et genus inviſum cum ſemiviro comitatu.
Tuque ades, inceptumque una decurre laborem
Fortunate Senex, magnum JOVIS incrementum,
Vnde genus ducis, fama ſuper æthera notus,
Flos veterum, virtusq; virûm, divûmq; ſacerdos,
Os humerosque Deo ſimilis, tibi copia fandi
Larga quidem ſemper, fecundum concute pectus,
Nec mortale ſonans, animis illabere noſtris,
Quæ ſint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahãtur

Nota

Nota tibi, votis jam nunc aſſueſce vocari,
Ni refugis, tenuesque piget cognoſcere curas.
Mox tamen ardenteis accingar dicere pugnas,
Te duce Idumeas referam tibi Mantua palmas,
Dicam acies, actosque animis in prælia Reges,
MagnanimosqueDuces,totamque ſub arma coactã
Europamque, Aſiamque, & tanti incendia belli:
Poſt iidem inter ſe poſito certamine Reges,
Hos inter motus, mediis conatibus ægri,
Congreſſi jungent dextras, & pace ſequeſtra
Claudentur belli portæ, Rhenusque bicornis
Turbidus & torquens flaventeis Iſter arenas
Improviſi aderunt media teſtudine templi
Littus ad Auſonium: magnoque ululante tumultu
Teutonico ritu ante aras paterasque tenentes
Iura dabunt, legeſque viris, ritusque ſacrorum:
Concilium horrendum. Nec te memorande ſilebo
Cum patribus,populoque penatibus & magnis Diis
Tibri Pater, poſcant acies, & fœdera jungant:
Tu ne cede malis, ſed contra audentior ito,
Quo res cunque cadent, Capitolî immobile ſaxum
Accolet, imperiumque Pater Romanus habebit
Miſſus in imperium: cœli cui ſidera parent,
Infernique lacus, atque altæ mœnia Romæ:
Sed fugit interea, fugit irreparabile tempus.
Accipite ergo animis, atque hæc mea figite dicta.
Rectores juvenum, lætasque advertite mentes,
Et nati natorũm, & qui naſcentur ab illis.
Mõſtrũ horrẽdũ ingens, variũ & mutabile ſemper
FOEMINA, *quæ ventis volucriq; ſimillima ſomno*
Mobilitate viget, linguis micat ore triſulcis,
Tam ficti pravique tenax, quam nuncia veri:
Dat

Dat ſine mente ſonum, totoque ardentis ab ore
Scintillæ abſiſtunt, oculis micat acribus ignis:
Sola domo mœret vacua, cui carmina ſemper
Et cithara cordi, pernicibus ignea plantis
Omnia pervolitat late loca, pectore verſat
Mille nocendi artes, quîs fallere poſſit amantem.
Omnibus in templis, gaudens popularibus auris
Fert picturatas auri ſub tegmine veſtes,
Aurea ſubnectens exertæ cingula mammæ,
Et gradiens ima verrit veſtigia cauda,
Purpureoque alte ſuras evincta cothurno,
Sanguineis frontem moris & tempora pingit:
Mille trahit varios adverſo Sole colores
Flagrantes perfuſa genas, it pectore ſummo
Flexilis obtorti per collum circulus auri,
Tecti auro fulvum crines nodantur in aurum,
Ambroſiæque comæ divinum vertice odorem
Spiravere, humeros oleo perfuſa niteſcit
Qualis gemma micat: circum caput egit honeſtum,
Ardentes dare viſa faces, mirabile viſu;
Aëra dimovit tenebroſum, & diſpulit umbras
Hinc atque hinc, tantum egregio decus enitet ore.
Præpetibus pennis magnas it fama per urbes:
Hæc paſſim dea fœda virûm diffundit in ora.
Illam omnis tectis agriſque effuſa juventus
Circumfuſa ruit, peſti devota futuræ,
Attonitis inhians animis proſpectat euntem.
Nec vidiſſe ſemel ſatis eſt, juvat uſque morari:
Senſit læta, ſua contra non immemor artis
Peſtis, & ira Deûm, flammantia lumina torquẽs:
Tum laqueis captare feras, & fallere viſco
Cum ſpes arrectæ iuvenum & furialia membra.

Dul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Dulcibus illa quidem illecebris, mortalibus ægris
Ne quid inexpertum, cithara, fidibusque canoris
Pertentat ſenſus, rapuitque in fomite flammam:
At juvenis, magnum cui verſat in oſſibus ignem
Durus amor, neq; enim membris dat cura quietē
Stare loco neſcit: ſubita ſpe fervidus ardet.
Attollitque animos, horrendumque intonat armis,
Quadrupedemque citum ferrata calce fatigat,
Cuius olorinæ ſurgunt de vertice pennæ,
Pictus acu chlamydem, & ferrugine clarus Ibera
Tela manu jaciens volucres diverberat auras,
Oſtentans artem, figitque in virgine vultus:
Isque amens animi, clypeumque auroque trilicem
Loricam induitur, validam vi corripit haſtam
Vrbe furens, pugnæque ciet ſimulacra ſub armis:
It cœlo clamorque virûm, clangorque tubarum.
Poſthinc digreſſus pingues ſpatiatur ad aras,
Et nunc huc, inde huc, incertos explicat orbes,
Ceu quondam torto volitans ſub verbere turbo.
Interdum genua impediunt, curſumque recuſant,
Langueſcit moriens, obſedit limen amatæ
Primitiæ juvenis miſeræ, terræque per umbram
Stridens, nec dulci declinat lumina ſomno.
Quid faceret? ſolans ægrum teſtudine amorem
Talia voce refert, gemitum dat pectore ab imo:
O decus Italiæ virgo, mea maxima cura,
Nil noſtri miſerere, mori me denique cogis.
Victus amore tui, ventos perpeſſus & imbres
Nocte ſuper media ſupplex ad limina veni:
Per te, per qui te talem genuere parentes,
Da dextram miſero, requiem, ſpatiumque furori.
Extremam hanc oro noctem, non amplius, unam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

lma precor, miſerere animi non digna ferentis.
ec ſum adeo informis: nympharũ ſanguinis unæ
quoties, & quæ nobis Galatea locuta eſt!
ritur infelix, nam me diſcedere flevit:
ors & vota facit, tua dum veſtigia luſtro.
t me Phœbus amat: ſi quid mea carmina poſſunt,
emper honos, nomenq; tuum, laudesq; manebunt.
u modo promiſſis maneas, ſub nocte ſilenti
tere ſorte tua: multos ignava per annos
auſando noſtros in longum ducis amores;
ec mea jam mutata loco ſententia cedit.
Quem fugis ah demens, en hæc promiſſa fides eſt?
iſte gradum, quis te noſtris complexibus arcet?
digno conjuncta viro, ſors omnia verſat,
uſquam tuta fides, crudelem abrumpere vitam
Mens immota manet: quæ jam ſatis ima dehiſcat
erra mihi? vos ô potius miſereſcite venti,
t noſtras audite preces, ſævique doloris
artem aliquam venti divûm referatis ad aures.
xoriare aliquis noſtris ex oſſibus ultor!
Hoc precor, hanc vocẽ extremã cũ ſanguine fundo.
Agnovit longe gemitum formoſa juvenca
irginis os habitumque gerens, riſuque ſoluto
Ardua tecta petit ſtabuli, & de culmine ſummo:
Nam quis te juvenum confidentiſſime noſtras
uſſit adire domos? de te nil tale verebar:
Deſine, meque tuis incendere teque querelis.
Hàc iter eſt, quà te ducit via dirige greſſum.
Hæc effata ſilet, vana ſpe luſit amantem.
epſit ſe tectis, conjux ubi priſtinus illi
ætitia exultans, nervoque obverſus equino,
ptatos dedit amplexus, curasque reſolvit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Dives opum, dives pictai veſtis, & auri.
Hic focus, & tædæ pingues, firmiſſima vina,
Caſtaneæ molles, epulæque ante ora paratæ
Regifico luxu: biforem dat tibia cantum,
Inſtauratque choros. Ille aſper & improbus ira,
Ac, veluti pleno lupus inſidiatus ovili,
Sævit in abſenteis, & cœlum territat armis
Enſe levis nudo, parmaque inglorius alba:
Tum pudor incendit vires, & conſcia virtus
Arietat in portas & duros obice poſteis,
Infelix vates ſpe multum captus inani,
Multa gemens ignominiam, veſtigia retro
Improperata refert, magno inflammatus amore
Reſpicit ignarus rerum, ingratusque ſalutis.
Interea toto non ſecius aëre ningit.
Illi alternantes linguis vibrantibus ora
Ore legunt, tacitum pertentant gaudia pectus:
Complexi inter ſe noctemque diemque morantur.
Heu miſerande puer, quæ te dementia cœpit?
Quo moriture ruis aliena ad pabula fucus?
Fallit te incautum tantarum gloria rerum:
O formoſe puer nimium ne crede colori:
Nil validæ iuvêre manus, lumenque iuventæ
Purpureum, nihil illa deos, nil carmina curat,
Fatiferumque enſem, loricam ex ære rigentem,
Inſtratos oſtro alipedes, criſtasque comanteis:
Convectare iuvat prædas, & vivere rapto.
Hic amor, hoc ſtudiũ, patriæ communis Erinnys
Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat oſtro,
Viſceribus miſerorum, & ſanguine veſcitur atro
(Suadet enim veſana fames) manditque trahitq
Molle pecus, mutumque metu, de more vetuſto
Mune

unera portanteis nunc hos, nunc accipit illos
Edibus in mediis, coram data copia fandi:
um demum admiſſi ſtagna exoptata reviſunt;
ſt alios longe ſummotos arcet arena,
ntum errant annos, lacrymæ volvuntur inanes.
orgones, Harpyiæ multa mercede domandæ,
navum fucos pecus a præſepibus arcent.
aud ignota loquor, magnam Mavortis ad urbem
on unquā gravis ære domū mihi dextra redibat.
unere ſic niveo lanæ te Luna fefellit
an ovium cuſtos, novi namque omnia vates.
nemora alta vocans, nec tu aſpernata vocantē.
uid Dominæ facient? carpentes penſa puellæ
petiêre ſibi monimentum & pignus amoris
allamque & pictum croceo velamen acantho.
is animadverſis, atque hæc exempla ſecuti
ſocii, quæ dicam animis advertite veſtris:
gens argentum patribus dat iura vocatis
eptra tenens, mollitq; animos, & temperat iras:
igoribus mediis animum inflammavit amore,
emque dedit dubiæ menti, ſolvitque pudorem.
imina perrumpit, poſteisque a cardine vellit.
uare agite, ô iuvenes, ſi fert ita corde voluptas
umpere clauſtra manu Stygiamq; innare paludē
formi limo, manibus date LILIA *plenis*
ureæ; nunc ea viſa ſalus morientibus una
nte foreis: ſubito ſtridentes cardine ſacræ
anduntur portæ & fauces graveolentis Averni.
d fugite ô miſeri, fugite hinc. latet anguis in herba
ipeream inſpirans animam laſciva puella.
um dabit amplexus, atque oſcula dulcia figet
uda genu, nodoque ſinus collecta fluenteis,

Vos agitate fugam: direptis crura cothurnis
Attrectare nefas: talis ſeſe halitus altis
Faucibus effundens nareis contingit odore.
Turbidus hic cœno vaſtaque voragine gurges
Peſtiferas aperit fauceis: furor impius intus
Pallentesque habitant morbi ſub rupe cavata,
Quo læti ducunt aditus, nemus imminet umbra
Deſuper horrenti, foliisque ſub omnibus hærent
Obſcenæ volucres, variarum monſtra ferarum,
Nota nimis miſeris. cernis, cuſtodia qualis,
O præſtans animi iuvenis, noctesque diesque
Veſtibulo ſedeat, primisque in faucibus Orci:
Sævior intus habet ſedem duriſſima regna
Pallida Tiſiphone, flammisque armata Chimæra
Hic labor ille domus, & inextricabilis error.
Heu fuge crudeles terras, fuge littus avarum:
Diſce puer virtutem ex me, & non temnere divos
Nulli fas caſto ſceleratum inſiſtere limen:
Porta adverſa ingens exhalat opaca mephytim,
Vnde cavæ tepido ſudant humore lacunæ.
Hic quos durus Amor crudeli tabe peredit
Fluctibus oppreſſos rapidus vorat æquore vortex:
Proſpectum eripiens oculis immane barathrum.
Ignari ſcelerum, & primævo flore iuventus,
Sive errore viæ, ſeu tempeſtatibus acti,
In vada præcipitant. fundo volvuntur in imo,
Limoſoque lacu pugnando vulnera paſſi
Purpurei criſtis juvenes, auroque coruſci,
Invalidique ſenes, iuvenum tentare laborem
Auſi omnes, (immane nefas,) auſoque potiti:
Quid majora ſequar? genus inſuperabile bello
Magnanimûm Heroum, lacerûm crudeliter or-

O

a manusque ambas, caligine volvitur atra
pice torrenteis, atrasque voragine ripas,
ique ſacerdotes caſti, dum vita manebat,
ique pii vates: nimirum hæc illa Charybdis,
s Helenus ſcopulos, hæc ſaxa horrenda canebat.
i prohibete minas, dii talem avertite caſum:
animā hanc potius quocumq; abſumite letho.
ēreo manibus hominum, periiſſe iuvabit.
parent rari nantes in gurgite vaſto,
vati ex undis pauci, quos æquus amavit
piter, aut nautis olim venerabile lignum
ttulit in melius, quo non præſentius ullum
xilium venit, ac membris agit atra venena,
vaſtas aperit Syrtes, & temperat æquor.
a ſalus victis noſtri medicina furoris.
id tibi odorato referam ſudantia ligno
a virûm, triſti morbo illuvieque pereſa
onde virere nova, ſuccos oblita priores?
uius odorato radices incoque Baccho.
Hoc geritur Zephyris primū impellentibus undas
le recens orto) nec longum tempus, & ingens,
rſutumque ſupercilium, prolixaque barba
llulat ab radice, & frondes explicat omnes.
illyrides Chiron, Amithaoniusque Melampus,
pe etiam curſu quatiunt, & ſole fatigant
pertos belli iuvenes, & vulgus inermum,
ngævosque ſenes, ſudor fluit undique rivis,
coquitur vitium, atque exudat inutilis humor,
ncretam exemit labem: labor omnia vincit.
nnis in hac certam regio iacit arte ſalutem.
on tamen omne malū miſeris, nec funditus omnes
rporeæ excedunt peſtes, monimenta doloris

Ardentes pabula, non ipſa in morte relinquunt:
Non ego cuncta meis amplecti verſibus opto,
Non ea vis animo, cithara crinitus IOPAS
Perſonat aurata, quæ cauſa indigna ſerenos
Fœdavit vultus, extremæque agmina caudæ,
Semihominis Caci, genus a quo principe noſtrum,
Obicibus ruptis, qua vi maria alta tumeſcant.
Felix, qui potuit Naturæ accedere partes
Per loca ſenta ſitu, ſuperasque evadere ad auras.
Auſus quinetiam ſuper & Garamantas & Indos
Ignotas tentare vias, uſumque medendi
Fatalis virgæ admirans venerabile donum,
Sive Padi ripis, Atheſim ſeu propter amœnum
Ille canit, placidi ſtraverunt æquora venti,
Et mutata ſuos requierunt flumina curſus.
Quin ipſæ ſtupuëre manus reſonantia ſaxa
Nereidum, Phorciq; chorus, genus omne natantum
Attonitis haſêre animis: divine Poëta,
Quæ tibi, quæ tali reddam pro carmine dona?
Quod ſupereſt, ſed ſumma ſequar faſtigia rerum
Expediam dictis, ſalientem ſanguine venam
Sanguineam ingentem, ſurgentem vallibus imis
Quăquă animus meminiſſe horret, luctuq; refugit,
Vipereo generi deſtillat ab inguine virus,
Serpentis furiale malum, fœdiſſima ventris
Proluvies, quod ſæpe malæ legêre novercæ,
Omnia iam late vaſtat; ſub gurgite vaſto
Exit, & obducto late tenet omnia limo
Corrupitque lacus, infecit pabula tabo
Terga ſuum, & ſalſa lædit rubigine ferrum.
Hoc metuens, cœli menſes & ſidera ſerva.
Ipſe pater ſtatuit quid menſtrua Luna moneret:

Con-

Continuo eſt ægris alius calor, horrida vultum
Deformat macies, pallor ſimul occupat ora:
Contemplator item veſteis, velamina nota,
Fœda miniſteria, & portarum ingentia clauſtra.
Solvitur ater odor tectis, & ſanguine largo
Terra torique madent, & barbara tegmina crurũ:
Fluviorum rex Eridanus, pluvialibus hœdis,
Vorticibus rapidis & multa flavus arena,
Haud undis abolere poteſt ſpolia illa cruenta;
Nec pulcher Ganges, aut pingui flumine Nilus.
Tum vero attonitæ, atq; oculos ſtupor urget inerteis
Luminibus tacitis, contactuque omnia fœdant
Immundo, tum tecta petunt, tum corpora curant,
Turpia membra fimo, ſævi ſpiracula Ditis,
Ignavæque fame cunctantur in ædibus omnes.
At non in Venerem ſegnes, nocturnaque bella,
Tempore quamquam illo catulorum oblita Leæna
Savior erravit campis, tum peſſima Tygris:
At non tam turpes pecudum tamen ulla ſecuta eſt
Concubitus, quæ tanta animum dementia cepit
Europæ atque Aſiæ præſtanti corpore Nymphæ?
Tanta ne vos generis tenuit fiducia veſtri?
Prô ſcelus: ecce etiam Veneris monimenta nefanda
Paſiphaë, mixtumque genus, prolesque biformis.
At ſperate Deos memores fandi atque nefandi.
Et Venerem certis repetunt armenta diebus.
Ferrea progenies, cui non certaverit ulla,
Aut tantum fluere, aut totidem durare per annos:
In furias, ignemque ruunt, ſub ſidere cancri,
Et cum triſtis hyems, vel cum ruit imbriferũ ver:
Atque ubi concubitus primos jam nota voluptas
Sollicitat, tantum notas odor attulit auras:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Deſeruëre domos, genitalia ſemina poſcunt
Noctes atque dies, crepitantiaque æra ſecutæ
At delubra iuvat currus agitare volanteis:
Sæpe diem noctemque & totum ex ordine menſem
Sole ſub ardenti, gelidique ſub ætheris axe,
Saxa per & ſcopulos, iuvat indulgere choreis:
Oraque corticibus ſumunt horrenda cavatis.
Ac neque eas jam frena virûm, nec verbera ſæva
Perpetui tergo bovis, atque obiecta retardant
Flumina, nec miſeri poſſunt revocare parentes:
Quinetiam clauſæ tenebris & carcere cœco
(Sit mihi fas audita loqui) innuptæque puellæ,
Tum trepidæ inter ſe coeunt, & ſæpe ſine ullis
Coniugiis, vento gravidæ, (mirabile dictu,)
Ante annos audetque viro concurrere virgo,
Horrendum dictu: me ne huic confidere monſtro?
Hoc quondam monſtro horribileis exercuit iras
Hortator ſcelerum, creſcentis origine mundi:
Sublimes animas Stygias detruſit ad undas.
Inde hominum pecudumq; genus, pictæq; volucres
In peius ruere, ac retro ſublapſa referri:
Heu pietas, heu priſca fides virtutis avitæ.
Omnipotens genitor, qui fœdera fulmine ſancit,
Tum primum virus ſerpentibus addidit atris,
Et paſſim rivis currentia vina repreſſit,
Mellaque decuſſit foliis, mortalia corda
Expectata ſeges vanis eluſit avenis:
Iuſtitia excedens terris (miſerabile viſu)
Prima fugit, ſubeunt morbi, triſtisque ſenectus,
Et metus, & maleſuada fames, & turpis egeſtas,
Et belli rabies, & amor ſucceſſit habendi,
Inſanumve forum: tum partu terra nefando

Cœum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

œumque Iapetumque creat, fratresque ſuperbos.
x illo in lucem Stygiis emiſſa tenebris
ana ſuperſtitio, magnum quæ ſparſa per orbem.
um pater extructos diſiecit fulmine monteis,
t coniuratos cœlum reſcindere fratres,
iſiecitque rates, evertitque æquora ventis:
inc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarũ,
t quæ marmoreo fert monſtra ſub æquore pontus,
iluvio miſcens, in ſaxa latentia torquet,
liditque vadis, atque aggere cingit arenæ:
ntonuêre poli, cinxerunt æthera nimbi,
mpiaque æternam timuerunt ſecula noctem.
iluvio ex illo pœnas expendimus omnes,
nius ob noxam, & furias: moritura PUELLA.
lle dies primus lethi, cum lucidus ANGUIS
auſa mali tanti miratam mala PUELLAM
xcipit incautam, ſtimulis agitatus amaris.
eu ſtirpem inviſam! monitis exterrita divûm,
aud impune quidem, Lucinæ experta labores
unc etiam mœſtis late loca queſtibus implet.
as odiſſe viros, ſtirpem, & genus omne futurum:
nſtamus tamen immemores, cæcique furore
ungimus hoſpitio dextras, & tecta ſubimus
oncordes animæ. ſic ſic iuvat ire ſub umbras.
patria, ô miſeræ nimium vicina Cremonæ
antua dives avis, mitte hanc de pectore curam:
alia conjugia, & tales celebrent hymenæos
rontesq; Steropesq; & nudus membra Pyracmon,
ensque virûm truncis & duro robore nata,
mpia, nec veriti vivacis cornua CERVI,
t frontem obſcenam, quæ prima pericula vito.
fortunatos nimium genus omne peroſos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Fœmineum! me nulla dies tam fortibus auſis
Diſſimilem arguerit, dum ſpiritus hos reget artus:
Dicite felices animæ, tuque optime vates,
Nonne fuit ſatius ſtimulos avertere Amoris
Venatu aſſiduo, & terras tentare repoſtas
Per varios caſus, per tot diſcrimina rerum
Perque undas ſuperante ſalo, perque invia ſaxa?
Quam ſemel informem vaſto vidiſſe ſub antro
Scyllam, ſuccinctam latrantibus inguina monſtris,
Et caligantem nigra formidine lucum?
At furiis CACI *mens effera, dira cupido*
Sollicitat, ſuadetque ignota laceſſere bella.
Quid tantum inſano iuvat indulgere labori,
Quis furor iſte novus? quæ vos dementia adegit,
Heu miſeri cives, collo dare brachia circum
Complexu in miſero, graviter ſpirantibus hydris?
Ne pueri, ne tanta animis aſſueſcite bella,
Neve armate manus: dira obſcœnaque volucres
Ingentes animos anguſto in pectore verſant:
Vere magis, quia vere calor redit oſſibus. illæ
Tum vero ardentes multa vi prælia miſcent:
Nec nos obniti contra, nec tendere tantum
Sufficiunt vires: pedibus per mutua nexis
(Haud incerta cano) ſtetimus tela aſpera contra,
Contulimusque manus nec dis nec viribus æquis:
Tum mihi prima genas veſtibat flore Iuventa,
Et membris & mole valens, turbatus, inermis,
Tum mihi prima genas veſtibat flore Iuventa,
Candidior poſtquam tondenti barba cadebat:
Eripui, fateor, letho me, & vincula rupi
Matris Acidaliæ, poſitis inglorius armis:
Nulla ſalus bello, iuvenes, fortiſſima corda,
Po-

Ponite ſpes, armis concurrant arma cavete.
Illis ira modum ſupra eſt: quis carmine cædes
Diverſas, obitumque ducum, quis funera fando
Explicet, aut poſſit ſcelerum comprendere formas?
Quanta per Idæos ſævis effuſa Mycenis
Tempeſtas ierit campos, ſe ſcire fatentur,
Extremiq; hominũ Morini. dux Foemina facti
Fundamenta quatit, ſternitq; a culmine Trojam,
Turbine fumantem piceo & candente favilla.
Ipſe Mycenæus magnorum ductor Achivûm
Victor apud rapidum Simoënta ſub Ilio alto
Conjugis infandæ prima intra limina dextra
Concidit, & multo vitam cum ſanguine fudit.
Carminibus Circe ſocios mutavit Vlyſſei.
Iunonis gravis ira, & inexſaturabile pectus,
Inſignem pietate virum, terraque marique
Torquet agens circum. cineri promiſſa Sichæo
Non ſervata fides. Pallaſne exurere claſſem
Argivûm, atque ipſos potuit ſubmergere ponto?
Quid repetam exuſtas Erycino in littore claſſes?
Quid memorem Alciden indigna morte peremptũ?
Neſciaque humanis precibus manſueſcere corda?
Diſcerptum latos juvenem ſparſére per agros
Mulcentem tigres, & agentem carmine quercus.
Horreſco referens, una ſub nocte iugali
Cæſa manus iuvenum fœde, thalamique cruenti.
Heu cadit in quenquam tantũ ſcelus? arte novercæ
Ora puer prima ſignans intonſa iuventa
Excuſſus curru, moribundus volvitur arvis,
Turbatis diſtractus equis. quis talia fando
Temperet a lacrymis? totum vulgata per orbem
Et pro purpureo pœnas dat Scylla capillo;

Elo-

Eloquar, an ſileam? natorum ſanguine matrem
Commaculare manus? Summi regnator Olympi,
O Pater, anne aliquas ad cœlũ hinc ire putandũ eſt
Aſpicis hæc? an te genitor cum fulmina torques
Nequicquam horremus? noſtri non plena laboris
Quæ regio in terris? nullo diſcrimine cædem
Suſcitat, irarumque omneis effundit habenas,
More furens torrentis aquæ, vel turbinis atri.
Effera vis animi ſubigit decernere amantes
Vulneribus crebris, dominorum fallere dextras.
Infelix monſtrum, quo non præſtantius ullum,
Ore vomens ignes, armare in prælia fratres,
Atque odiis verſare domos, ruit omnia late
FOEMINA, *palantes utroque ab littore gentes*
Territat invalidas ut aves, populosque feroces
Veſtigat luſtrans, pedibusque eviſcerat uncis
Regnorum immemores turpique cupidine captos.
Maius adorta nefas, maioremque orſa furorem:
Mœnibus in patriis regali ſplendida luxu
Inter ſacra Deûm iuvenes, ante ora parentum
Per varios ſternit caſus. muliebribus armis
Obvia multa virûm demittit corpora morti.
Sanguineam torquens aciem fremit ore cruento,
Rumoresque ſerit varios, cui triſtia bella,
Iræque inſidiæque, & crimina noxia cordi:
Nate patris ſummi, grates perſolvere dignas
Non opis eſt noſtræ, gentem effugiſſe nefandam:
Quod ſuper eſt, oro, propius tua numina firmes;
Illa dolos dirumque nefas in pectore verſat,
Eripe me his invicte malis, Via prima ſalutis
Ad te confugio, pacem te poſcimus omnes,
Vna omnes iuvenum primi priſcique Quirites.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Aſpice nos: dira bellum cum gente gerendum.
Illa dolos dirumque nefas in pectore verſat.
Triſtius haud illis monſtrum. mihi frigidus horror
Membra quatit, ſonitūq; pedum, vocēq; tremiſco:
Carpit enim vires paulatim, uritq; videndo
FOEMINA. *Dii talem terris avertite peſtem.*

CAPILUPI CENTONIS

FINIS.

IULIUS CÆSAR SCALIGER
lib. I *Poetices*, *cap.* XLIII.

Haud abſimiles PARODIIS CENTONES. deducitur enim ſenſus alius ab ſenſu priſtino verſuum: hoc Parodiam refert: quorum verſuum membra hinc inde collecta quum aſſuantur, Rhapſodiæ nomen repræſentant: atque idcirco CENTONES appellati ſunt a centonibus, quibus fiunt ſtragula. Tale apud Auſonium POEMA VALDE INGENIOSUM ET LEPIDUM, ex fruſtis Virgilianis coagmentatum.

Poema hoc Auſonianum tantopere ab illuſtri Scaligero commendatum, ſubjiciemus hîc in quorundam gratiam, tum ob argumenti & operis ſimilitudinem, tum quia nemo accuratius de Centone ejusque legibus ſcripſe-

pſerit. Carmen ipſum vere Feſcenninum, & in fine vix caſtis auribus audiendum, excuſarem: ſi non Conſularis Vir autoritatem ſuam ipſe interpoſuiſſet, & adventoria ſua excepiſſet illos,

Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia vivunt.

AVSONII

Viri Conſularis

CENTO NVPTIALIS,

Vergilianis verſibus in alium ſenſum detortis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

AVSONIVS PAVLO S.

Perlege hoc etiam, ſi operę eſt, frivolu
& nullius pretii opuſculum: quod n
labor excudit, nec cura limavit: ſi
ingenii acumine, & moræ maturitate. *Cent*
nem vocant, qui primi hac concinnatione l
ſerunt. Solæ memoriæ negotium ſparſa co
ligere, & integrare lacerata: quod ridere m
gis, quam laudare poſſis. Pro quo, ſi per S
gillaria in auctione veniret, neque Afrani
nauci daret, nec *cicum* ſuum Plautus offe
ret. Piget enim Virgiliani carminis dignit
tem tam joculari dehoneſtaſſe materia. S
quid facerem? juſſum erat. quodque eſt p
tentiſſimum imperandi genus, rogabat, q
jubere poterat, Imperator Valentinianus,
meo judicio eruditus: qui Nuptias quonda
ejuſmodi ludo deſcripſerat, aptis equide
verſibus, & compoſitione feſtiva. exper
deinde volens, quantum noſtra contentio
præcelleret, ſimile nos de eodem concinna
præcepit. Quam ſcrupuloſum hoc mihi fu
rit, intellige. Neque anteferri volebam, n
que poſthaberi: quum aliorum quoque jud
cio detegenda eſſet adulatio inepta, ſi ced
rem: inſolentia, ſi, ut æmulus, eminere
Suſcepi igitur ſimilis recuſanti: feliciterq
& obnoxius gratiam tenui: nec victor offe
di. Hoc, die uno, & addita lucubratione, pr
per

peratum, modo inter liturarios meos cum re-
periſſem : tanta mihi candoris tui, & amoris
iducia eſt, ut ſeveritati tuæ nec ridenda ſub-
raherem. Accipe igitur opuſculum de incon-
exis continuum, de diverſis unum, de ſeriis
udicrum, de alieno noſtrum : ne in ſacris &
abulis, aut Thyonianum mireris, aut Virbiũ.
llum de Dionyſio, hunc de Hippolyto refor-
natum. Et ſi pateris, ut doceam, docendus
pſe, *Cento* quid ſit, abſolvam. *Variis de locis,*
nſibusque diverſis, quædam carminis ſtructura
lidatur: in unum verſum ut coëant, aut cæſi
uo, aut unus & ſequens cum medio. Nam duos
unctim locare, ineptum eſt: & tres una ſerie, me-
æ nugæ. Diſſunditur autem per cæſuras omnes
uas recipit verſus Heroicus, convenire ut poſſit,
ut penthemimeris cum reliquo anapæſto: aut tro-
haice cum poſteriore ſegmento: aut ſeptem ſemi-
des cum anapæſtico chorico: aut poſt dactylum
tque ſemipedem, quicquid reſtat hexametro. Si-
ile ut dicas ludicro, quod Græci ϛομάχιον *voca-*
ere. Oſcilla ea ſunt. ad ſummam quatuordecim
guras Geometricas habent. Sunt enim æquilate-
: vel triquetra: extentis lineis: aut rectis an-
lis, vel obliquis: iſoſcele, vel iſopleura: orthogo-
ia quoque, vel ſcalena. Harum vertibularum va-
is coagmentis ſimulantur ſpecies mille formarũ,
lephantus bellua: aut aper beſtia: anſer volans:
mirmillo in armis ſubſidens: venator, & latrans
nis: quin & turris: & cantharus: & alia hu-
ſmodi innumerabilium figurarum: quæ alius
io ſcientius variegant. Sed peritorum con-

L *cin-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

cinnatio, miraculum eſt: imperitorum iunctura, ridiculum. Quo prædicto, ſcies: quod ego poſteriorem imitatus ſum. Hoc ergo Centonis opuſculum, ut ille ludus, tractatur pari modo, ſenſus diverſi ut congruant: adoptiva quæ ſunt, ut cognata videantur: aliena ne interluceant: accerſita ne vim redarguant: denſa ne ſupra modum protuberent: hiulca ne pateant. Quæ ſi omnia ita tibi videbuntur, ut præceptum eſt, dices me composuiſſe Centonem. Et quia ſub Imperatore meo tum merui: procedere mihi inter frequentes ſtipendium jubebis. Sin aliter, ære dirutum facies: ut cumulo carminis in fiſcum ſuum redacto, redeant verſus unde venerunt. Vale.

AVSONII
CENTO NVPTIALIS.

Accipite hæc animis, lætasque advertite mentes,
Ambo animis, ambo inſignes præſtantibus armis:
Ambo florentes, genus inſuperabile bello.
Tuque prior, nam te majoribus ire per altum
Auſpiciis manifeſta fides. quo iuſtior alter
Nec pietate fuit, nec bello maior & armis.
Tuque puerque tuus, magnæ ſpes altera Romæ,
Flos veterum virtusq; virûm, mea maxima cura;
Nomine avum referens animo manibusq; parentẽ.
Non iniuſſa cano. ſua cuique exorſa laborem
Fortunamque ferent. mihi iuſſa capeſſere fas eſt.

COENA NUPTIALIS.

Exſpectata dies aderat dignisque hymenæis
Matres atque viri, iuvenesq; ante ora parentũ
Conveniunt: ſtratoque ſuper diſcumbitur oſtro.
Dant famuli manibus lymphas, onerantq; caniſtris
Dona laboratæ Cereris: pinguisque ferinæ
Viſcera toſta ferunt. ſeries longiſſima rerum.
Alituum pecudumque genus, capreæque ſequaces
Non abſunt illis, nec oves hœdique petulci,
Et genus æquoreum, damæ cervique fugaces.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Ante oculos, interque manus ſunt mitia poma.
Poſtquã exempta fames, & amor compreſſus edẽdi:
Crateras magnos ſtatuunt, Bacchumq; miniſtrãt.
Sacra canunt, plaudũt choreas, & carmina dicunt:
Nec non Threiicius longa cum veſte ſacerdos
Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum.
At parte ex alia, biforem dat tibi cantum.
Omnibus una quies operum. cunctique relictis
Conſurgunt menſis. per limina læta frequentes
Diſcurrunt. variantq; vices populusque patresq;,
Matronæ, pueri. vocemque per ampla volutant
Atria. dependent lychni laquearibus aureis.

DESCRIPTIO EGREDIENTIS SPONSÆ.

Tandem progreditur Veneris juſtiſſima cura,
Iam matura viro, jam plenis nubilis annis:
Virginis os habitumque gerens, cui plurimus ignem
Subjecit rubor: & calefacta per oſſa cucurrit,
Intentos volvens oculos: uritque videndo.
Illam omnis tectis agrisque effuſa juventus,
Turbaque miratur matrum. veſtigia primi
Alba pedis. dederatque comam diffundere ventis.
Fert picturatas auri ſubtegmine veſtes,
Ornatus Argivæ Helenæ. qualisque videri
Cœlicolis & quanta ſolet Venus aurea contra:
Talis erat ſpecies: talem ſe læta ferebat
Ad ſoceros, ſolioque alte ſubnixa reſedit.

DE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

DESCRIPTIO EGREDIENTIS SPONSI.

At parte ex alia foribus ſeſe intulit altis
Ora puer prima ſignans intonſa iuventa,
ictus acu chlamydẽ auratam, quã plurima circũ
urpura Mæandro duplici Melibæa cucurrit:
t tunicam, molli mater quam neverat auro.
s humeroſque Deo ſimilis, lumenque iuventæ
ualis ubi Oceani perfuſus lucifer unda
xtulit os ſacrum cœlo: ſic ora ferebat,
ic oculos. curſuque amens ad limina tendit.
lum turbat amor, figitque in virgine vultus.
ſcula libavit, dextramque amplexus inhæſit.

OBLATIO MUNERUM.

ncedunt pueri, pariterque ante ora parentum
Dona ferunt, pallam ſignis auroque rigentem,
Iunera portantes, aurique eboriſque talenta,
t ſellam, & pictum croceo velamen acantho.
gens argentum menſis: colloque monile
accatum, & duplicem gemmis auroque coronã.
lli ſerva datur, geminique ſub ubere nati.
uattuor hic juvenes, totidem innuptæq; puellæ:
mnibus in morem tonſa eſt coma. pectore ſummo
lexilis obtorti per collum it circulus auri.

EPITHALAMIUM UTRIQUE.

Tum ſtudio effuſæ matres ad limina ducunt.
At chorus æqualis, pueri innuptæque puellæ,

Verſibus incomptis ludunt. & carmina dicunt:
O digno conjuncta viro, gratiſſima coniunx,
Sis felix, primos Lucinæ experta labores.
Et mater. cape Mæonii carcheſia Bacchi.
Sparge marite nuces. cinge hæc altaria vitta,
Flos veterum, virtusq; virûm; tibi ducitur uxor;
Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulchra faciat te prole parentem.
Fortunati ambo. ſi quid pia numina poſſunt,
Vivite felices, dixerunt. currite fuſis
Concordes ſtabili fatorum numine Parcæ.

INGRESSUS IN CUBICULUM.

Poſtquam eſt in thalami pendentia pumice tecta
Perventum: licito tandem ſermone fruuntur.
Congreſſi jungunt dextras: ſtratisque reponunt.
At Cytherea novas artes, & pronuba Iuno
Sollicitat: ſuadetque ignota laceſſere bella.
Ille ubi complexu molli fovet: atque repente
Accepit ſolitam flammam, lectumque iugalem:
O virgo, nova mi facies, gratiſſima coniunx:
Veniſti tandem, mea ſola & ſera voluptas.
O dulcis coniunx. non hæc ſine numine Divûm
Proveniunt. placitone etiam pugnabis amori?
Talia dicentem jamdudum averſa tuetur:
Cunctaturque metu? telumque inſtare tremiſcit,
Spemq; metumq; inter. funditque has ore loquelas:
Per te, per, qui te talem genuere, parentes,
O formoſe puer, noctem non amplius unam
Hanc te oro, ſolare inopem, & miſerere precantis.
Succidimus, non lingua valet, non corpore notæ
Suffi-

Sufficiunt vires. nec vox, aut verba ſequuntur.
Ille autem, Cauſſas nequicquam nectis inanes:
Præcipitatque moras omnes, ſolvitque pudorem.

PARECBASIS.

Hactenus caſtis auribus audiendum myſterium nuptiale, ambitu & circumitione velavi. Verum quoniam Feſcenninos amat celebritas nuptialis: verborumque petulantiam notus vetere inſtituto ludus admittit: cætera quoque cubiculi & lectuli operta prodentur, ab eodem auctore collecta: ut bis erubeſcamus, qui & Virgilium faciamus impudentem. Vos, ſi placet, hic jam legendi modum ponite: cætera curioſis relinquite.

IMMINUTIO.

Poſtquam congreſſi ſola ſub nocte per umbram,
Et mentē Venus ipſa dedit, nova prælia tentant.
Tollit ſe arrectum. conantem plurima fruſtra,
Occupat os, faciemque, pedem pede fervidus urget.
Perfidus alta petens, ramum qui veſte latebat,
Sanguineis ebuli baccis, minioque rubentem,
Nudato capite, & pedibus per mutua nexis,
Mōſtrū horrendū, informe, ingēs, cui lumē adēptū.
Eripit à femore, & trepidanti fervidus inſtat.
Eſt in ſeceſſu, tenuis quo ſemita ducit,
Ignea rima micans exhalat opaca Mephitim.
Nulli fas caſto ſceleratum inſiſtere limen.
Hic ſpecus horrendum, talis ſeſe halitus atris
Faucibus effundens nares contingit odore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Huc iuvenis nota fertur regione viarum:
Et ſuper incumbens nodis & cortice crudo,
Intorquet ſummis adnixus viribus haſtam.
Hæſit, virgineumque alte bibit acta cruorem.
Inſonuêre cavæ gemitumque dedêre cavernæ.
Illa manu moriens telum trahit: oſſa ſed inter
Altius ad vivum perſedit vulnere mucro:
Ter ſeſe attollens, cubitoque innixa levavit:
Ter revoluta toro eſt. manet imperterritus ille.
Nec mora, nec requies: clavumq; affixus & hærens
Nuſquam amittebat, oculosque ſub aſtra tenebat.
Itque reditque viam totiens, uteroque recuſſo
Tranſadigit coſtas, & pectine pulſat eburno.
Iamque fere ſpatio extremo, feſſique ſub ipſam
Finem adventabant. tum creber anhelitus artus,
Aridaque ora quatit: ſudor fluit undique rivis.
Labitur exanguis: diſtillat ab inguine virus.

Sed cum legeris, adeſto mihi adverſus eos. *Qui*, ut Juvenalis ait,

Curios ſimulant, & Bacchanalia vivunt.

ne forte mores meos ſpectent de carmine.

Laſciva eſt nobis pagina, vita proba:

ut Plinius dicit. Meminerint autem, quippe eruditi, probatiſſimo viro Plinio in poematis laſciviam, in moribus conſtitiſſe cenſuram: prurire opuſculum Sulpitiæ, nec frontem caperare: eſſe Appulejum in vita Philoſophum, in epigrammatis amatorem, in præceptis omnibus exſtare ſeveritatem, in epiſtolis ad Cærelliã ſubeſſe petulantiam: Platonis Sympoſion compoſita in ephebos epyllia continere. Nam quid Anniani Feſcenninos? quid anti-

antiquiſſimi poëtæ Lævii Erotopægniων libros loquar? Quid Evenum, quem Menander ſapientem vocavit? Quid ipſum Menandrum? quid Comicos omnes? quibus ſevera vita eſt, & læta materia. Quid etiam Partheniam dictum cauſſa pudoris? qui octavo Æneidos, quum deſcriberet coitum Veneris atque Vulcani, γλισχρομυθίαν decenter immiſcuit. Quid in tertio Georgicorum de ſummiſſis in gregem maritis? nonne obſcœnam ſignificationem honeſta verborum tranſlatione velavit? Et ſi quid in noſtro joco aliquorum hominum ſeveritas veſtita condemnat: de Virgilio accerſitum ſciat. Igitur cui hic ludus noſter non placet, ne legerit. aut cum legerit, obliviſcatur. aut non oblitus, ignoſcat. etenim fabula de nuptiis eſt: & velit, nolit, aliter hæc ſacra non conſtant.

I u-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

IUSTUS LIPSIUS

VICTORI GISELINO SPONSO *S. D.*

Favebo lingua. & ô rem pulchram! ô nuncium lætum!

Ὡς ἥδομαι, καὶ τέρπομαι, καὶ χαίρομαι!

Speratamne habet, imò dictam, pactam, ſponſam Giſelinus meus? Jam tandem vir es. bona Juno faveat, bona Venus faveat. Nocturnus etiam & Lunus (nam Lunam mihi hac in re dicere ſane religio ſit) prima noctu volentes ſient propitii. Adſit & ille Hortorum deus, ne ſis Petronii *lorum in aqua*. Epithalamium carmen tibi ſcripſi, in quod Auſonii exemplo intexere conabar totam ſcænam nuptialem. dico veterum more. & confecta res eſt, niſi quod limam exſpectat. Priora Plautinis numeris ſunt: hæc (quid enim vetat guſtum dare me tibi?) Catulliana. Pronunciabantur à pueris extremi in Throchaicis.

St. tibicen, nimium tinnis, ſatis eſt tua tibia.
Carmen iſtud aſſa voce mecum pueri dicite.

Deinde iſtud exeuntibus ad lectum ſponſis:

O columen patriæ, o Belgî lux unica noſtri
VICTOR, *in optato te diva Salacia portu*
Iam locat, & tutam firmant retinacula navim.
Iam bona nox oritur, iam Veſperus affulgebit.

Diu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Diu ſperata ferens genialis gaudia lecti.
Hymen o Hymenæe, Hymen fave, ô Hymenæe.
O decus eximium nuptis nunc, ante puellis;
Iam voti damnare, & damnetur quoque mater.
Præſeſt illa dies tota quam mente petiſtis,
Quâ digno conjuncta viro connubia læta
Concelebres, velentq; tuos nova flamea vultus.
Hymen ô Hymenæe, Hymen fave, o Hymenæe.
Conjuge tu Virgo digna, & tu virgine Coniux:
Alter Muſarũ, Charitum decus altera: & ambo
Præſtantes animi, præſtantes corporis ambo.
Iungite felices dextras rumore ſecundo,
Iungite flexanimo perfuſi pectus amore.
Hymen o Hymenæe, Hymen fave, o Hymenæe.
Nulla ætas meliore iugo commiſit amantes:
Nullus amans unquã tantũ inſanivit amorem,
Nec ſi falſiparens Oetæo exarſit in ocri,
Nec furor Empedoclis Siculã delapſus in Ætnã:
Quantus amor Caiũ, & Caiã quantus adurit.
Hymen ô Hymenæe, Hymen fave, o Hymenæe.
Fallor? an ancillatur nox tibi? non ego fallor.
Et ſolito citius Phœbum deceſſe ſorori
Contuor, & ſubitis cælum prætexier umbris.
O bone, quo tua te coniux vocat. hoc licet ipſa
Diſſimulet, licitoque etiam nunc pugnet amori.
Hymen o Hymenæe, Hymen fave, o Hymenæe.
Ite agite, Herculeo connectite brachia nodo,
Ludite, & inſomni noctem traducite ſomno
Feſtis motibus & gannitibus alternantes.
Hic Venus ipſa iubet: Veneris ne ſpernite numen,
O pueri. gravis eſt dea; ſed vos dicite mecum,
Hymen ô Hymenæe, Hymen fave, o Hymenæe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Si permittis, ſunt & *Feſcennini:* quos Feſtus dictos ait, *quod faſcinum arceant*; ego, *quod acuant*. Pronunciant juvenes:

Ille abivit, ille effugit, Hippolytum ſecũ abſtulit
Sparge iã nuces marite. viden? hoc pueri flagitãt,
Frange iam nucem marite, ſi vis eſſe nucleum.

Saltus fœminei bone
Cultor, ô Veneris genus,
Qui matres pueras facis:
Qui facis pueros viros,
Helleſpontie dive.
Excitus precibus ratis
Perge linquere Lampſacum,
Et telum cape: lætus huc,
Huc volens ades & valens,
Helleſpontie dive.
Qualis cum Paridis bonæ
Cognitus bene fœminæ es:
Qualis cum Veneris tuæ
Marſpiter coluit agrum,
Helleſpontie dive.
Ad lectum dominam trahe,
Vulneris timidam novi
Ad lectum dominum lace,
Prœlii cupidum novi,
Membroſiſſime dive.
Nil ſponſus ſine te poteſt
Quod probent ſocer & ſocrus;
Et friget ſine te Venus:
Ergo quod cluis, hoc ſuis,
Membroſiſſime dive.
Tu nuptis decus unicum

Qui

Qui tuis careat ſacris,
Nullam pacem habeat thorus,
Nulla prolem habeat domus,
Helleſpontie dive.
Nupta, quo fugis? hem tibi
Stulta quod cupis, hoc cape:
Et vanos remove metus.
Namque dulce periculum es
Helleſpontie dive.

Erant plura, ſed verebar ut nimium Romana. Servabo vel in adventum tuum: vel, ſi id uxor tua recuſat, meum. Vale. Lovanii a. d. v Kal. Septemb. ∞ IↃ LXXVI.

L. APU-

L. APULEII

ΑΝΕΧΟΜΕΝΟΣ

Ex Menandro.

Poëmation hac inſcriptione a quibuſdam eruditis vulgatum.

AMARE LICEAT, SI POTIRI NON LICET.
Fruãtur alii: nõ moror, nõ ſum invidus:
Nam ſeſe excruciat qui beatis invidet.
Quos Venus amavit, facit amoris compotes:
Nobis Cupido velle dat, poſſe abnegat.
Olli purpurea delibantes oſcula
Clemente morſu roſea labella vellicent,
Malas adorent ore & ingenuas genas,
Et pupularum nitidas geminas gemmulas.
Quin & quum tenera membra molli lectulo
Compectorata adhærent Veneris glutino,
Libido quum laſcivo inſtinctu ſuſcitet
Sinuare ad Veneris uſum femina, femina
Inter gannitus, & ſubantis voculas,
Carpant papillas, atque amplexus intiment,
Arentque ſulcos molli in arvo Venerio,
Thyrſumque pangant hortulo in Cupidinis:
Dent crebros ictus, connivente lumine
Repedante curſu, Venere & anima feſſula,
Eiaculent tepidum rorem niveis laticibus.
Hæc illi faciant queis Venus non invidet,
At nobis caſſo ſaltem delectamine
AMARE LICEAT, SI POTIRI NON LICET.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

NOTÆ.

Poematium hoc primus in publicum dedit una cum aliis eiuſdem fere argumenti Epigrammatis Claudius Binetus: aut forte prior V. C. Petrus Pithœus inter Errones Venerios. Poſtea nobiliſſimus Douſa noſter Præcidaneis ſuis inſeruit, & Notis ſuis elegantiſſimis emendavit, illuſtravit. Quæ ille, & Colvius (qui etiam Apulejo ſuo adjecit, ut & Wouwerius) non animadverterunt, ego ſuis locis monebo.

vers. 4. — *facit amoris compotes.*] Ita Pithœana editio, & neſcio, inquit Colvius, cur potius ſit. Alii: *fecit*.

Poſt verſum 7, *Clemente morſu* &c. agnoverit, teſte Savarone ad Sidonium, Cl. Bineti Ms. ſchedium hunc verſiculum:

Candentes dentes effigient ſuävio.

Ego, ut quod res eſt ſemel dicam, non ſolum hunc verſiculum, ſed totum poematium ſuppoſititium aut ſaltem infimæ vetuſtatis cenſeo. Atque ita quidem, ut qui aliter ſentiat, nihil ſentiat.

v. 8. *Malas adorent ore.*] Ita emendandum. Vulgg. *odorent*.

v. 11. *Compectorata adhærent.*] Ita libuit reſcribere, cum Colvius aliique ediderint, *Cum pectora * adhærent.* Pithœus: *Cum pectora ipſæ adhærent.* Binetus; *Cum pectora una adhærent.*

Col-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Colvius amplectitur Douſicam conjecturam
Cum pectora artè adhærent. Quis non meam
v. 12. *Libido cum laſcivo inſtinctu ſuſcitet.*
Pithœanam editionem expreſſimus. Et ſi
legit Binetus, quem Douſa ſequitur. Colvi
placet,

Libido cum laſciva inſtinctu ſuſcitet
Sinuare ad Veneris artem femina.

Cum pectora glutino Veneris artè adhærent
& cum laſciva libido inſtinctu femina, id eſt
colligata, compedita, ad Veneris artem ſuſci
tat ſinuare. Apertius dicerem, ni vetaret pu
dor. De verbo *inſtrigendi* conſule Notas eju
ad libros Mileſiarum.

v. 16. *Arentque ſulcos.*] Ita legendum ad
ſentior Bineto, & Ed. Pith. pro *hærentque ſ.*

v. 17. *hortulo in Cupidinis.*] Male, *horto.*

v. 18. *Dent crebros ictus.*] Cum eſſet, *Dum*
ſcripſit Binetus *Dent.* Pithœus retinuit *Dum*
aliique. *Connivente lumine*, a Bineto & Pi
thœo eſt, pro *cohibente.* Douſa mavult, *com*
bibente lumine.

v. 19. *Repedante curſu.*] De conjectura it
ſcripſimus. cum vulgo eſſet; *Crepidante cur*
ſu. Binetus emendabat, *Trepidante curſu*: &
ſic Pithœus edidit. Douſæ placuit, *Trepid*
in decurſu. Colvius divinabat, *Trepidante flu*
ctu Venere: Quid per *fluctum* intelligi hic poſ
ſit, caſtis auribus explicandum non eſt: &
unde Venus nata, notior fabula eſt quam u
hic referri pluribus verbis debeat.

ANO

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ANONYMI
PERVIGILIVM VENERIS.

Ex vetuſto exemplari

PETRI PYTHOEI,

ET

recenſione

I. LIPSII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

DESIDERIVS ERASMVS ROTERODAMVS

In Adagiis, chiliadis 1, cent. ult.

AMYCLAS PERDIDIT SILENTIVM.

Innuit Adagium Virgilius Æneidos lib. x, cum ait,

— tacitis regnavit Amyclis.

Et ibi apud Servium Lucilius,

Mihi neceſſe eſt loqui : nam ſcio Amyclas tacendo periiſſe.

Silius Italicus,

— Quasque evertêre ſilentia Amyclæ.

Meminit & Catullus, niſi fallit inſcriptio, Carminis DE VERE, quod nuper nobis Aldus Manutius noſter exhibuit, in antiquiſſima quadam Galliæ bibliotheca repertum,

Sic Amyclas, dum tacebant, perdidit ſilentium.

LILIVS GREGORIVS GIRALDVS

Hiſtor. Poetar. lib. x.

Aldum Manutium memini dicere, ſe Catulli poëma habere quod VER inſcribitur. Idem & Eraſmus fatetur : necdum tamen mihi videre contigit.

IOSEPHVS SCALIGER IVL. CÆS. F.

Caſtigationibus in Catullum.

Id tantum dicam : Vrbicarium & Mimographum poëtam huic noſtro cognominem fuiſſe; cuius meminit Iuvenalis. Et fortaſſe is fuit autor Carminis DE VERE, ex quo hoc citat Eraſmus :

Sic Amyclas, dum tacebant, perdidit ſilentium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

IVSTVS LIPSIVS
Elector. lib. 1. cap. v.

Carmen Poëtæ veteris, non antea viſum. De Scriptore quæſitum. Multa in eo emendata, & illuſtrata.

A. 1580.

Vt Plautina illa mulier in Truculento, alienam prolem; ſic ego hoc Capite *Alienos ibo labores ſuppoſitum mihi.* armen vulgabo, quod clariſſimus I.C. Pe-us Pythœus munus mihi miſit; ſed carmen n viſum antea, non lectum; & cui merito efabor, FAVETE LINGVIS. Repperit doctiſſimus & diligentiſſimus harum re-m, in vetuſto eoque unico exemplari; & le qua fide ille tranſcripſit, eadem inſeram libris; ſine fraude quidem; quia iſta qua-doptio, volente amico noſtro eſt, imo iu-nte. Carmen ſic habet;

CRAS AMET, QUI NUNQUAM AMAVIT;
QUIQUE AMAVIT, CRAS AMET.
r novum, ver iã canorum: ver natus orbis eſt.
e concordant amores, vere nubent alites,
nemus comam reſolvit de maritis imbribus.
s amorem copulatrix inter umbras arborum
plicat gazas virentes de flagello myrteo.
s Dione iura dicit, fulta ſublimi throno.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

CRAS AMET, QUI NUNQUAM AMAVIT;
QUIQUE AMAVIT, CRAS AMET.
* Tuno quiuore deſuper huc ſpumeo pont' dē glouo
Cærulas inter catervas, inter & bipedes equos,
Fecit undantem Dione de maritis imbribus.
CRAS AMET, QUI NUNQUAM AMAVIT;
QUIQUE AMAVIT, CRAS AMET.
Ipſa gemmas purpurantem pingit annum floribus,
Ipſa ſurgentis papillas de Fabonî * paritu
Vrguet in totos * pentes; ipſa roris lucidi,
Noctis aura quē relinquit, ſpargit umentis aquas,
* Et me canat lacrime trementes detadum pondere.
Gutta præceps orbe parvo ſuſtinet caſus ſuos.
In pudorem florulentæ prodiderunt purpuræ.
Vmor ille, quem ſerenis aſtra rorant noctibus,
Mane virgineas papillæ ſolvit umenti peplo.
* Ipiuſſit mane tuæ virgines nubant roſæ
* Fuſta prius de cruore deque amoris oculis,
Deq; gemmis, deque flammis, deque Solis purpuris.
Cras ruborem qui latebat veſte tectus ignea,
Vnica marito nodo non * pudent ſolvere.
CRAS AMET, QUI NUNQUAM AMAVIT;
QUIQUE AMAVIT, CRAS AMET.
Ipſa Nimfas Diva loco iuſſit ire myrteo,
Et Puer comes puellis. nec tamen credi poteſt
Eſſe Amorem feriatum, ſi ſagittas vexerit.
Ite Nimfæ: poſuit arma, feriatus eſt Amor.
Iuſſus eſt inermis ire, durus ire iuſſus eſt:
Neu quid arcu, neu ſagitta, neu quid igne læderet.
Sed tamen cavete Nimfæ, quod Cupido pulcer eſt
Totus eſt inermis idem, quando nudus eſt Amor.

CRAS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

CRAS AMET, QUI NUNQUAM AMAVIT;
QUIQUE AMAVIT, CRAS AMET.

Compari Venus pudore mittit ad te virgines.
Vna res eſt quam rogamus, cede virgo Delia,
Vt nemus ſit incruentum de ferinis ſtragibus.
o *Ipſa vellet ut venires, ſi deceret virginem:*
Iam tribus choros videres feriatos noctibus:
Congreges inter catervas ire per ſaltus tuos,
Floreas inter coronas, myrteas inter caſas.
NecCeres nec Bacchus abſunt, nec Poetarum deus;
* *Detinent & tota nox eſt pervigila cantibus.*
Regnet in ſylvis Dione: tu recede Delia.

CRAS AMET, QUI NUNQUAM AMAVIT;
QUIQUE AMAVIT, CRAS AMET.

Iuſſit Hiblæis tribunal ſtare Diva floribus.
Præſens ipſa iura dicit, adſederunt Gratiæ.
o *Hibla totos funde flores, quidquid annis attulit.*
* *Hibla florum rumpereſt equant' ethne cāp-*
Ruris hic erunt puellæ, vel puellæ montium,
Quæque ſilvas, quæq; lucos, quæq; montes incolunt.
Iuſſit omnis adſidere pueri Mater alitas,
Iuſſit & nullo puellas nil Amori credere.

CRAS AMET, QUI NUNQUAM AMAVIT;
QUIQUE AMAVIT, CRAS AMET.

Et rigentibus vergentis ducat umbras floribus.
Cras erit qui primus æther copulavit nuptias,
*Vt * pāt totis crearet vernis annum nubibus*
o *In ſinum maritus imber fluctus alma & coniugis,*
* *Vt fletus immixtus omnis aleret magno corpore.*
Ipſa venas atque mentem permeante ſpiritu
Intus occultis gubernat procreatrix viribus,
Perq; cœlum, perq; terras, perq; pontum ſubditum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Pervium ſui tenorem ſeminali tramite
Imbuit, iuſſitque mundum noſſe naſcendi vias.
CRAS AMET, QUI NUNQUAM AMAVIT;
QUIQUE AMAVIT, CRAS AMET.
Ipſa Troianos nepotes in Latino tranſtulit;
Ipſa Laurentem puellam coniugem nato dedit;
Moxque Marti de ſacello dat pudicam virginem.
** Romuleas ipſa fecit cum Sabinis nuptias,*
Vnde Rames & Quirites, proque prole poſterûm
Romoli matrem crearet & nepotem Cæſarem.
CRAS AMET, QUI NUNQUAM AMAVIT;
QUIQUE AMAVIT, CRAS AMET.
Rura fœcundat voluptas: rura Venerem ſentiunt.
Ipſe Amor puer Dionæ rure natus dicitur.
Hunc ager cum parturiret, ipſa ſuſcepit ſinu,
Ipſa florum delicatis educavit oſculis.
CRAS AMET, QUI NUNQUAM AMAVIT;
QUIQUE AMAVIT, CRAS AMET.
*Ecce, iam ſuper geneſtas explicat * aonii latus.*
Quisque tuus quo tenetur coniugali fœdere.
Subter umbras cum maritis ecce balantũ gregem.
Et canoras non tacere Diva iuſſit alites.
Iam loquaces ore rauco ſtagna cigni perſtrepunt,
Adſonant aerei puellæ ſubter umbram populi,
Vt putas motus Amoris ore dici muſico?
Et neges queri ſororem de marito barbaro?
Illa cantat: nos tacemus. quando ver venit meum?
*Quando * faciam ut celidon, ut taceret deſinam.*
Perdidi Muſam tacendo, nec me Phœbus reſpicit.
Sic Amyclas, cum tacerent, perdidit ſilentium.
CRAS AMET, QUI NUNQUAM AMAVIT;
QUIQUE AMAVIT, CRAS AMET.

Explicit Pervigilium Veneris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Elegans mehercle & quantivis pretii carmen; molle, tenerum, ſed Romanis, ut ſic dicam, non Alexandrinis deliciis. In eo aliquot menda: quæ priuſquam tollam, quæram de Titulo & de Scriptore. Titulus fuit, *Pervigilium Veneris*. Colligo facile ex ſubſcriptione, *Explicit Pervigilium Veneris*. Ex titulo non ignotum argumentum. Laudatio enim Veneris fuit, compoſita quaſi per occaſionem Pervigilii, quod tres ipſas noctes in honorem deæ agebant. Faciunt illuc verſus in hoc Carmine,

Ipſa vellet ut venires, ſi deceret virginem.
Iam tribus choros videres feriatos noctibus.

Et illa Plauti Curculione,

Quid? tu Veneri pervigilare te voviſti Phædrome?
Nam hoc quidem haud multo pòſt luce lucebit.

Sed & Pervigilandi honos vulgatus in ceteros deos. Fortunæ pervigilium eſt apud Suetonium in Galba, cap. IV. *Fortunæ ſimulacrum in parte ædium conſecratum menſtruis deinceps ſupplicationibus & pervigilio anniverſario coluit.* Cereri, apud Tacitum: *Lectiſternia & pervigilia celebravêre feminæ quibus mariti erant.* Incertum cui deo, deæ, apud Livium lib. XXIII. per tres item noctes: *Triduum ſacrificatum ad Hamas. Nocturnum erat ſacrum, ita ut ante mediam noctem compleretur. Gracchus caſtra Campana, ut in pervigilio, neglecta, ſimul omnibus portis invadit.* Pervigilii meminit iterum Suetonius in Caligula, cap. LIV, & Vitellio, cap. X. Titulum ergo inveni: Scriptorem quæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ram, & non inveniam. Ducti elegantia carminis quidam Catullum Veronenſem eſſe cenſuerunt: alii, in queis Scaliger, Catullum Urbicarium poetam, nominatum Juvenali:

— clamoſum ageret cùm phaſma Catulli.

Neuter poteſt. niſi me fallit ratio temporum, quam ſubduxi non vanis conjecturis. Natum enim comperior hoc Carmen in imperio Augusti. Argumento horum verſuum,

Vnde Rhamnes & Quirites, proq; prole poſterûm
Romoli, patrem crearet & nepotem Cæſarem.

Ita legendum, non *matrem*, doceo infra. Pater Cæſar, Divus Julius eſt; nepos, Auguſtus. Sæpe ita diſcriminandi cauſſa Hiſtorici. Suetonius: *Cæſario, quem ex Cæſare patre concepiſſe Cleopatra prædicabat.* & alii ſæpius. At hæ tam quæſitæ blanditiæ adverſus Auguſtum, quomodo convenient niſi in hoc ævum? Non ergo Catulli Veronenſis. Dico amplius: poſt Virgilium vixit hic Scriptor. Certe locus ille totus,

*Vt pant * totis crearet vernis annum nubibus*
In ſinum maritus imber fluxit almæ conjugis
Vt fetus immixtus omnes aleret magno corpore,

non abeſt, quin è Virgiliano iſto expreſſus ſit,

Tum pater omnipotens fecundis imbribus æther
Conjugis in lætæ gremium deſcendit, & omnes
Magnus alit magno commiſtus corpore fetus.

Poſtremo quidem verſu etiam ad verbum, ut ego reſtitui. Niſi tamen Virgilius hæc ab illo: quod non cenſeo. Sane quiſquis Scriptor, non ambigo quin genitum hoc Carmen ex-

trema

trema ſub tempora Auguſti, Ita Catulli illius germani non erit; quia ætate relinquitur: non illius minuti Urbicarii; quia anteit. Cetera videbit Phœbus. ego tranſeo adverſus ipſos, quos ſanabo, cum Homero, Ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς. Principio Carminis non dubium quin multa deſint. Illo verſu. (2.)

Ver novum, ver iam canorũ, ver natus orbis eſt,
eleganter Pythœus, *vere natus orbis eſt.* nec male ego, *ver renatus orbis eſt.* ſententia gemina huic Pliniana: *Arborum flos eſt pleni veris indicium, & anni renaſcentis.*

verſ. 3. *Vere nubent alites.*] ſcribo, *nubunt.*

verſ. 5. *Cras amorem copulatrix.*] Pythœus, *amorum.*

verſ. 6. *Implicat gazas.*] Idem, *caſas.* verè.

verſ. 7. *Fulta ſublimi throno.*] Malim, *thoro.*

verſ. 9. *Tuno quivore deſuper huc ſpumeo pont' de glouo.*] Amicus ille noſter, *Iuno rore de ſupernis.* Mihi correctio apud Janum Douſam fabulanti feliciter ſub manu nata,

Tunc cruore de ſuperno ac ſpumeo ponti è globo.
Nihil clarius. Tangit Fabulam qua fingitur Venus è ſpuma maris nata, & è ſanguine prolium (ut honeſte dicam) Cæli. Tibullus:

—— is ſanguine natam,
In Venerem è rabido ſentiet eſſe mari.

Arnobius: *Nunquid à nobis dicitur ex pelagi ſpuma & ex Cœli genitalibus amputatis Cythereæ Veneris concretum coaluiſſe candorem?*
Paulo poſt etiam (v. 11.) ſcribe,

Fecit undantem Dionem de maritis imbribus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Maritos imbres appellat Spumam & Cruorem, ſane quam eleganter. Deſunt autem hic minimum ſeni aut ſepteni verſus, quod apparet ex verſu intercalari præpropere poſito.

v.13. *Ipſa gemmas purpurantem.*] Pythœus, *gemmans*. Poteſt etiam, *gemmeis*.

v.14. *Ipſa ſurgentis papillas de Faboni* * *paritu Vrguet in totos* * *pentes.*] Truncatam vocem arbitror, & ſcribo, *Vrguet in thoros tepentes.* Priori etiam verſu malim, *Turgentes papillas.* Favonii *ſpiritum* vere invenit & ingenioſe Pythœus.

v.16. *Noctis aura quem relinquit.*] Legerim, *quom reliquit.*

v.17. * *Et me canat lacrime trementes detadum pondere.*] Videor pro parte emendare poſſe, *Et micant lacrimæ trementes.* Intelligit autem guttulas illas è rore ſubſilientes & laſcivientes. Cetera non poſſum. Lernutius noſter, *decadivo pondere.*

v.19. *In pudorem florulentæ prodiderunt.*] Pythœus, *prodierunt.*

v.21. *Mane virgineas papilla.*] Scribo, *virgines papillas*, nondum oppreſſas & maritas.

v.22. * *Ipiuſſit mane tuæ virgines nubant roſæ.*] Pythœus, *Ipſa iuſſit.* recte. Reliqua ſic Janus Douza: DOUZA, inquam, MEUS, non iterum in tranſcurſu dicendus. Tot mihi in illum juſti amoris cauſſæ, tot admirationis ſunt. Omitto poëſim, & cum poëſi ſupra hoc ſæculum doctrinam: probitas, & ingenui mores, &, quæ nihil gratiæ cauſſa facit, gratia,

dì

di boni, in quo homine paria ſunt, aut erunt! Ut vere de illo hoc elogium & ad præſtationem, quod dicitur, ſcripturus ſim, *Vera proles Muſarum, & alumnus Gratiarum.* Nec abripit amor me. judicio hoc ſcribo, ſi quid umquam: & peto quæſoque (vita tantum mihi, aut fama apud poſteros ſit) ita hæc legant non quaſi laudem ab amico; ſed ſententiam a jurato teſte. Redeo in viam. Douza, inquam, legebat. — *mane ut udæ virgines nubant roſæ.* rectiſſime. Venus juſſit, ait poeta, ut mane virgines tegant ſe ornentque udis ab humore noctis & quaſi ebriis roſis. Nec fallet lectorem *Nubendi* hîc verbum, priſca ſignificatione, Velandi.

v. 23. * *Fuſta prius de cruore, deque amoris oſculis.*] Pythœus, *oſculis.* Non diu, ſed intente mihi quæſita correctio. quam repperi, & lego, *Fuſæ aprino de cruore.* Ab Hiſtoria hæc lectio, vel à Fabula potius. Nam roſas à ſanguine Adonis, quem aper occiderat, traxiſſe ruborem vulgo volunt poëtæ. *Fuſæ* ergo, tinctæ ſive perfuſæ. niſi quis eligit, *Fuſcæ.* Bion de hac re,

αἷμα ῥόδον τίκτει, τὰ δὲ δάκρυα τὰν ἀνεμώναν.

Ovidius, & alii.

v. 26. *Vnica marito nodo non pudent ſolvere.*] Pythœus, *Vnico mariti nodo non pudebit ſ.*

v. 28. *Ipſa nimfas diva loco.*] Idem, *luco.* & ſtatim, *Eſt puer comes puellis.* Ego, *It puer comes p.*

v. 32. *Iuſſus eſt inermis ire, durus ire juſſus eſt.*]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

eſt.] Pythœus, *nudus ire juſſus eſt.* recte ad ſententiam, nihil habeo.

v. 35. *Totus eſt inermis idem.*] Bene idem, *in armis.*

v. 45. * *Detinent, & tota nox eſt pervigila canticis.*] A fine lego, *pervigil à canticis.* ſyllaba præter vulgi morem ſcilicet producta, ut jambum vitemus. Pythœus, *perviglandæ.* Ad principium emendandum conor, *Detument.* id eſſet, tumorem & faſtum dii illi ponunt, effuſi in jocos, & ſolitam pervigilio hilaritatem. Scio Statium Papinium non abſimiliter ea voce uſum: (vi. Thebaidos, v. 478. *Detumuere animi maris, & clementior auſter Vela vocat. —*) tamen adhuc delibero.

v. 49. *Præſens ipſa jura dicit, adſederunt Gratiæ.*] Bene Douſa, *Præſes ipſa jura dicet, adſidebunt Gratiæ.* Et lepida herclè fictio eſt, ut Venus in illo tribunali quaſi Præſes Quæſitorque ſit: Gratiæ, adſeſtrices.

v. 50. *Quidq. annis attulit.*] Pythœus, *annus.*

v. 51. *Hibla florum * rumpereſt equant' ethne cāp-*] Pythœus, *quantus Ætnæ campus eſt.* Fortaſſe ſic,

Hibla florū rumpe veſtē quantus Ennæ cāpus eſt.

v. 54. — *pueri mater alitas.*] Pythœus, *alitis.*

v. 55. *Iuſſit & nullo puellas nil Amori credere.*] Idem, *Iuſſit & nudo p.*

v. 58. *Cras erit qui primus Æther.*] Forte, *quo primus Æ.*

v. 60. *In ſinum maritus imber fluctus.*] Lego, *fluxus.* Ita apud Lucanum:

— *æther*

— *æther defluxus in Auſtrum.* Pythœus, *fluxit almæ conjugis.*

v. 61. *Vt fletus immixtus omnis aleret magno corpore.*] Dixi, & non muto, legendum *fœtus:* ex ſententia, & Virgilio, quem expreſſit. Turbat me tamen quòd inſolens eo loco poëtæ noſtro ſpondæus eſt. itaque per me ſane legatur, *Vtque fœtus mixtus omnes.*

v. 62. *Ipſa vernas atque mentem.*] Pythœus, *Ipſa venas.*

v. 68. *Ipſa Troianos nepotes in Latino tranſtulit.*] Idem, *in Latinos.*

v. 71. *Romuleas.*] Scribe, *Romulæas.*

v. 72. *Vnde Rames & Quirites, proque pr. poſt. Romoli matrem crearet, & nepotem Cæſarem.*] Falſa lectio. Quid? an ex nuptiis Sabinarum cum Romanis creata mater Romuli? Atqui Romulo jam regnante junctæ illæ innuptæ nuptiæ: nedum ut ex illis Romulo mater. Perſevero ergo legere,

— *proque prole poſterûm*

Romoli, patrem cr. & n. Cæſarem. ſententia non dubie in gratiam Auguſti; Venus, inquit, conciliatrix fuit Romanorum Sabinarumque nuptiis, ut ex iis Rhamnes & Quirites crearet, & in poſtera ſæcla utrumque Cæſarem, patrem cum nepote.

v. 77. *Hunc ager cùm parturiret, ipſa ſuſcepit ſ.*] Lego & diſtinguo,

Hunc ager cùm parturiſſet ipſa, ſuſcepit ſinu:
Ipſa florum delicatis educavit oſculis.

v. 80. *Ecce iam ſuper geneſtas explicat * aonii* *læ-*

latus.] Pythœus, *aëdon.* Aut ego me amo, aut Phœbus me amavit, cum correxi, *explicant agni latus*: Nec ſane ſignificantius exprimi potuit decubitus ille ovium in latus, quaſi apricantium. Id enim ſolent ſuper geniſtas, myricas & humiliores frutices.

v. 81. *Quiſque tuus quo tenetur.*] Fortaſſe, *Quiſque cœtus continetur.*

v. 85. *Adſonant aërei puellæ.*] Eleganter Pythœus, *Adſonant Terei puellæ.*

v. 86. *Vt putas motus amoris.*] Lego *putes*, & deleo ubique notam rogandi. Nec plura de hoc Pervigilio, ne ipſe pervigilem.

P.P.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

P. P.

NOTÆ

IN

ERVIGILIVM

VENERIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Excuſus eſt Lutetiæ anno cIↃ IↃ LXXXVII Petronius elegantiarum Arbiter elegantiſſimis Mamerti Patiſſonii typographi Regii typis; cui Editioni adjecta ſunt veterum quorundam poëtarum carmina non diſſimilis argumenti; ſive ERRONES VENEREI; quorum principem locum obtinet PERVILIUM VENERIS, cum hac Præfatiuncula P.P.

LECTORI.

Qui mos Veteribus cùm deſperatos ante januas collocarent, ut vel extremum ſpiritum redderent terræ, vel poſſent à tranſeuntibus fortè curari; idem mihi conſilium fuit in deponendis hujus Poëmatis, ſanè antiqui, ſive Catulli, ſive alterius ſit, relliquiis; quarum ego ſalutem commendatam cupio vel Medicorum pueris, dum quâ fide à nobis exhibentur de vetuſtiſſimo, ſed unico exemplari, eâdem, ut par eſt, ab omnibus tractentur.

* * * * *

Cras amet, qui nunquam amavit; quique amavit, &c.

P. P.

P. P.

NOTÆ

IN

PERVIGILIVM VENERIS.

De hoc Poëmatio Deſiderius Eraſmus in Proverbiis. *Meminit,* inquit, *de Amyclarum ſilentio & Catullus, niſi fallit inſcriptio Carminis* DE VERE, *quod nuper nobis Aldus Manutius noſter exhibuit, repertum in antiquiſſima quadam Galliæ bibliotheca.* Sed & poſt Eraſmum Lilius Gyraldus Dial. x. De Poëtis; *Aldum Manutium memini dicere, ſe Catulli poëma habere, quod* VER *inſcribitur. Idem & Eraſmus fatetur: necdum tamen ſibi illud videre contigit.* De utroque uni Eraſmo facile credimus, qui magnam veterũ Romanorum ſcriptorum partem Galliæ bibliothecis pridem deberi ſcimus: & tamen potuit bonos viros de altero fefelliſſe exemplar, quandoquidem & in illo ſane vetuſtiſſimo & fidei multæ, ex quo hæc primum edita ſunt, non longo intervallo præcedit *Epithalamium C. Valerii Catulli*: cujus eſſe vix agnoſcas, quod Pervigilii hujus auctor in Cæſarum gratiam cecinit. Et illa tamen ætatem arguunt, majorem omnino, quam quod ex hoc

N ipſo

ipſo poëmate verſus quoſdam ſacrificali ſuo carmini inſeruit Fulgentius Afer Mytholog. lib.1. quaſi παρῳδῆσας, ita :

Vbi guttas florulentæ mane rorant purpuræ.
Humor algens. quē ſerenis aſtra ſudant noctibus.

Genus carminis, ut illud Tiberiani :

Aureos ſubducit ignes ſudus ora Lucifer.

Subſcriptio ipſa præfert dictum non VERI, ſed VENERI ; quam Plautus facete *Noctuvigilam* appellavit, pervigilio triduano. Quale fuiſſe & illud Priapi veriſimile eſt, cujus magna pars apud Arbitrum deſideratur. Sed hæc Commentarii ſunt, non inſtituti hujus.

verſ.2. — *Ver natas orbis eſt.*] Fortaſſis melius, *Vere natus orbis eſt.* Nam hæc fuit non Judæorum modò, ſed ceterarum ferè gentium, quæ quidem mundo natalem tribuerunt, ſententia : niſi quis mage figuratè ſcriptum malit, *Ver juventus orbis eſt.* aut, *Ver renatus orbis eſt.*

v. 5. *Cras amorem copulatrix.*] Perſpicue legendum, *amorum.*

v. 6. *Implicat gazas virentes.*] Melius, *caſas.* Tibullus :

Ludit, & ex virgis extruit arte caſas.

v.7. — *fulta ſublimi trono.*] Sunt qui malint *thoro.* ſed & in vetuſto Epigrammate de Auguſti cœna δωδεκαθέων meminimus ſcriptum :

Fugit & auratos Iuppiter ipſe thronos.

v.9. * *Tuno quiuore deſuper huc ſpumeo pont' de glouo.*] An potius,

Tunc liquore de ſuperno, ſpumeo ponti è globo,

caru-

Cærulas inter catervas, inter & bipedes equos
Fecit undantem Dionem de maritis imbribus.

Nota ſunt Epigrammata Veterum εἰς Ἀφροδίτην ἀνερχομένην ἀπὸ θαλάττης. & in fragmento Polyhiſtoris Pontici, quod Julio Solino in veteribus libris adſcriptum reperimus, de Venere legas:

—— quæ ſemine Cæli
Parturiente ſalo divini germinis æſtu,
Spumea purpureis dū ſanguinat unda profūdis,
Naſceris è pelago, placido Dea proſata mundo.

v. 14. *Ipſa ſurgentis papillas de faboni paritu.*] Rectius fortaſſis,

Ipſa turgenteis papillas de Favonî ſpiritu
Vrguet in toros ſtupentes ——

v. 19. *In pudorem florulentæ prodiderunt purpuræ*] Videtur legendum, *prodierunt*. Nec abs re ſuſpicetur quis, & hæc & alia quædam in hoc carmine confuſa, nec ſuo loco poſita.

V. 21. & ſeqq.

Mane virgineas papilla ſolvit umenti peplo. &c.] Placet conjectura: (ea Lipſii, & Douſæ eſt.)

Mane virgines papillas ſolvit humenti peplo:
Ipſa juſſit mane ut udæ virgines nubant roſæ,
Fuſæ aprino de cruore, deque Amoris oſculis,
Deq; gemmis, deq; flammis, deq; Solis purpuris.

v. 26. *Vnica marito nodo non * pudent ſolvere.*] An potius,

Vnico marite nodo non pudebit ſolvere.

Varro apud Nonium: *Novus maritus tacitulus taxim uxoris ſolvebat cingulum.*

v. 28. *Ipſa nimfas diva loco juſſit ire myrteo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Et puer comis puellis. —] Melius,

Ipſa Nymphas Diva luco juſſit ire myrteo,
It puer comes puellis. — Et paulo poſt, *nudus ire juſſus eſt.* Sic enim infra,

Iuſſit & nudo puellas nil Amori credere.

v. 35. *Totus eſt inermis idem quando nudus eſt Amor.*] Lege, *in armis.*

v. 40. *Ipſa vellet ut venires, ſi deceret Virginẽ.*] Auctor poematii de Herone & Leandro,

Παρθένον σοὐκ ἐπεοίκεν ὑποδρήσσειν Ἀφροδίτῃ,
Παρθενικαῖς οὐ Κύπρις ἰαίνεται. —

v. 41. *Iam tribus choros videres feriatis noctibus*] Melius, *feriatos.* Eſt & pervigilii triduani exemplum apud Livium XIII. ſed hoc Veneris in ſylva, aut nemore, ante diem nuptiarum.

verſ. 45. *Detinent & tota nox eſt perviglia canticis*] An potius? *pervigilata c.* ut apud Cornelium Tacitum, *pervigilata nox convivio.*

v. 50. *Hibla totos funde flores quidquid annis adtulit,*] Omnino legendum, *annus,* vel *Ænnas,* ut apud Arnobium lib. v. vetus exemplar: *Et in altera fabula Ennade nemus.*

v. 51. *Hibla florum rumpereſt equant' ethne cãp-*] An? *Hibla florum rumpe veſtes quantus Ætnæ campus eſt:* ut *veſtium* nomine ſignificet thecas & vaginas florum; & *campi,* planitiem ad radices montis Ætnæ, fontibus floribusque amœniſſimam. Niſi quis malit, *Hibla florum rumpe reſtes quantus Ænnæ campus eſt.* Nam & ſic Plinius *allii reſtes* dixit, & in nemore Ænnenſi flores legens Proſerpina rapta dicitur.

v. 55.

v. 55. -- *pueri mater alitis.*] Id eſt, Amoris, ſive Cupidinis.

v. 56. *Iuſſit & nullo puellas nil Amori credere.*] Supra monuimus legendum, *nudo.* id eſt, ſine armis.

v. 57. *Et rigentibus vergentes ducat umbras floribus, &c.*] Fortaſſis rectius legatur,

Et recentibus virentes ducat umbras floribus.
Cras erit, qui primus æther copulabit nuptias.
Vt pater roris crearet vernus annum nubibus,
In ſinum maritus imber fluxit almæ conjugis:
Vt fetus immiſtus omnes aleret magno corpore.
Ipſa venas atque mentem permeante ſpiritu
Intus, &c.

Euripides non apud Ariſtotelem modò lib. VIII. Ethic. ſed & apud Ahenæum lib. XIII. & Stobæum in Phyſicis:

Ἐρᾷ μὲν ὔμβρου γαῖ. ὅταν ξηρὸν πέδον
Ἄκαρπον αὐχμῷ, νοτίδος ἐνδεῶς ἔχῃ·
Ἐρᾷ δ᾽ ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πληρούμενος
Ὄμβρου πεσεῖν εἰς γαῖαν ἀφροδίτης ὕπο
Ὅταν δὲ συμμιχθῆτον ἐς ταυτὸν δύο
Τίκτουσι μὲν πάντα, καὶ ἐκτρέφουσ᾽ ἅμα.

Hic etiam confer Virgiliana illa lib. II. Georg.

Tũ pater omnipotens fœcundis imbribus Æther
Coniugis in gremium lætæ deſcendit, & omnes
Magnus alit magno commixtus corpore fœtus.

Pater igitur *roris* Juppiter, vel eſt Æther, ut Arnobio lib. V. & Lucretio lib. I. De natura rerum:

—pereunt imbres, ubi eos pater Æther
In gremium matris Terraï præcipitavit.

Unde illa Virgiliana expreſſa videntur. Et *vernus*, ut Juvenali Sat. v.

— fremeret ſævâ cum grandine vernus
Iuppiter. — Nec abludunt illa Solini ex Pontico, quæ ſupra.

v. 68. *Ipſa Trojanos nepotes in Latino tranſtulit.*] Melius, *in Latinos.*

v. 71. *Romuleas ipſa fecit.*] Verſus ratio exigit ut ſcribatur, *Romulæas.* & paulo poſt,

Vnde Ramnes & Quirites: proq; prole poſterum
Romuli, patrem creavit, & nepotem Cæſarem.

v. 77. *— ipſa ſuſcepit ſinu.*] Virgilius:

— tellure cadentem
Excepi, fovique ſinu —

v. 80.

Ecce iam ſuper geneſtas explicant aonii latus,*
Quiſque tuus quo tenetur coniugali federe.]

Melius fortaſſis,

Quique cœtus continetur coniugali fœdere.
Ecce, iam ſuper geneſtas explicant tauri latus.
Subter umbras, cũ maritis ecce balantũ greges.

Calpurnius Eclog. I. iiſdem fere verbis:

Cernis ut ecce, pater quas tradidit, Ornite, vaccæ
Molle ſub hirſuta latus explicuere geneſta.

v. 85. *Adſonant aërei puellæ,*] &c. Scribe potius, ac diſtingue ſic:

Adſonant Terei puellæ ſubter umbram populi,
Vt putes motus amoris ore dici muſico,
Et neges queri ſororem de marito barbaro.
Illa cantat, nos tacemus. quãdo ver venit meũ?
Quando fiet muta chelidon, & tacere deſinam?

NOTARUM PARISINARUM
FINIS.

IANVS DOVSA F.

Ipſo fine Notarum in Triumviros Catullum, Tibul. Propert.

Colophonem & faſtigium imponet his Notis Pervigilium Veneris. in quo tantum pauca & levia monebo poſt accuratiſſimam caſtigationem clariſſimi Lipſii. Quod antequam faciam, non abs re videor facturus, ſi Fragmentum nondum editum, ex altero quodam Pervigilio Veneris elegantiſſimo, ſed nimis Latino, hic apponã. quod a nobili & docto adoleſcente Hieronymo Groſlotio Liſlæo integrum aliubi in Gallia extare comperi. cæterùm is hos quatuor tantùm verſus in memoria habebat, quos nobis recitavit. eorum intercalare erat primum Trochaicum:

Nemo tentis mentulis det nemo nervis otium.
Ecce paſſeres ſalaces, ecce rauci turtures
Hac ſuper virente myrto nos amoris admonent
Cum puellis dulce inire veſticontubernium.
Nemo tentis &c.

Vocem *veſticontubernium* etiam Petronius utitur: *Et quid agebas, inquit, frater ſanctiſſime? quid veſticontubernium facis?* Hoc quid ſit, explicat Epigrammatarius Græcus:

ἡδὺ δὲ καὶ ὁπόταν κρύψῃ μία τοὺς φιλέοντας
χλαῖνα.

Sed ad rem veniamus:

v.7. *Cras Dione iura d. fulta ſublimi throno.*] Hinc ποικιλόθρονον vocat Ἀφροδίτην Sappho. quamvis id vel de variegata & florida Veneris veſte accipi poſſit, argumento illius Homerici Iliad. χ, ἐν δ' θρόνα ποικίλ' ἔπασσε. vel de variis pharmacis quæ mortalibus propinat Venus, *curis hominum gaudia miſcens*, ut Catullus loquitur. Nam cùm πολύθρονος dicatur multa habens θρόνα ſeu pharmaca, ejuſdem vocabuli vim ad ποικιλόθρονον etiam extendi poſſe ratio ſuadet.

v. 14. *Ipſa ſurgentes papillas.*] Rectum puto *ſurgentes*, quod interpretor tumeſcentes ac ſororiantes, & veluti ſtrophio obnitentes, atque, ut cum Catullo dicam, *luctantes*. eas *horridulas* vocat Plautus in Pſeudolo: *Papillarum horridularum oppreſſiunculæ.*

v. 26. *Vnico marito nodo.*] Quid ſi: *maritinodo*, ut ſit ὑφὲν?

v. 45. *Detinent, & tota nox eſt pervigila cantibus.*] Alii, *pervigilata*. ſic Tacitus *vigilatam convivio noctem* dixit XIII Annalium.

EXCER-

EXCERPTA EX NOTIS IOHANNIS WEITZII TYRIGITÆ

AD PERVIGILIUM VENERIS.

De Auctore huius elegantiſſimi Carminis ambigunt, litemque dubiam faciunt viri ſummi & in re litteraria facile principes, Scaliger ille Phœbi ocellus ad Catullum, pag. 4. & litterati gloria ſæculi Lipſius lib. I. Electorum cap. v. Quorum exemplum & quidam minorum Dii gentium ęmulantur. Stilum igitur hic interponere decretorium, *periculoſæ plenum opus aleæ eſt:*

Nec noſtrum, inter eos tantas componere lites.

Saltem adſcribam, quæ Caſpar Barthius lib. XVI Adverſariorum, cap. VI annotat: *Hoc monere,* inquit, *de univerſo hoc Carmine volumus, ſcriptum nos exemplar habere, ubi* SENECÆ *adſcribitur eſſe expreſſe.* Et lib. XLIV, cap. VII. *Auctor Pervigilii Veneris nec* CATVLLVS, *nec* VRBICARIVS: *forte* SENECA. Carmen ipſum floridum eſt, & haut invita natum Venere; nec illa Dea indignum; vereque Ἔρωτος πνεῖ, Ἀφροδίτην προξενεῖ, *Amorem ſpirat, Venerem conciliat*; ut eſt apud Achillem Tatiũ in divino Roſæ encomio: atque adeo,

Tam liquidũ, tam dulce ſonat, ut non ego malim,
Quod Peligna legunt examina, lambere nectar.

PERVIGILIVM.] Vetus Gloſſarium : *Pervigilium*, Παννυχισμὸς, καὶ ἡ διὰ νυκτὸς ἀγρυπνία, *Pervigilatio*, Παννυχὶς. *Pervigilat*, Παννυχίζει. & alterum : Παννυχὶς, *hoc ex cubium*, *pervigilium.* Debebatur Veneri, quam Plautus facetè *Noctuvigilam* appellavit, triduanum ; ut eſt infra, verſ. 41. Vide Ianum Guilielmium in Curculionem Plauti, cap. III.

Verſ. 2. *Ver canorum*] Propter aviculas, *quæ prolectante verno tepore concentus ſuaves adſonant*, ut ait Apuleius lib. XI.

Ibid. *Ver renatus orbis eſt.*] Baſilius Magnus Homil. VI. Hexaëm. ἐπανάγει τὴν εὐκρασίαν, καὶ γίνεται ἔαρ, πᾶσι μὲν φοτοῖς τῆς βλαστήσεως ἀρχηγὸν, δένδρων δὲ τοῖς πλείστοις παρέχον τὴν ἀναβίωσιν. ζωοῖς τοῖς δὲ χερσαίοις καὶ ἐνύδροις ἅπασι τὸ γένος φυλάσσον ἐκ τῆς τῶν ἐπιγινομένων διαδοχῆς. Et quod *Ver* gratiſſimum ſit ex quatuor annorum partibus, teſtis eſt parœmia, qua utimur, cum e re, ſeu negotio quippiam eximium præcipuumque auferri indicamus : *Ver ex anno tollere.* Vide Virgilium II Georg. v. 336. & ibi Interpretes. Calpurnius Eclog. V. v. 21.

Tunc florent ſilvæ, viridisq; renaſcitur annus.

Lipſius Phyſiolog. Stoicor. lib. II, cap. IX. legit, *Vere natus orbis eſt.* Vere videlicet natum eſſe Mundum volunt, Sole in Atiete exiſtente. Panegyriſtes ad Maximinianum : *Divinus ille veſtræ Maieſtatis ortus ipſo, quo illuxit, auſpicio Veris illuſtrior, auguſtiore fulgens lumi-*

nis claritate, quam cum ORIGINE MVNDI NASCENTIS *animavit.* Et ſtatim: *O felix beatumque Ver novo partu! ô tempus, quo meritò* OMNIA NATA *eſſe credantur!* Vide inibi alia quoque: & plura de controverſia, *Num in Vere Mundus creatus*, apud Rodolphũ Hoſpinianum de Origine Feſtorum Iudæorum & Ethnicorum, pag. 5. Eliam Cüchlerum in Problemate, *Verene an Autumno Mundus ſit conditus*; Scaligerum De emendatione temporum; Bernardum Calellium De mundi creatione, & alios.

V, 3. *Vere concordant amores.*] Oppianus dilucide hoc exponit Cyneget. I. v. 377. Quem locum non parum declarari ait Philologus ille eximius Conradus Ritterſhuſius, collatione eius facta cum Pervigilio hoc Veneris. Vide eundem Oppianum Halieut. I. v. 473.

Ibid. *nubunt alites.*] Συνουσιάζουσιν, ἤ ἀφροδιτιάζουσι. Ioh. Iſaacus Pontanus in Macrob. lib. VII, cap. XVI legit, *pubent*, h. e. vernant. Porro de Vere elegantiſſimam habes deſcriptionem Anthologiæ lib. I. quam inde pete, & confer ejus latinam metaphraſin C. Ritterſhuſii ex Commentario ad lib. I. Halieut. Oppiani.

V. 4. *Et nemus comam reſolvit.*] Ἀνοίγει τῶν φύλλων τὰ χείλη, ut loquitur Achilles Tatius lib. II. de Roſa. *Comam.* φύλλα ſeu frondes, arborum comæ ſunt ſive crines. Vide Indicem Dracontii mei in *Coma*, & Hadrianum Iunium in Commentario de Coma, cap. IV.

Ibid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Ibid. *de maritis imbribus.*] Venuſta tranſlatio ab hominum conjugatione ad res alias. Virgil. II. Georg. v. 325.

Tū pater omnipotens fecundis imbribus Æther
Coniugis in gremium lætæ deſcendit.

Lucret. I. v. 246. Claudian. II. de Raptu, v. 89. de Zephyro:

— Et glebas fecundo rore maritat.

De Nilo Alcimus lib. I.

At poſtquam largo fecundans germina potu
Lymfa maritavit ſitientis viſcera terræ.

Vide quæ ad Horatium noto, Epod. II. v.10.

V. 5. — *inter umbras arborum.*] Mater enim amorum circumfuſa umbræ nebula oberrare ſolet. Favet enim furtis Veneris umbra: pavidos alioqui amatores confirmat, & velo ſuo involvit. Iohan. Wouvver. de Vmbra, cap. XXIV.

V. 6. — *de flagello myrteo.*] Iſidorus Origin. XVII. cap. V. & VI. *Summitates vitium & fruticum, flagella nuncupantur.* Myrtum eſſe frondem Veneris, ex omni prope antiquitate diſcimus. Ideoque peculiari epitheto dicta eſt a Virgilio *Paphia,* II. Georg. & *Cythereïa* Ovidio. (*Vide uberiores Notas, aut Carolum Paſchalium in Opere Coronario, lib.* VII. *cap.* XVIII *&* XIX.)

V. 7. *Cras Dione.*] Mater Veneris. hic pro ipſa Venere. Et quoties *Dione* pro Venere? Scaliger in Senecæ Medeam. v. 661.

Ibid. *Fulta ſublimi throno.*] Caſaubonus ad Suetonium, lib II pag 145. hic legere mavult, *toro,* Seneca Agamemnone, v. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

—— *Hoc ſedent alti toro,*
Quibus ſuperba ſceptra geſtantur manu.

V. 9. — *ſpumeo ponti è globo.*] Venus ex mari concepta dicitur, quoniam ex humecta natura conſurgit coëundi aviditas. Hinc & *ſalax* dictus homo Venerius & libidinoſus, a ſalo. Sane Venus Ἀφροδίτη dicta, quod e maris ſpuma ſit nata, juxta Heſiodum. Et rationem aſſignat Ioach. Camerarius ſenior Ὕπον. decur. 1. cap. IV. Ariſtoteles tamen lib II. de Generat. animal. ita vocatam Venerem tradit, quod ſeminis natura ſit ἀφρώδης, id eſt ſpumoſa. Vide Notas ad Dracontiũ, v. 276. & ad Muſæum, v. 249. *& uberiores Notas in Pervigil.* Aliam tamen ab iſtis rationem aſſignat ὁ θαυμάσιος Heinſius, qui in Ariſtarcho ſeu Exercit. ſacrar. cap. 1. Ἀφροδίτην dictam aſſerit, quod Luciferum aut Venerem ſtellam, maris unda, ut Poeta loquitur, perfuſam mane ſalutaret. Vnde & *Frutinal* Romanis, ut & *Fruti,* quæ eſt ipſa *Aphrodite.*

V. 10. *Cærulas inter catervas.*] Nereides ac Neptuni pecudes. Seneca Hippol. v. 335. *Cærulus grex Nereidum.*

Ibid. *bipedes equos.*] An ita appellat, quia pectoribus tenus molles eriguntur in auras? ut loquitur de Tauro Ovidius, XV. Metam. v. 512. Virgil. IV. Georg. v. 388. de Proteo,

—— *magnum qui piſcibus æquor,*
Et iuncto bipedum curru metitur equorum.

Turnebo lib. XXVI, cap. XXIII. *Neptunii equi,* hippocampi, qui priores pedes habent, poſterio-

ſterioribus carent, ſed pontum legunt & natant. Statius 1. Achilleid.

Pone natant, delentque pedum veſtigia cauda,

V. 11. *Fecit undantem.*] Ἐξ ἁλὸς ἀφριλόχευτον, ut Nonnus Dionyſ. lib. XLI, v. 99. loquitur. Vel, ut Anacreon,

Χαροπῆς ὅτ᾽ ἐκ θαλάσσης
Δεδροσωμένην Κυθήρην
Ἐλόχευε πόντος ἀφρῷ.

V. 13. *purpurantem pingit annum.*] Pindarus Pyth. IV. φοινικανθέμου ἦρος ἀκμᾷν, *Veris purpureos-habentis-flores vigorem* dicit. Apud Apuleium lib. VI. in nuptiis Cupidinis & Pſyches, *Horæ* dicuntur *roſis & cæteris floribus purpurare omnia.* Et lib. X. *Quod Ver in ipſo ortu iam gemmulis floridis depingeret & iam purpureo nitore prata veſtiret.* Ver autem *pictor mundi* non temere cuidam veterum appellatur: tanquam de Apelle, aut acupictore Phrygione ſermo eſſet, qui colorum varietate multijuga ſuam illuſtrant & diſtinguunt picturam. Vid. Not. *Gemmeis floribus.*] Inſtar gemmarum lucentibus, annumque ſuaviſſima varietate diſtinguentium aut condecorantium. V. N.

V. 14. *Ipſa turgentes papillas.*] *Turgere* aut *tumere* proprie virginum eſt, quarum plena pubertate habitus viro maturus eſt, toto velut corpore tumeſcente, præſertim pectore & mammis. Vnde & *tumida virginitas* à Papinio dicitur 11. Thebaid. & Cypriano in Sodoma, de Lothi filiabus, *Virginitas in flore tumet. Papillas.*] Catullus in Argonaut. *Strofio lu-*

luctantes appellat *papillas*. Nonnus lib. XII. v. 393. ὀιδαλέην ἀκαμπέος ἄντυγα μαζοῦ. Pulchre Martialis lib. VIII. epigr. LXVIII.

Et talis tumor excitat papillas,
Qualis cruda viro puella ſervat.

Idem *creſcentes* dixit; Prudent. in Symmach. II. v. 38. *tumidas*, Maximinian. *duras ſtanteſque*.

V. 15. *Vnguet* (ita laudat, cum Lipſius aliique ediderint *Vrguet*) *in toros tepentes*] *Vnguento* enim *fragantiſſimo proluviū libidinis ſuſcitatur*, ut habent verba Apuleii lib. x. Sicuti inibi, *matrona quædam pollens & opulens, cuncto prorſus ſpoliata tegmine, de ſtanneo vaſculo, ſeſe perungit oleo balſamo*, &c. vide locum.

V. 16. *Noctis aura quem relinquit.*] Non aſſentior, inquit doctiſſimus Iohan. Wouverius ad Apuleium, hîc corrigenti: *quum reliquit*. Ipſa Dione ſpargit humorem roris, quem relinquit aura lucidæ noctis.

V. 17. *micant lacrimæ*] Pulchra tralatione *roris guttas* nuncupat *lacrimas*. Apud Achillem Tatium lib. VI. pag. 149. τὸ τῶν δακρύων λευ-καίνεσθαι, τὸ δὲ μέλαν πορφύρεσθαι, καὶ εἶναι ὅμοιον, τὸ μὲν ἴῳ, τὸ δὲ ναρκίσσῳ. Sicut verſa vice *ros* pro *lacrimis* poni amat. V. N.

V. 17. *decidivo pondere.*] *Decidivum* & *deciduum*. Nonius Marcellus cap. II. n. 241. *Pondere.*] Eſt etiam rebus minutiſſimis ſuū pondus; ut hic guttæ. Virgil. Culice, v. 7. *Pondere vel Culicis levior*. Plautus Perſa, 2, 2. *Neque tipulæ levius pondus eſt*. Et quid levius pondere guttæ? & tamen aliàs dicitur, *Gutta*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

cavat lapidem. De quo V. N. 1 Pont. 1. 70.

V. 21. *humenti peplo*] Omnis veſtis *peplo* denotari videtur. Simile quid notat elegantiſſimus Barthius ad Claudian. pag. 458.

V. 22. *virgines nubant reſæ*] Id eſt, velent. Onomaſticum: *Nubo*, Καλύπτω. Eſt enim *nubo* proprie operio. Arnob. lib. III. *Quod aqua nubat terram, appellatus eſt Neptunus.*

V. 25. *Cras ruborem ſolvere*] Vt apud Virgil. IV. Æneid. *pudoris aura ſolvere*, & *ſolvere pudorem*: quod eſt, clauſtra pudicitiæ effringere, diſrumpere, ſolvere: interprete Tiraquello Connub. 9. n. 154.

V. 26. *mariti nodo.*] Feſtiva tralatio. qua & uſus Lucretius lib. IV, v. 1146. — *validos Veneris perrumpere nodos* V. N.

V. 30 *ſi ſagittas vexerit.*] *Vehere* hic eſt recondita habere arma. Alcimus ad Fuſcinam ſororem, v. 755. dixit, *Vehere fercula.*

V. 35. *Totus eſt in armis idem.*] Ea *arcum*, *ſagittam*, *ignem* ſupra nominat. V. N. noſtras ad Ovid. 1 Amor. v. 20 Porro *hominem in armis* & *ſub armis*, armatum vocabant. Virgil. Plura huius notæ obſervavit eruditiſſimus Salmaſius ad Trebellium Pollionem, pag. 323.

V. 38. — *virgo Delia.*] Diana, quia in Delio nata, V. N.

V. 40. *Ipſa*] Domina, Venus.

V. 42 *Congreges inter catervas.*] Gloſſ. ὁμόφυλος, *tribulis*, *congrex*, *gentilis*. Auſon. ep. ad Paulin. *congrege vulgo Anguſtas fervere vias.* Et Idyll. XI. Lege Scaligerum Auſon. Lection.

tion. lib. I. cap. XVII. *Segrex* extat apud Pru-
entium. V. N.

V. 44. *Nec Ceres, nec Bacchus abſunt.*] D.
Hieronymus adverſus Iovinianum lib. II.
*ſus carnium, & potus vini, ventriſque ſaturi-
s, ſeminarium libidinis eſt. Vnde & Comicus:*
ine Cerere, *inquit*, & Baccho friget Venus.

Ibid. *Poetarum Deus.*] Id eſt Apollo.

V. 45. *pervigilanda canticis*] Ita in libro ve-
ſtiſſimo & optimo ſcriptum reperiri, teſtis
t prçſtantiſſimus Salmaſius ad Trebell. Pol-
onem, pag. 303. *Vigla*, pro *vigilia*. unde βί-
λαι Græcis barbaris. inde hic verbum *pervi-
are.* Vide ibidem alia huius commatis.

V. 48. *ſtare floribus.*] Id eſt, oppleri, ornari,
dimiri, conſpergi. Sic apud Virgil. VI Æ-
eid. *ſtant lumina flamma*; valet, pleni flam-
a ſunt oculi. ut & XII Æneid. dixit: *Iam
lvere cœlum ſtare.* quod eſt, oppletum eſſe
lvere. V. N.

V. 50. *adſidebunt Gratiæ*] Scribit Phornu-
s, aſſidentes Venerem ſibi habere Gratias,
Suadelam, & Mercurium. Venus Gratia-
m choro ſtipatur, & toto Cupidinum popu-
comitatur, apud Apul. lib. II. VI. & X. V. N.

V. 51. *Hybla florum rumpe veſtem.*] Iucunda
pidò perquam tralatio: cuius exempla re-
ire in Indice Dracontii.

Ibid. *quantus Ennæ campus eſt.*] Campus
nnenſis in floribus ſemper eſt, & nullo non
mpore vernus: ut ait Solinus & Cicero, &
roque prior Ariſtoteles inter Naturæ mi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

racula refert De *Ætna* (ut legit Pythœus) Claudian. lib. 1. de Raptu, v 72. *Ætna parens florum.* ubi vide ſequentia: quanquam Parrhaſius *Enna* pro *Ætna* legendum eſſe contendat quem vide in Comment.

V. 53 *vel puellæ montium.*] *Vel* pro *&*. Exempla convaſavit Salmaſius in Not. ad Capitolin. pag. 90. ad Lamprid. pag. 184, & ad Capitolin pag. 260.

V. 59 *Vt pater roris.*] Pindarus Olymp. XIII. ὕδατα ὄμβρια nominat παῖδας νεφέλης, *aquas pluvias, nubis filias.* Hanc in rem aliquammulta comportavit Ritterſhuſius ad Oppian. 1. Halieut. v. 735.

V. 60 *In ſinum maritus imber*] Arnob lib. V. *Vos Iovis & Cereris coitum, imbrem dicitis, dictum tellurꝭ in gremium lapſum &c* V. N.

V. 62. *mentem permeante ſpiritu*] Docebat Empedocles *mentem ſacram*, id eſt, Deum, per univerſa diffuſam, vegetare atque movere omnia. *&c.* Illa mens hic *Veneris* nomine inſignitur, ut vult ingenioſus Barthius ad Claudianum. (*Ad verſus proxime ſequentes vide uberiores Notas.*)

V. 65. *Tramite.*] Turpiculum quid hic latet. V. N.

V. 66. *Imbuit.*] Sæpe hoc verbum ad rem traducitur Veneream. Horatius, Valerius Flaccus, Silius, Nemeſianus. V. N.

V. 68. *Ipſa Troianos nepotes, &c.*] Virgil. in Æneide.

V. 69. *Laurentem puellam.*] Laviniam, Latini

ni Regis, qui Laurenti regnabat, filiam. *Con-iugem nato*] Æneæ.

V. 70. *Moxque Marti de ſacello dat pudicam virginem*] Dionyſius nominat *Iliam Veſtalem*. Livius lib. I *Rheam Silviam*. V. N. *De ſacel-lo.*] *De* pro *ex* Tertullianus de Præſcriptio-nibus : *Et ipſe Chriſti traditor de Apoſtolis fuit.* Vide plura exempla apud Adamum Dürre-rum de particulis lat. linguæ, in *De*.

V. 72. *Vnde Rhamnes*] *Rhamnes* alii a Ro-mulo appellatos ; alii *Rhamnes* & *Luceres* vo-cabula eſſe Tuſca volunt, ut refert Varro lib. IV. Ovid. III. Faſtor. v. 131. In Arte v. 342. Horatius in Arte Poëtica :

Celſi prætereunt auſtera poemata Rhamnes.

Id eſt, equites, vel juvenes feroces atque cla-ri ; Lambino interprete, & Turnebo lib. III. cap. 11. Vide Sex. Aurel. Victorem de Viris illuſtribus, cap. 11.

Ibid. *Quirites*] Feſt. & Iſidor Orig. IX. cap. I. Gloſſ. ἀνὴρ Ρωμαῖος, *Quiritis*. Et alterum : *Quirites*, πολῖται Ρωμαῖοι.

V. 75. *Rura fœcundat.*] Gloſſ. γονοποιῶ, *fe-cundo*. V. N.

V. 80. *ſuper geniſtas.*] Clariſſimus Zehne-rus in Nomenclatore idem ait eſſe, quod *Spartum* & *Spartium*, Germanice, Pfrimmen. Vidi Plin. lib. XXI. cap. XLI. & lib. XXIV. cap. IX.

V. 81. *Quisque cœtus.*] Univerſe hoc ve-rum. V. N.

V. 83. *Iam loquaces ore rauco cygni.*] E Vir-gilio II Æneid. v. 458.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Dant ſonitum rauci per ſtagna loquacia cygni.

V. 85. *Adſonant Terei puellæ.*] Philomela & Progne: de quibus abunde Naſo Metamorphoſ. lib. VI. ad quem viſe. Vide & N.

V. 87. *De marito barbaro.*] Tereo, qui & Ovidio d. l. *Barbarus* indigitatur.

V. 88. *Quando ver venit meum?*] Signum pro re ſignata. *Ver* ponit pro ipſa hilaritate, ad quam invitant florentia Veris tempora. Adi Horat. I. Carm. IV. Q. d. Quando ille tandem illuceſcet mihi dies, ut, veterno excuſſo effundatur animus in lætitiam & ſenſibus imis voceque ac geſtu eandem explicem atque expromam? V. N.

V. 89. *Quando fiet muta chelidon.*] Ita legendum, pro *facit*; quod metri ratio non admittit. Hirundines tempore hiberno conticeſcunt.

Pergit

Pergit LIPSIUS

CAPITE ELECTORUM QUINTO:

Addam alterius rei, poëtæ tamen, ut videtur, ejuſdem verſus; quos neſcio quis baro indigitavit, FLORIDUM DE QUALITATE VITÆ. Repperit in hiſdem ſchedis ſuis Pythœus.

FLORIDI DE QUALITATE VITÆ.

I.

BACCHE vitium repertor plenus adſis vitibus,
Effluas dulcem liquorem comparandũ nectari,
*Conditumq; fac vetuſtum, ne malignis * ſuenulis*
Aſperum dicat ſaporem verſus uſus in alteros.

II.

Omnis mulier intra pectus celat virus peſtilens.
Dulce de labris loquuntur, corde vivunt noxio.

III.

Sic Apollo, deinde Liber, ſic videtur ignifer.
Ambo ſunt flammis creati, proſatique ex ignibus.
*Ambo de comis calorem & * radio conſerunt:*
Noctis hic rumpit tenebras, hic tenebras pectoris.

IV.

Quando ponebam novellas arbores mali & pyri,
Cortici ſummæ notavi nomen ardoris mei:
Nulla fit deinde finis vel quies cupidinis.
Creſcit arbor, gliſcit arbor, ramus implet litteras.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

V.

Qui mali ſunt, non fuere matris ab alvo mali:
Sed malos faciunt malorum falſa contubernia.

VI.

Sperne mores tranſmarinos, mille habent offugia.
Cive Romano per urbem nemo vivit rectius.
Quippe malim unũ Catonẽ, quã trecentos Socrates.

VII.

Tam malum eſt habere nummos, non habere quam malum eſt.
Tam malum eſt audere ſemper, quam malum eſt ſemper pavere.
Tam malum eſt tacere multum, quam malum eſt multum loqui.
Tam malum eſt foris amica, quam malum eſt uxor domi.
Nemo non hæc vera dicit, nemo non contra facit.

VIII.

Conſules fiunt quotannis & novi Proconſules:
Solus aut Rex, aut Poëta non quotannis naſcitur.

P. S.

Vel hi numeri, quos adſcripſi, indicant eſſe Excerpta, atque alicuius Florilegi opus: qui Flores ſuos *Florida* appellavit. Lucretius:

Floriferis ut apes è ſaltibus omnia libant,
Omnia nos itidem decerpimus aurea dicta.

NO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

NOTÆ.

Nihil hæc ad venuſtatem prioris illius carminis : ſed ſunt haud dubie imperiti alicuius ſarcinatoris ablecta. Primum illud de Baccho inſipidum : nec florem vini olet, ſed loces eorum quos non nomino. Tamen emendo *— ne malignis vernulis,*

Aſperum duat ſaporem --

Intelligi vult, Ne vinum acetum fiat, & potui præbeatur ſervis admixta aqua. *Duat* enim pro *Det*. Poſca autem vernularum & ſervorum, ex aceto. Pythœus, *ne malignis venulis*

Aſperum ducat ſaporem verſum in uſus alteros.

Ablecto tertio,

*Ambo de comis calorem & radio * conſerunt,*

Inutilum verſum expleo repetita voce, quæ delituit, ut ſolet, in fine prioris, & ſcribo,

——— *radio dio conſerunt.*

Uterque calorem, inquit, a divino radio conſerit, & Phœbus & Bacchus. Græca phraſis eſt, *Conſerere calorem*. Pithœus,

——— *& radios ambo conſerunt.*

IV. *Creſcit arbor, gliſcit arbor* — Pythœus, *gliſcit ardor.*

VI. ——— *mille habent offugia.* Idem, *offugias.* & ſtatim,

Cive Romano per orbem.

VII. —— *quam malum eſt ſemper pavere.* Scribe, *ſemper pavor.*

Fruere, mi Lector, quiſquis poëſim amat, hoc Pithœi dono, fruere.

HACTENUS LIPSIUS.

Editio Epigrammatum & Poematiorum veterum, quæ excudebat Pariſiis Dionyſius Duvallius typographus anno CIϽIϽ LXXXIX. repræſentat ex Floridis his V, VI, & VII. pag. 22. & 23. appoſito aſteriſco ad nomen * FLORIDI: Antea quoque aliud Floridum. & in Notis monemur, *Floridos*, ex ſententia doctiſſimi viri, eſſe locos inſignes excerptos, ut qui Apuleii hoc titulo extant FLORIDORUM LIBRI.

Diſerte & ibidem excuſum, *mille habent offucias.* & ſtatim:

Cive Romano per orbem nemo vivit rectius.

Florido ſeptimo:

Tam malum eſt audere ſemper, quam malum eſt ſemper pavere.

Scribendum monet Lipſius, *pavor*. Cl. Salmaſio placere heic *pudor*, video me ad oram annotaſſe: ſed unde acceperim, non additur.

Florido tertio, lege potius:

Ambo de comis calorem, ambo radios conſerunt.

Eundem facit Caſpar Barthius cum Autore Pervigilii Veneris, Adverſar. lib. LVI, cap. V. Ubi ita ſcribit: Bacchi autem & Apollinis paria eſſe numina, pareſque effectus, docet nos non inepte Auctor Pervigilii Veneris,

Sic Apollo, deinde Liber, ſic videtur ignifer, &c. quæ habes Florido tertio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

CVPIDO

CRVCI-AFFIXVS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

AUSONIUS

GREGORIO FILIO
Salutem.

An unquam vidiſti nebulam pictam in pariete? Vidiſti utique, & meminiſti. Treviri quippe in triclinio Æoli fucata eſt pictura hæc: *Cupidinem cruci affigunt mulieres amatrices,* non hæ de noſtro ſæculo, quæ ſponte peccant: ſed illæ Heroicæ, quæ ſibi ignoſcunt, & plectunt deum. quarum partem in Lugentibus campis Maro noſter enumerat. Hanc ego imaginem ſpecie & argumento miratus ſum: deinde mirandi ſtuporem tranſtuli ad ineptiam poëtandi. Mihi præter lemma, nihil placet. Sed commendo tibi errorem meum. Nævos noſtros & cicatrices amamus: nec ſoli noſtro vitio peccaſſe contenti, affectamus ut amentur. Verum quid ego huic Eclogæ ſtudioſe patrocinor? certus ſum, quodcunque meum ſcieris, amabis: quod magis ſpero, quam ut laudes. Vale.

AU-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

AUSONII

CVPIDO CRVCI AFFIXVS.

Aëris in campis, memorat quos Muſa Maronis,
Myrteus amentes ubi lucus opacat amantes,
Orgia ducebant Heroides: & ſua quæque,
Vt quondam occiderant, leti argumenta gerebant,
Errantes ſilva in magna, & ſub luce maligna,
Inter arundineasque comas, gravidumq; papaver,
Et tacitos ſine labe lacus, ſine murmure rivos.
Quorum per ripas nebuloſo lumine marcent
Fleti olim regum & puerorum nomina flores,
Mirator Narciſſus, & Oebalides Hyacinthus,
Et Crocus auricomans, & murice pictus Adonis,
Et tragico ſcriptus gemitu Salaminius Æas.
Omnia, quæ lachrymis & amoribus anxia mœſtis,
Exercent memores, obita iam morte, dolores,
Rurſus in amiſſum revocant Heroidas ævum.
Fulmineos Semele decepta puerpera partus
Deflet, & ambuſtas * latera per inania cunas
Ventilat ignavum ſimulati fulminis ignem.
Irrita dona querens, ſexu gaviſa virili,
Mœret in antiquam Cænis revocata figuram.
Vulnera ſiccat adhuc Procris, Cephaliq; cruentam
Diligit & percuſſa manum. Fert fumida teſtæ
Lumina Seſtiaca præceps de turre puella.
Et de nimboſo ſaltum Leucate minatur
Maſcula Leſbiacis Sappho peritura ſagittis.

Har-

Harmoniæ cultus Eriphyle mœſta recuſat,
Infelix nato, nec fortunata marito.
Tota quoque aëriæ Minoïa fabula Cretæ,
Picturarum inſtar tenui ſub imagine vibrat.
Paſiphaë nivei ſequitur veſtigia tauri.
Licia fert glomerata manu deſerta Ariadne.
Reſpicit abjectas deſperans Phædra tabellas.
Hæc laqueum gerit: hæc vacuæ ſimulacra coronæ.
Dædaliæ pudet hanc latebras ſubiiſſe iuvencæ.
Præreptas queritur per inania gaudia noctes
Laodamia duas, vivi functique mariti.
Parte truces alia, ſtrictis mucronibus omnes,
Et Thyſbe, & Canace, & Sidonis horret Eliſa.
Coniugis hæc, hæc patris, & hæc gerit hoſpitis enſẽ.
Errat & ipſa, olim qualis per Latmia ſaxa
Endymioneos ſolita affectare ſopores,
Cum face, & aſtrigero diademate Luna bicornis.
Centum aliæ veterũ recolentes vulnera amorum,
Dulcibus, & mœſtis refovent tormenta querelis.
Quas inter medias, furvæ caliginis umbram
Diſpulit inconſultus Amor ſtridentibus alis.
Agnovere omnes Puerum: memorique recurſu
Communẽ ſenſere reum. quamquã humida circũ
Nubila, & auratas fulgentia cingula bullas,
Et pharetram, & rutilæ fuſcarent lampadis ignem:
Agnoſcunt tamen: & vanum vibrare vigorem
Occipiunt: hoſtemque unum ſua non loca nactum,
Quum pigros ageret denſa ſub nocte volatus,
Facta nube premunt. trepidantẽ & caſſa parantem
Suffugia, in cœtum mediæ traxere catervæ.
Eligitur mœſto Myrtus notiſſima luco,
Invidioſa deûm pœnis. cruciaverat illic

Spreta

Spreta olim memorẽ Veneris Proſerpina Adonim.
Huius in excelſo ſuſpenſum ſtipite Amorem,
Devinctum poſt terga manus, ſubſtrictaq; plantis
Vincula mœrentem, nullo moderamine pœnæ
Afficiunt. Reus eſt ſine crimine iudice nullo
Accuſatus Amor. ſe quiſque abſolvere geſtit:
Transferat ut proprias aliena in crimina culpas.
Cunctæ exprobrantes tolerati inſignia leti
Expediunt. hæc arma putant. hæc ultio dulcis.
Vt quo quæque perit, ſtudeat punire dolorem.
Hæc laqueum tenet, hæc ſpeciem mucronis inanem
Ingerit. illa cavos amnes, rupemque fragoſam,
Inſanique metum pelagi, & ſine fluctibus æquor.
Nonnullæ flammas quatiunt, trepidoque minantur
Stridentis nullo igne faces. reſcindit adultum
Myrrha uterũ lachrymis lugentibus: inq; paventẽ
Gemmea fletiferi iaculatur ſuccina trunci.
Quædam ignoſcentum ſpecie, ludibria tantum
Sola volunt: ſtilus ut tenuis ſub acumine puncti
Eliciat tenerum, de quo Roſa nata, cruorem.
Aut pubi admoveant petulantia lumina lychni.
Ipſa etiam ſimili genitrix obnoxia culpæ
Alma Venus, tantoſ penetrat ſecura tumultus.
Nec circumvento properans ſuffragia nato
Terrorem ingeminat, ſtimulisque accendit amaris
Ancipites furias: natique in crimina confert
Dedecus ipſa ſuum: quod vincula cæca mariti,
Deprenſo Mavorte, tulit: quod pube pudenda
Helleſpontiaci ridetur forma Priapi.
Quod crudelis Eryx, quod ſemivir Harmaphroditus.
Nec ſatis in verbis. roſeo Venus aurea ſerto
Mœrentem pulſat Puerũ, & graviora paventem.

Olli purpureum multato corpore rorem
Sutilis expreſſit crebro Roſa verbere: quæ iam,
Tincta prius, traxit rutilum magis ignea fucum.
Inde truces cecidere minæ: vindictaque maior
Crimine viſa ſuo Venerem factura nocentem.
Ipſæ intercedunt Heroides, & ſua quæque
Funera crudeli malunt adſcribere fato.
Tum grates pia Mater agit. ceſſiſſe dolentes,
Et condonatas Puero dimittere culpas.
Talia nocturnis olim ſimulacra figuris
Exercent trepidam caſſo terrore quietem.
Quæ poſtquam multa perpeſſus nocte Cupido,
Effugit. pulſa tandem caligine ſomni
Evolat ad ſuperos, portaque evadit eburna.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

IOS. SCALIGER
AVSONIANARVM LECTIONVM
lib. II. *cap.* XVIII.

In Præfatione in Cupidinem cruciatum: *an unquam vidiſti nebulam pictam in pariete?* Studioſus imitator Plauti ubique Auſonius. Nam & hoc quoque ex Menæchmis Plauti imitatum:

- Nunquid tu vidiſti tabulam pictã in pariete,
Vbi Aquila Catamitum raperet, aut ubi Venus Adoneum? In ipſo poëmate ſuſpecta mihi ſunt illa: verſ. 17.

- & ambuſtas latera hæc per inania cunas.

Sane nullam bonam ſententiam efficiunt. Quare puto legendum:

- & ambuſtas lacerans per inania cunas
Ventilat ignavum ſimulati fulminis ignem.

Per inania, hoc eſt. Aëris in campis. Sequitur paulo poſt, v. 24:

Et de nimboſo ſaltum Leucate minatur
Maſcula Leſbiacis Sappho peritura ſagittis.

Menander de eadem:

— τοῦ ὑπέρκομπον
Θηρῶσα Φάων' οἰστρῶντι πόθῳ
Ῥίψαι πέτρας ἀπὸ τηλεφανοῦς.
Ἀλλὰ κατ' εὐχὴν σὴν δέσποτ' ἄναξ.

Ita enim legendum apud Strabonem, & diſtin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ſtinguendum. *Maſculam* vocat, quia, cum femina eſſet, præcipitem ſe dedit ex illo ſaltu, ex quo tantum ſolebant viri ſeſe impatientia amoris jaculari. Nam propterea dicebatur locus ille, *ἅλμα τῶν ἐρώντων*, non *ἅλμα τῶν ἐρωσῶν*. Vnde *ſaltus viriles* vocat Statius: Horatius, & Auſonius noſter vocant eam *maſculam*. Nam ſane doctiſſimus Turnebus id non videtur ſatis aſſecutus eſſe. Primus omnium, ut ait Strabo, Cephalus ex ea petra ſeſe præcipitavit, cum Ptaolan impatienter amaret. Sed concedant mihi lectores, paulum ex Auſonianis caſtigationibus reſpirem, & quædam de Leucate petra, & de ſaltu illo dicam, nunquam antehac audita, ex auctore nondum in vulgus edito, Ptolemæo filio Hephæſtionis *ἐκ τοῦ εἰς πολυμάθειαν καινῆς ἱστορίας*. Apud illum igitur quæritur, cur apud Bacchyliden Silenus dixerit, Leucada à Leuco Vlyſſi filio cognominatam fuiſſe: qui Zacyntho erat, & ab Antipho interfectus fuit. Eum igitur Leucatę Apollinis templum condidiſſe. Ibi petram eſſe vicinam Leucadem, à qua qui ſaltu ſe mitterent, amoris inſania liberari. Cauſſam hanc ex media hiſtoria aſſignat: Venerem ſcilicet poſt mortem Adonidis ſedulo eum ubique terrarum perquiſiviſſe: tandem eum Argis Cypri in æde Apollinis Erithii inveniſſe. Et cum impotentiam amoris ſui Apollini patefeciſſet, ab ipſo ad Leucadem petram deductam juſſu Apollinis ſeſe è ſpecula deorſum miſiſſe. quo facto, morbo amoris defunctam

fuiſſe.

fuiſſe. Cum cauſſam rei quæreret: Apollinem reſpondiſſe: ſeſe crebro obſervaſſe, Jovem, quoties Junonem impotenter deperiret, ibi ſolitum ſedere, & vi mali levari. Sed & Artemiſiam illam, poſt viri Mauſoli mortem, contemptam à Dardano Abydeno, quem non patienter ardebat, dormienti adoleſcenti oculos effodiſſe. Cum tamen ne hac quidem injuria morbus remitteret, remedium à petra quæſiviſſe. Sed fruſtra fuit. Nam ex eo ſaltu periit: ibique ſepulta fuit. Similiter & Hippomedontem Epidamnium propter amorem pueri neſcio cujus ſeſe ex eadem petra jeciſſe, ſed nihilominus ipſum periiſſe. Refert & de Nicoſtrato Comico, eo ſaltu levatum amore Tettigideæ Myrinenſis. Addit Maceten Buthrotium Λευκοπέτραν vulgo cognominatum fuiſſe, quod quater eum ſaltum expertus eſſet: & quater hoc remedio amore caruiſſet. Innumeros præterea idem expertos. In his ſenem Bulagoran Phanagoriten, cum amaſſet Diodorum tibicinem. Rhodopen etiam Emiſſenam, quæ geminos fratres ex ſatellitio Antiochi Regis amabat, cum viciſſim ejus ab illis nulla ratio haberetur, animi impotem ſeſe jeciſſe, & animam edidiſſe. Adoleſcentibus nomina erant Antiphonti, & Cyro. Charinus vero Jamborum poëta amavit Erotem Regis Eupatoris à poculis. Et cum fabulæ de ſaltu Leucadis fidem haberet, ſeſe præcipitem miſit: & crure fracto doloris cruciatibus periit. Ac inter efflandum animam hos lepidiſſimos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ac elegantiſſimos Jambos in medium jecit:

ἔῤῥοις πλανῆτι, καὶ κακὴ πέτρη Λευκάς.
Χαρῖνον αἲ αἲ τὴν ἰαμβικὴν μοῦσαν
καλῃθάλωσας ἐλπίδος κενοῖς μύθοις.
τοιαῦτ' Ἔρωτος Εὐπάτωρ ἐρασθείη.

Quin & Nereum quendam Catinenſem ex amore Atticæ nomine mulieris Athenis natæ ſeſe præcipitaſſe. & non ſolum amore ſolutum fuiſſe: ſed etiam vivum incidiſſe in rete jaculum, in quo ſimul cum riſco auri pleno in terram extractus fuit. Cum eo nomine piſcatori, qui ſe extraxerat, litem intenderet, aurum illud ad ſe pertinere: caſu enim ſibi obveniſſe: noctu ab Apolline admonitum incœpto deſtitiſſe. An non ſatis haberet, quod citra vitæ periculum à morbo amoris liber eſſet? quare, ſi ſaperet, de alieno auro litem ne moveret. Hæc ego, quia jucunda ſunt, ut ſpero, neque tamen in vulgi notitiam pervenerunt, præterea neque ab hoc loco aliena erant, quaſi corollarium adjicere volui, ut nihil, quod ad poëtam noſtrum illuſtrandum faceret, intentatum relinqueremus.

ELIÆ

ELIÆ VINETI

COMMENTARIVS IN AVSONII Cupidinem cruci-affixum.

IN EPISTOLAM.

An unquam vidiſti nebulã pictam in pariete?] Idem Auſonius ad Symmachum quarta epiſtola: *me velut aërius bracteæ fucus, aut picta nebula, non longius quam, dum videtur, oblectat.* Illic an recte *nebula* ſcribatur, non ſatis mihi liquet, ſed hîc pro *nebulam* non dubito, quin *tabulam* legiſſet Eraſmus, ſi eorum in mentem veniſſet, quæ ex Plauti Menæchmis adducit Mariangelus. ſunt autem hæc:

Dic mihi, nunquid vidiſti unquam tabulam
pictam in pariete,
Vbi aquila catamitum raperet, aut ubi Venus
Adoneum?

Sic è proverbiorum albo eradendum illud, *Nebulam in pariete*, niſi alibi legerit Eraſmus, quo rem nihili & ſomnio ſimillimam ſignificari exiſtimavit.

Treviri] *Treviris* Tilianus codex, de quibus in Claris Urbibus.

Æoli.] Pariſienſis liber, *Zoili*, & vetus Tilii codex.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

In lugentibus campis.] Virgilius ſexto Æneidos,

Nec procul hinc partẽ fuſi monſtrantur in omnẽ
Lugentes campi. Sic illos nomine dicunt.
Hic quos durus amor crudeli tabe peredit,
Secreti celant calles, & myrtea circum
Silva tegit. curæ non ipſa in morte relinquunt.

Denique mirandi.] *Deinde mirandi*, codex Tilianus.

Poëtandi.] vox gerundi à deponente *Poëtor:* quo uſos veteres Latinos probat Priſcianus libro octavo.

Lemma.] argumentum. λῆμμα. idem verbũ in præfatione Parentalium, & in Jambico ad Probum.

Nævos noſtros & cicatrices amamus.] Hoc adagio ſignificatur, turpitudinem noſtram, vitia, ineptias noſtras, nobis placere. *Nevum* autem, non *nævum* ſcripſit, puto, Eraſmus in proverbio, *E nevo cognoſcere.*

Huic eclogæ patrocinor.] defendo hanc meam eclogam. Eſt *ecloga* Græcum ἐκλογή. quod exponit electionem vetus Gloſſarium: ſed quæ poëmata Theocriti εἰδύλλια, βȣκολικάque vulgo inſcribuntur, ac Virgilii Bucolica, hæc antiqui Grammatici *Eclogas* quoque vocant, veluti Servius in tertium, ſeptimum, nonum, eorum Virgilii carminum. *Eclogas* etiam Porphyrio vetus Horatii commentator, Horatii nuncupat *Epiſtolas* & *Satyras*, in epiſtolam ſeptimam libri primi, & in Satyram tertiam, quinctam, ultimam ſecundi Sermonum: ac

Au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Auſonius *Odas* in præfatione Griphi. Hinc *Eclogarium* in titulo Dodecaſtichi de diebus ſeptimanæ.

Vale.] Addunt quidam libri, *ac dilige parentem.* Cæterum de hoc Auſonii poetæ filio Gregorio, quem pro *Gregorio Georgium* Jodoci Badii exemplaria nuncupant, legere licebit, quod monuimus in nonum carmen Parentalium.

IN CARMEN.

Aëris in campis.] Elyſios inferorum campos ſic appellat in extremo ſexto Æneidos Virgilius.

Myrteus lucus.] Silva myrtea in iis, quæ modo aſcripſimus ex Virgilii ſexto Æneidos. Eſt Myrtus arbor ſacra Veneri. Virgilius in Melibœo,

Populus Alcidæ gratiſſima, vitis Iaccho,
Formoſæ myrtus Veneri, ſua laurea Phœbo,

Hic autem eſt, quæ παρίσωσις appellatur Euſtathio, πάρισον & ὁμοιοτέλευτον Rutilio, Quinctiliano, Aquilæ. Sunt enim πάρισα, ſive ὁμοιοτέλευτα, vel ὁμοιοκατάληκτα *campis* & *Maronis*, *amentes* & *amantes* : qualia reperies multa paſſim. Ceterum priores etiam Poëtæ eadem figura libenter uſi reperiuntur. Homerus in prima Odyſſeæ rhapſodia,

Ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρείδαο.

Virgilius id ſecunda Ecloga,

Dixit Damœtas, invidit ſtultus Amyntas.

Ovidius primo Faſtorum,

Ora vides Hecates in tres vergentia partes.

Heroides.] quas in epiſtola *heroicas* appellavit mulieres.

Mirator Narciſſus.]de quo Epigramma quinctum & ſextum ſupra nonageſimum.

Oebalides Hyacinthus.] Oebali filius, Regis Laconiæ, quæ & Oebalia ab illo apud Virgilium, & Oebaliæ hinc Amyclæ in epiſtolæ viceſimæ quinctæ verſu viceſimo ſexto. Hyacinthus autem Phœbi Apollinis amores in verſu ſexageſimo nono Technopægnii, mutatur in florem libro decimo Metamorphoſeon Ovidii, & Crocus quarto. Adonidis vero cruor eodem decimo, & Ajacis tertiodecimo.

Tragico gemitu.] αἶ αἶ, id eſt, heu heu, gementis, querentis, dolentis vox: quales in quibuſvis Tragœdiis frequentes, non ſolū in illis de Ajace. Qui autem Latinis Ajax, Græcis Αἴας, τοῦ Αἴαντος, unde hîc *Æas:* quod nomen ex tragica illa voce αἶ αἶ geminata factum videtur: quam Hyacintho flori (in eum puer Hyarcinthus primus, deinde Ajacis cruor converſus fuit) inſcripſit Apóllo, dicente Ovidio,

Nō ſatis hoc Phœbo eſt. is enim fuit auctor honoris.
Ipſe ſuos gemitus foliis inſcripſit: & αἶ αἶ
Flos habet inſcriptum: funeſtaq; litera ducta eſt.

Inter Heroum Epitaphia eſt Ajacis tertium. Salamis autem eſt inſula maris interni, patria Ajacis: unde *Salaminius.*

Fulmineos Semele.] Hæc fuit filia Cadmi & Harmoniæ, auctore Heſiodo in Theogonia. Quomodo autem Jovis adulteri ignibus illa Baccho gravida arſerit, & ut,

Im-

Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo
Eripitur, patrioque tener, ſi credere dignum eſt,
Inſuitur femori: maternaque tempora complet,

Ovidius narrat tertio Metamorphoſeon.

Latera per inania.] *Inania latera, ignavum ignem, ſimulatum fulgur, mare ſine fluctibus, faces ſine igni, ſpeciem gladii inanem,* & alia, eadem dixit figura. Nam apud mortuos verarum rerum ſunt tantum umbræ, & effigies. Vereor tamen, ut ne hic *latera* pro alio aliquo verbo ſit ſuppoſitum.

in antiquam.] in feminam. Virgilius ſexto Æneidos. —— *& juvenis quondam, nunc femina Cæneus*
Rurſus, & in veterem fato revoluta figuram.

Vide Epigramma ſexageſimum octavum.

Vulnera ſiccat adhuc Procris.] Hanc in frutetis latentem pro fera Cephalus maritus interfecit. Fabulam narrant Ovidius, Hyginus, Servius in ſextum Æneidos.

Fert fumida teſtæ.] Puella Ero, cui patria fuit Seſtos urbs Helleſponti in Aſia, & quæ ſe in mare præcipitavit ex ſumma turri, poſtquam vidit Leandrum ſuum ex Abydo adverſi litoris oppido ſummerſum, hæc manu geſtat ſimulachrum fumantis facis, & ignium, illorũ quos noctu ad ſe natanti Leandro curſus dirigendi gratia ſolebat ex ea ſua turri oſtendere. *Teſtas* dici vaſa terrea, annotavimus in Epigramma ſeptuageſimum primum. *Teſtam* hoc loco vocat Auſonius, quem λύχνον, Muſæus. Fulgentius in Mythologicis id Latine

Lucerna dixit: & Marcus Varro libro quarto de lingua Latina *Lucernam* eſſe ſcribit, quod vocant Græci λύχνον. Vetus etiam interpres Græcorum Euangeliorum λύχνον *Lucernam* vertit, ac antiquum Gloſſarium. Hoc vas, ex quacunque materia veteres fecerint (nos hodie ferreis, æreis, ſtanneis, vulgo utimur) in id oleum infundebatur: & in oleum immergebatur illud, quod in lychno quia eſſet, id eſt, ἐν λύχνῳ, Græci ἐλλύχνιον, appellarunt, ut Herodotus libro ſecundo de lucernis Ægyptiorum. pro quo Latinum non habeo, quod dem. *Funalium* id quidem exponit vetus Gloſſarium. ſed hoc vocabulum alibi non legi, & neſcio, quam probum ſit. *Funale* fortaſſis ibi legendum. quanquam *Funale* proprie dici video, apud Ciceronem & Valerium de Duilio, id genus facis, quod ex fune cera circumlito fit. *Ellychnion* ergo Græci vocant, quod ardet in lychno. Græcoque pro ſuo non timuit frequenter uti Plinius Naturalis hiſtoriæ auctor, veluti libro viceſimo tertio, cap. IV. *Ellychnia ex una fiunt claritatis præcipuæ.* & viceſimooctavo, cap. XI. *optime Ellychnio papyraceo, oleoq; ſeſamino. Lucernarum lumen* interdum vertens, ut libro viceſimo primo de junco herba, cap. XVIII. *Vſus ad naſſas marinas, vitilium elegantiam, lucernarum lumina præcipua medulla.* & viceſimo quincto de verbaſco alia herba, cap. X. *Tertia, Lychnitis vocatur, ab aliis thryallis, foliis ternis, aut cumplurimum quaternis, craſſis, pinguibusque, ad Lucernarum lumina aptis.* quum hæc Dio-

Dioſcoridis Græca interpretaretur, Καὶ τρίτη φλομὶς, ἡ καλουμένη λυχνῖτις, ὑπὸ δέ τινων θρυαλλὶς, φύλλα τρία, ἢ τέσσαρα, ἢ καὶ πλείονα ἔχουσα, παχέα, λιπαρὰ, δασέα, εἰς ἐλλύχνια χρησίμη. Ex quibus Plinii locis & aliis, cognoſces ex multis rebus ſemper fieri ſolita, ſed quæ nos hodie ex goſſipina illa lanugine fere faciamus. Dicebantur autem lychni *δίμυξοι* qui duas, *τρίμυξοι* qui tres, *πολύμυξοι* qui plures myxas haberent, Sic enim *myxas* pro *myxos* ſuſpicor legendum apud Valerium Martialem in Apophoretis, ubi *Lucerna πολύμυξος* hoc modo loquens inducitur,

> *Illuſtrem quum tota meis convivia flammis,*
> *Totque geram myxos, una lucerna vocor.*

Μύξος namque non invenio apud Græcos in ea ſignificatione, ſed *μύξα*, ut apud Suidam mentio fit lucernæ viginti myxarum. Eſt autem *μύξα*, mucus, humor è cerebro per nares defluens. Dicuntur & *μύξαι*, nares ipſæ, ut Pollux & Heſychius docent: unde per ſimilitudinem quandam myxæ lucernarum ſunt appellatæ, prominentes lucernarum partes, ellychnium ſuſtinentes, vel ipſa adeo ellychnia ex iis naribus, muci inſtar, emergentia. A lychno vero, quod *λύχνιον*, & *λυχνίαν*, fecerunt iidem Græci, Latini *candelabrum* vertetunt. Eſt à candela, quam ſuſtineret, dictum hoc, Varrone etiam auctore. ſed *candelabrum* quoque appellatum, cui ſuperponebatur lucerna, ut in Euangelio Lucæ: *Nemo autem lucernam accendens, operit eam vaſe, aut ſubter le-*

ctum ponit, ſed ſuper candelabrum ponit: ut intrantes videant lumen. ex his Græcis, οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας, καλύπτει αὐτὸν σκεύει, ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας ἐπιτίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι τὸ φῶς. Sed erant & lucernæ penſiles, ut primo Æneidos,

— Dependent lychni laquearibus aureis
Incenſi: & noctem flammis funalia vincunt.

Lampades autem illæ Euangelicarum virginum, quibus oleo quoque opus erat, tibi diſquirendum relinquo, quam diverſum genus erat à lucernis. Græcum eſt æque λαμπὰς, atque λύχνος, ſeu λύχνον: verum eo perlibenter uſi ſunt Latini omnes ſcriptores pro ſuo, & *facem* exponit antiquum Gloſſarium.

Leucate.] *Leucates* per tertiam declinationem, & *Leucata* per primam, rupes, ſaxum, promontorium: unde in mare deſiliiſſe Sappho dicta in epigramma nonageſimum. Virgilius tertio Æneidos,

Mox & Leucatæ nimboſa cacumina montis.

Leucas etiam, ut Pallas, in eodem Epigrammate, & in verſu ducenteſimoquartodecimo Moſellæ, idem promontorium, & urbs.

Maſculâ.] ita appellata Horatio in libri primi epiſtola pænultima. Non enim ſolum viros illa, ſed etiam ut mas quiſpiam, feminas femina exarſit. Alias affert rationes ex Strabone & Horatii interpretibus Lilius Gregorius Ferrarienſis de Poëtis.

Leſbiacis ſagittis.] amore Phaonis. Ad eum ſcribit apud Ovidium: qui, vel Plinio teſte,

etiam

tiam è Leſbo inſula erat.

Harmonia cultus Eriphyle mœſta recuſat.]
ta legendum, pro,

Hermione cultus Eriphyles mœſta recuſat.
c apud Heſiodum in Theogonia, Diodo-
um Siculum libro quarto, & alios Græcos.
armonia hæc, & *Harmonie*, Martis & Veneris
lia ex adulterio: quam Latina exemplaria in
ermionen fere corruperunt. *Cultus* autem,
gmenta, & monile: quod eodem fuiſſe fato
rtunaque cum equo Sejano, & auro Tolo-
no, memoriæ proditum eſt. Quiſquis enim
lud habuit, poſſeditque, novo ac miſerando
itio ipſe cum ſua familia periit. Tale nam-
ue Veneris maritus Vulcanus,

— Vt priſca fides, Mavortia longa
Furta dolens, capto poſtquam nihil obſtat amori
Pœna, nec ultrices caſtigavere catenæ,
Harmonies dotale decus, ſub luce jugali,
Struxerat. — Ejus itaque fatum, quæ prima
ud collo induit, prima probavit ipſa Har-
onia in ſerpentem cum viro Cadmo muta-
: mox Semele, Jocaſta, & aliæ. Vide Statium
oëtam ſecundo Thebaidos, Atheneum ſex-
, Rhodiginum libri duodecimi capite ter-
odecimo.

Eriphyle mœſta.] *mœſtamque Eriphylem* di-
erat Virgilius ſexto Æneidos, illud ϛυγερὴν τ'
ριφύλην Homeri Odyſſeæ undecimi inter-
retans.

Recuſat.] ſed jam ſero: quia eo fato & ipſa
erierat. Fabula ſic habet. Amphiaraus va-
tes

tes ſciebat, ſi ad bellum Thebanum proficiſceretur, ſe illic periturum. occultavit itaque ſe conſcia Eriphyle uxore. Adraſtus autem rex Argivorum, quum generum Polynicem (de quo & fratre eſt Epigramma centeſimum & triceſimum,) in eo negotio adjuvare vellet, acceptum ab eo monile illud, ſorori Eriphylæ obtulit, ut indicaret maritum, quod lubens illa accepit, &, ut ait Sulpicius Lupercus in Elegia de avaritia, *latebras viri patefecit ſui.* Proficiſcens ergo ille ad id bellum, filio ſuo Alcmæoni mandavit, ut poſt ſuam mortem ſupplicium de matre ſumeret: quod fecit ille ſedulo.

Infelix nato] Alcmæone. à quo interfecta fuit ob proditum Amphiaraum: & qui poſtea furiis exagitatus fuit, quomodo Oreſtes.

Nec fortunata marito.] Amphiarao, quem apud Thebas abſorbſit terra.

Minoïa fabula.] quæ ad Minoëm regem Cretæ inſulæ aëriæ & altæ, pertinet: ut quæ ſit de Paſiphaë uxore, & filiabus Aridanē & Phędra.

Paſiphaë nivei.] Ex Sileno Virgilii. Vide epigramma quinquageſimum, & ſexageſimum quinctum.

Licia.] fila. Andrageo filii mortem Minos ulturus, bellum intulit Athenienſibus, & vicit. Victis hanc ſtatuit pœnam, ut unoquoque anno ſeptenos liberos ſuos Minotauro (monſtrum hoc ex Paſiphaë & Tauro natum fuerat) edendos mitterent. Theſeus Athenien-

ſis

s patriæ vicem dolens, in Cretam venit: cu-
s amore capta Ariadne Minois filia, docuit, quomodo *cæca regens filo veſtigia*, labyrinthum ingreſſus, Minotaurum interficeret. quod cum eſſet factum, Adriadne ejusque ſorore Phædra raptis, victor Athenas rediit. Ariadnen tamen in Naxo, quæ & Dia, inſula, dormientem reliquit: unde eſt illa apud Ovidium Ariadnes ad Theſeum epiſtola. Fabulam narrant Hyginus, & Servius in ſextum Æneidos.

Phædra.] Fabula narrata in epigramma uneviceſimum.

Abjectas tabellas.] litteras, ni fallor, non quas ipſa, ſed quas ejus nomine ſcripſerat Ovidius.

Deſperans.] potiri amore Hippolyti privigni ſui.

Hæc laqueum.] Phædra.

Hæc vana.] Ariadne, quam à Theſeo in Dia relictam Liber duxit uxorem: eique hanc dedit coronam, quæ poſtea inter ſidera collocata eſt. Hyginus ſecuudo Aſtronomicôn de Corona, & Philoſtrati εἰκόνες.

Pudet hanc.] Paſiphaën.

Loadomia.] Acaſti Theſſaliæ regis filia.

Duas noctes.] Scilicet unam vivi mariti Proteſilai, quando cum aliis ille Græcis in Phrygiam navigavit, ubi omnium primus eſt interfectus, ſicut habet ejus epitaphium inter Heroica duodecimum: & alteram functi mortuique viri, quando Laodamia quum audiviſſet ipſum periiſſe, petiit à diis, ut diem unum

num (ſic ſcribit Lucianus in dialogis mortuorum) vel tres horas (ita Hyginus) reviviſceret, quo videre, & colloqui ſibi liceret. quod impetravit. reliqua, & quo pacto ipſa ſe combuſſerit, ex Hygino cognoſces.

Thiſbe.] Thiſbe Babilonia, propter Pyramum, quem amabat, qui ſe interfecerat, & ſe ipſa interfecit. Fabula eſt quarto Metamorphoſeon.

Canace.] Epigrammate octogeſimo tertio.

Sidonis.] Sidonia, patronymicum. Vide Epigramma nonageſimum, & centeſimumundecimumque.

Conjugis hæc.] Pyrami, Thiſbe.

Hæc patris.] Canace, Æoli,

Hæc hoſpitis.] Dido, Æneæ. ex quarto Æneidos.

Latmia ſaxa.] Latmus, mons Cariæ Ciceroni in Tuſculana prima, Endymionis à Luna, ut ferunt, quondam adamati fabula nobilis. Nam Endymionem illic à Luna conſopitum putant, ut dormientem oſcularetur. Meminit Lucianus fabulæ cum alibi, tum in dialogo quodam Veneris & Lunæ, Eraſmus in proverbio *Endymionis ſomnus*, Hyginus, Fulgentius, Scholia vetuſta in quartum Argonauticôn Apollonii, & Auſonius ipſe rurſus in Ephemeride.

Cruciaverat illic Spreta olim:] & hoc fingit *Adonim* poëta. Vide quæ de hac fabula attigimus in epigramma viceſimum nonum.

Huius.] in hujus myrti alto ſtipite.

Trans-

Transferat ut proprias.] Legitur &, *Trans-ert & proprias.*

Tolerati inſignia leti.] gladios, laqueos, & ia, quibus ſe ipſæ interfecerant.

Expediunt.] hæc depromunt, & afferunt in edium.

Myrrha.] mater Adonidis, decimo Meta-orphoſeon in ſui nominis arborem mutata: æ humorem ſuccumve exſudat, ut pinus. ide Dioſcoridem, Plinium, Ruellium.

Ancipites furias.] Amori infenſas heroidas, d adhuc tamen dubitantes, an debeant ul-ſci.

Mariti.] Vulcani. Fabulam rettulimus in rſum viceſimum ſeptimum Griphi.

Helleſpontiaci.] *Priapus fuit de Lampſaco ci-tate Helleſponti,* inquit Servius in Georgica, *qua pulſus propter virilis membri magnitudi-m, poſt in numerum deorum receptus, meruit men eſſe hortorum.* Alii hunc tradunt Mer-rii, alii Liberi, & Veneris filium.

Eryx.] Veneris & Butæ filius. Hyginus, rvius, Diodorus.

Quod ſemivir.] Vide Epigramma ſexageſi-um octavum.

Olli.] illi, Amori.

Sutilis roſa.] ſerto ex roſis facto, conſuto, exto.

Inde.] viſo cruore.

Heroides.] Dido, Phædra, & aliæ.

Crudeli malunt adſcribere fato.] quam puero ori.

Pia

Pia mater.] Venus, mater Cupidinis.

Portaque evadit eburna.] Hemiſtichium Virgilianum, ex fine ſexti Æneidos. Virgilii enim imitatione, omnia, quæ hic rettulit, ficta & falſa eſſe intelligi vult. Homerus autem Odyſſeæ τ, & ab eo idem Virgilius, duas fecit ſomniorum portas: quas nominavit etiam idem Auſonius in extrema Ephemeride, Corneam & Eburneam:

Divinum perhibent vatem, ſub frondibus ulmi
Vana ignavorum ſimulachra locaſſe ſoporum,
Et geminas numero portas. quæ fornice eburno
Semper fallaces glomerat ſuper aëra formas:
Altera, quæ veros emittit cornea viſus.

DESIDERII ERASMI
Roterodami

SVASORIA

De ineundo
MATRIMONIO.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Eraſmus in Epiſtola

AD IOANNEM BOTZEMVM ABSTEMIVM.

Anno CIↃ IↃ XXIII.

T*entavimus & Declamationem, ad quam magis eramus natura compoſiti, quàm ad illa collectanea* (Adagiorum, Apophthegmatum, & Similium) *in qua tamen maxime nos impulit neſcio qui Genius. Itaque luſimus olim* LAVDEM *ac* VITVPERATIONEM MATRIMONII, *quæ nunc pars eſt libelli De conſcribendis Epiſtolis. Id fecimus in gratiam clariſſimi iuvenis Gulielmi Montioii, quem tum in Rhetoricis inſtituebamus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

PETRVS SCRIVERIVS

M. ZVERIO BOXHORNIO S.

Cum ei

SVASORIAM ERASMI

de ineundo Matrimonio

mitteret.

lle Orbis Phœnix, Zueri, facundus Eraſmus
Nunc flammas docto, quas alit, ore vomit.
ittitur, ut capiat te tandem Suada-Batavi,
Et trahat ad ſancti dulcia regna thori.
is certe perſuaſus erat Montioïus heros,
Protinus eſtque Anglo iuncta puella viro.
nprobe, quid vultum ducis? quid reſpicis illa
Frivola? ab inſulſo, non Cicerone fluunt.
ccipe coniugii laudes: præconia matrum:
Hæredes: & quæ commoda ſexus habet.
ætera ne cures. Cœlebs diſſuadeat auctor,
Cuî non alluxit pronuba Iuno facem?
on Venus arriſit? ſpretusque Cupidinis arcus?
Gaudia cuî nullus certa ſpopondit Hymen?
ccitet ignavam Suaſoria ſeria mentem:
Excitet exſtinctas pagina prima faces.
ac olim Veneris duce & auſpice fœdus inibam,
Linquens devotis poſteriora viris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Liber, Io, es! laxam neque mordet fibula veſtem:
Adſtringit mores Regula nulla tuos.
Denique qui Curios ſimulant, Erycina fatigat.
Si Venerem neſcis: diſce vel inde Deam.

CICERONIS.

CREDE RATEM VENTIS, ANIMVM NE CREDE PVELLIS;
NAMQVE EST FEMINEA TVTIOR VNDA FIDE.
FEMINA NVLLA BONA EST: ET SI BONA CONTIGIT VLLA,
NESCIO, QVO FATO RES MALA FACTA BONA EST.

Hoc tetraſtichon in antiquo Simeonis Boſii libro Defloratorum, inter Auſoniana quædam & aliorum veterum carmina legitur, non alium titulum præferens quam ſolum hunc CICERONIS, quiſquis hic fuerit Ciceronum: Vide Eliam Vinetum ſub finem Commentariorum in Auſonium. Alii Petronio inſcribunt: niſi forte ſit potius Porphyrii poetæ ſub Conſtantino in exilium miſſi, cuius pleraque perperam Petronio ab inſulſis Criticis tribuuntur.

DE-

DESIDERII ERASMI
Roterodami

SVASORIA,

De ineundo
MATRIMONIO.

Quanquam pro tua ſingulari ſapientia, ipſe abunde per te ſapis, Affinis jucundiſſime, nec alienis eges conſiliis: tamen hoc, vel veteri noſtræ amicitiæ, quæ ab ipſis prope cunabulis unà cum ætate nobis accrevit, vel tuis ſummis in me officiis, vel arctiſſimæ denique affinitati debere me putavi, ſi is eſſe vellem, quem tu me ſemper exiſtimaſti, virum & amicum, & gratum, ut id, quod ad tuam tuorumque ſalutem ac dignitatem plurimum intereſſe judicaſſem, te libenter ac libere admonerem. Aliena nonnunquam rectius quam noſtra perſpicimus. Tuum conſilium meis in rebus perſæpe ſum ſecutus, neque minus felix mihi comperi, quam erat amicum. Nunc ſi viciſſim in tuis meum ſequi voles, futurum arbitror, ut neque me ſuaſiſſe, neque te pœniteat paruiſſe.

Cænavit apud me ſexto Idus Apriles, cum in villa Montana eſſem, Antonius Baldus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

homo, ut ſcis, tuarum rerum ſtudioſiſſimus, generique tuo, jam inde ab initio, conjunctiſſimus. Triſte, plenumq; lachrymarum convivium. Nunciabat mihi, magno utriusque dolore, matrem tuam, feminam integerrimam, è vivis conceſſiſſe: ſororem tuam, luctu ac deſiderio victam, ſterili dicatarum virginum choro aſſcriptam eſſe: ad te unum ſpem ſtirpis tuæ rediſſe: amicos ſummo conſenſu tibi puellam, ſummo genere natam, forma præſtanti, optime moratam; poſtremò, tui amantiſſimam, ſumma cum dote obtuliſſe. Te vero, neſcio qua, ſeu doloris impotentia, ſeu religione, ita cœlibatum decreviſſe, ut nec generis ſtudio, nec ſobolis amore, nec amicorum ullis aut monitis, aut precibus, aut lachrymis abduci poſſis à ſententia.

Tu tamen, vel me autore, mentem iſtam mutabis, & cœlibatu relicto, ſterili, ac parum humano vitæ inſtituto, ſanctiſſimo conjugio indulgebis.

Qua in re, neque tuorum charitatem, quæ tamen alioquin animum tuum vincere debebat: neque meam autoritatem quicquam mihi prodeſſe cupio, niſi clariſſimis rationibus oſtendero, id fore tibi longe tum honeſtius, tum utilius, tum jucundius. Quid, quod etiam hoc tempore neceſſarium?

Nam primum hac in re, ſi te honeſti ratio movet, quæ apud probos viros plurimum valere debet, quid matrimonio honeſtius, quod ipſe Chriſtus honeſtavit, qui nuptiis

una

unà cum matre non ſolum intereſſe dignatus eſt, verum etiam nuptiale convivium miraculorum ſuorum primitiis conſecravit? Quid ſanctius, quod ipſe rerum parens inſtituit, adjunxit, ſanctificavit? quod ipſa ſanxit natura? Quid eo laudabilius, quod qui reprehendit, hæreſeos damnetur? Tam eſt honorificum matrimonium, quam eſt infame vocabulum hæretici. Quid æquius, quam id reddere poſteris, quod ipſi à majoribus accepimus? Quid inconſideratius, quã id ſanctimoniæ ſtudio, perinde ut profanum, fugere, quod Deus ipſe, totius ſanctimoniæ fons ac parens, ſanctiſſimum haberi voluit? Quid inhumanius, quã hominem ab humanæ conditionis legibus abhorrere? Quid ingratius, quam id negare minoribus, quod ipſe, niſi à majoribus accepiſſes, ne eſſes quidem qui negare poſſes?

Quod ſi matrimonii quærimus autorẽ, non à Lycurgo, non à Moſe, non à Solone, ſed ab ipſo ſummo rerum omnium opifice conditum & inſtitutum eſt: ab eodem & laudatum, ab eodem honeſtatum conſecratumque. Siquidem initio cum hominem è limo finxiſſet, miſeram prorſus & inamœnam ejus vitam fore intellexit, niſi ſociam Evam adjungeret. Quare uxorem non è luto illo quo virum, ſed ex Adæ cratibus eduxit: quo prorſus intelligeremus nihil nobis uxore charius eſſe debere, nihil conjunctius, nihil tenacius adglutinatum. Idem ille poſt diluvium, mortalium generi reconciliatus, hanc primam legem provulgaſſe

legitur, non uti cœlibatum amplecterentur, ſed ut creſcerent, ut multiplicarentur, ut terram implerent. At quo pacto, niſi conjugio darent operam? Et ne hic vel Moſaicæ legis libertatem, vel tempeſtatis illius neceſſitatem cauſſemur, quid aliud ſibi vult in Euangelicis quoque literis repetitum comprobatumque Chriſti ſuffragium? Propter hoc, inquit, relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ. Quid parentum pietate ſanctius? At huic tamen conjugalis præfertur fides. Quo autore? nempe Deo. Quo tempore? non Judaiſmi tantum, ſed Chriſtianiſmi quoque. Deſeritur pater, deſeritur mater, & adhæretur uxori. Filius emancipatus, incipit ſui iuris eſſe. Filius abdicatus, deſinit eſſe filius. At ſola mors dirimit conjugium, ſi tamen illa dirimit. In his modo dirimitur, qui conjugium appetunt. Quamdiu perſeverat conjugalis affectus, non videtur diremptum matrimonium. Iam ſi cætera Sacramenta, quibus Eccleſia Chriſti potiſſimum nititur, religioſa quadam veneratione coluntur, quis non videt huic plurimum religionis deberi, quod & à Deo, & primum omnium eſt inſtitutum? Et cætera quidem in terris, hoc in Paradiſo: cætera ad remedium, hoc ad conſortium felicitatis: cætera naturæ collapſæ ſunt adhibita, unum illud conditæ datum eſt. Si leges à mortalibus inſtitutas ſanctas habemus, non erit conjugii lex ſanctiſſima, quam ab eodem accepimus, à quo vitam, quæ unà prope cum
ipſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ipſo hominum genere nata eſt? Denique ut legem exemplo confirmaret, adoleſcens, ut dictum eſt, ad nuptiale convivium vocatus, unà cum matre libens adfuit: nec adfuit modo, verumetiam prodigioſo munere honeſtavit, haud alibi miraculorum ſuorum initium auſpicatus. Cur igitur, inquies, Chriſtus ipſe a conjugio abſtinuit? Quaſi vero non plurima ſint in Chriſto, quæ mirari potius quam imitari debeamus: ſine patre natus, ſine parentis dolore proceſſit, clauſo monumento prodiit. Quid in eo non ſupra naturam? Sint hæc illi propria. Nos intra naturæ legem viventes, ſuſpiciamus illa quæ ſupra naturam ſunt: quæ pro modulo noſtro ſunt, æmulemur. Sed è virgine naſci voluit. E virgine quidem, ſed conjugata. Virgo mater, Deum decebat: conjugata, nobis quid eſſet agendum ſignificavit. Virginitas eam decebat, quæ cœleſtis afflatu numinis illibata pareret illibatum. Sed Ioſeph ſponſus, nobis caſti conjugii leges commendat. Quî magis conjugalem ſocietatem potuit commendare, quam quod arcanam illam, & angelicis quoque mentibus ſtupendam, divinæ naturæ cum humano corpore animaque conjunctionem: quod ineffabilem illum & æternum in Eccleſiam ſuam amorem declarare volens, ſe ſponſum illius, illam ſponſam ſuam appellat? Magnum, inquit Paulus, matrimonii Sacramentũ eſt, in Chriſto, & in Eccleſia. Si qua fuiſſet in rerum natura ſanctior copula, ſi quod fœdus religio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ſius, quam conjugium, profecto ab eo ſumpta fuiſſet imago. Quid ſimile uſquam de cœlibatu legis in arcanis literis? Honorandum connubium, & thorus immaculatus prædicatur apud Apoſtolum Paulum. Cœlibatus hic ne nominatur quidem. Nec excuſatur quidem, niſi compenſatione majoris boni. Alioqui, ſi quis naturæ legem ſecutus, det operam liberis, præferendus eſt illi, qui perſeverat in cœlibatu, non ob aliud, niſi ut ſibi liberius vivat. Vere continentes, ac virgines laudatas legimus, Cœlibatus ex ſe, nullam habet laudem.

Jam vero Moſaica lex ſterile conjugium exſecratur, atque ob id à communibus aris quoſdam ſubmotos legimus. Quamobrem tandem? nempe ideo, quod tanquam inutiles, & ſibi duntaxat viventes, populum nulla ſobole augerent. In Deuteronomio præcipuum benedictonis argumentum proponitur Iſrahelitis, quod nullus eſſet inter illos futurus ſterilis, nec mas nec femina. Et Lya dicitur deſpecta à Domino, quod non pareret. Quin & in Pſalmis inter præcipuas beatitudinis partes refertur, uxoris fœcunditas. Uxor, inquit, tua ſicut vitis abundans, filii tui ſicut novellæ olivarum in circuitu menſæ tuæ. Quod ſi lex damnat ac notat ſterile matrimonium, cœlibes multo amplius damnavit. Si natura pœnam non effugit, ne voluntas quidem effugiet. Si damnantur quorum voluntati natura defuit, quid commerentur ii qui

ac operam quidẽ dederunt, ne ſteriles eſſent?

Hebræorum leges hoc honoris habebant matrimonio, ut qui ſponſam duxiſſet, eodem anno non cogeretur in bellum exire. Periclitatur civitas, niſi ſint qui eam armis tueantur. At certum exitium eſt, niſi ſint qui conjugii beneficio juventutem, ſemper mortalitate deficientem, ſufficiant.

Quin & Romanæ leges eos qui cœlibes eſſent, damno etiam multabant, à Reipub. muneribus ſecludebant. At qui liberis Remp. auxiſſent, eis tanquam bene meritis præmium è publico ſtatuebant. Priſcæ leges pœnas conſtituerant adverſus cœlibes, quæ tametſi per Conſtantinum Cæſarẽ temperatæ ſunt in favorem Chriſtianæ religionis, tamen arguunt quam non ſit è Repub. vel minui civitatẽ amore cœlibatus, vel ſpuriis impleri. Quin Cæſar Auguſtus Cenſor inquiſivit in militẽ, quod in ducẽda uxore non paruiſſet legibus: & periclitabatur, ni docuiſſet ſe trium liberorũ parentẽ. Declarant & in hoc Cæſarum leges favorem erga conjugiũ, quæ indictas viduitates à Miſcella inductas ſuſtulerunt, ac ſublatis pœnis huiuſmodi pacta, tanquam præter æquum & bonũ inita, pro irritis haberi voluerunt. Adde quod Ulpianus declarat dotis cauſam ſemper & ubique præcipuam: quod haudquaquam fuiſſet, niſi præcipua quædam utilitas ex matrimonio proficiſceretur. Habitus eſt honos conjugio, ſed major fœcunditati. Simul atque contigiſſet nomẽ patris, hęreditatis & omnis legati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

legati atque etiam caduci capax reddebatur. Id liquet etiam ex poëta Satyrico, *Propter me ſcriberis hæres. Legatum omne capis, nec non & dulce caducum.* Plus etiam commodorum afferebat jus trium liberorum. in his eſt immunitas à publicis legationibus. Quinque porro liberi vacationem impetrant à perſonalibus quoque muneribus, quod genus eſt tutela. Ei cui tredecim liberi contigiſſent, Julianus Imperator non modo vacationem indulſit à decurionatu, ſed ſimpliciter ab omnibus muneribus. Nec ſilent hujus tanti favoris cauſſam ſapientiſſimi legum conditores. Quid immortalitate felicius? Hanc naturæ negatam, matrimonium, arte quatenus licet, largitur Reipub. Cui non optabilis eſt apud poſteros memoria? Hæc nullis fornicibus, nullis pyramidibus, titulisve certius propagatur, quam liberorum procreatione. Apud Adrianum Imperatorem cauſam vicit Albinus, non alia commendatione, quam quod Reipub. dediſſet numeroſam ſobolem. Proinde diſpendio fiſci, paſſus eſt liberos in paterna bona in ſolidum ſuccedere, quod intelligeret imperium magis fulciri propagatione juventutis, quam pecuniarum acceſſione. Poſtremò, cæteræ leges, nec omnibus regionibus, nec quibuſlibet temporibus congruunt, ſola conjugii lex ad omnes orbis Nationes, ad omne tempus pertinet. Lycurgus leges tulit, ut qui uxores non ducerent, hi & æſtate arcerentur à ludis ac ſpectaculis: hyeme vero nudi fo-

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

um circuirent, ac ſemetipſos exſecrati, juſta ati dicerent, quod legibus non paruiſſent.

In ſumma, Vis ſcire quantum matrimonio ibuerit antiquitas? violati matrimonii pœ-am perpende. Græci quondam violatum arrimonii jus decenni-bello vindicandum enſuerunt. Ad hæc non Romanis modo, erum etiam & Hebræis, & barbaricis le-ibus, adulteris pœna capitalis ſtatuebatur. urem quadrupli pœna abſolvebat, adul-erii ſcelus ſecuris expiabat; apud Hebræos utem populi manibus lapidabatur, qui id d violaſſet, ſine quo populus non eſſet. Nec oc contenta legum ſeveritas, illud etiam ermiſit, deprehenſum adulterum ſine judi-io, ſine legibus confodere: nimirum id do-ans dolori maritali, quod gravate concedit im à capite propellenti, quaſi lædat atrocius, ui conjugem adimat, quam qui vitam. Pro-ecto ſanctiſſimam quandam rem conjugium ideri neceſſe eſt, quod violatum humano nguine ſit expiandum: cujus ultio nec leges, ec judicem expectare cogitur. quod jus nec ı parricidio eſt.

Sed quid de ſcriptis legibus agemus? Natu-æ hæc lex eſt, non in tabulis æreis exarata, ed animis noſtris penitus inſita, cui qui non aret, ne homo quidem ſit exiſtimandus, ne-um bonus civis. Nam ſi, ut Stoici homines cutiſſimi diſputant, recte vivere, eſt naturæ uctum ſequi, quid tam naturæ conſentaneũ, quam matrimonium? Nihil enim tam à natu-

ra,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ra, non hominibus modo, verum reliquo etiam animantium generi inſitum eſt, quam ut ſuam quodque ſpeciem ab interitu vindicet, & propagatione poſteritatis tanquam immortalem efficiat. Quod ſine conjugali conjunctione fieri non poſſe, quis ignoret? Turpiſſimum autem videtur, muta pecora naturæ parere legibus, homines Gigantum more naturæ bellum indicere. Cujus opus ſi oculis haud cæcutientibus inſpiciamus, intelligemus in omni rerum genere conjugii ſpeciem quandam ineſſe voluiſſe. Omitto enim jam de arboribus, in quibus, Plinio autore cum primis gravi, adeo manifeſto ſexus diſcrimine conjugium invenitur: præſertim in palmis, ut niſi marita arbor in feminas circumſtantes ramis incumbat, tanquam concubitum appetens, hæ plane ſteriles manſuræ ſint. Idem indicat autores eſſe, qui credant in omnibus quæ gignit tellus ineſſe ſexum maris & fœminæ. Taceo de gemmis, in quibus ſexum inveniri ſcripſit idem autor, at non ſolus. Nonne Deus ita res cunctas vinculis quibuſdam connexuit, ut aliæ aliis egere videantur? Quid cœlum perpetuo motu verſatile, nonne dum tellurem omnium parentẽ ſubjectam vario rerum genere fœcundat, velut infuſo ſemine, mariti fungitur officio? Sed ſingula percurrere nimis longum arbitror.

Quorſum autem hæc ſpectant? eò videlicet, ut intelligamus conjugali ſocietate & conſtare, & contineri omnia: ſine ea diſſolvi.

inte-

aterire, collabi cuncta. Fingunt veteres illi
c ſapientiſſimi Poëtæ, quibus ſtudium fuit
hiloſophiæ præcepta fabularum involucris
gere, Gigantes anguipedes terræ filios, ex-
uctis in cœlum montibus, bellum ſuperis
ntuliſſe. Quid hæc ſibi vult fabula? Nimi-
um immanes quoſdam ac feros homines &
bſcuros, à conjugali concordia vehementer
bhorruiſſe, eoque fulmine præcipitatos, hoc
t, funditus interiſſe, cum id vitarent, quo ſo-
conſtat humani generis incolumitas. At
dem Orpheum poëtam ac citharœdum ſaxa
riſſima cantu moviſſe commemorāt. Quid
gnificantes? Nempe virum & ſapientem &
cundum, homines ſaxeos & ferarum ritu
ventes, a vago concubitu prohibuiſſe? at-
ue ad matrimonii ſanctiſſimas leges addu-
iſſe. Apparet igitur qui connubii amore non
ngitur, eum non hominem, ſed ſaxum vi-
eri, hoſtem naturæ, numini hujus rebellem,
apte ſtultitia ſibi perniciem accerſere. Cru-
elior enim eſt, qui generi ſuo, quam qui u-
ſibi molitur exitium.

Age vero, quandoquidem in fabulas mini-
e fabuloſas incidimus, idem Orpheus, cum
ud inferos Plutonem ipſum Manesque
ermovit, ut Euridicen ſuam liceret abdu-
re: quid aliud Poëtas cogitaſſe putamus,
uam ut nobis conjugalem amorem com-
endarent, qui apud inferos quoque ſan-
us ac religioſus haberetur? Eodem per-
net, quod Antiquitas conjugio Jovem Ga-
melium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

melium præfecerit, Junonem pronubam, Lucinam quæ parturientibus adeſſet: ſuperſtitioſe quidem errans in Deorum nominibus, at non errans in hoc, quod matrimonium rem ſacram, ac dignam quæ Diis curæ ſit, judicarit. Diverſi quidem apud diverſos Populos ac Nationes, ritus, legesque fuere. Nulla unquam Gens tam fuit barbara, tam ab humanitate omni aliena, apud quam conjugii nomen non ſanctum, non venerandum ſit habitum.

Hoc Thrax, hoc Sarmata, hoc Britannus, hoc Græcus, hoc Latinus, hoc vel extremus orbis Indus, aut ſi qui ſint his quoque ſemotiores, religioſum habuit. Quid ita? quia neceſſe eſt omnibus eſſe cômmune, quod communis hominum parens inſevit, & adeo penitus inſevit, ut hujus rei ſenſus non ſolum ad turtures & columbas, verum etiam ad immaniſſimas feras pertingat. Siquidem Leones in uxorem mites ſunt. Pro catulis dimicant Tigrides. Aſinos per obſtantes ignes agit prolis tuendæ pietas. Atque hoc ſane jus naturæ vocant, ut efficaciſſimum, ita latiſſime patens. Vt igitur diligens cultor non eſt, qui præſentibus rebus contentus, arbores adultas ſatis quidem accurate tractat, cæterum neque propagandi, neque inſerendi curam agit, propterea quod neceſſe eſt, paucis annis eos hortos quantumvis diligenter excultos interire. Ita parum diligens in Republ. civis cenſendus, qui præſenti turba contentus, de propagan-

pagan-

propaganda civium multitudine non cogitat. Nemo igitur unquam egregius civis habitus eſt, qui non liberis gignendis, recteque inſtituendis operam dederit. Apud Hebræos & Perſas laudi inprimis erat, quamplurimas habere uxores, tanquam ei patria plurimum deberet, qui eam numeroſiſſima ſobole locupletaſſet.

Num tu Abraham ipſo ſanctior videri ſtudes? Is pater multarum gentium non eſſet appellatus, idque Deo auſpice, ſi uxoris contubernium refugiſſet. Num tu Iacob religioſior haberi quæris? Is Rachaëlis amplexus tam diuturna ſervitute redimere non dubitavit. Num Solomone ſapientior? At quantum ille uxorum gregem domi aluit: Num Socrate caſtior? qui Xanthippen feminam etiam moroſam domi pertuliſſe legitur: non tam, ut ille ſuo more jocabatur, quo domi diſceret tolerantiam, ſed ne in naturæ officio claudicaſſe videretur. Intellexit enim vir unus Apollinis oraculo ſapiens judicatus, hac lege ſe genitum, ad hanc natum, hoc ſe debere naturæ. Nam ſi recte à veteribus Philoſophis dictum eſt: ſi non temere à noſtris Theologis comprobatum: ſi merito, velut adagionis vice, ubique decantatum, neque Deum, neque naturam quicquam fruſtra facere: cur hæc membra tribuit, cur hos ſtimulos, hanc gignendi vim addidit, ſi cœlibatus per ſe laudi ducitur? Si quis te magnifico munere donaret, arcu, haſte aut gladio, indignus accepto videberis,

 ſi uti

ſi uti eo aut noles, aut neſcies. Cum cæte omnia tanta ratione ſint conſtituta, hau veriſimile videri debet, hac una in re natu ram dormitaſſe. Nec audio qui mihi dic fœdam illam & obſcœnam pruriginem & V neris ſtimulos non à natura, ſed à peccat profectam. Quid tam diſſimile veri? Qua vero matrimonium, cujus munus ſine his ſti mulis peragi nequit, non culpam præceſſeri Jam in cæteris animantibus unde illi ſtimul à natura, an à peccato? Mirum ni à natur Nam in corporis affectibus minimum int reſt, inter hominem & reliquas animante Poſtremò, nos imaginatione fœdum redd mus, quod ſuapte natura pulchrum ac ſa ctum eſt. Alioqui ſi res non opinione vulg ſed ipſa natura velimus expendere, quî m nus fœdum brutorum animantium more, dere, mandere, concoquere, excernere, do mire, quam licita permiſſaque Venere uti? A virtuti potius, quam naturæ parendũ. Perind quaſi virtus ſit ulla dicenda, quæ cum natu pugnet: unde niſi proficiſcatur, ne eſſe qu dem poterit, quæ cultu & diſciplina perfici tur. Sed Apoſtolorum te inſtitutum delecta qui & ipſi cœlibatum ſunt ſecuti, & alios a id vitæ genus ſunt cohortati. Imitentur ſa Apoſtolos viri apoſtolici, quorũ cum ſit m neris & docere, & inſtituere plebem, n queunt ſimul & gregi, & uxori ſatisfacer quanquam & Apoſtolis aliquot uxores fuiſſ conſtat. Epiſcopis cœlibatum concedamu

Qu

Quid tu apoſtolicum inſtitutum ſequeris, ab apoſtolico munere longe alieniſſimus; homo nimirum & profanus, & privatus? Illis hoc veniæ datum eſt, ut vacent a conjugii munere, quo magis vacaret copioſiorem prolem Chriſto gignere. Sit iſtud Sacerdotum ac monachorum privilegium, quos apparet in Eſſenorum inſtitutum ſucceſſiſſe. Tui ſtatus alia ratio eſt. At ipſe Chriſtus, inquies, beatos pronunciavit, qui ſeſe caſtrarunt ob regnum Dei. Non rejicio autoritatem, ſed ſententiam interpretor. Primum arbitror hoc Chriſti dogma, ad ea tempora potiſſimũ pertinere, quibus oportebat eccleſiaſten ab omnibus mundi negotiis quam maxime expeditum eſſe. Curſitandum erat per omnes terras: imminebat undique perſecutor. Nunc is eſt rerum ac temporum ſtatus, ut nuſquam reperias minus inquinatam morum integritatem, quam apud conjugatos. Exaggerent quantum libet ſuum inſtitutum, monachorum ac virginum examina: jactent quantum volent ceremonias cultusque ſuos, quibus potiſſimum inter cæteros eminent: ſanctiſſimum vitæ genus eſt, pure caſteque ſervatum conjugium. Præterea, non is modo ſeſe caſtrat, qui vivit cœlebs, ſed qui caſte, ſancteque colit conjugii munus. Atque utinam vere caſtrati ſint, quicunque ſuis vitiis magnificum caſtrationis prætexunt titulum, ſub umbra caſtitatis turpius libidinantes. Neque enim mei pudoris eſſe puto, commemorare, in quæ dedecora

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ſæpe prolabantur, qui naturæ repugnant. Poſtremò, ne præcipit quidem Chriſtus ulli cœlibatum, at idem divortium palam interdicit. Mihi ſane videtur, non peſſime conſulturus rebus ac moribus hominum, qui Sacerdotibus quoque ac monachis, ſi res ita ferat, jus indulgeat conjugii: præſertim quum ubique tam ingens ſit Sacerdotum turba, quorum quotus quisque caſtam agit vitam? Quanto ſatius concubinas in uxores vertere, ut quas nunc habent cum infamia, cum irrequieta conſcientia, habeant palam cum honeſta fama, ac liberos gignant, quos ut vere legitimos ament, ſanctéque inſtituant, quibus & ipſi pudendi non ſint, & viciſſim ab illis cohoneſtentur. Atque id, opinor, jampridem procuraſſent Epiſcoporum Officiales, niſi proventus amplior eſſet ex concubinis, quam ex uxoribus. Sed divina quædam res eſt conjugium, angelica res eſt virginitas: At humana quædam res eſt conjugium. Ego nunc homo loquor homini, plebejus plebeio, infirmus infirmo: Laudanda quidem res eſt virginitas, at ita, ſi non hæc laus ad quamplurimos transferatur. Quam ſi vulgo uſurpare homines incipiant, quid virginitati dici, cogitarive poſſit exitialius? Tum ſi in cæteris maxime laudem mereatur virginitas, in te certe reprehenſione carere non poteſt, per quem ſtabit, quo minus optimum illud genus, & immortalitate cum primis dignum obliteretur. Poſtremò, minimum abeſt à virgini-

ginitatis laude, qui jus illibatum conjugii ſervat, qui uxorem gignendæ proli, non libidini habet. Si frater fratris ſine liberis defuncti ſemen excitare jubetur, tu univerſi tui generis ſpem interire ſines, præſertim cum ad te unum reciderit? Neque vero me clam eſt, magnis voluminibus priſcorum Patrum decantatas virginitatis laudes, quorum Hieronymus adeo miratur eam, ut non multum abſit à contumelia matrimonii, & ab Epiſcopis orthodoxis ad palinodiam invitatus ſit. Verum donetur hic ardor illis temporibus, nunc optarim, ut iſti qui paſſim ſine delectu, ad cœlibatum ac virginitatem adhortantur ætatem, quæ ſibi nondum eſt nota, hoc operæ collocarent in deſcribenda imagine caſti purique matrimonii. Atque his ipſis, quibus tantopere placet virginitas, non diſplicet bellum adverſus Turcarum gentem, qui numero tot partibus nos ſuperant: quorum ſi rectum eſt judicium, conſequetur, ut in primis rectum & honeſtum habeatur, pro virili liberis gignendis operam dare, & juventutem in belli uſum ſufficere. Niſi forte bombardas, tela, naves, ad hoc bellum apparandas putant, viris opus eſſe non putant. Iidem probant, ut Ethnicorum parentes ferro trucidemus, quo liceat filios etiam inſcientes baptizare? Id ſi verum eſt, quanto mitius eſt idem efficere conjugiorũ officio? Nulla Natio tam immanis eſt, quin exſecretur infanticidium? Principum leges, pari propemodum ſeveritate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

puniunt provocatum abortum, & accerſitam pharmacis ſterilitatem. Quur ita? Quia minimum intereſt inter eũ, qui quod naſci cœperit, intercipit: & eum qui procurat, ne quid naſci poſſit. Hoc quod in tuo corpore, vel areſcit, vel magno etiam ſalutis periculo corrumpitur, quod in ſomnis elabitur, homo erat, ſi modo tu eſſes homo. Exſecrantur Hebræorum literæ virum, qui juſſus congredi cum uxore fratris defuncti, ne quid naſceretur, projecit ſemen in terram, & vita judicatus eſt indignus qui vitam invidit naſcituro fœtui. At quantulum ab hoc differunt qui ſibi perpetuam ſterilitatẽ indicunt? An non videntur tot homines occidere, quot erant naſcituri, ſi liberis gignendis dediſſent operam? Quæſo, ſi cui ſit fundus ſoli natura feracis, quem incultũ ſinat perpetuo ſterilẽ eſſe, nonne legibus pœnas daret, quod Reipub. interſit, ut ſuam quiſque rem bene tractet? Si punitur is qui negligit agrum, qui ut maxime colatur, nihil aliud fert, quam triticum, aut fabas, aut piſa: qua pœna dignus eſt, qui recuſat eum fundum colere, qui cultus fert homines? Atque illic diutino moleſtoque labore eſt opus, hic brevem culturam etiam voluptas, veluti paratum præmium, invitat. Quare, ſi quid naturæ ſenſus, ſi honeſtum, ſi pietas, ſi religio, ſi officium, ſi virtus te movet, cur ab eo abhorres, quod Deus inſtituit, natura ſanxit, ratio ſuadet, divinæ pariter & humanæ literæ laudant, leges jubent, omnium gentium conſenſus

ſenſus approbat, ad quod optimi cujuſque exemplum adhortatur.

Quod ſi plæræque res etiam acerbæ, viro bono ſunt expetendę, non alio nomine, quam quod honeſtæ ſunt, matrimonium profecto multo maxime expetendum, de quo quis dubitare poſſit, plusne habeat honeſtatis, an voluptatis. Quid enim dulcius, quam cum ea vivere, cum qua ſis non benevolentiæ modo, verumetiam corporum mutua quadam communione arctiſſime copulatus? Si magnam quandam animi delectationem ex reliquorum neceſſariorum benevolentia capimus, quam dulce inprimis ſit habere, quicum animi tui affectus ſecreto communices: quicum perinde ut tecum loquaris: cujus fidei te tuto committas: qui tuas fortunas ſuas eſſe ducat? quid tu credis habere felicitatis mariti uxoriſque conjunctionem, qua nulla poſſit in rerum natura inveniri neque major, neque firmior? Cum cæteris enim amicis animorum duntaxat benevolentia conjungimur, cum uxore, & ſumma charitate, & corporum permixtione, & Sacramenti fœdere, & fortunarum omnium ſocietate copulamur. Præterea in cæteris amicitiis quanta ſimulatio, quãta perfidia? Sæpe ii quos noſtri amantiſſimos exiſtimas, ſicut hirundines exacta æſtate devolant, ita fortuna reflante deficiunt. Nonnunquam recentior amicus veterem ejicit. Paucos audivimus, quorum fides uſque ad vitæ finem conſtiterit. Vxoria vero charitas non perfidia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

corrumpitur, nulla ſimulatione obſcuratur, nulla rerum mutatione convellitur: denique ſola morte, immo ne morte quidem, diſtrahitur. Illa parentum, illa ſororum, illa fratrum pietatem, tui amore contemnit: te unum reſpicit, ex te pendet, tecum emori cupiat. Res eſt? Habes quæ tueatur, habes quæ augeat. Non eſt? Habes quæ quærat. Si res ſecundæ ſint, duplicatur felicitas: ſin adverſæ, erit quæ te conſoletur, quæ aſſideat, quæ inſerviat, quæ tuum malum ſuum eſſe cupiat. An tu voluptatem ullam, cum hac tanta conjunctione conferandam cenſes? Si domi agis, adeſt quæ ſolitudinis tædium depellat: ſi foris, eſt quæ diſcedentem oſculo proſequatur, abſentem deſideret, redeuntem læta excipiat. Dulcis juventæ tuæ ſodalis, gratum ſenectutis ſolatium. Natura quidem homini dulcis eſt vel quævis ſocietas, quippe quem ad benevolentiam atque amicitiam genuit. Hæc igitur quomodo non erit dulciſſima, in qua nihil non commune eſt? Contra autem, ſi feras quoque ſolitudinem horrere, ſocietate delectari videmus, mea ſententia, ne homo quidem ſit exiſtimandus, qui ab hac ſocietate omnium & honeſtiſſima & jucundiſſima abhorreat. Quid enim eo homine odioſius, qui tanquam ſibi uni natus, ſibi vivat, ſibi quærat, ſibi parcat, ſibi ſumptum faciat; neminem amet, ametur à nemine?

An non iſtiuſmodi portentum dignum cenſebitur, quod cum Timone illo ex univerſo homi-

hominum contubernio in medium mare projiciatur? Neque hic auſim illas tibi voluptates proponere, quibus cum natura nihil voluerit eſſe homini dulcius, neſcio tamen, quo facto à magnis ingeniis diſſimulantur potius quam contemnuntur. Quamquam quis adeo ſevero, ne dicam ſtupido, ſit natus ingenio, qui ejuſmodi voluptatum genere non capiatur: præſertim ſi citra numinis aut hominis offenſam, citra famæ detrimentum, poſſit contingere? Equidem eum non hominem, ſed plane ſaxum dixerim. Etiam ſi minima bonorum, quæ habet conjugium, pars eſt, ea corporum voluptas. Sed fac te iſtam, ut viro indignam, contemnere: quamquam ne viri quidem vocabulum ſine his meremur: ponatur, ſi vis, inter extrema conjugii commoda: nam quid caſto amore poteſt eſſe amabilius, imo quid ſanctius atque honeſtius? Accreſcit interim dulcis affinium turba. Duplicatur parentum, fratrum, ſororum, nepotum numerus. Natura enim unam duntaxat matrem, unum patrem tribuere poteſt. Conjugio pater alter, altera mater accedit, qui te, ut cui ſua viſcera commiſerint, ſingulari pietate non proſequi non poſſunt. Iam vero quanti illud æſtimabis, ubi pulcherrima conjux *pulchra faciet te prole parentem*? Ubi *quis tibi parvulus aula luſerit Æneas*, qui tuos, tuæque conjugis vultus referat, qui te blanda balbutie patrem appellitet? Iam acceſſerit conjugali charitati vinculum adamantinum,

quod ne mors quidem ipſa queat abrumpere.

Felices, inquit Flaccus, *ter & amplius, Quos irrupta tenet copula, nec malis Divulſos querimoniis, Suprema citius ſolvet amor die*. Habes qui ſenectutem tuam oblectent, qui oculos claudant, qui juſta perſolvant, in quibus renatus videaris, quibus ſuperſtitibus, tu ne occidiſſe quidem puteris. Non abeunt ad alienos hæredes, quæ tibi paraſti. Ita tanquam omnibus perfuncto vitæ muniis, ne mors quidem ipſa acerba videri poterit. Omnibus, velimus, nolimus, ſenectus imminet. Hac ratione natura proſpexit, ut in liberis ac nepotibus repubeſcamus. Quis enim graviter ferat ſenectutem, ubi ſuos vultus, quos adoleſcens geſſit, in filio conſpexerit? Mors omnibus parata eſt. At hac una via, velut immortalitatem quandam meditatur naturæ providentia, dum ſic aliud ex alio propagat, ut veluti cum planta, arbore excîſa, repullulat, nec interiſſe videatur, qui prole relicta, moritur. At minime me fugit, quid inter hæc obmurmures. Beata res eſt conjugium, ſi omnia ſecunda eveniant: ſed, quid ſi moroſa contingat uxor? quid ſi impudica? quid ſi liberi impii proveniant? Occurrent animo tuo exempla eorum, quibus conjugium exitium attulerit. Exaggera quantum potes, ſed tamen hominum iſta vitia fuerint, non conjugii. Crede mihi, non ſolet niſi malis maritis mala uxor contingere. Adde quod tibi magna ex parte in manu eſt, ut bonam eligas. Quid

ſi cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

corrumpatur? A malo quidem marito, uxor ona corrumpi poteſt, a bono mala corrigi onſuevit. Falſo uxores accuſamus. Nemo, ſi uid mihi credis, unquam niſi ſuo vitio improbam uxorem habuit. Iam ex bonis parentibus, ferme ſimiles naſcuntur liberi. Quanue & hi utcunque nati, fere tales evadunt, uales illos finxeris inſtitutione. Iam vero nō ſt quod zelotypiam metuas. Iſte enim ſtulte mantium morbus eſt. Caſtus ac legitimus mor zelotypiam neſcit. Quid tibi tragœdiæ n mentem veniunt? Hæc maritū adultera ſeuri percuſſit: hæc veneno ſuſtulit: illa morū dio ad mortem adegit. Cur non potius Tierii Gracchi Cornelia ſuccurrit? Cur non lceſtis non optimi mariti conjux optima? ur non occurrit vel Iulia Pompeii, vel Bru- Portia? Cur non æterno nomine digna rtemiſia? Cur non Hypſicratea Mithridatis ontici regis uxor? Cur non Tertiæ Æmiliæ omitas in mentem venit? Cur non Turiæ des? Cur non Lucretia, Lentulaque ſuccurt? Cur non Arria illa à Plinio celebrata? Cur on innumeræ aliæ, quarum & pudicitia, fides in maritos, ne morte quidem potuit mmutari?

Rara, inquis, *avis in terris*, *mulier proba.* t tu rara uxore dignum te finge. Mulier, inuit ſapiens ille, bona, pars bona. Aude tuis oribus dignam ſperare. Plurimum & in oc ſitum eſt, quam diligas, quomodo finas, qualem ipſe te illi præbeas. Sed dulcior

eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

eſt,inquies, libertas. Quiſquis uxorem accipit, compedes accipit, quas ſola mors poſſit excutere. Quid autem dulce eſſe homini ſoli poſſit? Si dulcis eſt libertas, ſociam aſciſcendam cenſeo, qua cum bonum iſtud tibi commune eſſe velis. quanquam quid iſta ſervitute liberius, ubi ita uterque alteri obnoxius eſt, ut neuter manu mitti velit? Aſtrictus es ei, quem in amicitiam recipis. At hic nemo libertatem ademptam clamitat. At vereris, ne liberis morte abſumptis, orbus in luctum incidas. Si orbitatem times, ob idipſum ducenda uxor eſt, quæ ſola hoc præſtare poteſt, ne ſimus orbi. Sed quid tu tam diligenter, imo anxie, omnia matrimonii incommoda diſquiris, quaſi cœlibatus nihil habeat incommodi. Quaſi vero ulla ſit vita mortalium, quæ non ſit omnibus fortunæ ſubjecta caſibus. E vita migret oportet, qui nihil incommodi ferre velit. Quod ſi ad cæleſtem illam vitam reſpicias, mors hæc hominum vita eſt, haud vita dicenda. Sin intra humanam conditionem animum contineas, nihil eſt conjugali vita neque tutius, neque tranquillius, neque jucundius, neque amabilius, neque felicius. Ab exitu rem ſpecta. Quotumquemque vides, qui ſemel expertus conjugium, non avide repetat? Mauritius meus, cujus eximia prudentia tibi non eſt incognita, nonne ab obitu conjugis, quam unice deamabat, altero menſe duxit in thalamum novam ſponſam? Non adeo libidinis impatientia, ſed

nega-

negabat ſibi vitam videri vitam, abſque con-
juge rerum omnium conſorte. Jovius noſter,
non jam quartam ambit uxorem? Sic adama-
bat vivas, ut nullam conſolationem admiſſu-
rus videretur. Sic una defuncta, ad ſarcien-
dam thalami ſolitudinem properabat, quaſi
leviter illas amaſſet.

Sed quid nos de honeſto ac jucundo diſpu-
tamus, cum non utilitas modo ſuadeat, ve-
rum etiam neceſſitas ad conjugium impellat?
Tolle matrimonium, perpaucis annis univer-
ſum hominum genus funditus intereat ne-
ceſſe eſt. Xerxem illum Perſarum regem, cum
ex edito loco gentem illam, ac vix ulli credi-
tam, hominum multitudinem intueretur, la-
chrymas non tenuiſſe dicunt, quod ex tot ho-
minum milibus, poſt annos ſexaginta, nullus
omnino ſuperfuturus eſſet. Cur quod ille de
ſuis copiis intellexit, non etiam de univerſo
hominum genere perſpicimus? Sublato con-
jugio, quotus quisque ex tot regionibus, pro-
vinciis, regnis, urbibus, cœtibus poſt centum
annos ſupererit? Eamus nunc, & cœlibatum
miremur, qui æternam ſit generi noſtro cla-
dem allaturus. Quæ peſtis aut lues à ſuperis,
aut inferis immitti poſſit nocentior? Quid ab
illo diluvio timeri poſſit acerbius? quid tri-
ſtius expectetur, etiamſi Phaëthontæum re-
deat incendium? At ex hujuſmodi quidem
tempeſtatibus multa relinqui ſolent incolu-
mia, ex cœlibatu nihil reliqui fieri poteſt.
Videmus quantum morborum agmen, quot
ca-

caſuum diſcrimina, noctes diesque hominum paucitati inſidientur: quot peſtis abſumit, quot abſorbet mare, quot Mavors abripit. Taceo enim de quotidianis mortibus. Circumvolat undique mors, irruit, rapit, properat quantum poteſt genus noſtrum extinguere: & nos cœlibatum miramur, conjugium fugimus? Niſi forte placeat Eſſenorum inſtitutum aut Dulopolitarum, quorum gentem facinoroſorum nunquam deficiens numeroſitas propagat. Num expectamus, ut Jupiter aliquis nos eodem munere donet, quod apibus tribuiſſe dicitur, ut ſine concubitu fœtificemus, & poſteritatis ſemina è floſculis ore legamus? An vero poſtulamus, ut ſicut è Jovis cerebro Minervam prognatam Poëtæ fabulantur, ita nobis è capite liberi exiliant? An denique ut juxta veterum fabulas, è terra, veluti mures in Ægypto? è ſaxis projectis, quod eſt in fabulis, è duris arborum truncis homines producantur? E terræ gremio permulta ſine noſtro cultu enaſcuntur. Plantulæ ſub umbra matris ſæpe pullulaſcunt: at homini hanc unam propagandi viam natura eſſe voluit, ut mutua mariti uxorisque opera mortalium genus ab interitu vindicaretur. Quod ſi fugiant tuo exemplo mortales, ne iſta quidem, quæ tu miraris, eſſe poterunt. Cœlibatum miraris, ſuſcipis virginitatem? At nec cœlibes erunt, nec virgines, ſi conjugii uſum ſuſtuleris. Cur igitur prælata eſt virginitas? Cur honorata, ſi exitium adfert mortalibus?

Lau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Laudata eſt, ſed pro tempore, ſed in paucis. Voluit enim Deus hominibus cœleſtis illius vitæ tanquam imaginem quandam & ſimulachrum oſtendi, ubi neque nubent ullæ, neque nuptum dabunt ulli. Sed ad exemplum paucitas idonea eſt, multitudo inutilis.

Quemadmodum non omnes agri, quamquam feraces, ad uſum vitæ ſeruntur: ſed pars negligitur, pars oculis paſcendis colitur. At patitur hoc ipſa rerum copia, in tanta arvorum amplitudine, exiguam partem ſterilem relinqui. Verum ſi nulli ſerantur, quis non videat nobis ad glandes fore redeundum? Ita cœlibatus in tanta hominum multitudine, in paucis quidem laudem habet, in omnibus ſummam reprehenſionem habiturus. Jam ſi maxime in aliis ſit virtutis nomen habitura virginitas, in te certe vitioſa fuerit. Cæteri enim puritati ſtuduiſſe videbuntur: tu generis parricida judicaberis, quod cum honeſto conjugio propagare potueris, turpi cœlibatu paſſus ſis interire. Licet è numeroſa ſobole virginem Deo conſecrare. Ruſtici frugum primitias ſuperis immolant, non univerſum proventum: at te unum ſtirpis tuæ reliquias eſſe memineris oportet. Nihil autem refert, utrum occidas, an ſervare recuſes, qui à te uno ſervari & poterat, & facile poterat. At ſororis exemplum te ad cœlibatum adhortatur. At iſta vel una re potiſſimum debebas à cœlibatu deterreri. Generis enim ſpem, quæ prius utriuſque erat communis, nunc totam

ad

ad te unum revolutam intelligis. Detur hæc venia ſexui, detur ætati. Puella dolore victa peccavit: ſtultarum muliercularum, aut ſtultorum monachorum impulſu ſeſe præcipitem dedit. Tu major natu, virum te eſſe memineris neceſſe eſt. Illa majoribus ſuis commori voluit: tu ne moriantur, operam dabis. Soror ſubduxit ſeſe officio: tu duorum tibi partes obeundas eſſe cogita. Non dubitarunt filiæ Loth cum patre temulento rem habere, ſatius eſſe judicantes, nefario etiam inceſtu generi conſulere, quam pati interire. Tu matrimonio honeſto, ſancto, pudico, ſine offenſa, ſumma cum voluptate, non conſules tuo generi alioquin interituro? Quare ſinamus eos Hippolyti inſtitutum immitari: ſectentur cœlibatum, vel qui mariti fieri poſſunt, patres non poſſunt: vel quorum tenuitas liberis educandis non ſuppeditat, vel quorum genus aliorum opera poſſit propagari: aut certe ejuſmodi eſt, ut magis Reipublicæ conducat intermori quã propagari, vel quos peculiaris quidam æterni numinis favor, è communi hominum ſorte ſelectos, cœleſti cuipiam functioni deſtinavit, quorum mira eſt varietas. Tu vero cum teſte Medico, viro neque imperito, & minime mendaci, magnam poſteritatem promittere videaris: Patrimonium habeas ampliſſimum, Genus autem tum optimum, tum clariſſimum, ita ut obliterari ſine nefario ſcelere, magnoque Reipubl. detrimento non poſſit; tum adſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ætas integra, nec deſit forma : offeratur vero conjux puella, qua neque integriorem, neque illuſtriorem ullam viderunt cives tui, pudica, modeſta, pia, facie divina, cum dote ampliſſima: quum rogent amici, lachrymentur propinqui, inſtent affines, patria flagitet, ipſi majorum tuorum cineres è tumulis idipſum te obteſtentur, tu tamen adhuc contaris, adhuc cœlibatum cogitas? Si qua res parum honeſta abs te peteretur, ſi qua difficilis, tamen vel tuorum vota, vel generis charitas animum tuum expugnare debuerat: quanto æquius eſt id, amicorum lachrymas patriæ pietatem, majorum charitatem abs te obtinere, ad quod te divinæ pariter & humanæ leges hortantur, natura inſtigat, ratio ducit, honeſtas allicit, tot commoda invitant; neceſſitas etiam ipſa cogit. Sed jam argumentorum plus ſatis: Confido te jamdudum me monitore ſententiam mutaſſe, animumque ad ſalubriora conſilia appuliſſe.

ERASMI PRÆCEPTIVNCVLÆ

De exercitio huius generis,

ET

Generis diſſuaſorii.

Plurimum conducet in *hoc Suaſorio genere*, longè omnium utiliſſimo, diligenter exerceri. Dominatur enim ferè in omnibus generibus. Primum igitur cujuſmodi ſit, quod perſuadere cupis, attentè eſt conſiderandum. Deinde quæ ſunt in eo commoda omnia diligenter colligemus, & amplificabimus: contra verò, ſi qua inſunt incommoda, quæque illius animum deterrere videntur, ea aut extenuabimus, aut removebimus, excogitatis quamplurimis rationibus, & rationum confirmationibus, ac locupletationibus. Qui loci incident communes, ad rem accommodandi ſunt: velut hîc incidebat, *omnibus rebus inſitam eſſe vim propagandi ſui*. Item, *Mille morbis, mille caſibus atteri genus humanum*. Item, *Quum nihil in hac vitâ iucundũ ſine conſorte*. Item, *ſenectutem ac mortem tolerabiliorem fieri paratis liberis*. Poſtremò verò videndum, quibus argumentationum formis, aut quibus exornationibus ea quæ excogitata ſunt, quàm commodiſſimè poſſint explicari.

In *Diſſuaſione* omnia incommoda colligemus.

is. Hæc quemadmodum inveniri poſſint, icis demonſtrabimus, quæ quidem medi- ta & tanquam ad manum habere oportebit. ne modo ſuaſum eſt *Matrimonium*. ubi raque ejus vitæ commoda collegi, contra tem Cœlibatus incommoda exaggeravi. commoda vero Matrimonii, quæ illic par- extenuavi, partim refelli, ea in *Palinodia* nt exaggeranda: contrà, commoda aut ementer deprimenda, aut commoda eſſe anda.

Quonam igitur modo erit hæc *Palinodia* ituenda? Aut hoc ipſum argumentum em poſitis circumſtantiis in diverſam par- tractabimus: Aut fingemus amicum ſe- hæſitantem, utrum cœlibem vitam, an tias jam animo deſtinatas velit amplecti. t à circumſtantiis diſcamus invenire ar- enta, Thema certis perſonis confictum onemus, hoc pacto: *Petrus adoleſcens, mi- us fratrum ſuorum, ſummo ingenio & iam li- initiatus, matris operâ à ſchola revocatus, ab n ad ducendam uxorem ſollicitatur, puellam, vitem, & egregia forma. Pater neque uxori, e filio refragatur, ſed liberum illi permittit, ut* . Scribit nunc illi ſodalis, æqualis, & s ſtudiorum, conaturque illum à matri- io deterrere. Hic ut *coniugium quam mi- num* oſtendat, *omnes eius vitæ ærumnas* rahet, Primum, ab ipſius conjugii natu- Adducet enim *ſervitutem*; & eam qui- , quam ſemel admiſſam effugere nullo

modo poſſis. Nulla enim ſervitus non miſera eſſe poteſt, quum hominem natura libertatis avidum finxerit. Atque hic incidit locus communis, late tractabilis. Adhæc, *quum omnis ſervitus miſera eſt, tum illa minime viro convenit, qua cogimur mulierculis inſervire.* Præterea, quod mutua eſt ſervitus. *Accedit etiam alterum incommodum, quod eam ipſam ſuſtinere cogeris & alere, cui inſervis. Nam reliquis in ſervitutibus ſervi ex dominis pendent; at illa ex te. Prius ibas quo volebas, cœnabas ubi volebas: vivebas quicum volebas: vagabaris, nugabaris, convivabaris, luſitabas, confabulabaris. Nunc domi deſidendum, cœnandum domi, cubandum domi, vivendum more illius. Quæ ſi facis, ubi dulcis illa libertas? Sin minus, lites domi paratæ, audiendæ iurgioſæ uxoris convicia.* Res augeri poterit per Contentionem. *Servus vernaculus, ſive emptitius, vel pretio dato, vel ex heri benignitate, ſperat libertatem: hîc ſola mors habet ius manumittendi. At formoſa eſt, non poteſt non eſſe voluptati! Imò ſi formoſa eſt, certam effugere miſeriam non potes. Nam ſi deformis eſſet, minus quidem animum voluptate oblectaret: at rurſum metu minus angeret, minus procax eſſet. Nunc quum formam ſuam non ignoret, multo erit inſolentior. Tum ſi parum pudica ſit, quî tibi iucunda poterit eſſe vita: ſin pudica, quod haud ſcio an fieri poſſit, perpetuo metu cruciaberis, ne te non ſatis amet, ne corrumpatur, ne mutet animum. Nam ſi non ames, miſerum eſt vivere cum eâ quam non ames. Sin ames, hæc omnia ſecum incommoda adfert.*

Amor

*mor, ſuſpiciones, iniurias, iurgia, rixas, & cæ-
ra. Præterea ſtulti eſt, compedes ſuas quamvis
reas amare. Quid refert, lineo an ſerico fune
ſanguleris?* Deinde extenuabis eam corporis
luptatem, quâ negabis tantos dolores eſſe
endos. Eſt enim *pecuina prorſus, plena fa-
ſtidii,* & juxta Arbitrum,

FEDA EST IN COITU ET BREVIS VOLUPTAS,
ET PIGET VENERIS STATIM PERACTÆ.

*us aloës quam mellis habens, indigna magnis in-
ſpiis. An hæc una tanti eſt, ut multo dulciores
luptates relinquas, & tot miſerias adeas?* At-
e hîc rurſus incidit locus communis, *ad-
verſus eam voluptatem quæ ex coitu percipitur:
am quidam non inſcitè morbi comitialis ſpe-
cm dixêre, Plato eſcam malorum. Nulla res ma-
hebetat animi vigorem, nulla magis enervat
res corporis, nulla magis accelerat ſenium.* Poſt-
c oſtendat rem eſſe plenam periculoſæ a-
. Hîc locus incidit odioſus, de vitiis fe-
nei ſexus: *quam paucæ bonæ aut pudicæ re-
riantur: quam paucos non pœnituerit initi
iugii.* Hæc omnia, quæ nimium frequen-
accidunt, ponet ob oculos. *Vxorem rixo-
, procacem, impudicam; breviter, his mori-
, ut, quod frequenter accidit, maritum ad mor-
adigat: perennes querelas, dotis exprobratio-
, affinium grave ſupercilium, garrulam ſo-
is linguam, ſuffoſſorem alieni matrimonii, libe-
impios ac perditos, aliaque,* quæ plurima col-
êre Juvenalis, Tertullianus, Hieronymus,
alii qui in vituperando matrimonio vires

eloquentiæ depromſerunt. Atque hinc veluti gradu facto deſcendet ad ea incommoda quæ felix etiam matrimonium ferè conſequuntur: *maiorem rei domeſtica curam, ſtudium augendarum facultatum, adipiſcendorum honorum; huc enim exſtimulat uxoris fœcunditas; morbum filiorum aut uxoris, mortem, luctum, orbitatem.* Contrà, quæ voluptas ſit in literis. *Non poſſe quemquam ſimul & uxori & Muſis vacare.* Quæ dignitas, quæque felicitas virginitatis. Hîc per Contentiones enumerabit, quæ relinquat, quæ ſubeat. *Sed ſine matrimonio genus humanũ ſuſtineri non poteſt: quaſi verò deſint, qui iſto munere fungantur. Iſtuc aliis relinque qui humanis rebus ſunt nati: tu ad divina, ad cæleſtia factus es. Sunt tibi fratres, quorum operâ genus tuum poſſit propagari. Tuum eſt, illud non liberis, ſed literis illuſtrare. Plures filios tibi parabis beneficiis tuis, quam uxor poſſit gignere. Et ſæpenumerò fidelius amant, quos pararis, quam quos genueris. Puta te tot habere filios quot pueros, quot adoleſcentes ad honeſtas literas ac piam vitam inſtitueris. Hi parentem non gravant ſumptu, non diſcruciant alendi ſolicitudine: imò potiùs alunt parentem.* Et hic eſt locus communis, *longè verius eſſe patrem qui fingit ac format animum, quàm qui generat corpus.* At horum omnium ſingula poterunt accommodari exempla, cæteraque quibus oſtendimus orationem locupletari. Hæc indicaſſe ſuffecerit, ne plus ſatis oneremus lectorem.

FINIS.

THO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

THOMÆ MORI
ANGLI
Qualis uxor deligenda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

THOMÆ MORI
ANGLI

Qualis uxor deligenda,
AD CANDIDVM.

Verſus Jambici dimetri brachycatalectici.

Iam tempus id petit
Monetque, Candide,
Vagis amoribus
Tandem renuncies,
Tandemque ſinas
Incerta Cypridis
Sequi cubilia.
Quaraſque virginem,
Quam rite iam tibi
Concorde vincias
Amore coniugem,
Quæ iam genus tuum,
Quo nihil beatius,
Fœcunda dulcibus
Natis adaugeat.
Pater tibi tuus
Hoc ante præſtitit.
Quod à prioribus
Prius receperis,
Non abſque fœnore
Rependa poſteris.

Non ſit tibi tamen
Hæc cura maxima
Spectare, Candide,
Quid dotis afferat,
Quam ſitve candida:
Infirmus eſt amor,
Quem ſtultus impetus
Decore concitus
Parit, vel improbus
Ardor pecuniæ.
Quicunque amaverit
Propter pecuniam,
Amatur huic nihil
Præter pecuniam.
Capta pecunia
Vaneſcit ilico,
Item fugax amor,
Fereque iam prius
Perit quam naſcitur.
At nec pecunia,
Quam avarus antea
Miſer cupiverat,
Iuvare poſtea
Quicquam poteſt, ubi
Quam non amaverit
Invitus. attamen
Omnino cogitur
Tenere conjugem.
Quid forma? nunquid hæc
Vel febre decidit?
Annisve deperit,
Vt ſole floſculus?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Tum defluentibus
Genæ coloribus
Amor, ligaverant
Quem hæc ſola vincula,
Solutus aufugit.
At verus eſt amor,
Quem mente perſpicax,
Ratione conſule
Prudens iniverit,
Et quem bono omine
Virtutis inclytæ,
Quæ certa permanet,
Non febre decidit,
Annisve deperit,
Reſpectus efficit.
Primum ergo quam voles,
Amice, ducere.
Quibus parentibus
Sit orta, perſpice.
Vt mater optimis
Sit culta moribus,
Cuius tenellula
Mores puellula
Inſugat, exprimat.
Tum qua ſit indole,
Quam ducis. hoc vide,
Vt ore virginis
Inſit ſerenitas,
Ab ore virginis
Abſitque torvitas.
At rurſus ut tamen
Sit in genis pudor,

Nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Nec ore virginis
Inſit procacitas:
Et ſit quieta, nec
Cingat ſalacibus
Viros lacertulis:
Vultu modeſta ſit,
Nec ſpectet undique
Vagis ocellulis.
Proculque ſtulta ſit
Parvis labellulis
Semper loquacitas:
Proculque ruſticum
Semper ſilentium.
Sit illa vel modo
Inſtructa literis,
Vel talis ut modo
Sit apta literis.
Felix, quibus bene
Priſcis ab optimis
Poſſit libellulis
Vitam beantia
Haurire dogmata:
Armata cum quibus,
Nec illa proſperis
Superba turgeat,
Nec illa turbidis
Miſella lugeat
Proſtrata caſibus.
Iucunda ſic erit
Semper, nec unquam erit
Gravis, moleſtave
Vitæ comes tuæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Quæ docta parvulos,
Docebit & tuos
Cum lacte literas
Olim nepotulos.
Iam te iuvaverit
Viros relinquere,
Doctæque conjugis
Sinu quieſcere:
Dum grata te fovet,
Manuque mobili,
Dum plectra perſonat,
Et voce, qua nec eſt
Progne ſororcula
Tuæ ſuävior:
Amœna cantitat,
Apollo quæ velit
Audire carmina.
Iam te juvaverit
Sermone blandulo,
Docto tamen, dies
Noctesque ducere:
Notare verbula
Mellita, maximis
Non absque gratiis
Ab ore melleo
Semper fluentia:
Quibus coërceat,
Si quando te levet
Inane gaudium.
Quibus levaverit,
Si quando deprimat
Te mœror anxius.

Cer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Certabit, in quibus
Summa eloquentia,
Iam cum omnium gravi
Rerum ſcientia.
Talem olim ego putem
Et vatis Orphei
Fuiſſe conjugem:
Nec unquam ab inferi s
Curaſſet improbo
Labore fœminam
Referre ruſticam.
Talemque credimus
Naſonis inclitam,
Quæ vel patrem queat
Æquare carmine,
Fuiſſe filiam.
Talemque ſuſpicor,
Qua nulla charior
Vnquam fuit patri,
Quo nemo doctior,
Fuiſſe Tulliam.
Talisque, quæ tulit
Gracchos duos, fuit,
Quæ quos tulit, bonis
Inſtruxit artibus:
Nec profuit minus
Magiſtra, quam parens.
Quid priſca ſecula
Tandem revolvimus?
Noſtrum videbitur
Vtcunque ruſticum,
Vnam tamen tenet

Qui-

Quicumque virginem,
Tenet, ſed unicam:
At ſic, ut unicam
Pleriſque præferat,
Cuique conferat
Ex his fuiſſe, quæ
Narrantur omnibus
Tot retro ſeculis,
Quæ nunc & ultimam
Monet Britanniam
Perlata pennulis
Fama volucribus.
Laus atque gloria
Orbis puellulæ
Totius unica,
Ac non modo ſuæ
Caſſandra patriæ.
Dic ergo Candide,
Si talis & tibi
Puella nuberet,
Quales ego tibi
Supra recenſui:
Deſit, licet queas
Formam requirere.
Dotiſve quod parum
Lucrere conqueri,
Hic ſermo verus eſt,
Quæcunque ſit, ſatis
Eſt bella quæ placet,
Nec quiſquam habet magis,
Quam qui ſibi ſatis
Quodcunque habet, putat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Sic nunc me amet mea,
Vt nihil ego tibi,
Amice, mentiar.
Cuicunque gratiam
Formæ negaverit
Natura virgini,
Certe licet ſiet
Carbone nigrior,
Foret tamen mihi hac
Virtutis indole
Olore pulchrior:
Cuicunque lubrica
Dotem negaverit
Fortuna virgini,
Certe ſiet licet
Vel Iro egentior,
Foret tamen mihi hac
Virtutis indole
Te Crœſe ditior.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

DANIELIS HEINSII
EPISTOLA,

Qua agitur,

An, & qualis viro literato ſit ducenda uxor.

Ad Virum Clariſſimum

IACOBVM PRIMERIVM.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

V.C. IACOBO PRIMERIO

DANIEL HEINSIVS S.D.

Duacum.

Delicatos vere ac ſuaviſſimos, Primeri optime, verſiculos, quos ante dies aliquot ad nos miſiſti, recte accepimus. quibus ne Muſas quidem quicquam dulcius aut elegantius in Cadmi olim ceciniſſe nuptiis exiſtimo. Tum, quod ſane miror, ſummam rationem habitam accentuum hic video: quæ Gallorum & Belgarum ſyllabas, quod pauci hactenus obſervant, moderatur. Beatam vero eam Nympham, quam tu famæ et æternitati venuſtate illa traditurus es. Ferent enim annos, ſi quid judico, quæcunque ab hoc genio judicioque condimentum acceperunt. Legi & Latinos; quorum non eſt minor elegantia. Ut mihi quidem plane Aſteropæus videaris; vere ambidexter. Nam quid ego de tuarum elegantia nunc dicam literarum? in quibus cum acumine felici terſa quædam ac nativa ſic venuſtas ac Latinitatis indoles conſpirat, ut qui merito de utriusque imitatione deſperaret, utrumque à natura proficiſci libentiſſime concederet. Idem ſcio judicabit noſter Baudius, ætatis noſtræ, ut vere, ſummum ornamentum. Sed lepôrem, et feſtivitatem quæ in illo viro eſt, præſentes

tantum vident: quia maximam merentur admirationem, quæ ſine ulla meditatione ac cura, aliud agenti excidunt. Inprimis Jambi; quibus cum antiquitate certat. Quicquid enim illi benigniſſima ſuppeditat memoria, hoc carmen, quia proxime ad ſermonem, ut de eo recte ſentit Ariſtoteles, accedit, facile admittit: nec varietatem illam dictionis, quã ubique ſimilem & uniformem reliqua, quæ graviora ſunt, deſiderant, ſimillimum ſermoni, reſpuit. contra quam fit in Tragœdia: in qua ſeveritas conſideratur. Atque utinam ad reliqua tam reſpondere poſſem, quam de illis tuis judicare potui. Quia tamen vim amicam plane adhibes, o bone, & in re quam maxime ardua ac gravi, non tam poſcere conſilium quam extorquere hic videris: age ſane, viro optimo geramus morem. Non ut præſcripſiſſe quicquam videamur, ſed ut de judicio unius quantum eſt eritque unquam hominum vere amiciſſimi, conſtare tibi poſſit. Tria ſunt videlicet, de quibus quæris. Primo, Utrum literato ducendam eſſe exiſtimem uxorem. Secundo, De tua quid exiſtimem. cujus tu hic dotem, formam, ac ingenium, mirifice extollis. Et de ſingulis ex aliis non pauca jam audivi. Tertio, Quo pacto hanc amandam tibi arbitrer. Primum quod attinet, miratus ſum, ut controverſum id à te proponi, quod ipſa hactenus dijudicat natura. quæ à communi hominum conditione literatos non excepit, neque ſexu quodam tertio diſtinxit.

Quod

Quod & antiquiſſimorum exempla probant ſapientum: quorum nemo, ne in maxime ſevera quidem ac auſtera Stoicorum gente, fuit, qui non barbam quoque & ſupercilium uxoriis amplexibus ſummiſerit, aut in iſta parte a reliquis diſſenſerit. Non quin cælebs forte vixerit nonnemo: ſed quod non qua talis. verum quia hic adverſus voluptatum ſtimulos præſidii a natura pluſculum, quam ille, accepit: vel quod minus acres ſentit: vel poſtremo, quod amoris ſimulachra diligentius vitare ſolet. Nam hoc plurimum in hac re poteſt. Humanus quippe animus in eam penitus converſus partem, quam præclare Imperantem Stoici & Plato dicunt, qua ad Deum immortalem proxime homines accedunt, & in qua ſupremum hominis ac propriũ verſatur opus ac officium, a ſenſibus externis ſeparatus, tutũ ac immunem a contagione iſta facile ſe præſtat; quæ ut primo ſe per oculos inſinuat, ita parte ea quã natura rationi maxime oppoſuit, ac cujus pudere omnes voluit, reſtinguitur. Cui qui honeſte imperare nõdum didicit, honeſte ſerviat, ſi volet: & ad generis humani propagationem, quod vectigal omnes conſervationi ejus debent, caſte ac legitime accedat. Adde his infinita, quæ præ reliquis ad hanc videndi rationem invitare literatum hominem debebant. Inter quæ vel primo illud loco pone, quod plerumque rebus ſuis & domeſticis negotiis, dum alibi intentum habent animum, præeſſe, ut alii, non poſſunt. Qui

quo eſt nobilior, eo, cum in ſe reflexus & à curis iſtis ſine quibus ſe tueri paterfamilias non poteſt, longius remotus eſt, eo contemplatur acrius. Quod Democrito & Anaxagoræ evênit. Quorum, à corpore & humanis cogitationibus divulſus quaſi ac adverſus, peregre dum eſſet animus, culta & agellos, ut antiqui notant, pecudes depaſcebantur. Quare in partem domus ſane uxor, non illepida, non invenuſta, nec laſciva tamen, veniat. Quæ poſtquam interdiu, curas iſtas minimas, ſed tamen neceſſarias, in ſe ſuſcepit, noctu matronali verecundia, quam caſtus ac legitimus mariti amor non lubido ſua aut procacitas remittit, graviores quoque abſtergat, & complexibus ſuaviſſimis, moroſam illam contemplandi voluptatem diluat. Non ut corpus, quod eſt belluarum, defatiget, ſed ut majus deſiderium in animo accendat: menti autem inſtrumenta ſua integra relinquat. Quæ in corpore, non vegeto non ſano, aut ſi nimia libido id afflixerit, opus ſuum, ut oportet, exercere, venuſtiſſime Primeri, vix eſt ut poſſit. Jam quid ſuavius, à publico negotio aut libris venienti, quam uxorculæ conſpectus, quam occurſus liberorum, qui ut è parentis ſententia inſtituantur, mature de conditione aliqua eſt cogitandum. tum vero, quia ætas nulla ſatis tuta eſt ab eo, quod hac prima tantum tempeſtive fieri putatur. Turpe enim eſt ſenilis amor, ut Poëta tuus canit. Quod ſi urges, & exemplũ mihi, non alterius ſed meum,

homo

imo urbaniſſimus proponis, nec conſilium
a nobis modo petis, ſed & inſtitutum pro le-
pore tuo noſtrum ſerio miraris; pro me pauca
loquar, & in ſinum tuum animum hunc no-
ſtrum ſemel candide effundam. Ego, libero,
ſi verum vis audire, lectulo ac meo, nihil ha-
ctenus beatius, nihil ad Deorum vitam pro-
pius accedere putavi: in quo inter ſomnum
& nocturnam cogitationem tota nox dividi-
tur, neque ad arbitrium cujuſquam dormien-
dum eſt aut vigilandum. Ex quo ipſo, cum
videtur, ne libellos quidem meos, intimæ ad-
miſſionis ſocios, excludo. Quod in matri-
monio, ſi quiſquam, optime vitare queam, &
vitandum eſſe in primis cenſeo. Nullus enim
Ariſtoteli eſt locus aut Platoni, ubi ſtola re-
gnum poſſidet: neque quicquam magis diluit
honorem, quam auſteræ maritorum noctes &
Muſarum pervigilia. Ipſum quoque Home-
rum, cum corona & unguentis, non è civita-
te, quod volebat ille, ſed è lecto relegandum
puto. Et profecto, cum, ſive ipſe Deus im-
mortalis, ſive ancilla ejus, mater optima Na-
tura, ſexui infirmiori huic plurima graviſſima
cariſſimaque propoſuerit, adeo, ut hanc i-
pſam, ſi quam è complexu maritali, re tam
juſta, tam honeſta, voluptatem expetit, gra-
viſſimis redimere doloribus, tanquam debito
naturæ, ſit obſtricta, quid tam æquum eſt,
noſter, quam in comitate viri ac lubentia,
nonnihil ſolatioli habere mulierculam? Ani-
mal ut imbecille ac blandum: ita, niſi quate-

nus mariti amor intercedit, prope ad calamitatem natum. Cum præſertim huic rei ignaviſſima pars vitæ noſtræ nox ſit deſtinata: ne cuiquam, ſcilicet, diſcedat, quod uxorculæ impenditur. Quare apage iſtos, qui ad lectum, tanquam ad tribunal publicum, accedunt: qui eodem vultu conjugi ſe ſiſtunt, quo ſententias pronunciant. Adde eos, qui moroſe nimium ac pertinaciter addicti Muſis, in ſuaviſſimo atque omnium participe corpuſculo, librorum moles ex inepta conſuetudine deponunt. Nam & iſtos novi. Vere umbratica ingenia: quibus nimia in literis intenſio ac cura, uſum pariter vivendi adimit ac fructum. Jam nonnulli ſunt, qui ſatis eſſe exiſtimant ſi virum egerint, cum plus ſit agere maritum. Quod in reliqua non tantum vita, ſed & iſta quoque parte latius diffunditur. Itaque ubi tanquã neceſſarium tributum, jus uxori præſtiterunt, iterum de libris cogitant. Cum benignitate potius totius vitæ ac jucunda conſuetudine, quam indicta aut pręſcripta ad arbitriũ naturæ voluptate, matrimonium alatur. quæ in belluis coacta, in hominibus à ratione, quaſi condimenta quædam, delicatas accipit blanditias, à quibus ipſa ſuperatur. Mea autem alia eſt ratio: cui ne hic quidem otioſo eſſe licet, ubi præter ſapientiam amplector neminem. In lecto ſcilicet. Ubi de divinis ac humanis rebus mecum cogito: ubi, tanquam poſitus in ſpecula, ambitionem fori, aulæ vanitatem, neque valde literatus neque triſtis

dmodum homuncio, ridere mecum ſoleo, & ıdicium de nobis utriuſque, innocentiſſima ıgenii hilaritate ulciſcor. Interdum, ne quid ıentiar, ex anima & bona fide dormio. Video nim, viros eruditos, & qui nimium ſe macerant, plerunque haud diurnare. Quare operam inprimis dandã puto, ſuaviter ut vivam: nice ſecurus, ne aut cauſa excidam in foro, ut in ambitu repellar, aut in mari Indico, aut oſtro, bonis eluam, ac cadam: aut, dum male eſcio quis noſtra gerit, publice conturbem. Iulto minus, ne de dote filiæ, aut patrimoio hæredis, quotquot anni, aliquid diſcedat. uos mortales ego qui aut quales ſint futuri, ec dum novi, neque ſcire admodum exoto. Felicitatis hujusmeæ ne fortaſſe aliquan-o obliviſcar, aut non ſatis talis mihi videar, t conditionis noſtræ noſmet pœnitere ſolet, Hagam me ſubinde confero. ubi vultus in-ıor eorum, qui aut calide ambiunt, aut litiant ſollicite, aut miſere excidunt. Quorum umerum ſubduco, &, quemadmodum Conılibus Romani, ita annos ſingulos calamitaꝫ ambitionis noto. Neque raro epigrammate liquo feſtive iſta rideo ac ludo, quæ prudenıores, ut putantur, quam ſum ego, ſola admiantur. Jam ſi quando ſtudiorum aut quotiianæ lectionis tædium me percipit, corpuſulum ſuaviſſime exerceo. Eſt in iſta urbe equus, notæ lenitatis animal, ac plane invictæ, anto robore animi, ut ſtimulos, calcaria, ac lagra, (quanquam & in aliis nonnunquam

me exercui) pluſquam Stoica conſtantia contemnat: tam exacta autem macie & exquiſita, ut propemodum jam, quod in equo generoſo commendavit Maro, ſtare loco neſciat. Quem ubi aliquantulum defatigavi, ſine ullius Principis benignitate, Eques domum redeo. aliquanto, mihi crede, alacrior, quam ſi (de quo te nunc totum cogitare reor) ab uxoriis complexibus redirem. Rempubl. autem, & quæcunque eveniunt in ea, eminus aſſpecto. ut & Sacrum bellum hoc, quod tot jam annos ſtyli geritur mucrone; veræ tantum pietatis ſtudioſus: quam ex ſacris libris & Theologis antiquis, quos non parum reverenter tracto, hauriendam arbitror. Cætera quæcunque, doctioribus relinquo. Inter quos nonnulli, qui arcana Dei ignorare nolunt. Quaſi parum ſit dare operam ut ſalvus fias, quanquam iſta neſcias quæ Deus voluit neſciri. Mihi vero ſufficit quod illi ſatis eſt. Diſputando autem nec fortaſſe illi placeas, & plurimos neceſſe eſt offendas. Accedit huc, quod nulla ratione magis veritas involvitur, quam qua plerique eam quærunt. Hæc cogitanti (& nonnunquam puer ex Bernardo, aut Hieronymo, aut Auguſtino, cæteriſque viris ſanctis, legit aliquid) ſomnus placide obrepit; nihil minus quam ſollicito, ne poſtridie ſurgendum ſit mane: nam ut plurimum in multam lucem lego aliquid aut meditor in lecto, ſi præſertim nihil ſit in publico dicendum. Cui rei hora deſtinatur. Quæ ubi cecinit,

[..]init, autorem aliquem in manus ſumo. è [..]uo, vultu graviſſimo, inſuper togatus (ne tu [..]ihil agere nos credas) aliquid interpretor. [..]n quo, aut de Hectore, aut Polydamante, [..]ut de Priami majore nuru, diſſero. Interdum [..]oram integram iraſcor Agamemnoni, quod [..]ullo loco habeat Achillem: interdum huic [..]pſi, quod tam graviter ſuccenſeat. Interdum [..]arricidium Oreſtis, Clytemneſtræ adulte[..]ium accuſo. Hæc qui impoſuerunt nobis, [..]ullo modo metuunt, ni fallor, ne arcana [..]eip. ad hoſtem perſcribamus, aut in ea an[..]ie inquiramus. Fieri autem poteſt, ut nec il[..]is ego ſuam invideam felicitatem. Ita pares [..]umus. Mihi vero placet hactenus profeſſio [..]on gravis. quæ ad alia quæ lubet cogitanda [..]patium ac tempus concedit. Hac moleſtia [..]efunctus, domum redeo: ubi in omne ſtu[..]iorum genus animum diffundo. Quibus à [..]ontemptu olim facile, ut ſpero, vindicabi[..]nur. Neque raro & publicam bibliothecam [..]eto: cujus regni cura, beneficio eorum qui[..]us cura ſtudiorum in hac urbe incumbit, no[..]is contigit. In quam ſimul pedem pono, fo[..]ibus ac vulgo peſſulum cum cura obdo. Am[..]itionem autem, ac amorem, aliaque id ge[..]us, quorum parens eſt ignavia, excludo, at[..]que in ipſo æternitatis quaſi gremio, inter tot [..]lluſtres animas mentesque, ſedem mihi ſu[..]mo. tam ingenti quidem animo, ut magna[..]um ſæpe ſim miſertus, qui felicitatem hanc [..]gnorant. Hujus vitæ ſuavitate mirum hacte-

nus

nus in modum oblectatus, ſi fortaſſe quæris, quare uxorem domum non deduxerim: Ita felix mihi hoc quod ago ſit & fauſtum, ut propemodum oblitus ſum. Ea meditationum noſtrarum vis eſt & illecebra. Porro, ut nemini ſum autor, qui ſic poteſt vivere, ut uxorem ducat: ita qui uxorem duxit, ei non ſum autor ut ſic vivat. Alia enim viri felicis, alia prudentis mariti eſt ratio. Tum & fœminæ ambitioſæ ſunt, ac liberi plerunque multis egent. Jam ad tuam venio, quod erat alterum. In qua primo omnium de dote agis. De qua jurejurando ut ex animi ſententia me loqui credas, opus non arbitror. Ego, mi Primeri, dotem luculentam nunquam contemnendam putavi. Cujus quidem tu opinionis meę cauſam ſi expectas, non te ad Philoſophum, ſed in macellum, aut ad Ianum medium, abire jubeo. Quo cum adveneris, quem quantumque uſum nummis habeat, ſine præceptore ullo facile intelliges. cujus beneficio ac uſu omnia mortalibus contingunt, præter bona animi: quæ eſſe alibi quærenda, non ignoras. Ad hæc quoque cum ſplendorem ſuum Diva contulit Moneta; cætera aut confirmat, aut non mediocriter illuſtrat. Quam & comparare ut oportet, & conferre quo oportet, materia virtutis eſt. Ex eodem enim dives fuit Crœſus, liberalis Cimo, qui turmatim pauperes ad ſe vocabat; quos mox bene ac prolixe habitos, ad ſuos dimittebat. In egentes quoque, ſi quos norat, conferebat ſtipem.

ipem. Qua virtute nihil dignius eſt homi-
e: ut quæ nomen accipit ab eo. Eadem e-
im & humanitas nonnunquam dicitur. Ut
e magnanimitate nihil dicam: quæ cum om-
ium virtutum ſit regina, ſine opibus tueri
vix poteſt. Cætera vivendi quoque officia
mitto, quæ ſine iis vix deſcribi à Philoſo-
his poſſunt, tantum abeſt ut ab actionibus
onnullis queant ſeparari. Quare, qui tanto-
ere Ariſtotelem condemnant, quod nonni-
il ad felicitatem uſus ac momenti in his po-
it, Stoicorum autem nimiam ſeveritatem
tollunt quotidie ac commendant, & ſine
s tamen frui iſtis quæ exoptant maxime,
on poſſe ſe fatentur; idem mihi facere vi-
entur, quod choragium qui tollunt cum li-
enter in theatro ſedeant. Nam ſi in conten-
onem cum virtute veniant aut moribus, ce-
ant ſane: ſi præſertim ea ſit felicitas mariti,
virtutem conjugis ac mores, ſua ſibi dote
ſtinere poſſit: quos plerique laudant, pauci
nitantur. Nec jam dico, quam ſit homine
ſtivo dignum, ad complexus quoque & oſ-
ula, & cuncta, quæ per te lubenter agas,
uaſi ſtipendiolo adduci. ne vel gratis ſcili-
et ſis felix. Quo auctoramento, nullum mi-
us eſt moleſtum: ſicut contra nihil eſt mi-
erius quam procreare liberos, ad quos nihil
x hæreditate tua præter famem perventurũ
ideas ac ſitim. Adde jam, quod ipſa quo-
ue Venus cum culina fervet pariter ac fri-
et. Secundum erat, Forma, quam in tua

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

cum tantopere commendas, riſum equidem vix tenui. hoc enim ipſum eſt amare. Vellem tamen, quod in primis dignum hac vernilitate erat, ejus nobis definitionem aliquam dediſſes. Næ tu maximam, o noſter, præſtitiſſes rem, & quam hactenus Venerei nepotuli ubique quærunt. Inter quos non magis de hac hactenus convênit, quam de ſummo bono inter priſcos ſapientiæ conſultos. Sed ponamus tamen aliquid. Frontem tenuem, quam quidam latam eſſe malunt: ſuperciliũ, quale Jovem olim habuiſſe credidit Homerus, cæruleum: oculos nigerrimos: crines ſumma ſui parte aureolos, ſed qui infra ſupercilio ſi non reſpondent plane, aliquantulum accedunt tamen: quales in Bathyllo ſuo eſſe voluit Anacreon. Candorem exquiſitum, ſed quem rubor virginalis, genarum ille pictor, illuſtret potius quam pingat: oſculum anguſtum, quod rubente utrinque labellorum purpura diſtinctum, dentium candorem quoque plurimum commendet. Nares ſurſum leniter inflexas, ſed quæ à Socraticis quamplurimum recedant. Veſcum corpuſculum, & tamen ſolidum ac ſucci plenum: quod nec mole carnis amplectentem oneret, neque exhauſtum magna ſui parte offendat. Papillas autem, parvas quidem illas & quæ orbe modico cohibeantur, inſtar vero marmoris, ut vetus loquitur Poëta, conſiſtant. Ne jam cætera hic tangam, quæ natura tegi maluit. De quibus vos, præclari, ſcilicet, aſtrologi, ex in-

genio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

genio vultus, oculorum radiis, circumdu-
ctione oris, ſciſcitari ſoletis. Quid enim non
poëtæ poſſunt, qui Dis ipſis dant quod ament,
& cœleſtes vultus non inveniunt ſed for-
mant? Quis non in imagine aut ſtatua hæc
malit quam in conjuge? Quæ cum uni pla-
cuit, tam facile aliorum judicia quam pudici-
tiam tuetur: & ſi recte eſt morata, vultum
minus elegantem cætera emendant aut abſol-
vunt. Illa vero, quæ, cum prodit, aliorum in
ſe oculos convertit; etiam ſi ſit pudica, ſemper
habet quod excuſet ipſa, aut maritus ſuſpice-
tur. quippe quæ ſuſpicionis cauſas publice
circumfert: cui in formoſa quidvis ſatis eſt.
Huic adde aliud Naturæ arcanum. quod in
florido plerunque corpore, & ſucci pleno,
multa quoque copia luxuriat ſpirituum: quam
pruritus acer & in Venerem laſcivia conſequi-
tur. Hanc vero alia non pauca, quæ cum viri
eruditi rationibus haud multum, mihi qui-
dem, mi Primeri, facere videntur. De No-
bilitate ſequebatur aliquid in tuis. Quæ, ut
recte Ariſtoteles, virtus eſt generis, non no-
ſtra. Quare in te quoque eadem ſi ſit, non
diſſuaſerim ut ejus rationem habeas. Sin au-
tem, onus eſſe ſcito, niſi auro aut agilitate
redimatur. quam ut ſemper æſtimare, ita vi-
tis imputare ſolent fœminæ. Ne jam de puti-
litate ſexus dicam: quod perpetuo cum tæ-
dio virorum, avos ſuos atavosque narrant &
loquuntur. Verum de ingenio jam videamus:
quod tu, tum in iis quas ad me dediſti literis,
tum

tum in verſibus, mirifice extollis. Scribis, Memoriam illius eſſe ſummam, admirabile judicium, incredibilem ſolertiam, ingenium autem, ſupra ſexum: quod prope in ſtuporem quemlibet abripiat. Martialis quoque verſus plurimos tenere: quos in primis ſcite, ſuo quemque loco pro ingenio expromit. Quare ſervitutem novam creſcere indies, amantiumque plena eſſe omnia. ac cætera, quæ diſertiſſimus virorum pleno ore prædicas. Neque enim, ſi quid judico, metuere videris, ne, quod fieri nonnunquam ſolet, fidem habeam tam large tam facunde commendanti, & rivalis tranſmarinus fiam. Ante omnia mirari ſubit, quod tam accurate omnia diviſeris: ut qui nihil in illius commendatione, præter unicam virtutem, mihi quidem præterire viſus ſis. Sive quod hoc totum nunc ruſticitas vocatur, ſive quia vos Poëtæ cætera libentius laudatis: virtus autem minus lepide extollitur, neque ſemper belle dicitur in carmine. Adde, quod qui Elegos conſcribunt, temperantiam ac caſtitatem, primas fœminæ virtutes, ubi ponant non inveniunt. reluctantur enim ſyllabę. Ut tam male vobis cum matronæ honeſtate, quam poëſi veſtræ cum illirus convenire moribus ac vita videatur. Jam vero, de parentibus hic nihil, nihil de amicis ac propinquis: quæ præcipue ſpectari ſolent. neque ſine cauſa, ſi quid judico. Primo enim plurimum ad dignitatem tuam ac fortunam refert, qui qualesque ſint hi: ſi præſertim ad
ma-

najora, quod virtute tua dignum eſt, aſpires.
um ad hoc negotium, quid æſtiment aut
pectent. Ne tu quemvis eruditioni tuæ aut
ngenio favere exiſtimes. cum pauciſſimi
int tales; hoc præſertim ævo, quo plerique
ollybo infectas habent manus: & nunc per-
nutatio in nuptiis, quæ emptionis ſpecies,
aſtituatur. Ætatem quoque addis. Annum
ndeviceſimum jam attigiſſe. qui eſt flos i-
ſe. Et educationem. Aliquamdiu in Gallia
ixiſſe. Sed, ut dixi, de ingenio jam videamus.
Quod quis non aut æſtimet, ſi adſit? aut non
ptet vehementer, ſi non adſit; Omnes enim
que id ſpectamus. Et in primis inter eos
omen ſemper ſum profeſſus meum. Neque
oc ignorare potes, ſi verſiculos legiſti no-
ros, qui jam annos aliquot multorum ma-
ibus teruntur. diu eſt enim cum fregerunt
auſtra. Addo, ſicubi ingenioſam video aut
ruditam, magis admirari me, quam ſi ab iſtis
exum commendari noſtrum videam. Sed
uandoquidem nec ſemper agimus poëtam,
eque ingenium per ſe conſideramus; quid
ego, ſerio nunc tecum agam, & nugarum
mnium oblitus, rem ut habet ordine exa-
ninem? Primo autem omnium, ſi lubet, vi-
e, ne quod tu ingenium nunc vocas, ac tan-
opere commendas, alii protervitatem di-
ant merito aut petulantiam. Quam nec
amno prorſus, quanquam nolim quidem.
ſed quid agas ſæculo invito?) Novi quoque
tra famæ aut pudoris labem, multas eſſe ta-

les aut fuiſſe: neque raro poſt Lucinam & familiæ moleſtias mutari. Neque ego, ne tu cenſeas, Sabinam aliquam nunc laudo: quæ nihil præter pondus ſupercilii pro dote adferat ad virum. Verum hoc potiſſimum nunc quæri arbitror, Qualis literato homini conveniat: aut, ut ſic propius accedam, tibi. Non enim quælibet honeſta. quemadmodum quæ tibi non conveniet, non minus ideo hoc erit. Abſit ſane omen. Ut ſi meus calceus, non pedem meum urgeat ſed alienum: aut qui factus eſt ad alienum pedem, premat meum. Quicquid autem eſt diſſimile aut nimium, ut in Republica ſeditionem, ita in familia moleſtiam creare ſolet. Pulchritudo quoque, & opes, & nobilitas. Quia cum ſuperiores horum aliquo ſunt fœminæ, ſimpliciter ſuperiores eſſe volunt. Ut imperium affectent in familia: ſicut cives in Rep. Ideoque medii in Rep. tantopere laudantur. qui nec cauſam dant ſeditioni; & ab urbe eam facile avertunt. Tranquillitatis enim ſimul fundamentum & remedium moleſtiarum, mediocritas. Et eodem ſane modo, mariti imperium ad fœminam, quo Principis transfertur ad populum. Tamen de ingenio quandoquidem nunc agitur, velim primo omnium, quem ejus uſum eſſe exiſtimes in fœmina, reſpondeas: ne aliud agamus. Nihil enim fruſtra eſſe expetendum noſti: & ad finem ſuum cuncta eſſe referenda, homo doctiſſimus neſcire non debes. An in Senatu ſententiam ut dicat? An ut

ver-

verſum æque elegantem ac tu ſcribat? Nihil horum credo. Ergo aliud in ſenatore, aliud in patrono, aliud requiri vides in poëta. Et hoc ipſum cui id requiritur, nos opus ſingulorum dicimus. Sicut aliquod eſt equi, aliquod eſt hominis, aliquod eſt patris, aliquod mariti: & in homine, aliquod oculi, aliquod pedis opus eſſe dicimus. Hoc tu forte credis, choreas venuſte ut ducat, facunde de ſingulis ut diſſerat, ſubito & præter expectationem ut reſpondeat: verſus Martialis commode & ſuo loco expromat: ſchacchiam quam dicimus, aut aleam, ex arte ludat: conviviolum lepôre ſuo condiat: voces liberiuſculas prima ut excipiat, prima intelligat, prima oculis retorqueat, nictet, argutetur, annuat. Nam hæc noſtras Veneres commendant: neque parum nos, ut verum fateamur, oblectarunt olim. quanquam in hac parte nunquam pudicitiæ modeſtiæque limites egreſſus ſum. Primum igitur, Primeri noſter, vide ſodes quam nunc tecum agam candide. An tu quicquam horum, aut Gnathænæ, aut Glyceræ, aut Phrynæ defuiſſe, aut Laidi exiſtimas? quarum argutiolas non paucas & venuſta dicteriola, libro fere integro recenſet Athenæus. Quæ ſi tu percurras, metuo ne tua parum tibi iam ingenioſa videatur. Ut omittam, plurimas earum literis mirifice, ac præ cæteris, fuiſſe inſtructas. Dices, Atqui quæſtum corpore feciſſe has quidem conſtat. Hoc eſt quod volebam. Paucæ enim ſunt, quæ, quid non li-

ceat, intelligunt: paucæ, quæ non admodum anguſto limite imminutam & virginem diſtinguunt. Cæterum, quodcunque aut faciant aut dicant, parum intereſſe credunt: nec referre putant quibus moribus ſit caſta. Sunt igitur in ea urbe in qua tu nunc amas, & dotatæ plurimæ & honeſtiſſimæ, quibus nihil poteſt objici, niſi quod fortaſſe pluſculos in ædes, aliquos in animum admittunt. quod fit crebra conſuetudine & uſu. in quibus nihil tam timendum, quam quod ſunt ingenioſæ. Quas plerique accedunt, non ut ament, ſed ut ſe oblectent. Quis enim non vernilitate iſta capitur? Neque ſane mirum, homines forenſes aliosque, poſtquam paria cum vitæ muniis fecerunt, quærere ubi ſe oblectent: aut, ut moleſtiam deponant, non ſeveras neque graves, ſed argutulas ſectari. Quam virtutem ideo in vernis magis quam in liberis Romani æſtimabant. Illæ vero, hercules, quantumlibet verſutæ, ne hoc quidem vident; non amari ſe ſed oblectare. Quare ſperant ſemper, & faſtidiunt: inque vicem ludunt alios, ab aliis luduntur. Igitur, ſi interim conditio ſe offert, & honeſta, neque indigna de qua cogitetur, ſi præſertim literatus ſit atque eruditus (tua enim res hic agitur) ibi omnes illi, ſæpe inepti putidique, & qui literas non norunt quas oderunt, ideoque grati ſunt præ illis, in conſilium vocantur: niſi ultro ſeſe ingerant. Similes autem cum ſimilibus facile congregantur, Solis quippe iis artibus

ous obſtrictos puellarum ſibi habent ani-
os, quas vel qui procantur ſerio, non diſ-
nt, vel qui didicerunt; jam mariti, malunt
livifci, etiam ſi non coguntur. Interim la-
intur anni: perit occaſio: diſcedit formæ,
antum ad ætatem accedit. Alibi plus licet.
oces liberæ, oſcula obſcœniuſcula, collo-
ia ac nutus oculorum, motus impudici,
ntrectationes parum verecundæ, papilla-
m oppreſſiunculæ, etiam expetuntur: quæ
ctari hodie ſe gaudent, & amantis oculos
eſſunt. Hederam ſuſpenſam dicas; Vinum
nale eſſe. Guſtus datur. Cætera quid? In-
bonos bene agier oportet. fere promit-
ntur. Si qua minus ſibi fidit, carbaſo, ſed
nuiſſima, ſororiantes leviter obducit. ne
tinguat deſiderium, ſed acuat. Ut ſi fuſca
tis expectationi non reſpondeat, velata
plius promittat. Sunt quæ feminalibus
llorum more utuntur: quæ neceſſitati, ut
vantur quoties natura flagitat, utrinque
tent. quod vel conſuetudo, vel patria, vel
as, nonnunquam valetudo, excuſat. Ne-
e ſane hoc reprehendo: neque quicquam
gis, etiam in aulis, uſitatum. Sunt quæ
nitus, ut nos, braccatæ incedunt. Atque
mane, cum è lecto ſurgunt, aliquot, e-
mplo noſtro, ſpatia conficiunt: quibus a-
culum invitæ aut tunicam inducunt. Iratæ
mpe, quod non ſe quoque mares fecerit
tura. Ideoque ſexum ſuum fugiunt ac lu-
nt: viros imitantur ſimul & exſorbent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Nam quid ferrum illud dicam, quo honeſtæ etiam utuntur: quod cum veſtem ſupra alvum ad poſteriora pariter extendit, ſi quid latet illic, facile diſſimulat aut celat, & virginitati lepide patrocinatur? Dignum eo tempore inſtrumentum, quo diſſimulamus crimina, non fugimus. Ne jam de libellis quicquam dicam, quos in ſinu geſtant, & quotidie alios atque alios, aut poſcunt, aut, ſi dentur, non recuſant. Quibus dum lubido puellaris non ab uno aliquo accenditur aut irritatur, nos ab uno aliquo reſtingui poſſe exiſtimamus. At plerique, etiam feſtivitatem hoc aut jocum vocant. Quaſi verò non jocando fieri majora quoque ſoleant: aut grave ſit hoc opus quo virginitas minuitur. Sed corruptus nimia licentia, aut (quod nunc fit) exemplis vitæ, muliebris animus, quo præſidii in ratione minus habet, eo, ſi impellas, ad lubidinem proclivius magisque fertur: cum præſertim ab ingenio ſcintilla, ab educatione adeſt libertas, qualis eſt plerunq; tranſmarina. Hinc querelæ conjugales, ſi ſuſpicioſi ſint mariti, aut, ſi ab uxoria omiſſiores cura, primo omnium ingratæ, mox inviſæ quæ per ſomnum tranſiguntur noctes. Hinc ſine cauſis odia, ſine occaſione ſimultates. Si quid poſtulet maritus, torva ipſa & ſevera: hoſpes ſi excipiendus, triſtis ac moroſa. Quæ res generoſæ menti plane intoleranda. ut jam reliqua omittam. Poſtremo, niſi palleat vir quantum volunt, aut ſi jacuit averſus, ad vicinum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

cinum itur. Senſim enim eo ac per gradus devenitur. Primo quippe, alienæ à marito, nihil majus adhuc audent. Cæterum, ubi ſemel honeſtatis tranſiere limitem, vel audaciam à ſucceſſu, vel a ſcelere ipſo, ſi ſit manifeſtum, ſumunt confidentiam. At Poëta noſter, optimus ac diſertiſſimus, canoros verſus meditatur, aut ſecure ſtertit: vel Tibullum ſuum & Naſonem cuculus percurrit. Interea

Speluncam Dido, dux & Trojanus, eandem
Deveniunt.

Nam hoc totos dies audiunt. Ridere autem vitia, & in vitiis rideri, primus ad peccandum gradus & ſuprema ſimul ſæculi licentia eſt. Nec deſipiunt, ſi verum volumus fateri, quæ, cum viros, aliorum alios ridere probra ſentiunt, maritos ipſæ clam eludunt, & hoc agere videntur, ne benigna illis vel feſtivitatis vel lepôrum materies deeſſe poſſit. Quæ non ab ingenio hic tantum ſuo, quia rem occulte gerunt, ſed & noſtro ſe abſolvi judicio intelligunt. Hæc tu verba eſſe exiſtimas & voces? Ego novi aliquot, qui nihil credunt eſſe verius. & tacent. Ut de reliquis nunc nihil dicam, quendam genere optimo prognatum, qui non ita diu eſt cum ad plures abiit. Is ergo, terſos adeo, Primeri noſter, adeo venuſtos, addo & Latinos, verſiculos ſcribebat, cum non pauca eſſent alia à quibus commendari poſſet; nihil ut toto vitæ tempore, egiſſe aliud aut cogitaſſe, videretur. Vocatus autem quodam tempore ad conviviolum cum

eſſet, evênit, ut puella quoque ibidem eſſet, mire arguta ac venuſta. Myrothecium Veneris, lepôrum omnium ac elegantiarum effigiem, homo factus ad poëſin dixiſſes. Vultu autem ita emendato ac feſtivo, nihil ut amari ulterius a quoquam poſſet. Accedebant oculi (Dii boni quales !) voluptate ac illecebra pleniſſimi; aucupium amoris. Oſculum præterea exiguum. quod, veſtibulum Cupidinis, Gratiarum pyxidem, tuo more, in carmine vocares. Enimvero, pedem in choreis ſi quando poneret, præter ipſam artem ita lubrice ac agiliter ſaltare erudita, ſingula ut membra, non moveri ſed aut fluere aut natare diceres. Hic quid faceret, primum adoleſcens, tum, quod rei caput, poëta; benigna in amorem, ſcilicet, materies & prona? Primo ſcribere verſiculos, mox & amore ejus deperire cœpit. Quid multa? Ambit, & poſt menſes aliquos exorat: homo opulentus quidem ſatis, ſed qui durum atque illepidum in liberos parentem, tum adhuc ſuperſtitem haberet; novam matrimonii calamitatem. Cæterum; cum & ille aliud plane ageret, illa autem virum in lecto, non poëtam in carmine deſideraret, cœpit ei cum vicino quodam, homine viliſſimo, ſed admodum robuſto, belle convenire. Interim optimus ac ornatiſſimus vates, Iliada & Ulyſſeam totos dies cantillabat, aut fortaſſe Divæ Caſtitatis Hymnum ſcribebat. Τὸν δ᾽ ἀπαμειβομένη illius conjux, in alterius amplexibus aſſidue ac diligenter verſabatur.

Nec

Nec miſero prodeſſe in tali tempore quibat,
uod Elegias terſiſſimas conſcriberet, & ver-
culos, Ovidiano more, alternos (nam re-
gioſe id quidem obſervaverat) diſſyllabis
oncluderet. Noctu autem quoties jus ſuum
eteret maritus; illa, ut plurimum, cunctan-
o, & lenonia difficultatis arte, honeſtatem
uam, quam proſtituebat foris, apud virum
uebatur. Quod ignaviæ illius tædio, non
aſtitatis ſtudio, fiebat: quæ unius viri in ma-
ona cultu ac obſequio cenſetur. Ille inte-
m, ſi quando cum amicis animum laxaret,
um præſertim aliquantulum maderet, de pu-
ore conjugis & caſtitate, totos dies pejera-
at. ſæpe, ne abſente quidem illo, qui men-
ram corporis illius, juxta ac maritus, cogni-
m habebat ac perſpectam. Multa in hoc ju-
ene convenerant, quæ conjugii ſerenitatem
ngula turbare poterant. Meditationibus aſſi-
uis, neque dies neque interdum nox pone-
t finem. Quemadmodum avarus fœnori,
a horas omnes & momenta cogitando aut
ribendo deſtinarat. Jam, incredibilem vigo-
m animi, ætate prima ad lubidinem appu-
rat. Quo hoc conſecutus erat, ut ex illo pri-
no ardore, nihil præter vitæ cœlibis impa-
entiam haberet relliquum. Cætera conjugii
æſidia, inprimis illud maximum, ante ipſum
n conſumpſerat. Quæ res, optime Primeri,
ut corpus, ita animum diſjungit atque aver-
. Itaque in præſenti re cum verſaretur, &
n viro eſſet opus, continentiam aut tempe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

rantiam, plerumque commendabat. Et ut hoc uxori perſuaderet, è Platone ſuo aliquid aut Ariſtotele de ſummo bono & intenſione mentis adferebat: animo paratus miles, ſed quem aliqua (quod fit, quoties lubido annos antevertit, ac mox deſerit) calamitas attigerat. Interdum quoque locum aliquem Pollucis, ſcilicet, aut Feſti, à ſe emendatum cum gauderet, ne hoc quidem apud conjugem diſſimulare poterat. Cæterum matrona venuſtiſſima, verum quæ in Ariſtotele ac Platone nihil unquam legerat, ſed & de acumine & ſagacitate Criticorum, nihil audiviſſe videbatur, unius loci emendationem ſerio optabat, quem corruptum eſſe & in vitio jacere, ne ipſe quidem ſummus Criticus & optimus Poëta ignorabat. Sed, invita Venere & Minerva, nihil fieri ſolere noſti. Prima autem nocte, cum hilaritati & Lyæo patri indulſiſſet pluſculum (quod nec ordine nec recte à quibuſdam fieri videmus) illa autem pro virginitate, ut putabat, & ut mos eſt puellarum, ultimum certamen cerneret; ibi vates diſertiſſimus, qui tam ſæpe *Hymen Hymenæe*, apud collegas ſuos legerat aut ipſe ſcripſerat, oblitus oris purpurei, cujus laudes decantaverat, oblitus genarum, quas cum nivibus ac minio toties contulerat, cæterorum omnium oblitus quæ referre mora eſt & adhuc in ejus carmine leguntur, nihil quidem ſe indignum fecit, ſed dormire cœpit: integramque, quanta fuit, noctem, bene ac pudice, gravis ac moleſtus nemi-

nemini, tranſegit. Mane autem, aut, quia de poeta loquimur, ubi

Purpureis formoſa genis Aurora ruberet,

cum nullius ſibi eſſet conſcius facinoris, & ex conſcientia inertiæ puderet, audiviſſe ſe ajebat, cum dolore calculi ſolere eam conflictari: cui omnes agitationes corporis inprimis eſſe adverſas. Id ex viro docto, Coo Hippocrate, ſe didiciſſe. Ea re commotum ſe, adverſus animi lubidinem, abſtinuiſſe illa: quippe qui illius valetudini conſultum vellet. Atque ita ſummus vir, neque contemnendus Themidis ſacerdos, præcipua duo Juris præcepta, una nocte expreſſerat. Nam & vixerat honeſte, neque quenquam læſerat. Suum autem cuique an reddidiſſet, quæri poterat. Mucius, ut reor, & Trebatius negaſſent. Idem autem & uxori ejus videbatur. Quæ pertæſa tandem hujus conſuetudinis ac vitæ, domi eru-litas, alibi feſtivas noctes agitabat. Poëtas autem omnes oderat aut torvo intuebatur vultu,

Vnius ob noxam & furias Ajacis Oilei.

Me quoque inter eos, quoties ad virum ejus ventitarem. Quaſi vitium in carmine, non autem potius in viro eſſet. Ad Martialem quod attinet, ſcriptor terſus, elegans, venuſtus & acutus eſt. Quæ in eo autem ſpurca ſunt, improbitate & flagitio, utilitatem, quæ è reliquis percipitur, excedunt. E quibus quædam, ſine abominatione & horrore, ab honeſto viro legi non poſſe judico. Tantum abeſt, ut

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

in fœminarum manibus, abſque detrimento pudicitiæ, verſari poſſe exiſtimem. Ne jam dicam, parum eſſe in eo quod ad proprium matronæ munus faciat. id enim à poëſi, niſi fallor, quam longiſſime recedit. Adeo, ut ne Sapphonē quidem, quamvis ejus qui de multis pauci hodie verſiculi leguntur, ipſum nobis ſuavitate ſua animum excutiant, ſi jam ſuperſit, ambiendam nobis credam. Nam Phaonem, aut, ſi viri nulli eſſent, vel Sicelidas vel Leſbidas timerē. Hoc ingenio profecit quippe, ut nequitiæ illius ſexus noſter non ſufficeret. Timerem autem, ne, ſi meram poëtriam duxiſſem, etiam prandendi nobis ac cœnandi verſus eſſent: aut, ne liberi communes immunditie perirent: aut poëtæ potius quam boni cives, educatione aut imitatione matris fierent. Quæ profecto re & uſu diſtinguenda ſunt in vita. Pauci autem oppido ex iis ſunt quos Muſæ totos vindicant, qui ludibrium non debent, cum à libris abſunt. ne tu aliud à fœmina expectes. Quare ut Ariſtoteles, alias in ſervo, alias in domino, alias in fœmina requirit virtutes, ita mihi alia amica, alia placeat conjux. At Poëtæ, poſtquam in Propertio Cynthiam, in Tibullo Deliam legerunt aut Nemeſin, quas proſtituiſſe formam confitentur etiam qui laudant, eaſdem carmini & vitæ ſuæ convenire arbitrantur. Digniſſimi mortales, qui tam caſtas habeant uxores, atque eorum, quos ſequuntur, dominæ fuerunt. Itaque non raro evenire ſolet, ut quo quiſque

eſt

eſt eruditior, eo magis ſub imperio uxoris vivat. Neque mirum. Nam quemadmodum Lacænæ, quod eſt apud Ariſtotelem, dum in caſtris degerent mariti, jus eorum & autoritatem ſibi vindicarant: ita iſtæ, viris aliud agentibus, hoc eſt abſentibus, familiæ imperium invadunt. An tu autem domi eſſe cenſes, qui nunc in Homero, nunc in Seneca, aut in Platone (novi enim qui ſic vivunt) ſemper habent animum ac mentem? qui nunc Romæ, nunc Athenis, aut, ſi ad recentiora animum dimittunt, in Britannia, aut Gallia, aut India vagantur. aut, ſi nihil legunt, tamen in Parnaſſo aliquo aut Helicone aberrant, & præſentes etiam plerunque abſunt?

Qui mihi ubi ad uxores ventū eſt, tū fiunt ſenes. Unde faſtidium primo, mox contemptus: ſi præſertim ſint dotatæ aut liberius eductæ, quales vos ut plurimum ſectamini. Ita ſæpe evenit, venuſte noſter, ut dum iſti veſtri, ſapientes ſane ac eruditi viri, infrequentes ſunt ad ſigna, illæ quoque, neque inelegantes neque inficetæ, alibi ſtipendia clam faciant: vosque, publica & ubique nota nomina, ne privatas quidem ſæpe uxores habeatis. Aut ſi ſint honeſtæ, etiam amaræ ſint & viro graves. Neque ſine cauſa. Vos enim nihil præter numeros & pedes cogitatis. illæ autem peſſimæ, in lecto pedem tolli volunt. Quare ut feſtive & improvide amatis, ita ſæpe uxorem ducitis. cum nihil magis ſerio agendum, quam quod poſtea mutari nequit. Ergo ubi

ſemel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ſemel jugum boni viri, tanquam aſini aut boves, ſubiiſtis, culpam ipſi veſtram, ſed cum emendari jam non poteſt, miſeri agnoſcitis: ideoque, quicquid committitur ab illis, toleratis. tam ridiculi mariti, quam faceti amantes. Nempe, quia placido ingenio ac miti eſtis: &, præſertim ſi quis adſit, rixæ fugitantes. Obſtat enim pudor, qui in illis jam decoxit. Præterea, acceptam ac poſſeſſam ſemel vim imperii, non armis, ſed perverſitate muliebri, quod eſt multo efficacius, tuentur. Quæ cum ſemel jam virilibus intendere negotiis cœperunt, quod à vobis negligantur, animo feroces, ſenſim fœminarum exuunt virtutem: quæ eſt viri reverentia. Vos autem alia dum agitis, prius periiſſe eam quam perire vobis, animum advertitis. Quomodo & ſæpe in Republica imperium mutatur. Hoc eſt grande arcanum illud, quod interdum ἐκ προσαγωγῆς, interdum παρὰ μικρὸν, ab Ariſtotele in Politicis vocari non ignoras. In familia autem, quod de civitate dixit idem; nihil refert, utrum imperent matronæ, an qui imperare debent, mulieri pareant. Vides cauſam, quare minus commodis uxoribus utantur eruditi, aut cur ſerviant. Nam ut in Republica, induſtria imperium ſervatur, ita negligentia amittitur. Eodem autem modo hic. Negligentiam nunc voco, non quæ nihil agit, ſed quæ aliud aut cogitat aut curat. Quare ſæpe miror, Reges quoſdam impotentes aut tyrannos, literarum uſu interdixiſſe ſuis, ne imperium

rm invaderent. ut Julianus ille, qui hoc a-
ni in Ariſtotele obſervarat. Ego ſane Rex ſi
rem aut tyrannus, clam optarem, ut poëtæ
nnes, philoſophi, aut oratores eſſent: aut in
ibus aut aſtris animum haberent. Nam &
nimum enervant illa, ſi ſint nimia. & occu-
nt: nec facile dimittunt. Fraudem præter-
nec cogitant beati illi, nec intelligunt: &
illime imperium tum ferunt, tum admit-
nt. Niſi qui cum modo, & ad uſum, illa di-
ſerunt: aut qui nati ad imperium, aut ge-
roſo ſupra cæteros ſunt animo. Nam ad li-
rtatem quoſdam, alios ad ſervitutem naſci,
tum eſt. de quibus Ariſtoteles. Reliqui ut
nime ambitioſi, ita honeſtiſſimi, ut pluri-
m, ſunt viri: qui opinione ſua ſeſe & ſtu-
s oblectant. Ideoque nuſquam pictum, aut
um, aut ſcriptum in hiſtoria invenies; vi-
n cuiquam eruditum, regnum, aut impe-
m eripuiſſe. Multa quoque inter Stoico-
n Regem & Iberiæ interſunt. Contra ve-
noſtri, ne in famulos plerunque quidem
ancillas, inhibere imperium, ut par eſt,
icerunt. quod non minus, quam à conjuge
orqueri ſibi patiuntur. Mihi ergo matro-
e prius in puella placeat ingenium, ut in
trona mox probetur. Ac optarim quidem
tem (non enim nego) ac feſtivam po-
s quam gravem ac ſeveram, ut nimirum
eat mens noſtra, cum ad ſeſe redit, ubi ſe
lectet. Sed ſi illa virum dedignetur erudi-
n, proba ſaltem veniat ac caſta. Quæ ſi an-

te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

te nuptias in matris gremio non multis nota, honeſtiſſime educata eſt, poſtquam autem in amplexus viri bono cum parentum omine tranſivit, rem, quemadmodum oportet, domeſticam tuetur, domi ſæpius quam alibi conſpicitur (frons enim dominæ quam occipitium, familiæ plus prodeſt) marito morem gerit, & quousque ſatis eſt pudicam, etiam delectat, liberos cum cura educat, ancillis imperat, culinæ præeſt, in menſa autem vultum ante omnia lubentem ac ſerenum, tum vero fercula, quæ cura ac mundicies commendat potius quam apparatus, cum judicio apponit; ſi quid minus verecundum (nam his moribus nunc vivitur) ab hoſpite effertur, aure neque prona id excipit, & facilius plerunque erubeſcit quam reſpondet; de ingenio, Primeri noſter, & hilaritate iſta gratiam lubenter faciam: & hanc laudem huic homini ſervabo. illi autem obſequendi gloriam relinquam. Quantumcunque enim vel prudentiæ in nobis vel ingenii, utrique ſatis ſit oportet, quemadmodum in Regno, cura Regis ac prudentia ſufficiat neceſſe eſt. Uxoris enim, teſte maximo Philoſophorum, virtus, ut quam optime de viro ſentiat. Cui cætera relinquat. Ac prudentiam inprimis. Quæ eſt virtus imperantis. Maritus autem ejus ſemper reſpicit utilitatem cui imperat: quemadmodum & pater. Ejus enim cauſa imperat ac præeſt. ſicut contra herus, non ſervorum proprie, ſed ſua. Memoriam ingentem quoque illam at-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

que inuſitatam, non magnopere requiram.
Nec nomenclatorem quæro, ſed uxorem. de
cujus agitur nunc bono. Suum enim cuique
eſt, quod laudabile unumquemque reddit.
Viri virum, ſervi ſervum, fœminæ fœminam.
Cujus primum temperantia. Quæ per ſe in
fœmina ſpectatur & ad fœminam refertur, ſi-
cut cætera ad eum in quo ſunt perfecta. Me-
moria autem & ingenium, perfecta ſunt in
viro. Id enim ejus actiones poſcunt. quæ ſine
illis perfici non poſſunt. Tales autem raro
fœminæ incumbunt: & in iis ſatis eſt, mari-
tum ſi ſequatur. Neque enim imperat, ſed
paret. Non ut ſervi (ne Di ſirint) verum ſuo
quodam modo: ſicut quodam modo filii pa-
rentibus. In quibus eadem cum requirantur,
tamen mediocria ſufficere putamus. Ut mo-
nentes, nempe, intelligant, non ut monendo
præeant, aut aliquid præſcribant. In matrona
autem niſi temperantia ſit abſoluta, tantum
illi deerit, quantum huic deerit virtuti. Quod
profecto dici de ingenio nõ poteſt, niſi prius
quale eſſe debeat matronæ, doceas definias-
que. Hæc tu philoſophica fortaſſe dices. Et
ſint ſane: non poëtica ſunt certe. ſunt enim
vera. Eadem in veſtris tamen quoque inve-
nies. Nam quis ante eos ſapientiam tracta-
vit? Vide Euripidem, quem fœminis fuiſſe
infenſum volunt; magnum in his talibus cen-
ſorem. Vide quæ Andromache in Fabula co-
gnomine. Quantum eſt Muſarum uſquam,
omnes oderint nos, quantum volent, niſi a-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

mem eam, ac propemodum depeream: niſi Hectori conditionē ſuam ter milleſimo poſt anno gratuler. Ita paucis verbis matronale ingenium expreſſit. Vide quid & apud ipſum cothurni Principem Tecmeſſæ Telamonis ille filius præſcribat. non ut lepide loquatur, ſed ut multum taceat. Dices, ſerviiſſe hanc quidem. Atqui in libera hoc probat Ariſtoteles: qui virtutem primam fœminæ, non ſine cauſa vocat. Cujus proprium ſi quæris opus ac ingenium, verſiculos, mi homo, aliquantum tuos, ſuaves quidem illos ac venuſtos, ſed ab inſtituto iſto nimis alienos, aliquantulum è manibus depone: mox, ſi lubet, reſumpturus. Dum quæ Perictione & Phyntis, Pythagoricæ matronæ, hanc in rem ſcripſerunt, diligenter legeris. Moriar, ni ma gnas illas fœminas continuo amabis. Qua non, ut puellæ noſtræ, balbum quid & pere grinum, ſed, quemadmodum noviſſe te exi ſtimo, gravi, hoc eſt Dorico ac ſibi propri ſermone, loquebantur. quo & ſua conſcripſe runt. Vide & apud Xenophontem noſtrun Socratem quid dicat, de familia cum agit. At ingenioſam, inquies, amplecti malo. Et, hæ major eſt voluptas. Fortaſſe. Neque enim it ex amœnitate exarui, ut negem omnia, Se quantilla hæc voluptas! Quam ἀποπληξίην σμικρὴν Democritus dicebat. Verum vos ætat illa prima, miras fingitis imagines.

Forſitan & ſylvas illic lucosque Deorum
Concipias animo, ſimulachraque ditia donis
Eſſe.

Ad

[A]dde quod è cella aut ſuburra aliquam in ea
[men]te magis eruditam dabo; cujus nihil præter
[ig]norantiam in virgine laudatur; & , ni fal-
[lo]r, etiam ſimplicitas delectat. Ita enim illi
[ve]ſtri, nuptialia cum ſcribunt, & congreſſum
[ill]um primum, Diis atque hominibus invidio-
[ſu]m faciunt. Cogita enim mihi innocentiam
[ill]am, quæ è matris lectulo & complexibus
[ad] virum cum tranſit, diverſum aliquid ab eo
[ſu]ſpicatur potius quam novit. Cogita lacry-
[m]ulas illas, quas, ut venuſtiſſimus Poëta lo-
[qu]itur, certatim thalami intra limina fun-
[du]nt. Quæ ſive ſunt veræ, gratiſſimam ſim-
[pl]icitatem arguunt: ſive matrum gaudia, ut
[il]le loqui amat, fruſtrantur, mariti quoque a-
[m]orem vehementer acuunt. Cogita jam te-
[ne]rum ruborem illum, pudicitiæ fidejuſſo-
[re]m, qui ad nomen nuptiarum una cum la-
[c]rymulis ſubinde, invito quoque vultu, pro-
[ru]mpit, & integritatem animi non tam teſta-
[tu]r quam fatetur. Et id genus alia quæ veſtri
[m]elius. Satis enim eſt, ſi talia eſſe intelligas
[n]onnulla, quæ hoc ſæculo, quo ignorantur,
[i]ſum adhuc carmen commendant. Tum di-
[ve]rſa eſſe, quæ amatis, & ignari extollitis. Da
[m]ihi enim aliquam ex iſtis, quas feſtivas aut
[in]geniosas vos vocatis, quæ eodem vultu a-
[li]enas ſpectat nuptias & ſuas, thalamum cum
[ip]ſa petit, matri blandum illud & ſupremum
[va]le, lepide ac argute dicit; totum vobis, ô
[Po]ëtæ mei, illud artificium perierit. Quod ne
[q]uando fiat, mentiri etiam ſoletis. Obſerva-

ſti denique unquam, quam diverſa ratione Leſbiam illam ſuam & Torquati ſponſam deſcripſerit Catullus tuus? Quarum altera, mulier ingenioſa, noſti in triviis & angiportis quid faciat. Nam nec meminiſſe eſt honeſtum. Altera, quo ingenio memoriaque nihil refert (neque conſtat ſane) uni viro deſtinata, eo fruſtra expectante, moras nectit, trepidat, cunctatur, thalamum formidat. Poſtremo.

Flet, quod ire neceſſe ſit.

Et,

Tardat ingenuus pudor.

Et ſimilia nonnulla, quę mirifice nos capiunt. Diu eſt enim cum puriſſimum Poëtam illum & Romanæ linguæ optimum autorem, ſtudioſe legi. Sed ut cætera omittam, ſcin tu, amatorum quantum vivit uſquam lepidiſſime, adventurum illud tempus, cum, ut conjugem, mox etiam, ut matrem, quam feſtive deperis, amare incipies: cum intelliges, uxorem eſſe dignitatis nomen potius quam voluptatis: cum ex utero, Primeri, illo, qui tot ineptiſſimarum cogitationum, quamdiu amas, ſcopus eſſe ſolet, feſtiviſſimum hæredem, tanquam è perula, depromet tibi? in quo matris pudicitiam, patris ingenium ac vultum, maxima cum voluptate agnoſces? Siquidem hoc ipſum, patri ut ſit ſimilis, à materna caſtitate, non ab ingenio, eſt expectandum. Scin, futurum illud tempus, cum papillas geminas gemellas illas, quas nunc or-

bes

bes gemmeos, nunc, ſuaviſſimos colliculos, &, ſi ita videatur, nævulos (quid enim non audetis Galli?) in carminibus vocare ſoles, non in voluptatem tuam, ſed domeſticam neceſſitatem nudabit? cum ſanctiſſimum illum fontem, hominis educatorem, qui concretus è paterno primum ſemine, è materno mox & animo & corpore decurrens, ex utroque multum trahit, ad tuorum alimoniam conferre incipiet. & qualis eſt ipſa, talem Primeriolum formabit nobis. Ne tu fruſtra quicquam factum a natura putes: quæ diu antequam philoſophus extaret aut poëta, hominem produxerat. Poſtremum eſt, Qua ratione amandum tibi cenſeam. Quod cum riſu, ut ſuperiora, legi. Serum quippe eſt, ſi amas. Neque enim magis quomodo amandum ſit intelliget qui amat, quam quo ſit eundum qui jam uſum oculorum amplius non habet. Sed nec illud petis, quibus artibus conciliandæ ſint puellæ. nam hoc Naſo melius docebit. Nulla enim hic philoſophia opus, ſed prudentia. Totum enim ex ingenio illius pendet quam jam elegiſti. Quæ ſi talis, mi Primeri, eſt, qualem eſſe è tuis conjecturam feci & ex aliis audivi, habes equidem quod agas, etiam ſi nullos, homo feſtiviſſime verſiculos conſcribas. Plane enim non tu quidem in Charybdi, ſed ſuaviſſima Sirene hactenus laboras. Quippe, ut Homericæ, Ulyſſem protinus advenientē, & πολύαινον, & μέγα κῦδος Ἀχαιῶν, compellant: ita iſta, ig-

nem tuum ſi exponas, & beatam eſſe ſe honore tanto, &, ſi voles, etiam indignam protinus fatebitur. Quidni enim, viro tali, tam eximio poëta? Tum, ſi quicquam tibi detrahas, aſſcribas illi; univerſum fœminarum ſexum, tanti eſſe quanti vos putatis, callide negabit. Id imponere plerumque vobis. Illis autem ea ratione pluſculum accedere animi. Jam ut aliquod ingenii argumentum fuerit quærendum tibi (ſcire enim ſe, ceſſare vos non magis poſſe quam hoc cœlum à quo ducitis originem) alias ſane eſſe, quæ non paulo plus merentur. Se quoque, qualiſcunque ſit tandem, parum intereſſe quin jam melius ſentire de ſe ipſa incipiat: non tam ſuis ſibi meritis, quam quod viro non diſpliceat qui tantis ac tam multis placet. Hic, ſi te ſat novi, ægre temperabis tibi, quin epigrammation effundas. & fortaſſe hoc ipſum, vel candorem vel modeſtiam vocabis: interdum enim ſtulte ineptimus. Hoc Regina, ut ſereno amœnoque vultu, ita cupidiſſimo admittet animo. Quin ſi præmium, baſiolum efflagites, id illa reluctando paulum, mox proditione ſua ſibi ſenſim expugnata, oculis natantibus atque in ipſo prope amplexu liqueſcentibus, concedet tandem. Hinc jam prima mali labes. Habet. tenetur Poëta noſter. captus eſt.

Interea Libyæ magnas it fama per urbes,

advenisse doctum neſcio quem hominem,

Cui ſe pulchra viro dignetur jungere Dido.

Idque non nolente illa. Ea enim ratione o-

mnium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

mnium judicia aucupatur. Ergo,

Heu vatum ignaræ mentes!

Primo omnium conveniunt proceres, delicata ac faſtidioſa natio, qui, ut in antiquo eſt carmine, præter propter vitam, non in ipſa, vivunt, & agendo nihil admodum defatigati, à rumuſculis queiſcunque otii vindictam ſimul ac ſolatium, cum malo tuo petunt. Ibi in vivendi rationem, in ingenium, in ſtudia miſerrimi amantis accurate inquiritur. Nam amicis aut propinquis, nulla fides, nullus hic locus eſt. Symbolam quiſque pro ſe affert, quiſque ſententiam exponit. Inter quos Iarbas ſæpe unus eſt aut alter, cujus in animo repulſarum cicatrices adhuc manent. Qui in primis ſua intereſſe arbitratur, idem tibi ut eveniat. Et hoc totum nunc agitur. Conſedere duces. Poſt hos advocantur Patres Conſcripti, quibus infra umbilicum & ſupremum femur, omnia deducta ſunt ac plana; inſolentes ac dicaculæ puellæ. E quibus quædam, nihil præter criſtas ſomniant ac galeas. & in tanta pacis ſpe, ferrum tamen amant; cujus ad menſuram noctis gaudia diſponunt. Quædam forma corporis ac modo amatores inter ſe contendunt: neque eos æſtimant ſed metiuntur: cæterum quo quiſque ſpecie inanium plus valet, eo magis antefertur. Nonnullæ faſces ac ſecures, meras denique Reſpublicas, loquuntur. Quædam fratrem habent aut affinem, quem prælatũ tibi mallent.

Omnes hæ metuunt verſus, odêre Poëtam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Quid expectas? Narro tibi, ipſæ, ſi Dis placet, literæ periclitantur: quarum è ſuffragiis Senatus Populique tunicati, tota dignitas jam pendet. Alii Philoſophum, alii Poëtam, tardum alii aut taciturnum dicunt. Erunt & qui peregrinum dicent: homines, qui ubi nati ſint non refert, cum ſi nati nondum eſſent, ne id quidem aliquid referret. juxta enim ignorantur. Et hi tamen de doctorum capite comitia nunc habent. Si qua vitæ tuæ aut fortunæ labes hæret, ſi qua genii infelicitas aut formæ, ea quoque ventilatur & paulatim in apricum producitur. Poſtremo, ſi non tuis, omnium eruditorum moribus urgeris ac calamitatibus: & hæc tua fiunt. Multorum enim intereſt ut talis habearis. Quæ tamen leviora ſunt quam aſſiduæ calumniæ, quas aliæ libenter fingunt, aliæ libenter credunt. Denique, vir eruditus & clariſſimus, ut veſtri vocant, paries es factus, quem caniculæ commingant: pueri & artium tirunculi, in compotationibus & circulis loquantur: omnes enim de ſucceſſu judicant, qui cætera nec capiunt nec æſtimant. Nam ſi aliud expectas, vehementer erras. Tu interea quid? Homo literatus, inter ſcapham & Neptunum hæret. Inveniſti Parcam, quæ tuorum tibi ſeriem fatorum ordinet. Quorum ſane ordo, non jam in Deorum, ut Homerus loqui ſolet, ſed in puellarum genibus verſatur. Quid ergo? Obambulas, & verſus facis. Quos Dione tua, ſcilicet, cantillet & circumferat:

aut in aurem Philematio aut Glyceriolo ſuſurret. Nam ſi pluris ea fieri exiſtimas, haud parum erras. Nulla eſt enim è feſtivis illis, quæ non carmen malit optimi Poëtæ quam fortunas ejus. De quibus non immerito nonnunquam male ſentiunt. Nam quis uſus, ajunt, viri eruditi eſſe poteſt, quem ut ſtatuam plerique admirantur aut commendant, uxorem autem nemo reſpicit aut curat? Eſſe anguſtum iis plerunque ſtipendiolum: quo cum vitam ipſi vix ſuſtentent,упereſſe, ut ex aſſe in paupertatem liberi ſuccedant. Interea, ſi minus impetras quod petis, verſus tui ad maritum tranſeunt cum dote. Ut ad tuos numeros, videlicet, ſperatam tuam amplectatur. Itaque ut citharœdi & tibicines, in aliorum nuptiis plerunque canunt, ita eæ, quas vos celebratis feſtiviſſime, aliis non raro cedunt: vobis autem cantum & lachrymas relinquunt. Interim, dies ducitur ex die: ſtrenue itur ac reditur. Quippe pluſculum ſi urges, ibi vero formæ ſuæ & amoris tui conſcia hoc monſtrum, modo metu, modo ſpe, miſerum ludificatur, & extrema ſemper metuentem. Nam ſi de diſceſſu verbulum; illa contra, dicteriolum aut alterum de melioribus aſpergit. Quibus condimentum illud admirabile ab oculis & geſtibus, accedit,

Quod miſero cordi affixum viveſcit ut ignis.

Ergo interim aut illicit cupidum, aut captum jam illecebris producit: neque ſine magna

temporis jactura, tempus extrahit. Aut ſi ſatis firmiter teneri credit, ad ſuperbiam convertit animum. Hactenus, ut vinctum non dimittat. Qua in re uſitata formula eſt, Placere te quidem, ſed ad matrimonium non poſſe adhuc animum appellere. Semper enim alias conditiones videt: quæ ſi offerantur, tuis amplius hiſtoriis nec partes ſint nec locus. Ac ne verſibus quidem. Quos interea percurrit. Quid enim minus poteſt? majus autem quo ſe occupet non habet. Interea, non deeſt illi, à quo colitur cum cura, & quem populo oſtendat. Iis qui bene eruditioni volunt, ipſam quoque ut æſtiment: cæteris, ut clam illudant & illudi tibi videant. Nam hæc illis maxima voluptas; cum præſertim inter ſuas regnant. Inter hæc (arcana quippe imperii propemodum intelligis) inprimis caves, ne calamitatem alii exponas tuam. Quid enim? Nonne in theatrum hoc veniſti? Nonne hoc intriſti ipſe? Nonne uni tibi exedendum eſt? Et quid agas? Succenſeas nimirum. Quis? Amator, hoc eſt, publice ſtultitiam profeſſus. Cui? Puellæ. Quam eodem tempore, ſi iraſcare, amplecti tamen malis. Adde quod videtur eſſe viri, muliebres ferre injurias potiſſimum. Honeſti autem, vitia diſſimulare. & præcipue quæ proſunt nobis. etiam cum ſubito mutantur. Nullum enim niſi in prudentia ac probitate noſtra involucrum habet iſte ſexus. tum, qui beneficium cum famæ detrimento clam colla-

ollatum, aut favorem nimium vel comita-
em dominæ celare nequit, ut ingratum, ut
onſtantem parum futilemque, aut levem,
dimus. Omnes quippe infirmioribus fave-
nus: cum præſertim melius vindicta tem-
ori ac Deo committatur. Nunquam enim
udi aut impune cuiquam fuit, virum, qui
oneſte ambit, nequiter circumduxiſſe. Nam
nihil aliud, honoris ſui ſemper faciunt ja-
turam quæ de alieno ludunt. Ut vix magis
nprobentur quæ de flore ſuo largiuntur.
Iemo autem ita prudens, ita bene ſubducta
d vitam ratione unquam fuit, cui non im-
oni iſta ratione poſſit. Ideo cordati & boni,
lam odio, juvenem commiſeratione dignum
dicant aut venia. Vere enim illud hic uſur-
atur

Cuivis poteſt accidere, quod cuiquam poteſt.

nterim, ſi feſtivi es ingenii & ridere alios
lerunque ſoles; metuis ne idem viciſſim
veniat nunc tibi. Neque raro cogitas inte-
ea, quanto meliora reliqueris: quam tibi
ene domi olim cum clariſſimis doctiſſimis-
que viris, L. Annæo Seneca, Plutarcho, Ci-
erone, aliiſque conveniret, A quibus, nihil
t ageres, divortium feciſti. Ut omittam
unc, quam multa tibi præter morem con-
uetudinemque ſint agenda. Vicini prehen-
andi & amici, obſidendæ fores, ſalutandi
lures, omnes metuendi. Cogitandum, quid
ncillæ, quid pueri, abſente te, ſugillent.
Noctes inſomnes traducendæ, literis & ſan-
ctis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ctis meditationibus renunciandum: ſæpe gemendum: nonnunquam clam illachrymandum ſorti ac conditioni tuæ. Videndum ac cura expendendum, quæ veſtis qui cultus potiſſimum te deceat: inprimis autem, quid jam uſu ſit receptum. Utrum latus barbę quod ad Orientem ſpectat, recte conveniat cum eo quod in Occidentem tendit. Sartore accurato & tonſore utendum eſt. Danda eſt opera, ne pallium ab interiore habitu, tanquam in civili bello, diſſideat, aut æquo ſit prolixius. Ne calcei, præter æquum ac bonum, caligarum terminos invadant, aut altius aſſurgant. Ut periſcelides intra pręſcriptum ſe contineant ſpacium: ne, Uti poſſidetis, interdicat prætor. Incedendum cum cura, cum cura edendum ac bibendum, cum cura inſaniendum eſt. Denique

Muliebres mores diſcendi, obliviſcēdi ſtratiotici.

Si quem vides virum gravem & quem æſtimare ſoles, tacito pudore, ſi quem inimicum, ira ac indignatione emoriaris neceſſe eſt. In hoc ſtatu, mi Primeri, ſi res tuæ ſunt, & in iſto pelago jactaris, homo minime ſceleſtus, ſed Poëtica ſimplicitate vitam ſolitus tranſigere, ideoque humanarum imperitus fraudum, quales plerunque eſtis, qui ab hominum, ſtudio diſcendi ſemper aliquid, remoti oculis, tenemini; quæris quidnam faciendum tibi cenſeam? Primo, ſi amorem admiſiſti, actum eſt. Mala enim merx eſt. Proximum eſt ergo, ut eſurias: quod in his conducere arbitran-

rantur Græci. Neque parum ſane abſtinentia hic poteſt. Secundum eſt, ut moram temporis opponas. Tertium, ut locum mutes (nam & hoc prodeſſe ajunt) & cum loco pariter amorem, ſi potes. Non enim quartum addam: de laqueo ut cogites. Ut quod abſque vitæ detrimento fieri non poſſe exiſtimem. Sin, miſſis ambagibus, tecum me ſerio vis agere, ſic agam: Vin tu, optime Primeri, rationi quam fortunæ potius amores tuos credere? Vis de te, vis de ſana mente aliquando cogitare? Adeo rediſſe res tuas, ut potiſſimum illius te amore maceres, quæ deſpectum te habet, eludendum autem aliis propinat? Neſcire te egregiæ exiſtimationis virum, univerſum fœminarum ſexum tanti non eſſe, ut tu omnibus ludibrium debeas! Ne id quidem cogitare te, famam fruſtra te doctrina peperiſſe, ſi vivendo nullam ejus curam habes: fruſtra eruditum eſſe, ſi receptam populi opinionem re ac factis adſtruis, Ne communem quidem ſenſum eruditis eſſe! Si ætati dare ludum placet, quæ honeſtior voluptas petitur quam è conjugio? Hoc (ſi diſplicet, quare in re ſeria nugari lubet? Quare Catullus & Tibullus, & amandi artifex Ovidius, aſſidue in manibus verſantur tibi: Plato autem, Xenophon, & Epictetus, ne tractantur quidem: quorum tamen ſcriptis nullum efficacius ad tolerandas res adverſas remedium invenies? Et quia ad ſeveram Stoicorum ſectam ablegare te vix audeo, quæ

urit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

urit tantum & incîdit vulnera; noverca perturbationum potius quam emendatrix; agedum, Platonem tuum inſpice, ſuaviſſimum ac jucundiſſimum ſcriptorem, & qui nihil venuſtati Poëtarum ac amœnitati debet, ne quid dicam amplius. Is tibi dicet, Nihil aliud amorem eſſe quam opinionem boni. Ut ſi lippus plumbum videat. hoc autem plumbum eſſe aurum credat. Interim hoc amet, ejus torqueatur deſiderio: dies totos, totas noctes ſeſe maceret, ſi abſit: laudes denique ejus celebret ac canat. Nunc ex Euripide exclamet

Ὦ χρυσὲ δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς.

Nunc ex tuo Pindaro,

ὁ δὲ
χρυσὸς, αἰθόμενον πῦρ
ἅτε διαπρέπει νυ-
κτὶ μεγάνορος ἔξοχα πλούτου.

Interdum verſus ipſe ſcribat, in quibus omnia commemoret quę auro comparari ſolent: eum, qui hoc habeat, obſervet, colat, ſectetur, totos dies oculos in eum pariter & animum conjiciat. interim de medico non cogitet. Ita tecum, mi Primeri, nunc, ni fallor, agitur. huic ſimillimus eſt morbus tuus. Nā nec pulchra omnibus videntur, quæ videntur tibi: nec exactum ſatis eſt, in bonis an habenda ſint, quæ bona tibi nunc videntur. Niſi forte credi mavis tibi, eſſe quendam puerum, cui puero, Vulcanus pater, mater ſit Venus. Hunc cum face & ſagittis miras

res

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

es gerere : quemque attigit, ut Comici loquuntur, ſolido mactare infortunio. Qui, ut
a canis,

E Dominæ ſacros accendit vultibus ignes,
Et flammam geminis ſuſcitat ex oculis:
Vt quondam Titana ferunt immanibus auſis
Æterno flammas ſurripuiſſe Iovi.

aut ſi audire illa mavis, valde enim ſunt delicata,

Oſcula cum indulſit roſeo mihi Margaris ore,
Et trahit ad ſe intus transfugientẽ animam,
Tũ loquor, ô ſi quid animæ ſupereſt mihi, Divi,
Atque ipſum pulchræ impendite me Dominæ.

Niſi quod ab illis ſuperantur :

Cum Dominam aſpexit, clypeum abjicit, & procul imos
Infelix mi animus effugit in digitos.
O Divi, fugitivo illi latebram date tutam
Hoſtili in gremio. ſic fugiat dominum.

Hisne tu verſiculis dolores mitigari poſſe credis, quos in ſeſe amor habet, & moleſtias? Hisne tu puellas, quibus ipſa ſordet eruditio, moveri poſſe credis? Quin ſi vires, ſapere audes aliquando, ac te ignominiæ ſubducis? Quin das aliquando operam, ac ſerio hoc agis, ut uxorculam modeſtam, liberos ſuaviſſimos, ſimillimosque tui, vitam, non incertam, ſed compoſitam, amici tibi gratulemur? Denique, ſi me, ſi te, ſi exiſtimationem tuam amas, aut puellam ama qualem tibi conjugem optares : non procacem, non alternam animi & vagam, ſed quæ precium amori tuo ponat:

aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

aut conſtanti animo, ac ad exemplum, ſi videtur, meum, pro uxore ſemel ſapientiam amplectere. Sin res adhuc integra eſt, & vacas; autor tibi ſum ante omnia, ut ſerio ne ames. Aut ſi id non potes (novi enim quo ingenio Poëtæ ſitis) ut id ſerio diſſimules. Donec penitus perſpectam ejus indolem atque exploratam habes. Ita ſimul in celando ad effectum ſpem habebis, neque, ſi res aliter ſuccedit, fabula cujuſquam eris. Interim conducet, plures tempore eodem ut accedas. Ne hærere uſquam te, aut alii intelligant aut ipſa: &, ſi ſapis, loco quoque & genere ſuperiores. Hactenus enim ut ubique admittamur, literæ nonnihil poſſunt: quas nonnulli æſtimant, nonnullos pudet non videri. Ad ipſam ubi venies, operam in primis dabis, ut quam ſimpliciſſimum te illi exhibeas. Tales enim omnes eruditi facile creduntur. Qui videntur autem tales, eos nec vaferrimæ celare quicquam ſolent. Negligenter quippe apud illos & loquuntur quidlibet & faciunt. Quare hoc conducet plurimum. Nam ut Parthi tantum fugiendo pares militi Romano erant, ita qui ſimplicitatem, cum videtur, induit, ac cujusque ingenium, in uſum ſuum penetrat aut tentat, calliditatem alienam facile expugnat. Habeo amicum, virum literatum, qui his artibus arcana plurimorum, penetrat: neque parum liberaliter, pro fide ac candore ſuo ſingulari, multa ejus generis, nobiſcum, in congreſſu ac colloquiis communicat. Jures, ubi

cum

am hominibus verſatur, ſilentii plane alti ac
agnarum cogitationum mortalem eſſe: aut
 libris animum habere. Ille vero hoc agit.
dvertit quæ non cenſeas. Ac ſi quando, vel
 aula vel è foro ad ſe redit, quicquid alibi
el vidit vel audivit, chartis feſtiviſſime cō-
ittit. & dexteritate ſumma mores inepto-
m & qui literas oderunt, callidiſſime de-
ngit. De quibus poſteritas fortaſſe judica-
t. Non minoris enim eſt prudentiæ, non
ite tempus ſua edere quā optime ſcripſiſſe.
ſt & aliud, fortaſſe non omnino contem-
endum. Sæpe obſervavi, nullam eſſe tam
rſutam quæ affectus ſuos moderari poſſit.
uod centeſimus virorum quiſque vix po-
ſt. Igitur, ſi paululum nonnunquam aut ir-
tes, aut ad iram provoces, rumuſculum ex-
mplo aut alterius de te judicium, impinget
i. Tantum vindictæ amor poteſt. Neque
ro fit, ut, dum aliena ſciſcitantur, ſua non
cultent. At vero ſi jam hæres, quod omni-
 judico, & nolles tamen, neque intelli-
re non potes quid expediat, videri tamen
is conſtantem minus pudet, primum erit
 friguſculo paulatim eam ferias, & amorem,
antum potes, non abrumpas quidem, ſed
nctando diſſuas. Ita ſuis peti artibus ſe ſen-
t. Et interdum ſunt nonnulla hoc cur fieri
pediat. Si, nimirum, non omnino male
m amicis ejus aut propinquis convenire ti-
credis. Præclaris ſæpe & eximiis homini-
s. addo & tui ſtudioſis. Quibus ægre eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

debet, virum probum ſic ludibrio exponi. Sed quis Deus inter tot judicia vel opem ferat tibi, vel Reginæ animum emolliat? Nam qui frigide aut nimium remiſſe intercedunt, nihil promovent. qui calide, ne illi quidem: fidem enim non inveniunt. Et vero, cujus intereſt, ne tu inſanias? aut quis adducere eam poteſt, præter animi ſententiam ut viro nubat? Quod ego quidem nulli autor eſſe velim. Debetur quoque hæc tanquam merces pudicitiæ, ut libenter id & ſua ſponte faciant puellæ, quod ſi imperetur, non voluptas ſit, ſed pœna. cujus partem ſemper maximam maritus fert. Adeo etiam hic difficile eſt

venatum ducere invitas canes.

Interim ſuus illis honor deferendus eſt (etiam cum agere aliud intelligis) & judicio puellæ, ſine ejus ac ſuorum invidia, omnia deferre. Id quod hodie non nemo facit. Ea enim ratione ut quiſque eſt ſimpliciſſimus, ita circumducitur facillime, & ſatisfieri patitur ſibi. Qui autem non eſt, dabit tamen operam ut videatur. Quod ſi dignam tuis moribus tuaque vita es nactus, nunquam differendum eſt quod agis. Ne dum tu in Pindarum, aut neſcio quem alium ſcriptorem, commentarium moliris, alius in eam notas ſcribat. Stylo enim expedito hic eſt opus. Et præſertim, ſi ſit procax aut agilior. Neque raro evenit, ut, dum vos pugnatis tepide, alius cuniculis rem gerat, & dolabra animum expugnet. Quod fit corpore expugnato. Pu-

doris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

doris enim ſui labem neceſſario puella ſequitur: aut, ſi eſt honeſta, antevertit. Virtutes quoque minus movent animum: commune contra dedecus & conſcientia obſtringunt. Vos vero fide optima ac moribus amatis: neque minimum audetis per laſciviam. quæ illecebra hoc tempore amoris eſt ac glutinum. Ita fit, ut dum boni viri eſtis, alius de ea & de vobis pariter triumphet. Quippe ſi, quemadmodum in Optimatum Republica, eundem eſſe bonum virum bonumque civem docet Ariſtoteles, in reliquis diverſa ut plurimum hæc eſſe; ita, inquam, optimarum quoque puellarum aliqua Reſpublica ſi eſſet; idem vir bonus & amator bonus eſſet. Nunc corruptis moribus, Primeri noſter, capiuntur optime quæ tales ſunt. viri autem boni & modeſti locum dant prudentioribus: ſicut in palæſtra eruditi fortibus. Non enim ibi ſi Poeta eſſes, & valentem nactus eſſes adverſarium, quicquam efficeres. Idem tamen hic fieri miraris. Et plerique eſtis tales, ut cum impetu agatis omnia. Ideo non raro fit, ut acribus initiis, fine incurioſo, infelici exitu metis. quod in multis obſervavi. Atque idcirco pridem in poſſeſſione repulſarũ eſtis. Nam, ut veteres omittam, neque Claudiam Lotichius, neque Hyellam Flaminius, neque Caſſandram exoravit Ronſardus. Illa autem

Vatis amatoris Iulia ſculpta manu,

relicto vate, amatore ſuo & ſculptore, peregrino cuidam nupſit. Qui, Poeta multum in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

dignante, quod ex ejus verſibus apparet, in illius gremio cantare merito pro illo potuit,

Centum baſia centies,
Centum baſia millies,
Mille baſia millies,
Et tot millia millies,
Quot guttæ Siculo mari,
Quot ſunt ſidera cœlo,
Iſtis purpureis genis,
Iſtis turgidulis labris,
Ocellisque loquaculis,
Figam continuo impetu
Magni Iulia nominis.
Namque amans tuus excidit,
Et ſculptor tuus excidit,
Exciditque Poëta.

Miſer autem baſiator & ſuaviſſimus Poëta, cum inſtaret jam nox illa, cujus uſum ille ac fructum ſola cogitatione delibarat, Solem orat, vultum ut abſcondat; Jovem, fulmina ut emittat. quaſi novum rebus inducendum eſſet chaos: aut Titanes cœlum oppugnarent: aut Deorum intereſſet, à quo ejus Julia devirginanda eſſet. Qua de re & literas illius legi; ſed quæ nondum formis ſunt deſcriptæ. Quoſdam tam abjecto novi animo, ut in ejus animum quam amant, ſerio inquirere non audeant: ne ſi ſubito deſiſtant, ferre repulſã dicantur. Nam hoc ignominioſum ducunt. Quaſi id non Regibus eveniat quotidie: aut quaſi poſſint cogi quæ ſe exorari nolint: aut hæc tota res non fato diſpenſetur potius quã meri-

neritis: poſtremo, quaſi de prætura aut de
onſulatu hic agatur. Atqui Cato a victore
rbis populo repulſus, pila dicitur luſiſſe: nec
'atinio poſtpoſitus, minorem ſe propterea
xiſtimavit. Nos contra, qui ſi bona noſtra
ovimus & parvo vivere didicimus, quod
'hiloſophia ſola dare poteſt, ſupra Regum
mnium ac Principum repulſas longe aſſur-
imus, quaſi non in foro & in aula plurimi
eperiantur, qui auguſtam ſapientiæ ac erudi-
ionis dignitatem, quia capere non poſſunt,
ertinaciter contemnunt, & autoritate ſua
ppugnatum eunt, ad ſtolatum judicem abi-
nus. Itaque ſtultiſſimi mortalium, quanti
liqua, ſi Diis placet, Eromonion nos eſſe aut
ampadion exiſtimat, tanti eſſe ipſi arbitra-
nur. Cum præſertim ſint & aliæ, nec forma
eque dote inferiores, quę & eruditioni mul-
um, & parentibus deferre quidvis, ut honeſte
ducatas decet, didicerunt. Quas qui tacite
mbiat, modeſte petat; conſcio nemine, fa-
ente quolibet, confectam rem habeat: ne-
ue temporis jacturam faciat, aut exiſtima-
ionis notam publice incurrat. Sed plerun-
que nimis aut demiſſi aut ſupplices nos ſu-
nus. Hinc autem ſpiritus aſſumit iſte ſexus.
Tum quæ placent nobis, ſine modo extolli-
nus. quod & lubentiſſime admittunt. Idem
quoque quod Pygmalioni accidiſſe ajunt, ac-
idit Poëtis. Nam ut ille ſtatuam ex ebore fe-
iſſe fertur, quam mox deperire cœpit; ita
ormam ſæpe ipſi nobis fingimus, in qua ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

primo ludimus, ita tandem miſere hæremus. Quicquid enim deeſt ei de qua cogitamus, ex ingenio ſupplemus, neque parum addimus: quidvis autem excuſamus. Ut ſit alia propemodum in verſibus & mente noſtra quam quæ aliis videtur. Non enim ſemper veritatem exprimit aut imitatur Poeta, ſicut recte obſervat Plato: amator autem raro eam videt. Adde quod qui captus jam eſt, odit eam ſemper, & neſcire mavult etiam quæ novit. Unum addam nunc, ac deſinam. Rationes veſtras, optime Primeri, vehementer admirari me ſolere. Qui cum ea tractetis ſtudia, quæ in rebus humanis quidem prima ſunt, à vulgo tamen aliena ſunt, ideoque contemnuntur; ſi quæ tamen eſt puella vel in aula vel in foro, moribus & indole a vobis aliena, hanc ut plurimum ſectamini. Neque minus non procedere quæ cogitatis admiramini. Id plerumque in vobis riſi; homo ſimplex, & qui nihil ſoleo diſſimulare. Eas quoque urbes eligitis nonnunquam, quæ cum inſtituto veſtro minime conveniunt. Ut ſi tu Bruxellæ, Amſtelodami ego amem: cum in animo & mente patrimonium omne, omnes habeamus copias: hanc monetam autem ibi nemo norit. Eorum opes interim ſtultitiam & ſapientiæ contemptum patiuntur. virtus autem noſtra & ſcientia, laudantur quidem: ſola autem illa expetuntur. Id memento quoque qua ſis tempeſtate natus. Qua nimirum ad interitũ ac certam mortem, omnis properat humanitas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

s. tantum quia minus quam debebat æſti-
atur. Legimus Virgilio non ſecus quam
uguſto, venienti, Rom. populum aſſurre-
ſſe. Auguſtum ab Horatio repulſam tuliſſe,
uia Mæcenatem præferebat. Veſpaſianum,
cundiſſimum Imperatorem, a Plinio voca-
. Principum filios, ætate patrum humanio-
s docuiſſe literas. Laurentio Medici, Poli-
anum; Franciſco primo, alios familiares
uiſſe. Quem & ad Robertum Stephanum ſu-
inde viſitaſſe: & cum ei non vacaret, quod
orum quæ tum edebantur emendationibus
tentus eſſet, paulum expectare juſſum. Ne-
ue parum refert, ubi vivas: penes Principem
n penes Populum ſit ſumma rei. Plerunque
uoque ingenia præclara pluris fieri poſt obi-
um dicuntur. Sed tum ſerum eſt uxorem du-
ere. Neque ego autor tibi ſum propterea, ut
noriaris. Habes noſtram, optime virorum,
le Poëſi tua, habes de Amoribus ſententiam.
Quod ſi tua interim placere tibi pergit (non
nim invidere poſſum tibi) & ad hoc judi-
ium quotannis duo aureorum millia acce-
dunt, per me licet, ut ex his nonnulla præter-
mittas. Emi enim tales facilius quam exorari
ſolent. Vale. ac ſcito, totum me in deſcriben-
da nova Republica nunc eſſe. In qua hoc
cavebitur, ut, quemadmodum nunc ſoli Re-
ges Regum amant filias ac ducunt, ita Poe-
tarum ac Philoſophorum inter ſeſe liberi jun-
gantur. Pudet enim vos ab aliis non ſatis æ-
ſtimari. Tum ut emptiones & venditiones,

non, quod nunc fit, auro & argento, ſed Poetica moneta contrahantur: hoc eſt verſibus. Quadringenta millia qui poſſidebit, Eques erit: qui Romanum carmen, Græcum, & vernaculum, dexteritate pari ſcribet, imperabit reliquis. Si quæ ſunt puellæ, quæ Poetis olim illuſerunt, quas & ego odi peſſime, eæ in hac Urbe mea atque in hac Republica, eunuchis nubent. Idem quoque ut illis poſt hanc vitam eveniat, Minos, Jovis, dum viveret, arcanis admotus, nunc autem inferorum Prætor, Æacus præterea & Rhadamantus Gnoſſius, curabunt. qui, ut noſti, præfecturam ſuam atque imperium Poëtis debent. Quorum ad tribunal, ubi mortem commutaverint cum vita, Venus aut Cupido, foliis malvarum uſque ad necem eos cædet, cum ſolenni formula ad plagas ſingulas,

Diſcite juſtitiam moniti, & non temnere vates.

Rivales autem Poetarum, quamdiu vivent, ære diruti, atque, ut in militia, diſcincti, ſine ſica ambulabunt: non de qua Cornelia lex agit, ſed quam tangit Julia. Ut intelligant, cum viris ſibi rem fuiſſe. Ergo vide etiam atque etiam quid agas. Nam ſi expectare potes, donec omnia, ut oportet, ibi erunt conſtituta, faxo lepidam puellam ex Anacreonte aut Homero eligas: cui dotem dabit Penia Platonis aut Idea. Nullus enim ibi uſus erit nummi. Nunc autem quanquam vena lenis & terſiſſimus character in ſuaviſſimis verſiculis ſcriptisque tuis omnibus elucet: eſt tamen

qui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

quidam in ſcutatis veſtri Regis & circumfo-
aneo hoc auro, qui non paulo plus poteſt.
Hæc res nobis fraudi eſſe ſolet. Unum opto
ne perpetuo jocari me exiſtimes) fidem ut
habeas, homini non quidem erudito, ſed qui
liquem, ni fallor, uſum habet rerum atque
xperientiam. Quod ne ſero fatearis atque
ntelligas, iterum atque iterum, ſuaviſſime
Primeri, cave. Vale, & Bellocherium, tuum
uxta ac meum, meis verbis ſaluta. Lugduni
Batavorum M D C VII. Kal. Jul. Mi doctiſ-
me & venuſtiſſime Primeri, iterum Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ANONYMI

DISSERTATIO,

De

LITERATI MATRIMONIO;

An, cœlibem eſſe; an, vero nubere conveniat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ANONYMI
DISSERTATIO
De
LITERATI MATRIMONIO.

Amplitudo commodorum magnitudoque utilitatum, quæ ex conjugio liberali capiuntur, tanta eſt, tantaque gnitas, ut de hujus vitæ ſplendore aliquid cilius magnifice cogitari, quam verborum pia explicari poſſit. Nam primum, ſi origiem ejus ortumque conſideremus, ab ipſo eo, mundi opificio abſoluto, ſtatim eſt inr primos noſtros parentes inſtitutum, in lo deliciis omnibus affluenti, domicilioque rtutum & felicitatis, ubi integritas & ſaientia regnare, impietas & dementia exulare ebebat. Deinde ab his tam præclaris & illuribus primordiis, & quaſi fontibus matrimoi ſocietas cum profluxiſſet, continuo in niverſas orbis terrarum partes ſe longe lateie diffudit, & ad totius poſteritatis uſum, uctumque redundavit. Ac in populo quiem Dei ita ſtatim celebrari cœptum eſt, non ſolum ad homines plebejos, verum e-

tiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

tiam ad optimates, & patres in Republic principes, qui religionem & ſapientiam tra- debant in vulgus, idque legibus vinciebant & in officio diſciplina continebant, potiſſi mum pertinere crederetur. Paulatim vero cognitione Dei in hominum animis oblivio- ne obſcurata, & ardore pietatis refrigerato leviculorum ingeniorum petulantia exorta eſt, quæ matrimonium, tanquam jugum ali- quod ſervile, à ſuis cervicibus excuſſerunt, & ne reprehenſionem aliquam incurrerent, ſed à conjugio probabiliter abſtinere viderentur, cum alia multa in medium attulerunt, tum ſingularem quandam ſanctimoniam ſimulan- tes reliquis perſuadere voluerunt, qui uxorē domum duxiſſent, illos ſapientiæ nequaquam eſſe poſſe ſtudioſos. Turbulentum genus eſſe fœminarum, obnoxiumque vehementiori- bus illis motibus animorum. Viro autem, qui literarum ſtudiis excolendis ſeſe totum dedidiſſet, otium, & quietem, & animi tran- quillitatem inprimis convenire. Quæ cum ſpecioſe dicerentur, infinita quædam eorum conſecuta turba eſt, qui ſexum muliebrem non tam aſpernarentur, quam conviciis pro- ſequerentur & proſcinderent, intoleranterque perſtringerent. Quorum in numero vel po- tius grege, univerſa Græcorum poetarum eſt natio, quibus tamen omnibus nemo vel ad conſpectum fœminarum adhinniit ardentius, vel in amores prolapſus eſt frequentius: ut, quod de Euripide Sophocles ajebat, cum

mulie-

mulierum in tragœdiis exagitatorem accerrimum, in lecto amatorem fuiſſe maximum, (quod in lectulo commodioribus eſſent moribus, quam quibus ab eo verſibus depingerentur:) illud ipſum de poetis pene omnibus affirmari poſſe videatur. Eoque impudentiæ nonnullorum provecta eſt audacia, ut aſſererent mulieres non homines eſſe natas, ſed ex variis beluis, ex ſue, cane, equo, ſimiaque conflatas. Cumque hodiernis etiam temporibus inveniantur non pauci, quorum animis non leviter hæc eſt impreſſa, ſed penitus infixa ſententia, unum eundemque hominem libris lectitandis, & liberis procreandis operam dare non poſſe: minuenda eſt illa, & evellenda opinio, inſerendaque contraria. Ut itaque in cauſſæ arcem invadam, ita concludo: aut commendemus matrimonium, aut improbemus, neceſſe eſt: nihil eſt tertium. Ergo ſi laudabimus illud vitæ inſtitutum, quid cauſſæ erit, quare conjugio ſit eruditis interdicendum? ſin vero vituperabimus, illud profecto conſequetur, matrimonium non ſolum non à literatis, ſed ne à male quidem feriatis eſſe contrahendum. Sed quia nobis adverſarii reponunt odioſe, moleſtias, quæ hanc vitam quaſi neceſſario comitentur, minori negotio, leviori periculo à literarum imperito, quam ab erudito poſſe ſuſtineri: ut me illis animoſius opponam, & fortius reſiſtam, rem univerſam neceſſe eſt, paulo altius à fonte repetamus. Neminem autem eſſe arbitra-

bitramur, neque adeo à natura male informatum, neque tam inſtitutione depravatum, aut præpoſteris opinionibus excæcatum, qui non conjugii ſocietatem Dei quandam officinam eſſe fateatur, è qua quotidie ipſe mundus augeatur. Confirmant hoc leges Romanæ, quæ dotes uxorum tot privilegiis ſeptas atque munitas eſſe voluerunt, & olim jus trium liberorum introduxerunt, & indictam viduitatem funditus ſuſtulerunt: cum ut civitas liberis repleretur, & Reſpublica bellis ardentibus externo milite non magnopere indigeret, cum ut unuſquiſque nominis ac ſtirpis memoriam ad univerſam poſteritatem propagaret. Idcirco filios, filiasve concipimus atque edimus, ut ex prole eorum, earumve diuturnitatis nobis memoriam in ævum relinquamus, inquit Calliſtratus. Nam hac ratione illud evenit, ut nos ab interitu aliquo modo vindicemus, mortuique vivamus. Jam ſi exquirimus, rationemq; ſubducimus, à quibus potiſſimum hoc præſtari, efficique Reipublicæ plurimum interſit: facile opinor intelligemus longe optabilius, & præſtabilius eſſe, ſi liberi non à proletariis, ut Agelliano verbo utar, ſed à clariſſimis quibusque generentur, quorum beneficio ad omne honeſtatis decus educentur, quorum exemplis ad virtutum ſtudia complectenda inflammẽtur, & ad majorum gloriam adæquandam incitentur. Quanti enim hoc ducendum faciendumque ſit, in Alexandro Magno clariſ-

ſime

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ne perſpicere poſſumus, qui à laudatiſſimo
ge procreatus, & ab Ariſtotele diſciplinis
ptimis informatus cum eſſet, patri quidem
hilippo vivendi, præceptori vero etiam be-
e vivendi rationem ferebat acceptam. Mul-
m eſt igitur in eo poſitum momenti, ad ca-
ſſendam à teneris unguiculis imbiben-
mque virtutem, habere parentem elegan-
r excultum, expolitumque diſciplinis: qui
on ignoret, quantum in educatione libero-
m amori ſit tribuendum: qui teneat ac ſciat,
ter indulgentiam moderatam, atque negli-
ntiam nimiam atque deploratam quantum
terſit: quem virtutum luminibus enitentem
er primum admiretur, mox etiam, quam-
imum per ætatem poſſit, tanquam ſpecu-
m domeſticum honeſtatis ad imitandum
i propoſitum contempletur ac æmuletur.
contingget, ut mores puriſſimi ejus animo
tenella illa ætatula inſtillentur, ejusque in-
les ad diſcendam arripiendamque doctri-
m apta, non ſolum liberalibus artibus ma-
re tingatur, ſed præclaris etiam, maximiſ-
e virtutibus, quas parenti matrimonii vi-
ſuppeditat, celeriter imbuatur. Nam qui
ores duxerunt, omniumque fortunarum
micilium in aliqua civitate conſtituerunt,
a neceſſitate ad permultas honeſtas actio-
s erudiuntur, quæ in cælibes à vita civili
communi abhorrentes non cadunt. Cum
im in domo privata non adumbratæ, ſed
preſſæ omnes publicarum rerum for-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

mæ reperiantur: (quod aliter ſit cum uxore vivendum, quam cum liberis: aliter item cum liberis, quam cum ſervis ſit agendum:) hoc pacto accidit, ut mariti, qui intra parietes privatos & imperare, & diſſimulare didicerunt, atque ad prudentiam in gerendis rebus patientiam adjunxerunt, animumque gravitate, humanitate, & lenitate, comitateque exornaverunt, his quaſi præludiis ad Rempublicam gubernandam inſtruantur, & ex domo ſua in curiam atque in forum introducantur. Tum aliis etiam de cauſis multo facilius, quam cælibes ad gerendos honores evehuntur. Nam poſteaquam familia conſtituta affinitatibus implicati ſunt, multorumque amorem & ſtudia ſibi adjunxerunt, benevolentiamque pepererunt, non indigni judicantur, qui in loco illuſtriore collocentur. Præterea non temere aliquid contra ſalutem civitatis, populique molituri putantur, quod in officio facilius liberorum amore & charitate retineantur. Eſt etiam nullus, qui non certiſſimam ſibi ſpem faciat, ſi increpuerit tumultus, hos patriam, in quam ſalutem ſuam videant eſſe incluſam, minime deſerturos, ſed tanquam ad commune incendiũ reſtinguendum celeriter accurſuros, magnoque animo arma eſſe ſumpturos. Cum enim domi ſuæ conjecturam faciant de ſemetipſis, multo facilius aliorum ſuorum civium commiſeratione commoventur. Igitur vita domeſtica & res uxoria maritos ad laudabilia multa vitæ inſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

inſtituta adhortatur, ad adipiſcendasque dignitates eis tacite ſuffragatur. Nec injuria: cum ita ſint in rebus communibus exercitati, beneque verſati: cum & norint tolerare præſentia, & ſperare in adverſis proſpera, didicerintque in ærumnis (quibus tanquam fortunæ telis propoſita vita ſingulorum eſt, & quibus fides Chriſtiana, ut aurum igni, expoſita ſplendidius eniteſcit:) Dei Opt. Max. auxilium, præſidiumque implorare, ac in uno Numine ſempiterno ſpem omnem collocare, ab eodemque opem exſpectare: cum denique (ut uno verbo omnia comprehendam:) animo ſedato, & ad utramque fortunam ſubeundam ſint parato, hoc eſt, ſumma incredibilique libertate perfruantur. Non enim illiciti amoris incendiis inflammantur: non in amatoria rota, quam Plautus nobis ob oculos in conſpectu ponit, dies, noctesque verſantur atque jactantur, ut Ixion, qui ſe ſequiturque fugitque quo ſe vertat & applicet dubius: non a cupiditatibus libidinoſis cruciantur & excarnificantur: non de gradibus rationis dejiciuntur & deturbantur: non denique manus ſibi inferunt violentas, ut multi proci, amatoresque fecerunt. Hæc eſt vera illa & germana libertas, ut eam Florentinus Jure conſultus definit, facultas ejus, quod cuique facere libet, niſi quod vi, aut jure prohibetur. Quæ libertas longiſſimo intervallo à parva licentia, quæ nullis ſe patitur legum vinculis alligari, nullaque ratione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

cohiberi, ſejungitur. Hanc ego libertatem vere eſſe defendo, ut Deo, rationi, legibus, reique publicæ ſerviamus & morem geramus: illam autem licentiam immanem & efferatam, quæ perturbationibus animorum, & cupiditatibus effrænatis, tanquam furioſo & crudeliſſimo domino & hero obtemperat, duriſſimam & acerbiſſimam judico eſſe ſervitutem. Nolitote itaque exiſtimare, in matrimonio ſervitutem aliquam eſſe, in cælibatu libertatem. Nam cælibes pleroſque infinita quadam libidine ardere incenſos, impetuque cupiditatum fluctuare & abſorberi quodam quaſi æſtu, exemplis evinceremus ambitioſe conquiſitis, niſi ea ita eſſent nota, ut vel tonſorum, ſubroſtrariorumque quotidiano ſermone celebrentur. Aliud enim eſt agere cælibem, longe aliud caſtum eſſe, & non ſolum turpitudine vacare, ſed etiam oculos, & animum, & cogitationes habere ab omnibus Venereis rebus abſtinentes: ut homini honeſtatis appetenti pudice magis, caſteque vivendum, quam uxore carendum eſſe videatur. Vidit & animadvertit hoc ſine dubio Paphnutius, qui minime conſultum putavit ut matrimonii coëunda ſocietate ſacerdotibus interdiceretur, a quibus tamen non morum ſolum probitatem, vitæque puritatem & innocentiam poſtulamus, verum etiam in literarum divinarum ſtudiis aſſiduitatem & diligentiam omnes uno ore poſtulamus. Qu mirificentius mihi ſæpenumero ſolet vide

ſigmen

figmentum Luciani, hominis non inſulſi & certe eruditi, Muſas, Palladem que in ſtudiis ſemper occupatas, ociumque fugientes, Cupidinis ſagittis nunquam potuiſſe vulnerari, & Muſas perpetuam virginitatem coluiſſe, eaque laude floruiſſe: cum tamen ab auctoribus aliis ſcriptum ſit relictum, proditumque literarum monumentis, Muſarum nonnullas & viris nupſiſſe, & ex iis liberos quoque ſuſcepiſſe. Quod ſi neceſſarium eſſe ducimus, ut is, qui eruditionis alicujus præclaræ & ſingularis cupidiſſimus, appetentiſſimusque ſit, bellum ſibi eſſe cum Venereis amoribus indictum arbitretur: (nam hoc Luciani fabula ſibi volebat:) cur non eam ipſam ob cauſſam uxorem literato viro ducendam eſſe cenſeamus? ne, niſi ardorem a natura ingeneratum, inſitumque conceſſa omnibus medicina repreſſerit, ad illicitas voluptatum meretriciarum illecebras, quaſi ad Sirenum cautes, ſcopulosque deferatur. Etſi enim exiſtimatur eſſe facilius omnino voluptate carere, quam a ſemel guſtata ſe cohibere, aut modum aliquem tenere: & minus eſt operoſum, hoſtem primo aditu prohibere, quam ſemel admiſſum coërcere & expellere: tamen, ut concedamus id iis in rebus, quibus omnes abſtinere non incommode poſſunt, quęque forſaſſis ad omnes non æque pertinent, ita natura eſſe comparatum, hac in parte longe ſecus ſe res habet. Nam, cum natura dederit nobis ſtimulos acerrimos, mirasque libidi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

nes, ut Cicero teſtatur, in omni animalium genere commiſcendorum corporum excitarit: nego,& conſtanter pernego, cælibes laudem obtinere poſſe caſtitatis, cum & naturæ ſuæ ſenſu alio ducantur, & a quibus voluptatibus vitæ quodam inſtituto arcentur, in eas propenſiore animo ferantur, procliviores que rapiantur. Præterea ſicut fortiter dimicantem inter pericula, temperantem inter pocula certiſſime cognoſcimus: eodem plane modo caſtum putabo, non, qui uxorem non habet, ſed qui non deſiderat: cujuſmodi mentis, animique magnitudo, ni fallor, in Xenocrate legitur infuiſſe, cujus in cubicularem lectulum cum diſcipuli continentiæ ejus periclitandæ ergo fœminam impudicam, ſed non invenuſtam collocaſſent, ille eam ne extremo quidem digito attigit, ut poſtridie ipſa profiteretur, ſeſe prope ſtipitem, non hominem ea nocte dormiiſſe. Ideoque eum ajo laude caſtitatis eſſe cumulandum, qui, cum habeat, quo uti, perfruique poſſit, non tamen utatur, quaſi omnino non habeat: aut qui nihil amplius decerpat, quam naturæ & virtutis ratio, moderatioque permittat. Tales vero aut nulli ſunt, aut certe conjuges ſunt: qui, licet primo anno ob inſolentiam, & quod ardor nondum deferbuit, minus credantur eſſe continentes, id quod color pallidulus plerunque deſignat: tamen ita in poſterum ſibi moderantur, ut voluptatum delicias tanquam experiundo contempſiſſe, ſatietate abjeciſſe videan-

deantur. Quamobrem homo eruditus, qui in ſapientiæ inveſtigationem incumbit, a matrimonio tanquam a ſchola aliqua & ludo, in quo cum cæteras virtutes, tum etiam continentiam, caſtitatemque perdiſcat, non erit repellendus, aut ob moleſtias, neſcio quas, quæ ipſi ſint forte ſubeundæ, verbis abſterrendus. Quod ſi contingat, aut literarum optimarum, artiumque ſtudioſus, uti ſæpe fit, in morbum aliquem periculoſum atque diuturnum, verbi gratia febrim, quam vocant quartanam incidat: an auctores ipſi erimus? valetudinem ſuam ut negligat, medicum non accerſat: quod ſi faciat, multum ipſi eſſe de priſtina ſtudiorum contentione remittendum. Non opinor: quid eſſet enim abſurdius? Illud potius conſulemus, ut morbo faciat mature medicinam, quo recreato, refocillatoque corpuſculo animi quoque ingeniique vigor, viresque inſtaurentur. Cum igitur literatos morbo conflictari, pertentarique communi cum cæteris, igniculisque amoris ardere videamus: non diſſimili ratione iis dicemus eſſe agendum, & nulla interpoſita mora corpori affecto conſulendum, de ſociaque vitæ providendum. Hoc ſi fecerint, etſi nonnihil ipſorum antelucanis vigiliis, lucubrationibusque decedet: jacturam tamen non maximam facile ſarcient, cum paulatim animi morbo ſuaviter revelati, indies ſeſe fieri ad ſtudiorum labores obeundos acriores alacrioresque ſentient. Morbus autem hic, de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

quo loquor, cum omnium pene animos contagione pervagatur: difficile eſt enim fœminis, a quibus tot menſes alvo continemur primum & naſcimur, poſt educamur etiam & enutrimur, non favere, ut ille non inepte dixerit, ver ex anno eum tollere, qui mulieres auferat de civitate: (tum illa ſive lues, ſive ægritudo in animo doctiſſimi cujusque maxime hæret atque inſidet altiſſimis defixa radicibus: vel quod affectionem illam, quam Græci ϛοργὴν nominant, in qua ſemina maximarum ſane continentur virtutum præclarius perſentiunt: vel quod naturam ipſius pulchri, quo intellecto & conſpecto non poteſt amor non exiſtere, acrius intuentur, & ita ejus aſſidua recordatione delectantur atque permoventur, ut fructum aliquem ex eo capere ingenti cum ardore concupiſcant. Quod ſi alicui minus videbitur conſentaneum veritati, graviſſimum, acutiſſimumque ſcriptorem noſtri temporis Natalem Comitem audiat lib. IV, cap. XIII, ita de amore philoſophantem: Sunt in ſingulis animalibus ſpiritus quidam ad conciliandos amores præpotentes, quibus temperies aëris pro læna eſt, atque eorundem ſpirituum alii ad id munus tardiores ſunt, alii promptiores, & magis ingenioſi: quare accidit aliquando ut mas fœminam vel non viſam amaverit, aut marem fœmina. Alii naturam ſapientiſſimam, rerum harum parentem, ſimilium & animorum, & temperamentorum conciliatricem crediderunt,

runt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

unt, quæ radios quoſdam occultos e toto
orpore mitteret: quos tamen alii ex oculis
manare maluerunt, atque alterius animum
percutere, atque illum, qui ſit ictus, conver-
um eo unde percuſſus fuit, quantam volu-
tatem divinantem, & quaſi præſentientem,
miiisque conjunctionem appetentem, in
eus deſiderium delabi, quod deſiderium a-
mor, & proprio nomine Cupido appellatur.
Cum tamen eveniat aliquando, ut ex altero
ntum illi radii manent, cum ad ſcopum ob
diſſimilitudinem hi pervenire non poſſint,
nullam ſe facere impreſſionem ſentiunt. Qua-
re neque ita intenduntur, neque ſunt diutur-
ni, & a ſuſcepto negocio facile recedunt. Ni-
hil enim natura fruſtra fieri diutius patitur.
Audiiſtis, quid de ſpiritibus ingenioſis atque
ſubtilibus loquatur & ſentiat. Id autem mea
quidem ſententia ita perſtudioſe machinata
natura eſt, ut quo quiſque acumine & lumine
ſedolis obſtrueret aliis hominibus vehemen-
tius, eo celerius amore incenderetur. Nam
cum eadem natura ſui conſervationem appe-
teret, maximeque vellet eſſe diuturnam, ad
hoc conſequendum, efficiendumque opera
neccaria uti voluit hominum ſapientia, inge-
nioque præſtantium. Nec immerito: cum
enim matrimoniorum beneficio hominum
genus conſervetur: & eorundem nullum a-
liud genus ad idipſum vitæ inſtitutum aptius
atque convenientius reperiretur: artificio a-
liquo illi, qui perſpicacis ingenii bonitate a-

 lios

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

lios antecellerent, huc a natura erant impellendi, & velut urgendi. Hi enim & in uxore deligenda optimam poſſunt adhibere cautionem, & tenere in diligenda modum, ne ab imbecilliore natura ſe quovis impelli, regique patiantur. Tum ſive divitem nacti fuerint, pecuniam utiliter collocabunt: ſive inopem duxerint, rem familiarem honeſtis rationibus amplificabunt. Jam ſi in deformem inciderint, animum ejus ut lucidiſſimis gemmis, ſic ſplendidiſſimis virtutibus exornabunt, & quod corpori à natura fuit invidioſe denegatum, in parte meliore, videlicet mente compenſabunt. Sin autem formoſa & ſpecioſa potiti erunt, plures inde commoditates conſequentur. Nam non ſolum dabunt operam, ut mores cum præſtantia elegantiaq; formæ, & venuſtate vultus, amabilitate & concinnitate conſentiant, & formoſa matre ſobolem pulchriorem (ut ex Horatio unum verbum mutem:) ſperabunt: ſed etiam longe majorem, uberioremque voluptatem, quam alius capere potuiſſet, ex domeſticæ pulchritudinis quotidiano obtutu, conſpectuque percipient. Ajunt Alexandrum Macedonem puellam à ſe inſigniter adamatam aliquando pictori nudam depingendam locaviſſe: pictorem autem in artificioſam illam, & generoſã membrorum, artuumque omnium conformationem, coagmentationemque diligenter intuentem, ejus amore vehementer & ardenter inſtammatum fuiſſe. Quod cum Alexan-

der cognoviſſet, qua fuit in omnes liberalitate, pictori eum dono dediſſe puellam ferunt, ac dixiſſe, illi hanc jure eſſe tribuendam, qui illam membrorum exquiſitam, & à pulchritudinis legibus nuſquam aberrantem ſtructuram optime intelligeret Quid? an non idem de literatis, quos proverbium Græcorum ſermone tritum plus duplo videre confirmat, erit dicendum & ſentiendum? Sic cæteras res quod attinet, quæ in uxore expetuntur, omnia erunt erudito & ad perfruendum ſuaviora, & ad intelligendum illuſtriora: quæ autem fugiuntur, ipſi longe faciliora ad corrigendum ſunt futura, ad perferendumq; leviora. Hic ſi philoſophorum ſummorum auctoritatem, teſtimoniumque requirimus: non ignorare debemus Platonem in ſua Republica mulierum communionem non omnino promiſcuam eſſe voluiſſe, ſed optimis, præſtantiſſimisque civibus fœminas præſtantiſſimas adjungendas decreviſſe, è quibus filii non degeneres, Deique cultores, ut quodam in loco dixit, procrearentur. Ille autem ipſe Plato quam eſt in Sympoſio ſolers, quam curioſus in amoris inveſtiganda, explicandaque natura! quem tanquam divinum aliquod numen in cœlum laudibus extollit. Eademque res non minori curæ fuit Ariſtoteli, qui & œconomicum libellum confecit, & cum uxore familiaritatem ea ſocietate, quæ nobis cum univerſis civibus intercedit, ut tempore priorem, ita natura homini aptiorem eſſe de-

pre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

prehendit. Nec in diverſa ſententia liquet fuiſſe Xenophontem, qui non ſolum librum œconomicum à Cicerone latine converſum, ſed etiam Sympoſium admirabili eruditione conſcripſit, in quo Socratem ita de amoris laude fecit perorantem, ut mariti omnes qui adfuiſſent, eo ſermone inflammati ad uxores ſuas amplexandas equis ad curſum concitatis avolarent: qui autem uxores nondum duxiſſent, quamprimum ſe ducturos eſſe jurarent. Quid de Plutarcho, nobiliſſimo illo, varioque ſcriptore dicemus? qui non ſolum amatorium ſermonem in lucem edidit, & de mulierum virtutibus præclare multa congeſſit: ſed etiam in matrimonio vivendi normam rationibus & ſimilitudinibus elegantiſſime expreſſit. Ex quo elucet, graviſſimos viros amorem ab honeſtate non abhorrentem non ſolum probaviſſe, ſed de ejus etiam conciliandi, conſervandique ratione nobis præcepta tradidiſſe. Non enim arbitrati ſunt, ad amorem ita veniendum eſſe ſapienti, ut legimus fere unico ex ictu, conflictuque oculorum mutuo incenſos eſſe Paridem & Helenam, Æneam & Didonem, Euryalum & Lucretiam, vel Amadiſum & Orianam, quorum poſtremus cum in cœna oculis internunciis, animoque in virginem Geniis utrinque faventibus delatus eſſet, deinde anulos ejus, qui in terram erant prolapſi, comiter ſuſtuliſſet, & puellæ illum prævertere, & prævenire cupientis manum forte fortuna tetigiſſet,

ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

x unica illa preſſiuncula in manifeſtum pro-
e evaſit amatorem. Hæc auſpicia fortaſſis
on injucunda, ſed tamen exilia & puerilia,
vitatisque pleniſſima, quanta Ilias dolorum
: malorum ſubſecuta eſt! Quod ſi mihi con-
editur fabularum ſcriptores nobiles & inge-
ioſos noſtrorum temporum adducere, a qui-
us non minus, quam a veteribus poetis res
umanæ prudenter, excellenterque expri-
untur, in Printampſio cernimus quam a te-
ui origine & ſcaturigine amor inconſidera-
is ſæpe exortus manaverit longius, & leni-
r primum, æquabiliterque profluxerit: ad
tremum autem nimio æſtu impetuque ex-
ndans, ruptis quaſi aggeribus, in calamita-
m mare ſe quoddã procelloſum, furioſum-
ue præcipitarit. Ab his difficultatibus &
commoditatibus immunes ſunt eruditi.
am, ut ante fuit indicatum, nec, ad initia
auſpicia quod attinet, in amore falluntur,
illo jam conſtituto eum modum tenent, ut
e ſuſpirio ament, quod Stoici facturum di-
runt eſſe ſapientem, & facile totius amoris
ogreſſum proſpiciunt. Quare tantum ab-
, ut ſtudiorum curſum hac de cauſa retar-
ri patiantur, ut multo etiam diligentius li-
rarum tractationi incumbant, id quod infi-
tis prope exemplis maximorum virorum
mprobatur. Nam quid uno Socrate, a quo
oſeminatæ ſunt tot familiæ philoſopho-
m, fingi poteſt in omni doctrinarum gene-
divinius? At is non unam habuit uxorem,
ſed

ſed duas: nec id ſatis erat, (quod per ſe magnum videri poterat:)niſi iiſdem etiam acerbis & auſteris, ſuperbis & prope feris uteretur:ut illud proverbium nullam debeat fidem promereri, quo uxor, liberique magna viro tyrannis eſſe dicuntur: ſed materfamilias (quod etiam eſt Dei ipſius antiquiſſima voce comprobatum:viri magis ſocia in ferundo onere, ſubſidiumque nominanda videatur. Nec illud nos valde movere debet, quod plauſibiliter magis de Cicerone, quam probabiliter veriſimiliterque narratur,illum,cum Terentiæ nuncium remiſiſſet, & Hircius ſuã ei ſororem obtuliſſet, operam ſimul ſe philoſophiæ, & uxori dare non poſſe, reſpondiſſe. Quaſi vero non dederit, cum Terentiam haberet in matrimonio: quaſi ſtudium,diligentiamque remiſerit, cum ætate affecta puellulam pene immaturam duceret, quam ob cauſam ab amicis reprehenſus, quod admodum ſenex virginis vix puberis & viripotentis ſe novis nuptiis implicaret, At cras mulier erit, inquiebat. Cum igitur ſit vita Ciceronis univerſa tam in cauſis perorandis forẽſibus contrita, quam in pertractanda philoſophia conſumpta:non magis eum in literis unquam eſſe ab uxore impeditum putandum eſt, quam noſtra tempeſtate Andream Tiraquellum, qui non minus fœcundus, quam facundus,& bis quindecim librorum & liberûm parens fuiſſe legitur:cujus ſane Commentarios,ſi vel ordinem in tanta rerum ubertate, varietate ſtudio-

ſtudiorum magno ingenio inſtitutum, judicio etiam abſolutum majore conſideres, à viro & marito potius, quam adoleſcentulo apparet eſſe elucubratos atque perfectos. Nec Budæum à literis uxor avocavit, ſed magis in iis confirmavit, quam ſibi in Muſarum ſacrario ſemper aſſidentem, & aliquid librorum in manibus habentem, non tantum vitæ, ſed ſtudiorum quoque ſociam & commilitonem nominabat: nec eundem magnus liberorum nepotumque numerus in ſtudiis interpellavit, qui quidem dicitur fuiſſe tantus, ut antequam moreretur, noctu ſuum funus efferri, tumularique mandaret, ut aliquo modo compeſceret fletum ejulatumque puerorum, quem futurum non obſcure providebat. Quid? quod Sebaſtianus Francus, qui libros bene multos, nec omnes contemnendos, poſteritati conſecravit, non minimum eorum numerum, cum familiam ob inopiam alere non poſſet, cunis agitandis occupatus exaravit? Unde fit, ut jocari & ludere voluiſſe credam Marianum Socinum, qui interrogatus, cur a nuptiis ſtudiorum contentionem intermiſiſſet, neque Socratis exemplum ſequeretur, qui ejuſmodi rebus non fuiſſet paſſus ſe impediri, reſpondit, Xantippen felle amariorem fuiſſe: ſuam vero novam nuptam eſſe bellam, & melle ſaccharoque dulciorem. Quaſi vero non fuerit mirifica ſuavitate condita aut Theano, uxor Pythagoræ, quæ ob morum ſingularem honeſtatem valde cele-

bra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

bratur: aut eruditiſſima illa Hipparchia, quam, ut haberet ingenii doctrinæque magnitudine præſtantem contubernalem, à cujus latere non abſcederet, matrimonio ſibi Crates ille copulavit: aut Meliſſa, quæ Chryſippo cum eſſet nupta, & is in menſa cibi ſæpe capiendi obliviſceretur in argutam & acutam Stoicorum diſciplinam totus immerſus, illi cibum in os inſerebat. Non igitur mariti ab uxoribus impediuntur, aut redduntur in diſcendo ſegniores: ſed potius ad id ipſum incenduntur ſæpe, efficiunturque meliores. Cujus rei teſtem poteſtis habere locupletem, Cimonem illum Bocatianum, qui ab ineunte ætate cum ingenio hebeti eſſet & valde obtuſo, pueritiamque omnem, & magnam adoleſcentiæ partem ruri conſumpſiſſet, & aliquando greges paſcens profundo ſomno ſubito fuiſſet oppreſſus, eo ſolutus forte fortuna videt virginem nobilem, quæ oblectationis ergo cum famulatu in pratis deambulabat, admirabili, propeque divina oris ſpecie enitentem, morumque amabiliſſimorum lepôre & gratia circumfluentem, incredibiliterque elucentem. Quam dum ſtupore primum correptus defixis in eam oculis ſemper intuetur, & tanquam de cœlo delapſam admiratur, tacitoque naturæ ſenſu, ut aliquid divinum, veneratur: paulatim cum oculis animi mentem, ut Comici verbis utar, ſupra ſuam conditionem, captumque attollit, intellectaque natura ipſius pulchri amore, (nam ita fieri erat

erat neceſſe:) incenditur, eoque perducitur, ut mores agreſtes & ruſticanos una cum vita paſtoricia ſibi deſerendos, urbanos autem & civiles in animum inducendos arbitretur. Hac ille occaſione ex ſtupido & bardo compos eſt factus repente rationis. Magna eſt enim vis admirationis, in iis præcipue rebus, quas nunquam ante conſpexeris. Igitur qui hoc ita negat evenire potuiſſe, idem negabit Hiſpanos, cum primum in provincias Peruanas appuliſſent, in deorum numero fuiſſe habitos, quod morum comitate, & ſermonis affabilitate, qua inter ſe utebantur, perpoliti, ſplendideque veſtiti à nudis & barbaris inaudita cum admiratione cernerentur. Quæ quidem opinio barbarorum deinceps non minimum dicitur pondus habuiſſe ad mores beluinos exſuendos, induendoſque mitiores. Hæc autem ita ſe habere, ut credamus, & ratio noſtra jubet, & rerum geſtarum hiſtoria ſuadet, & eorum, qui ad tranſmarinas nationes proficiſcuntur, experientia compellit.

Ne tamen à propoſito longius abeamus, ſi quis evidentiori teſtimonio comprobari poſtulet, quod diximus viros à fœminis interdum effici ſolere meliores, poteſt hoc eſſe vel ex jure manifeſtum, in quo mulieres dicuntur viros dignos ſæpe ſacerdotio ſua converſatione reddidiſſe. Ac ipſe Juſtinianus, princeps abundans bellicis, togatiſque virtutibus, à Deo datam ſibi Theodoram non ſemel in rebus arduis ſe conſuluiſſe profitetur, imo

gloriatur. At quantus Imperator! Civium igitur aliquem pudebit fortiſſimi ſapientiſſimique principis exemplum imitari: præſertim quod ſit cordatum, & cum ratione conjunctum. Nam, ut video hoc magnis quibuſdam viris placuiſſe, fœminæ conſilia in rebus ſubitis atque improviſis multo ſolent celerius expedire, & finem aliquem exitumque reperire. Cumque frigidior ſit natura muliebris, multa ſæpe calida maritorum acta & inſtituta fœminarum lenitate atque prudentia temperantur: ut minus admirari debeamus, multos ab initio deditos ſuperſtitionibus ad veram fidem, religionemque colendam ab uxoribus eſſe perſuaſos, eoque perductos, ut Chriſtianorum ſacris initiarentur. Quid enim eas deliciis & blanditiis apud viros putemus non poſſe obtinere? quarum vel in objurgatione amariore, ut veterum theologorum unus affirmat, aliqua inſit dulcedo. Multa enim dicta & facta uxorum amori condonantur, quæ ab aliis cum proficiſcuntur, iniquiſſime tolerantur. Quare, ſicut apud Macedones erat in more poſitum, ut qui in acie minus ſe fortiter geſſiſſent, eorum os ignominiæ gratia capiſtro cingeretur: ita contra ad compeſcendam ferocientem, exſultantemque juvenili impunitate naturam erit inveniendum, indendumque matrimoni capiſtrũ, & virilis ille fervor uxoris modeſtia, conſilioque refrigerandus. Quæ cum ita ſint, volumusne tot fructibus, tantisque utilitatibus,

quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

næ ex legitima uxore capiuntur, ſpoliare & efraudare artium, literarumque ſtudioſum? Quanquam etiam nova mihi in mentem venit ratio, cur fœminæ ſocietas ab erudito nō negligenda. Uni tertio æqualia inter ſe eſſe qualia notiſſima illa Geometrarum regula monſtrat. Quoniam igitur in eo fœminæ m maribus conveniunt, quod utrique liberaliter eruditi, inſtruique poſſint, puellulamque ingenia, cum ſtudiis adhibentur, fere lerius doctrinam ſoleant arripere: quid eſt, r inter ſe congruere & convenire, ac conſione quadā conſpirare non poſſint? Quod tem verſatile earum ingenium aptum, acmmodatumque ſit ad cognoſcendas, perpiendasque diſciplinas, nemini poteſt eſſe ſcurum, qui aciem oculorum in Palladem, am veteres ut ſapientiæ deam, præſideme coluerunt, intendet, & cur Muſæ virgis eſſe, non mares exiſtimentur, ſecum coatione perpendet, videlicet puellas, ſi prætris artibus excolantur, duce plerumque tura philologas & logodædalas exiſtere. d fabularum involucra & obſcuritatem ottemus, & ad hiſtoriæ candorem nos, lunque conferemus. Prodeat igitur Aſpaſia, cratis & Periclis illius, qui fulminare & ncionibus ſuis permiſcere dictus eſt uniſam Græciam magiſtra: aut Corinna, quę ndarum, principem (ſi Horatio credimus:) etarum omnium, non dubitavit reprehene, eumque admonere, cum nimis denſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

atque copioſus eſſet, non toto culeo, ſed manu ſementem eſſe faciendam: aut Cornelia, mater Gracchorum, cujus epiſtolas Cicero tantopere commendat, & illius non tam in gremio, quam in ſermone filios enutritos eſſe confirmat: aut Lælia Gracchi, vel Hortenſia Hortenſii filia, quæ ambæ hæreditatem eloquentiæ paternæ creviſſe dicuntur: aut illa multarum perita linguarum Cleopatra, quam Romanis imperatoribus ejus rei laude Plutarchus anteponit. Multas cogor ſilentio præterire, quæ libris in publicum editis floruerunt, & quarum ſuaviſſimas, graviſſimasque ſententias à Stobęo conſervatas quotiens in manibus habemus, totiens dolemus quod illa divina monumenta ingenii, ſapientiæque muliebris, hominum incuria, temporumque injuria perierunt. Ac ne ſemper antiqua meditemur, ſed paulo recentiora contemplemur: veniat in conſpectum filia Accurſii, quam leges de loco ſuperiore docuiſſe accepimus. Quid dicam de Olympia Fulvia Morata? cujus erudita ſcripta nulla unquam delebit oblivio. Quid de Hippolyta Taurella? cujus artificioſum, affectuoſumque carmen, cum legimus, amplexari, exoſcularique compellimur. Quid de Elyſabetha Gonzaga? quam Bembus ita laudat, ut lapideum eum eſſe dicat, qui non unam hujus ſeſſiunculam omnibus philoſophorum ambulationibus & diſputationibus anteponat. Quid denique de Angliæ regina? quæ hodie florentiſſimum re-

num ſumma ſapientia prudentiaque admi-
ſtrat: ut Weſenbecius veteris poëtæ verſus
l eam vere accommodaſſe videatur:
— *Vos* (juvenes) *animos geritis muliebres*,
Illa virago viri.
ujus de ingenii magnitudine, & cognitio-
: linguarum, variaque doctrina, & heroicis
rtutibus nulla unquam ætas, poſteritasque
nticeſcet. Ex his in medium allatis con-
are autumo, quod puellæ apud homines no-
ros non ita erudiantur, conſuetudine potius
ri vulgari, quam vel certa aliqua ratione,
l quod ingeniis deſtituantur. Nam & olim
axime liberalibus artibus eas fuiſſe inſtitu-
s, ex legibus quoque poteſt deprehendi: L.
ii filium 4. ubi pup.educ. vel mora.debeat.
fœminis indolem non deeſſe ad genus o-
ne literarum perdiſcendum, multis exem-
is propoſitis ſatis oſtendi. Ut igitur locum
nc concludam, aut ſtudiis fœminæ erunt
eganter expolitæ, & eam ipſam ob ratio-
m ab eruditis ſunt ambiendæ, quod pares
m paribus facillime congregentur: aut ru-
s erunt, & inopes ab omni doctrina, & ne
: quidem ſunt à virorum literatorum con-
gio atque complexu avellendæ, cum homi-
doctos, ubi abſtruſam & latentem vim in-
enii ex ſcintillis emicantibus perſpexerit,
m ut erutam abſtergat & poliat, non diffi-
le ſit futurum. Verum quid multis diſputo?
uid eruditis matrimonium libenter eſſe
ntrahendum conſulo? cum ſeſe ad hoc i-

pſum neceſſitate impelli ſentiant, ita cogente natura. Nam, quia præceptum illud divinũ, quo homines creſcere & augeſcere jubentur, pertinet ad univerſos, eademque fabrica eſt corporis humani omnino in omnibus: efficitur non facilius, quam unum de populo, ſe poſſe continere ſapientem. Ac vereor, ne rarius etiam fortaſſis ſapientia cum continentia conjungatur. Nam, quo erit quiſque prudentior, eo præclarius intelliget, quantam rationem habuerit natura in membrorum collocatione ſingulorum, & ad quem uſum ſit unumquodque conformatum. Cum autẽ in ſtructuram corporis intuebitur, & tria in primis à magno illo Platone celebrata membra, quæ quaſi principatum & triumviratum in corpore conſtituunt humano, contemplabitur, cerebrum quibuſdam oſſibus ſeptum videbit, ſimiliter à coſtis munitum vallatumque cor: jecur autem in mollißimas partes inſidere, remotumque à functionibus præſtantioribus & ſublimioribus non de vitæ humanæ ornamentis, ſed de alimentis tantum laborare, &, ut ita dicam, curis omnibus abjectis quaſi luxuriari: ideoque ad ſeſe optimum ſuccum coctionis ſevocare, eumque diligentius elaboratum in vicinas, & propinquitate ſibi devinctas partes, quas procreationis gratia natura corpori affinxit, in primis tranſportare: quæ partes, & quæ membra, quod nutrimento præ cæteris affluunt, &, ubi pejuſcule habueris, prima convaleſcunt,

cunt, &, ubi bene valueris, indies vigore effloreſcunt. Et cum jecur à cerebro, domicilioque rationis longius abſit, quam cor, accidit, ut difficilius libido, quam ira comprimatur: more ſervulorum, qui, quo minus dominorum præſentia coërcentur, eo magis vivunt nequiter & diſſolute: quin & a medicis doctiſſimis ſumma conſenſione eſt approbatum, vitam humanam ſine Venere non modo inſuavem eſſe & invenuſtam, ſed etiã nulla ratione poſſe conſiſtere. Quotus enim hominum quiſque reperitur, qui poſſit ita ſe animo conſtitutum eſſe gloriari, ut nunquam à libidine vexetur aut exagitetur, nec ſe unquam his quaſi ſtimulis, aculeiſque compunctum eſſe ſenſerit? quem ſi poterimus aliquando invenire, ſingulari laude proſequemur. Nec mihi aliquis vulgarem hic illam, veteremque næniam decantet, plerorumque hominum ingenioſorum & eruditione excellentium liberos ſtolidos eſſe, & deliros ſolere, ac propterea viros doctos rectius & commodius eſſe facturos, ſi fœminam minime attingant & ad conjugium non accedant. Nam, etſi ab Ariſtotele conſignatum eſſe literis non ignoro, omnes melancholicos eſſe ingenioſos, & illam melancholiam, gravitatemque generoſam, quæ ſit in ſummis viris, in eorum liberis plerunque degenerare, & in ſtuporem declinare: tamen & illud certum, exploratumque eſt, alias ejus rei & plures afferri poſſe rationes. Ad hoc enim, ut aliquis

ſuis majoribus, qui virtute, gloriaque claruerunt, dignus evadat, non ſolum poſitum eſt in recta, & laudabili educatione permultum: (nam ingenia bona fieri poſſunt inſtitutione meliora, & quæ non ſunt optima, corrigi tamen aliquo modo, acuique poſſunt:) verum illud etiam eſt à parentibus magnopere, & ſtudioſe cavendum, ne liberis dent operam, aut cum valetudine utuntur non ſatis firma, aut alias tempore prorſus alieno. Sed hæc alterius ſunt loci & temporis, & à medicis, quorum ad ſcientiam proprie pertinent, copioſe, ingenioſeque definiuntur.

Eruditus autem, qui & iſta non ignorabit, & valetudinem ſuam amabit, uxorem dignitatis, meretricem voluptatis nomen eſſe, ut quidam dixit Imperator, & illam poſteritatis, hanc voluptatis concubinam etiam ſanitatis ergo, ut loquitur Demoſthenes, haberi cogitabit.

Uxorem igitur non incendendæ, ſed reſtinguendæ, ſedandæ, non irritandæ libidinis gratia ſe duxiſſe meminerit, meretriciamque voluptatem quam jura pontificum etiam c. liberorū XXXII. q. IV, legi. ima in uxore damnant, oderit: alias vero nihil humani à ſe putabit alienum. Quod cum faciet, non modo non hebetem & indole abſurda ſobolem generabit, ſed filiolos etiam perbellos, ingenioſosque procreabit:

Quaque juventutis ſunt præmia puriter acta,
Conſpiciet caſti pignora certa tori.

Tum

Tum domi habens, quo ſe oblectet, nec quæ-
rens foris, non cum lue conflictabitur Galli-
cana, ſed robur, & vires, & florem corporis
conſervabit, & illas carnifices & edentes pe-
ctora curas ſæpenumero reprimens animum
triſticulum moderata Venere ſuaviter alleva-
bit. Non, ut amatores, qui præ mœrore &
dolore animi exareſcunt, erit colore buxeo,
aut vitellino, nec, ut aliqua ſtatua Pygmalio-
nis, pallebit: ſed erit ſucci plenus, indiesque
ejus valetudo & pulchritudo ſplendidius e-
niteſcet, & formoſius effloreſcet, tandemque
cum lege naturæ conſenuerit, in liberis à ſe
genitis aliquo modo repubeſcet. Ita, quod
ab adverſariis afferebatur, procreationem
ſobolis ad virum non attinere ſapientem, fal-
ſum eſſe oſtendi, & adhuc cordato homini in
conjugio vivendũ eſſe defendi. Sed ne nunc
quidem acquieſcunt, quo minus amplius no-
bis negocium faceſſant, cumque gladiis cæ-
ſim & punctim huc uſque pugnarint, jã bel-
licum arietem incipiunt admovere. Ajunt e-
nim, & mordicus tenent, eruditum, qui u-
xorem duxerit, domicilium fortunarum ſua-
rum conſtituerit, tantum ſuis humeris onus
impoſuerit, tot negotiis, cutisque diſtrictũ
atque diſtractum, aut rem domeſticam, rem
familiarem eſſe neglecturum, aut deſerturum
ſtudia doctrinarum, tractationemque litera-
rum. O magnum præſidium, in quo merito
omnes vires, opesque contineri augureris!
Quod genus vitæ non eſt inquietum? quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

inſtitutum non turbulentum? quæ vivendi via non eſt vepretis & ſenticetis ad ingrediendum impedita? ſive tecum quid agas, ſive cum aliis contrahas. Eſt in ſolitudine delectatio: ſed ita, ſi non ſit diuturna. Nam jucunditates & ſuavitates omnes, quanto minus ſunt nobis cum aliis communes, tanto illiberaliores eſſe præclare Lucianus arbitratur. Eſt in cogitando & meditando voluptas: ſed ineſt etiam angor & dolor, & ſæpe ipſa mors. Hæc res Empedoclem, Pliniumque abſumpſit, dum ille Ætnæ, hic Veſuvii incendii cauſam & fomitem valde quidem diligenter, ſed minus prudenter explorat. Incredibilis erat in Archimede cognoſcendi ſitis, nec fere quidquam aliud majori cum voluptate perfundebat. Quanto vero ipſi quædam ignorare melius fuiſſet? Non eſſet à populo, cum præ gaudio vix ſe capiens e balneo nudus in forum accurreret, publice, magnificeque deriſus. Sed hæc levicula & ridicula. Illud autem in tanto viro commiſeratione digniſſimum, quod dum unus Syracuſas ingenii magnitudine confiſus contra Romanum exercitum propugnat & defendit, ſemetipſum in cogitationes immerſus & depreſſus offendit atque evertit. Ita eſt aliquid etiam in ſtudiis nimium quo Archimedes, aliique multi, nimis erudito quodam mortis genere, ſtulte perierunt.

Eſt igitur literis gnaviter incumbendum, ſed interea alia quoque nõ negligenda ſciendum-

dumque illud, non ad opus unum nos eſſe ſatos, & in hunc mundum divinitus collocatos. Quod ipſa etiam natura tacita voce declarat, quæ non ſolum animum dedit nobis ad ſubtiliter cogitandum, & acute: neque tantum nobiles oculorum, auriumque ſenſus conceſſit ad munus rationis præſtantius obeundum: verum corpus quoque attribuit ad laborandum, & manus, ignobilemque ſenſum tangendi, nobis vel cum talpa communem, elargita eſt ad opus aliquando faciendum. Itaque natura maxime diverſis uſa rebus eſt, ut quædam concors diſcordia, veut in concentu, ita in hac univerſitate rerum dominaretur, & dolorem, quemadmodum eſt in fabulis, catenis arctiſſime cum voluptate conſtrinxit. Quod intelligens & ad conugium transferens Socrates affirmare ſolebat, ſive uxorem quis duceret, ſive cælebs permaneret, fore, ut eum vitæ utriusque pœniteret, matrimoniumque caſſibus compaabat, quod piſces nondum capti in naſſam ponte influerent, cuperentque irretiri: capti vero qui eſſent, ex vinculis & ergaſtulo e expedire, ad priſtinamque libertatem redie niterentur. Nec de utroque vitæ inſtituto liter ſenſit vir ille ſummus in Romanorum Republica, qui in concione, quam ad populum habuit, dicitur hujuſmodi, ſi recte memini, fere verba protuliſſe: Si abſque mulieibus eſſe poſſemus Quirites, magna moleſtia areremus. Nunc vero, cum ita ſit natura com-

comparatum, ut nec cum illis ſatis commode, & ſine illis nullo modo vivere poſſimus, potius eſt neceſſitati, quam brevi voluptati conſulendum. Præclara vero ſententia, & digna viro ſapiente, qui perſpexerit, quantum eſſet humanæ tribuendum, indulgendumque naturæ! Si corpus & membra non haberemus, inter genios, ſi animo deſtitueremur, inter pecudes, (ut in Pimandro Mercurius Triſmegiſtus eleganter inquit) eſſemus numerandi. Quoniam vero ſumus ex utroque, ex corpore inquã mortali, animoque divino & immortali, admirabili concinnitate compacti & conglutinati: fieri certe nequit, ut ullam bene, beateque vivendi rationem ineamus, niſi utrique conſulamus. Id autem hoc pacto conſequemur, ſi nec ad nimis ſordida & humilia nos demittamus & abjiciamus ipſos, nec etiam animo concipiamus altiora & noſtris viribus graviora: ne nobis idem, quod Icaro dicitur accidiſſe, contingat, quem Syneſius ait, cum terram contemneret, cœlumque ſitienter appeteret, brevi poſt in mare delapſum non ſolum cœlo excidiſſe, ſed ne terram quidem, cum maxime cuperet, tenere potuiſſe, in marique periiſſe. Non igitur unis tantum nos debere diſciplinis, & rerum obſcuriſſimarum perveſtigationi ſtudere, ſed etiam ab inferioribus muneribus, quibus carere non poteſt hæc vita communis, à conjugio, curisque domeſticis minime abſtinere debemus, præſertim, cum illæ ipſæ curæ, quod

quod eſt ante demonſtratum, nos à majorum contemplatione rerum non abducant.

Nam ſi agricola in agris, in vineis, in hortis non incommode ſimul exercetur: & ſi in arte muſica peritus, cujus oculi in notas depictas intuentes libro quaſi ſunt affixi, & canere viva voce, & digitis chordas percellere, & pedibus laborare poteſt, ut concentum aliquanto efficiat pleniorem, quod in organo muſico fieri cernimus, neque tamen tot rebus ſimul intentus, & tam varie diſtentus in aliqua parte peccat: an idem præſtare non poterit homo in literis probe & præclare verſatus, ut in res paululum diverſas lumen animi, ingeniique diffundat? Certe quanto majores in curriculis ſtudiorum fecerit progreſſus, tanto diligentius omnem operam adhibebit, & quidem majori cum fructu, ut opes, quas poſſidet, induſtria & parſimonia potius augeantur, quam ſocordia & luxuria, quæ ſolet eſſe ſumptuoſa, dilabantur. Quam ad rem non prudentia ſolum ex literarum ſcientia partim nata, partim etiam confirmata illi permultum, ſed non parum conjugium etiam ipſum poterit commodare. Nam in matrimonio patrimonium non modo non diſſipari, ſed quoque amplificari ſolet à parentibus, qui ad complectendam illam paucis contentam frugalitatem liberorum, quibus plurimum ſtudent comparcere & relinquere, charitate incitantur. Quod ſi igitur domeſticæ curæ, in quas maritis eſt incumbendum, eſ-

ſent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ſent longe maximæ atque graviſſimæ: tamen earum magnitudinem poſteritatis amor allevaret, & ea etiam de cauſa videri minores, levioresque deberent, quod cælibes, iis omnino qui vacant, vel certe minus afficiuntur, multo majoribus, acerbioribusque curis perſæpe crucientur: qui, ſi libidinis, laceræque conſcientiæ furiis, ut fieri demonſtravimus, exagitantur, nec divinum numen ardenter invocare, nec è tenebris & ſqualore ſe in lucem, ſplendoremque vindicare, nec quicquam præclarum, & amplum, & magnificum cogitare poſſunt. Etſi autem non nego, maritorum nonnullos reperiri, literis quidem illos tinctos, & non indoctos, ſed tamen ad rei familiaris prudenter adminiſtrandæ rationem ineptos: quis tamen non animadvertit, vitium & culpam non in ipſo vitæ genere ineſſe, ſed hærere in animis hominũ, qui aut nimia doctrinæ ſuavitate capti, & ut cochleæ in teſtas, ſic illi in bibliothecas abditi & quaſi compacti, aliarum rerum curam, cogitationemque non ſuſcipiunt, aut ita ingeniis ſunt molliculis atque delicatis, ut ſtudiorum labore non maximo ſtatim fracti & debilitati ocio ſe dedant & quieti, reliqua omnia negligant.

Verum quid mihi cum ocioſo? quid etiam cum eo, qui ſumme cum ſit eruditus, non norit tamen doctrinam tanto labore comparatam ad aliquam in civili vita utilitatem, uſumque transferre? Et quid (malum:) mihi

cum

um aliquo Democrito?qui ſibi oculos effodi
atiatur, ut ſemper dies, noctesque medite-
ur, ſocietati autem hominum Miſanthropi
Timonis exemplo bellum indicat, ut cum ip-
a natura quodammodo pugnare, & digladia-
i videatur. Quanto hoc inſignior, omnique
aude dignior videri debet Ariſtippus? ut u-
um ex omnibus ob oculos vobis ſtatuam,
ui cum philoſophus eſſet profeſſione, ſingu-
rem humanitatem excellenti cum eruditio-
e conjunxerat, ut in eo nulla morum duri-
es, aſperitasque cerneretur. Igitur non ſo-
um in ſuorum civium animos convictus ſua-
itate, gratiaque influebat, ſed etiam ad ma-
morum regum benevolentiam ſibi viam
uniebat. Voluptates non abhorrebat, ſed
oni conſulebat oblatas: eaſdemque forte
bi denegatas magis contemnebat, quam ſi-
enter appetebat, ſemper loco, temporique
btemperans. Ad ſenſum etiam, ingenium-
ue ſingulorum ita ſe aggregabat, ut teſte
aërtio aliquando in convivio indutus Per-
ca veſte ſaltaret, (quamvis id iis tempori-
us plane indignum gravitate viri ſapientis
aberetur;) & chorea finita cum ornatum
coticum exſuiſſet, nihil de philoſophi per-
na diceret eſſe detractum. Hunc igitur do-
iſſimum, eruditiſſimumque hominem, qui
terosque ſapientes in convictu lenitate &
banitate ſuperavit, mihi vir literatus imite-
r. Non domi ſemper libro affixus ſedeat,
ominum conſpectum non ſubterfugiat, per-
ſua-

ſuaviſſimumque habeat omnem eruditam, exquiſitamque doctrinam, non ad ingenii luſum, verum ad uſum aliquem in vita communi atque civili accommodatam eſſe oportere. Deinde, cum ſe intelligat in hanc lucem eſſe divinitus excitatum, non ad ſolitudinem, quam ipſæ beluæ fugiunt, ſed ad ſocietatem colendam, nihil humani, ut inquit ille, à ſe putet alienum, & uxorem domum ducat ingenuam, & à natura liberaliter informatam, è qua Dei cultores, & cives Reipublicæ, defenſoreſque procreentur.

Dixi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Miſcella
OBSERVATIONVM
AD
AVSONIANA
illa præcedentia,

ET
PERVIGILIVM VENERIS,

Rhapſodo
PETRO SCRIVERIO.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Obſervationes

MARIANGELI ACCVRSII,

ELIÆ VINETI,

IOSEPHI SCALIGERI,

CLAVDII SALMASII,

PETRI SCRIVERII,

& aliorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

MARIANGELI ACCVRSII

OBSERVATIONES

AD CENTONEM AVSONIANVM, *pag.* 160, *& ſeqq.*

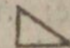
In Epiſtola, quæ CENTONI præponitur: *Rogabat qui jubere poterat, ſcilicet Imperator Valentinianus.* Particula, *ſcilicet*, in vetuſtis Codicibus, quos equidem viderim, non habetur.

Ibidem. *Cùm aliorum quoque judicio detegenda eſſet adulatio, inepta, ſi cederem; inſolentia, ſi ut æmulus eminerem.* Emendabam, *ineptia.*

Ibid. *Diffunditur autem per cæſuras omnes, quas recipit verſus Heroïcus.* Legendum plurativo numero, *Diffunduntur.* Sed in manuſcripto Codice rectius adhuc invenimus, *Diffinduntur*, id eſt, *Dividuntur.* Priſcianus in libello De XII Carm. *Dividitur in cæſuras, per cola quidem in novem, per commata verò in duas, ſemiquinariam, & ſemiſeptenariam, per pedes in quinque,* & cætera. *Verſus porro Heroïci cæſuræ, quæ & ſectiones manſionesque dicuntur, quatuor ſunt: Penthemimeris, quæ & ſemiquinaria, Catatriton; Hepthemimeris, quæ & ſemiſeptenaria, Tetrapodia, quæ & Tome bucolicé.*

De pugna oſſea in eadem Centonis Præfatione verba ſunt, tam in unoquoque exem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

plari varia, quam in nullo integra & ſincera. Ea verò ſic legantur: *Sunt enim æquilatera, vel triquetra, extentis lineis, aut rectis angulis, vel obliquis: Iſoceles ipſi, vel Iſopleura vocant; Orthogonia quoque, & Scalena.* Non ſequitur autem ordine quo propoſuit. Nam *æquilatera* (quod ait) *vel triquetra*, per *Iſopleura* comprenduntur; quæ in Ternario *Æquilatus* Latine dixit: ſic, Δ. *Extentis lineis*, per *Iſoſceles*, quibus duæ tantum ſunt æquales lineæ, tanquam crura, quæ σκέλεα dicuntur: hoc ſchemate, . *Rectis angulis*, per *Orthogonia*, ubi unus tantum ex his omnibus fit rectus angulus; in hunc modum, . *Obliquis* verò per *Scalena*; quibus tria ipſa latera ſunt inæqualia; hac figura, . Non gaverim etiam, quin potius crediderim, poſſe fieri, ut *Iſoſcele* defendatur, dummodo nomina ipſa Græce & hîc reddantur. Ut legatur, Ἰσοσκελῆ *ipſi, vel* Ἰσόπλευρα *vocant*: Ὀρθογώνια *quoque, &* Σκαληνά. Euclides: Τῶν δὲ τριπλεύρων σχημάτων, Ἰσόπλευρον μὲν τρίγωνον ἐστὶν, τὸ τὰς τρεῖς ἴσας ἔχον πλευράς. Ἰσοσκελὲς δὲ τὸ τὰς δύο μόνας ἴσας ἔχον πλευράς. Σκαληνὸν δὲ τὸ τὰς τρεῖς ἀνίσους ἔχον πλευράς. ἔτι τε τῶν τριπλεύρων σχημάτων. Ὀρθογώνιον μὲν τρίγωνον ἐστὶν, τὸ ἔχον ὀρθὴν γωνίαν. Ἀμβλυγώνιον δὲ τὸ ἔχον ἀμβλύαν γωνίαν. Ὀξυγώνιον δὲ τὸ τὰς τρεῖς ὀξείας ἔχον γωνίας. Meminit horum etiam Latinus Boethius, & Martianus Capella. Has autem ipſas quatuor triangulorum figuras, ac duas alias, Amblygonii vi-

deli-

delicet & Oxygonii (Sex enim Trigonorum genera reddit præter Euclidem vel Boethius, & ſummatim Iulius Pollux) in Ternario quoque numero aptiſſimè expreſſit Auſonius; his verſibus:

Per trinas ſpecies trigonorum linea currit,
Æquilatus, vel crure pari, vel in omnibus impar.

Quorum intellectus eſt, Trina linearum ſpecie triangulos ſignari omnes poſſe. Nam linea ſi ſit Æquilatus, id eſt, æqualium laterum in triangulo, ut omnes æque lineæ ducantur, fiet Iſopleuron, atque Oxygonium. Si crure pari fuerit, tam Iſoſceles quàm Orthogonium & Amblygonium deſignabitur. Tria enim (quamquam diverſa notatione) æquas duas habent lineas, quas Poëta crura vocat. Poſtremò, ſi in omnibus impar exiſtat, Scalenum complectetur.

Ibid. *quin & turris, & cantharus.* Exemplar manuſcriptum, *turturis.* Videtur enim locum Plauti recordatus, cum hæc proderet Auſonius, qui eſt in Bacchidibus:

Vbi ego capiam pro machara turturem, ubique
Imponat in manu alius mihi pro caſtu cantharũ.

Ex ejus autem vocis inſolentia, in *turrem* commutaſſe *turturẽ* credatur quiſpiam, proportionis ſaltem immemor. Itidem in recto plane *Turturis* uſurpes, velut *Vulturis,* quod & M. Tullius & Ennius dixerunt: licet ſit in uſu *Vultur*, atque *Turtur.*

In CENTONE ipſo (cujus multa neſcias an aptius decentiusve apud ipſum Virgilium,

unde accerſita ſunt, locata videantur) hemiſtichium eſt,

Ornatus Argivæ Helenæ.

Cælicolis, & quanta ſolet Venus aurea contra.

Quod in menſuram juſti carminis, ex manuſcripto Codice duntaxat uno, ita integrandum eſt,

Ornatus Argivæ Helenæ. Qualisque videri

Cælicolis, & quanta ſolet Venus aurea contra.

Invenio & in IMMINUTIONE (pag. 168.) verſum integrum quo loco vulneris impatiens virgo, *Ter ſeſe attollens*, & *Ter revoluta toro eſt.* Sed quod eum ſpurium omnino putaremus, ne referre quidem curæ fuit. Nam & verendũ quoque videbatur, ne noſtro quandoque exemplo, ſi minus manifeſto teſtimonio egiſſemus, quiſpiam fortaſſe alios è Virgilio (quod facile fit) redactos confingeret atque adderet.

Illud verò monuiſſe, leviuſculum fortaſſe fuerit, quod in COENA NUPTIALI ſcriptum eſt, — *per lumina læta frequentes*

Diſcurrunt. cum ſit ſcribendum, *limina.*

Poſtquam verò in Cubiculum ventum eſt, Carmen ante Imminutionem ſoluta oratione intercipitur, cui titulus, PARECBASIS, immutatus poſtea *Parechuaſis*, imprudenter. Eſt quippe Græca vox παρέκβασις. Quintilianus lib. IV. Παρέκβασιν *vocant Græci, Latini Egreſſum, vel Egreſſionem.* Tranſgreditur autem Auſonius ab Ingreſſu in cubiculum ad præfationem in nuptiali myſterio.

In

In Epiſtola, quæ CENTONEM ſequitur: *Quid Parthenien dictum cauſa pudoris? qui octavo Æneidos cùm deſcriberet coitum Veneris atque Vulcani,* Διοχροσεμνιαν *decenter immiſcuit.* Commutatione literarum haud imparilium mendæ hîc obſcuritas contracta eſt. Primi quippe Græci elementi τοῦ. A. linea, quæ medium interſecat, ſi in pedes, exſcribentium celeritate, vel ſcalpentium incuria (ut eſt in vetuſtis quoque monimentis obſervare) deciderit, quartum, quod triangulæ figuræ fuerit, efficiet; in hunc ferme modum. Δ. Et τὸ, ρ, ſcribens, paullum ſi circumducenda contrahes (quæ frequens labecula) in ο μικρὸν tranſibit. Meo igitur ipſius periculo, Ἀισχροσεμνίαν emendabis. hoc eſt, pudicam turpitudinem. Compoſitione ſanè lepida eruditaque, nec ab eo remota penitus; quòd Gellius hunc quoque Vulcani Veneriſque congreſſum, *pudici ſecretum connubii* nominarit: σεμνὸν enim pudicum dicimus, αἰσχρὸν turpe. perſtricta ſcilicet voce (ut ait Plato in Cratylo) quæ fuerit αἰσχόῤῥουν, quaſi ἀεὶ ἴσχον ῥοῦν, id eſt, ſemper impediens fluxum. quaſi vituperandum ſit agitationis obſtaculum. Idem ferè mendum (ſed, quia in Mathematicis, indignius minuſque ferendum.) apud Proclum offendimus. Ubi, quantum intelligi datur, Λ ſcriptum legitur, pro Δ. De coluris namque circulis hæc ait: Γράφονται δὲ οὗτοι οἱ κύκλοι διὰ τῶν τροπικῶν σημείων. οἱ εἰς μέρη. Λ. ἴσα διαιροῦσι τὸν διὰ μέσων τῶν ζωδίων κύκλον. Quippe

conſtat eos ipſos circulum, qui per media Signiferi ducitur, in partes quatuor dividere; abſurdumque eſſe, abhorrereque à Sphæræ ratione, cùm triginta partes A notâ denotentur.

ELIÆ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ELIÆ VINETI,

Inſertis aliorum Notis.

pag. 160.

AUSONIUS PAULO S.] Ad hunc Paulum fuit miſſum Edyllium BISSULA.

Perlege hoc etiam, ſi operæ eſt.] Quum dixit Ennius apud Perſium,

Lunaï portum eſt operæ cognoſcere cives,

Operæ eſt, Operæ pretium expoſuit vetus Commentator.

Si per Sigillaria in auctione vêniret] *Sigillaria* ſigillis hoc eſt parvis ſignis dicta feſta memorat idem Auſonius in Edyllio de Feriis Romanis. *Sigillaria* etiã locus fuit Romæ. Gellius lib. v. cap. iv. *Apud Sigillaria forte in libraria Ego & Iulius Paulus poeta, vir memoria noſtra doctiſſimus, conſederamus.* (Idem lib. ii. cap. iii.)

Neque Afranius nauci daret;] Afranius poëta comicus. *Nauci*, putamen nucis & rem nihili ſignificat, ut docet Eraſmus in Adagiis, ex Feſto Pompeio: unde quidam in Comœdia Afranii *Nauci* proprio nomine dictus, qui nihili eſſet.

Nec Stichum ſuum Plautus offerret.] Ex hoc ſervi nomine *Stichus* eſt inſcripta, quæ extat, Marci Plauti fabula.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

[Sed Auſonii hic locus non rectè habere videtur: cur enim tam vilis Plauti Stichus, ut cum Afraniano Nauci comparetur? Vide, ne conjectura, quæ mihi legenti ſub manu, quod ajunt, nata eſt, vera ſit: *nec cicum ſuum Plautus*. Et verò adluſit Auſonius Plauti locum Rudente:

Eluas tu an exungare, cicum non interduim.

Cicum, leve quiddam, ut *Hilum*. Laudat ex Gloſſis ſuis Scaliger, *Cicum* ῥοᾶς ὑμήν. In Gloſſario H. Stephani reperio, *Cicum* χρύ-κοκκος, vitioſe pro χρῦ, κόκκος. Quod Græci, οὐδὲ χρῦ; Latini, *nec cicum:* & κόκκος eadem notione apud Græcos. Timon ſyllographus:

Πτωχὸς μὲν φρένας εἰμὶ, νόου δὲ μοὶ οὐκ ἔνι κόκκος.

Exſenſũ mihi pectus, & haud hilũ mihi mentis.

Hæc Juſtus Lipſius Epiſtolicarum Quæſtionum lib.1. Epiſt.11. Quam ejus emendationem in contextum recepi: neque alio ſole opus eſt.] Pag. 161.

Modò inter liturarios meos cùm reperiſſem;] Eadem ſignificatione *liturarii*, in Epiſtolæ nonæ Auſonii titulo: *Hoc inchoatum, neque impletum, ſic de litoerariis ſcriptum.* quod vocabulum, neſcio, quam ſit antiquum; ſed eas chartas ſignificat, in quibus primum ſcribimus, quidquid ſit orationis quod componimus, à multis lituris, quibus eâ in re uti ſolemus; quemadmodum in extremo carmine ad Theodoſium idem meminit Auſonius:

Ne ferat indignum vatem, centumque lituras,

Mu-

Mutandas ſemper deteriore nota.

Ibidem. *aut Thyonianum mireris, aut Virbium.*] Hippolytum ab inferis & morte ad vi-
m redintegratum, *Virbium* fuiſſe appella-
m, dixit in Præfatione in Griphum. Quod
l Dionyſium ſive Bacchũ attinet (de cujus
ominibus Epigramma XXVIII & XXIX.) hic
iam *Thyoneus*, id eſt Θυωνεὺς, cognomina-
r Horatio, Ovidio (IV *Metamorphoſ.*) & aliis
atinis æque atque Græcis poëtis: ſed quòd
em etiam *Thyonianus* pro *Thyoneo* ſit nuncu-
tus, hoc verò nomen apud ſolum Auſo-
um legere memini, & Catullũ in epigram-
ate ad ſuum puerum, ſiquidem ibi rectè
hyonianus legit Lilius Gregorius VIII Syn-
gmate de Diis:

Migrate: hic merus eſt Thyonianus,

bi meus liber habet, *Thyonieus*. Sed nec
hornutus, qui Dionyſium à Gigantibus di-
erptum, & ab Rhea reſtitutum fuiſſe memi-
t, novum nomen in alterâ vitâ accepiſſe
fert.

℞ [Apud Catullum veteres Interpretes
alladius Fuſcus, Antonius Palladius, & alii
tinent *Thyonianum*, & accipiunt meri vini
quorem Bacchicum. Mureto eſt *Thyonianus*
omen Liberi patris, à Thyone matre ipſius,
uæ & Semele dicitur. Bacchus fertur, Jove
atre concedente, matrẽ Semelem ab inferis
luxiſſe, & immortalitate donatam; *Thyo-
em* à ſacris, quæ illi attribuit, denominaſ-
. nam Θύω, ſacra facio dicitur. inde ipſe
Li-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Liber ex materno nomine *Thyoneus* appellatus eſt, ut ſcribit Diodorus.]

Ibid. *Nam duos junctim locare, ineptum eſt:*] Quod tamen aliquot locis feciſſe videris, mi Auſoni, ut in Cena nuptiali:

Nec non Threicius longâ cum veſte ſacerdos
Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum.

Et in Epithalamio:

Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulchrâ faciat te prole parentem.

Et in Ingreſſu in cubiculum:

Succidimus. non lingua valet. non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec vox aut verba ſequuntur.

Ibid. *Diffunditur autem per cæſuras.*] Legitur & *diffinditur*.

[Cum in MS. Mariangelus Accurſius teſtetur legi, *diffinduntur*; omnino rectius cum eodem opinor, *dividuntur*.]

Ibid. *Simile ut dicas ludicro, quod Græci oſtomachion vocavere.*] Hunc locum Jodocus Badius cùm ſic ediſſet, exiſtimavit Humelbergius mendum eſſe in verbo Græco: & ὀστομαχίαν, non ὀστομάχιον legendum: ſed vellem, emendationis ſuæ rationẽ pluribus reddidiſſet, ſi quid fortè noviſſet de iſto ludicro mihi planè incognito: & ſimul, quod ſequitur,

Oſſicula ea ſunt ad ſummam quatuordecim figuras geometricas habent,

ſic à typographo nulla diſtinctione excuſum, docuiſſet, quî diſtinguendum foret: an quomodo poſtea Morellius à nobis emendatum

emi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

miſit, *Oſſicula ea ſunt. ad ſummã.* &c. an aliter.
bi & Gryphius Lugdunenſis *ſane* ſcripſit,
o *ſunt:* ut unica videretur oratio, nullâ indi-
ens diſtinctione hujuſmodi. Jam *Oſſiculum,*
minutivum eſt ab *oſſe,* apud Plinium, & a-
os: oſſiumque pugnam ſignificare videtur
ομαχία, ut hæc vocabula inter ſe conſenti-
, & huic loco pulchrè convenire videantur.
d Brodæum Turonenſem, qui ſic ſenſerat
. IV. Miſcellaneorum, reprehendit Joſe-
us Scaliger: & pro ὀστομάχιον, στομάχιον (*ſto-
achion* certe habebat Tilianum exemplar)
pro *oſſicula, oſcilla* legendum cenſet: quod
vetere Gloſſario legerit, *oſcillum,* στομάχιον
c. *Oſcillaque* iſta accipit perſonas illas &
vas veterum. De quibus quærit Lilius
egorius de Diis, ex Virgilio, Servio, Feſto,
acrobio, Hygino, & aliis.

[Audiamus ipſum Brodæum, Miſcel-
. IV, cap. VII: Fuit apud Græcos, inquit,
eter cætera ludicrum ὀστομάχιον. quod quid
, declarat in Epiſtola Centoni ſuo præfixa
ſonius. Hoc, ut opinor, Latini *oſſiclis* aut
culis ludere nominant. Suetonius in Augu-
cap. LXXXIII. *Animi laxandi cauſa, modò
abatur hamo, modò talis, aut oſſiculis* (ſic
im lego) *nucibusque ludebat cum pueris mi-
is.* Quidam *occellatis,* nonnulli *xyſto* ſcri-
nt: nec quæ *nuces occellatæ* dici queant,
olari quidem adhuc poſſunt. Quid verò
autis pueris cum *xyſto?* Hæc ille.]

In

[In Suetonii iſto loco vir ſummus Iſaacus Caſaubonus legendum monet *ocellatis*, ut habent omnes meliores libri, non *oſcillatis*, quam lectionem qui defendunt, ſuam rerum antiquarum οὐκ ἐμπειρίαν ſatis produnt. Nam prorſus ratione omni caret illa lectio, neque defendi prudenter poteſt. Fruſtra etiam doctiſſimus Brodæus fuit, cùm *oſſiculis* legi voluit: neque enim ulla apud Veteres ὀστομαχία, ut ipſe putavit, inductus loco Auſonii corrupto. *Ocellata* ſunt & hic & apud Varronem, globuli vel lapidei, vel eburnei, vel ex alia quâ materiâ, quibus olim puellæ ludebant, ut nunc quoque fit. Quæ pluribus illic vir accuratiſſimus perſequitur. Quæ ego, cùm non ſemel erret, in medium relinquo: & ad Auſonium redeo. Cujus Præfationem, Centoni ſuo præfixam, expreſſimus ex Editione Scaligeri: præterquam quod *ciccum*, pro *Stichum* ex emendatione Lipſii admiſerimus: ſecuti in cæteris editiones ab illuſtri heroe recognitas. Cujus & hoc Caput XXVI eſt Auſonianarum Lectionum lib. II.]

[*Locus ex Præfatione Centonis correctus & illuſtratus. ſτομάτιον. oſcilla. Indicatus mos veterum in conviviis. cranium mortui in ſympoſiis. (Somnium Ill. V.)*

In Epiſtola, quam Centoni præfigit, meminit ludicri, ex quo multæ figuræ exprimi poſſunt. Sed multis mendis (*nullis certe*) deformata ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

erba Auſonii in re tam ſcitu digniſſima. a-
eo, ut mendoſa editio bono viro & erudito
rodæo impoſuerit : quem & alii quoque
quuti ſunt. Non enim ullus luſus eſt oſſi-
ulorum, ut ipſe putat. neque unquam tale
uid Veteres habuerunt. Hoc enim à mente
uſonii alieniſſimum. Neque animadvertit,
uid intereſſet inter *luſum* & *ludicrum* : hoc
ſt inter παιδιὰν καὶ παίγνιον. Sed fefellit homi-
em, ut dixi, lectio mendoſa, ὀστομαχίαν, pro
ομάχιον : & *oſſicula* pro *oſcilla* legentem. Ac
e hæc quidem tantummodo mendoſa, ſed
ſequentia malè ab interpunctionibus ac-
epta ſunt. Quæ prius ita, uti legenda ſunt,
roponam : deinde ad eorum interpretatio-
em aggrediar. Nam ita & emendandum, &
nterpungendum : *Simile ut dicas ludicro, quod*
ræci στομάχιον *vocavere. Oſcilla ea ſunt. Ad*
ummam quatuordecim figuras Geometricas ha-
ent. Sunt enim æquilatera : vel triquetra : ex-
ntis lineis : aut rectis angulis : vel obliquis : iſo-
ele : vel iſopleura : orthogonia quoque : vel ſca-
na. Harum vertibularum variis coagmentis
mulantur ſpecies mille formarum. Elefantus
ellua : aut aper beſtia : anſer volans : & mir-
illo in armis ſubſidens : venator : & latrans ca-
is : quin & turris : & cantharus : & alia hu-
uſmodi innumerabilium figurarum, quæ alius
lio ſcientius variegant. Hæc verba ita pro-
uldubio legenda ſunt, & diſtinguenda, Nam
uin rectè στομάχιον, & *oſcilla* emendaverimus;
ræter conjecturam certiſſimam, qua uſi ſu-
mus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

mus, fidem fecerit vetus Gloſſarius, in quo ſcriptum legitur: *Oſcillum*, ϛομάλιον. ſunt enim larvæ, & προσωπεῖα, ut ex Macrobio cognoſcimus, quæ in αἰώραις, & jactationibus ludicris Ruſtici ori opponebant, ut eſſent magis ridiculi. Virgilius:

Oraque corticibus ſumunt horrenda cavatis.

Intelligit enim Oſcilla ex corticibus arborum, quem morem Athenienſium tangit & Maurus Terentianus. à quo jactationes ipſas, & cernuationes, quas Græci vocant αἰώρας, etiam Oſcilla appellarunt. Idem:

Oſcilla ex altâ ſuſpendunt mollia quercu.

Hîc autem apud Auſonium noſtrum & ipſæ larvæ ſunt, ſeu perſonæ, quæ ſic aptæ & & coagmentatæ erant, ut articuli ejus, vertibulæque, quibus commiſſæ erant, in omnem partem flecterentur, & figuras omne genus exprimerent. Eæ in convivium medium jaciebantur, & ex illis eas figuras Rex convivii exprimebat, ut mutationis & brevitatis vitæ commonefaceret: & propterea bibendum eſſe, ut nihil de fructu hujus vitæ pereat, diceret. Id omnino plane ac diſerte ex Petronio cognoſces: *Potantibus ergo, & accuratiſſime lautitias nobis mirantibus, larvam argenteam attulit ſervus, ſic aptam, ut articuli ejus, vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. Hanc cùm ſuper menſam ſemel; iterumque abjeciſſet: & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret; Trimalcio adjecit:*

Heu, heu, nos miſeros! quam totus homuncio nil eſt!

Sic

Sic erimus cuncti, poſtquã nos auferet Orcus.
Ergo vivamus, dum licet eſſe bene.

* * *.

Ex quibus primùm mentem Auſonii ita aperimus, ut nihil potuerit melius excogitari: & ſomnium Brodæi de oſtomachia & oſſiculis explodimus. Deinde indicatur uſus earum larvarum. quod iis in conviviis præſentes celeris mutationis vitæ commonefacerent. Nam alioqui ſemper in conviviis mortis mentionem injiciebant, & caput mortui, ubi ejus larvæ copia non erat, vel in menſa apponebant, & manibus verſabant, vel è triclinio ſeu ſtibadio ſuſpendebant: ut eo uterentur ad eandem rem, ad quam & larva illa. hoc eſt, ad hortandum ad bibendũ. Quod novimus ex Epigrammate Græco: in quo non ſolùm caput mortui, ſed cranium dem facit, quod apud Petronium larva; ſed ꝛa exhortatio pro cumulo adjicitur, quam addidit Trimalcio in Epigrammate ſuo. Epigramma Græcum hoc eſt [*Anthologiæ lib. 11.*]

Ἡ πλωχῶν χαρίεσσα πανοπλίη, ἀρτιλάγυνος
αὕτη, καὶ δροσερῶν ἐκ πετάλων στέφανος,
καὶ τοῦτο φθιμβρόοιο προάστιον ἱερὸν ὀστοῦν
ἐγκεφάλου, ψυχῆς φρούριον ἀκρότατον.
πῖνε λέγει τὸ γλύμμα, καὶ ἔσθιε, καὶ περίκεισο
ἄνθεα, τοιοῦτοι γινόμεθ' ἐξαπίνης.

Quæ omnia ad verbum interpretantur Petronium ipſum. Quin & ipſa verba quæ γλύμματος nomine hic intelliguntur, aliter concepta videntur in triclinio marmoreo Late-

ranenſi, uno verſiculo ſenario:

Ἡδὺς βίος. τὸ ζῆν ταχύ. τὸ θανεῖν ὑποψία.

Quo ſignificatur vivendum eſſe: nam vitam properare, mortem imminere. Propterea tanquam jam morituri bibebant, & tanquam nunquam id facturi. Plautus Sticho:

Volo nos pro ſummo bibere, nulli relerimus poſtea.

Ita enim legendum: non, *Nolo.* Horum συμποτικῶν ἐπιφωνημάτων pleni ſunt libri veterum; præſertim Martialis, & Græcorum. Neque dubium eſt, quin in Cænatione ſeu ſtibadio Domitiani Cæſaris, quod propter exiguitatem ipſe vocavit *Micam auream*, è tholo penderet cranium mortui, quod mortis admoneret. Id Martialis videtur velle hoc in Micam auream Epigrammate:

MICA *vocor. quid ſim, cernis. Cœnatio parva.*
Ex me Cæſareum ſuſpicis, ecce, tholum.
Frãge toros. pete vina. roſas cape. tingere nardo.
Ipſe jubet mortis te meminiſſe Deus.

Videtur enim in tholo ipſo larva illa, aut cranium fuiſſe.]

Hactenus Scaliger: a quo diſſentit atque abit quam longiſſime clariſſimus Salmaſius; qui ſuperioribus diebus, cùm de hoc ludicro ageremus, ſententiam ſuam ita ad me poſtridie deferendam curavit.

[De Ludicro ὀστωμαχίων, quæ oſſicula ſunt, noli dubitare quin vere divinarim. Legendum apud Auſonium: *Simile ut dicas ludicro quod Græci ὀστωμαχίων vocavere. Oſſicla ea ſunt*

ſunt: perperam hodie *oſcilla* ibi legas, & στομάπιον. Nec moror Gloſſas, quæ στομάχιον etiam ſcribunt, nempe pro ὀστωμάπιον. Sic σχίεια κόμματα vocant quæ ſunt ἰσχίεια. Et *Schiadicos* puto reperiri apud Marcianũ Capellam pro *Iſchiadicis*. Inde *Schiaticam* vocamus hodie hunc morbum ſive dolorem, pro ἰσχιαδικῇ. ὀστῶσαι eſt oſſiculare. inde ὀστώματα & ὀστωμάπια. Hæc in ſcheda Cl. Salmaſius.]

[Magnus Felix Ennodius, Epiſcopus Ticinenſis, in Epigrammatis, DE STOMATIO EBVRNEO.

Sollicitata levi marceſcunt corda virorum
Tormento. fas eſt ludere virginibus.
Frangũt Marmaricis elephas quod miſit ab arvis,
Per micas ſparſum mox ſolidatur opus.
De Pœno teneræ diſcunt cum fraude jocari.
** Nam ridere necis munere, fœmineum eſt.*
Anguſtâ norunt res mille includere capſâ.
Omne ebur hoc, mulier, pectoris arca tui eſt.

Quo epigrammate hoc Ludicri genus graphicè, & plenius quam ab Auſonio, deſcribitur. Primum oſtendit oſſicula hæc eburnea fuiſſe, quæ fruſtillatim ſparſa, in unum coagmentarentur, mille formas & ſimulachra, quod & Auſonius monet, variegatâ concinnatione repræſentantia. Deinde videtur Antiſtes Ticinenſis, non ſine aliquo morſu & ſale in ſequiorem ſexum, innuere hoc Ludicrum Pœnis deberi, atque ex Africa in Europam tranſlatum. Si quidem me, vulgatas edi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

tiones caſtigantem, audias: in quibus legitur, *De pœna tenera*, & mendoſius, *De pœna temere*. Quod ſi emendandum ita, ut dixi, non ſit: tentabunt alii melius, & exponent quid hic & ſequenti pentametro, ſive auctor, ſive librarii velint, quod equidem cum ignariſſimis ſcio. Quis autem ignorat, *Punicam fidem* proverbiis nobilitatam? quæ *Pœna fides* Auſonio, Epiſt. XII. De fluxâ mulierum fide, nihil attinet dicere. Porro, apparet ex hoc loco, oſſicula hæc capſulâ recondi ſolita, ad res mille, ut ait Ennodius, indidem promenda, cum animi relaxandi cauſa puellæ hac arte vellent ludere. Doctiſſimus Sirmondus in Notis ſuis ad illum auctorem, interpretatur *Stomatio eburno*, Oſcillo. & Gloſſarii locum adhibet: putatque eodem ſpectare larvam argenteam Petronii Arbitri, cuius catenatio mobilis diverſas figuras exprimebat. Qui cùm hunc errorem cum Scaligero, quem ſequitur, communem habeat, refutatione aliâ non indiget.

Hæc ſcripſeram, cum iteratò de hoc ludicro cum eodem amico noſtro loquutus, accepi ab illo locum Atilii Fortunatiani, qui De Metris ſcripſit, & locum quidem emendatiorem quàm in editionibus; cap. de Hendecaſyllabo Phalæcio: *Nam ſi loculus ille Archimedius quatuordecim eboreas lamellas* (ecce, totidem agnoſcit Auſonius) *quarum anguli varii ſunt, in quadrata forma incluſas habet, componentibus nobis aliter atque aliter, modo galeam, modo ſicam, aliàs columnam, aliàs na-*

vem figurat, & innumerabiles efficit ſpecies: ſolebatque nobis pueris hic loculus ad confirmandam memoriam plurimum prodeſſe; quanto maiorem poteſt nobis afferre voluptatem, quantoque pleniorem utilitatem carmina inter manus habentibus Metrorum varia tractatio, cùm ſubinde apud Poetas ea quæ fallunt imperitos metra inſerta numeris & intermixta carminibus deprehendemus? Diſtorta vulgo hæc verba, & interpunctione aborant, etiam in Putſchiana editione: *quando* & *quandoque* perperã legitur, pro *quanto* & *quantoque*. Iam *quadrata* illa *forma*, in qua inluſæ lamellæ angulis variis, ipſe loculus eſt. *apſam* vocat Ennodius. Qui impoſterum hic dubitat, idẽ neque meridie lucere putet.]

Ead. pag. 161.

Sunt enim æquilatera, vel triquetra extentis ineis, aut rectis angulis vel obliquis. Ἰσοσκελῆ *ſi vel* ἰσόπλευρα *vocant*, ὀρθογώνια *quoque &* ...αμβλυγώνια.] Sic habet locus hic in cunctis noſtris codicibus: itaque plena videtur oratio, t nec deeſſe quicquam, nec redundare videatur. Ceterum hæc mihi non minus ſunt obſcura, quam illa alia, quæ ſuo Gripho Ternarii inſeruit Auſonius, Geometrica. Ibi appellavit Triangulum *Æquilatus:* verſ. 50.

Per trinas ſpecies trigonorum linea currit,
Æquilatus, vel crure pari, vel in omnibus impar.

d quod Græci dicunt ἰσόπλευρον, cujus omnia latera ſunt inter ſe æqualia: hic *Æquilatus* dicit, quod latera tantum duo habet æqualia: & ἰσοσκελὲς Græci vocant. Quæ nam-

que ſubjicit Græca, ἰσοσκελῆ *ipſi vel* ἰσόπλευρα *&c.* an non iis expoſita voluit, quæ præmiſerat Latina? Ita Triquetrum ἰσόπλευρον accipit. Sed quis noſtrûm eam Triquetri ſignificationem unquam eſſe credidit? Quod ad me attinet, Triquetrum, Triangulum, Τρίγωνον idem valere, ſemper autumavi: & Siciliam Britanniamque eſſe *triquetras* dictas *à triangula ſpecie*, ut inquit Plinius tertio Naturalis hiſtoriæ cap. VIII. non quòd earum latera forent inter ſe æqualia. ut certè non ſunt. Illud *extentis lineis*, pro rectis lineis accipio. Euclides enim quæ in primo Elemento definit triangula, hæc εὐθύγραμμα vocat, hoc eſt, rectilinea, ut noſtri homines jam pridē dicere cœperunt: ſed quæ in Sphæra fiunt triangula, ut quum inter ſe ſecantes coluros Æquinoctialis circulus medios ſecat, hæc rectilinea non ſunt: Et quod ſequitur, *aut rectis angulis*, hoc interpretatio verbi Græci ὀρθογώνιον, quod rectangulum vulgò dicimus. Sed quod ſubjungitur, *vel oliquis*, id quî conveniat cum ſcalenis? Angulorum alii recti appellantur, alii non recti, ſive, ut hìc dicuntur, obliqui. Recti anguli, quos & *Normales* nuncupavit Quinctilianus in extremo libro XI, ſunt, quos præſtat, qui Græcis γνώμων, Latinis Norma vocatur. Obliqui verò, qui rectis illis vel majores ſunt, vel minores: quos obtuſos & acutos nominant. Σκαληνὸν autem triangulum definitur Euclidi, quod tria habet æqualia latera; non, quod rectos habeat

beat vel obliquos angulos: recipitque triangulum ſcalenum cuncta genera angulorum. Et triangulum illud Pythagoricum Vitruvio deſcriptum lib. IX. ſcalenum eſt, & tamen idem etiam orthogonium, & rectangulum triangulum.

Harum verticularum] *Verticulas* quum dixit Lucilius vetus poëta, articulos intelligi voluit Feſtus, quidquid hoc loco ſint.

Mirmillo] Technopægnii verſ. 102.

Quis Mirmilloni contẽditur æquimanus? Thrax.

Gladiatorum unus Mirmillo, alter Thrax appellatur: alioque hic nomine Retiarius, Mirmillo verò Secutor. Feſtus, Suetonius, Dio in Commodo.

Et turris.] Etiam *turturis* pro *turris* ſcriptum invenit Mariangelus: & poſſunt antiqui *turturis* pro *turtur* dixiſſe, quemadmodum *vulturis* pro *vultur* eſt in verſu Ennii apud Priſcianum lib. VI.

Vulturis in ſilvis miſerum mandebat homonem.

Et cantharus.] Quid hìc *cantharus* ſive κάνθαρος, vas, an piſcis, an ſcarabæus inſecti genus?

Variegant.] Hoc verbum pro *variare & variè exornare*, neſcio quam vetus ſit: quo utuntur primi Bibliorum interpretes.

Pag. 163.

Accipite hæc animis.] Ad Valentinianum & Valentem fratres, Cæſares.

Tuque prior.] O Valentiniane.

Tuque, puerque tuus mea maxima cura.]

 Gra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Gratianus, filius tuus: quem mihi in diſciplinam tradidiſti.

Nomine avum referens.] Avus Gratiani Auguſti, Gratianus.

Non injuſſa cano.] Iuſſerat Imperator Valentinianus: quod ſupra dixit in Epiſtolâ ad *Paulum.*

[Qui *Paulinus* Achilli Statio ad Catullum, & Lilio Gyraldo III Hiſtoriæ Poetarum.]

Pag. 165.

Munera portantes, aurique eboriſque talenta.] *Eboriſque aurique talenta,* verſ. 333. Æneid. XI.

Pag. 166.

Ille ubi complexu molli fovet; atque repente.] *Ille repente,* verſ. 388. Æneid. VIII.

Ibid. *mea ſola & ſera voluptas.*] *mea ſera & ſola voluptas*, etiam legitur verſ. 581. Æneid. VIII.

Ibid. *Proveniunt.*] *Eveniunt,* verſ. 778. Æneid. II. ſed *Proveniunt* alibi; ut verſ. 428. Æneid. XII.

Ibid. *Hanc tu, oro.*] *At tu, oro,* verſ. 290. Æneid. IX.

Pag. 167.

PARECBASIS.] Παρέκβασις, *egreſſus*, vel *egreſſio* Quinctiliano lib. IV. Παρέκβασις *eſt*, inquit, *alienæ rei, ſed ad utilitatem cauſæ pertinentis, extra ordinem excurrens tractatio,* Quid *Feſcenini,* infra dicetur.

Ibid. IMMINUTIO.] *Imminuere* eſt demi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

nuere, ſive diminuere. *Imminutio*, deminutio, ſeu diminutio. *Imminuere* autem *pudicitiam* in primo Plautinæ Ciſtellariæ actu:

— Sed tu, an unquam cum quiquam viro
Conſueviſti? SIL. *Niſi quidẽ cum Alceſimarcho, nemine;*
Neque pudicitiam meam mihi alius imminuit quiſquam.

Pro *auferre* dictum videtur. Unde Hadrianus Turnebus ſcripſit Adverſariorum III. cap. IX. Auſonium hîc *Imminutionem* uſurpaſſe, pro primo congreſſu cum uxore, quòd tum virginitas imminuatur.

Ibid. *tenuis quo ſemita ducit.*] Legitur & *qua*, verſ. 524. Æneid. XI.

Pag. 168.

— Feſſique ſub ipſam Finem] *ſub ipſum* quoque genere maſculino, verſ. 327. Æneid. V.

Ibid. *Qui Curios ſimulant.*] Manii Curii vitam integerrimam omnes commendant Romanæ litteræ.

Ibid. *Bacchanalia vivunt.*] Bacchi feſta & ſacra, temulenta & ſpurca.

Ibid. *ne forte mores.*] Omnia noſtra exemplaria, *ne fortaſſe*. Sed iſtud *fortaſſe*, pro *forte* ſcripſiſſe poteſt imperitus & negligens librarius. Ego enim ſicut *Si forte*, tam frequenter apud bonos auctores invenio. Veluti apud Virgilium in tertio Bucolico, *— ne forte recuſes*: & Ciceronem in ſecunda ad Quinctum fratrem epiſtola: *Ne forte me in Græcos tam ambitioſum factum eſſe mirere.* Ut ubicumque *Si*

fortaſſe, & *Ne fortaſſe* in illis reperio, mendum eſſe ſuſpicer.

Ibid. *ut Plinius dicit.*] Quem Plinio attribuit Auſonius verſiculum, hunc Valerii Martialis invenies lib. I. epigr. v. ſive memoria lapſus ſit Auſonius, quod hîc non puto; ſive ab amico fuerat Martialis mutuatus. Sed vide cap. XVII. lib. XIII. Noctium Atticarum A. Gellii. Cajus autem Plinius, cujus extant Epiſtolarum libri novem, & Panegyricus Trajano Auguſto dictus, Carmina etiam edidiſſe ſe multis locis commeminit: ut epiſt. IV. lib. VII. quæ poſt Auſonium intercidiſſe poſſunt. Horum petulantiam laſciviamque excuſat lib. IV. epiſt. XIV. & lib. V. epiſt. III. Sicut & ſuorũ Catullus in hendecaſyllabo in Aureliũ & Furium: ac ſuorũ Ovidius II. Triſt. eleg. I.

Crede mihi, diſtant mores à carmine noſtro.
Vita verecunda eſt, Muſa jocoſa mea.

Ibid. *prurire opuſculum Sulpitii.*] Laſcivum & libidinoſum eſſe. Sulpicios duos celebrat poetas Lilius Gregorius in libris de Poëtis: quorum carmina ad nos non pervenerunt. In Gratiarum actione pro Conſulatu memoravit Auſonius alium Sulpicium.

[Nos *Sulpiciæ* excudi juſſimus. ut poëtriam innuat, cujus Martialis meminit: cujusque Satyra extat, & apud Juvenalis interpretem, obſcæni, ut videtur, operis fragmentum

Ne me Cadurcis deſtitutam faſciis
Nudam Caleno concubantem proferat.]

Ibid

Ibid. *eſſe Appulejum.*] Hic eſt L. Appulejus Madaurenſis, philoſophus Platonicus. cujus xtat *Aſinus aureus*, & alia pauca ex multis, uæ ſcripſerat. Interciderunt inter alia, iſta us Amatoria. quorum ipſe meminit in Aologia.

Ibid. *Platonis Sympoſion.*] Unus ex Platonis ialogis, Συμπόσιον, vel *De amore.* Auſonius, pigr. cxxxɪv. convertit Græca Platonis, quæ ud Diogenem Laertium in vita Platonis, Appulejum in Apologia, & Anthologiæ . III.

ςήρ, πρὶν μὲν ἔλαμπες ἐνὶ ζωοῖσιν ἑῷος.
Νῦν δὲ θανὼν λάμπεις ἕσπερος ἐν φθιμένοις.

Id eſt:

ella prius quidem lucebas inter vivos Lucifer.
Nunc verò mortuus luces Veſperus inter mortuos.

[Ἀςὴρ, Stella. (hoc fuit nomen puero, em amavit inſignis ille vir) & in Stellam Auſonius:

Stella, prius ſuperis fulgebas Lucifer: at nunc
Extinctus, caſſis lumine Veſper eris.

tonis nulla carmina extant, niſi *amoelegia.* nam cetera omnia (credo, quòd n lepida non erant,) igni deuſſit: Aplejus Apologiæ ferè initio. ubi & hunc erum Aſtera vocat; aliaque epigrammata atoria Platonis recenſet. quæ vide.]

Ibid. *Compoſita in ephebos epyllia.*] *Ephebus,* ηϐος, *Ephebia,* prima pars adoleſcentiæ & trema pueritiæ, ait Donatus in Andriam.

Epyl-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Epyllia] Aliter, *Edyllia*. Præfatione in Gryphum: *Primùm, ejuſmodi Epyllia, niſi vel obſcura ſint, nihil profutra.* Ita ibi libri membranei. Vulgo, *edyllia*. Quid *Edyllium*, diximus in primum Auſonii edyllium. Ἐπύλλιον diminutivum & ipſum, ab ἔπος, quod verſum & carmen ſignificat.

Ibid. *Nam quid Anniani Feſcenninos*] *Feſcennini verſus*, inquit Feſtus, *qui canebantur in nuptiis.* Nominati & ſupra fuerunt in Parecbaſi *Feſcennini*. Interciderunt autem iſti Feſcennini Anniani. qui poëta fuit æqualis A. Gellii, ut cognoſces ex lib. IX, & XX Noctium Atticarum.

[De eo, quem & prænomine *Titi* inſignit, ſic Gyraldus in Hiſtoria Poetarum, Dialog. IV. *Ab Auſonio Gallo facta eſt mentio Anniani. fuit verò poëta comis & perurbanus, A. Gellio amicus. de quo & ſic lib. XX Noctium Atticarum:* Annianus, *inquit*, poëta in fundo ſuo, quem in agro Phaliſco poſſidebat, agitare erat ſolitus vindemiam hilarè atque amœniter. ad eos dies me & quoſdam familiares vocat. *Hæc ille. Citatur & à Grammaticis.*]

[*Feſcenini verſus*, unicâ *n* ſcribit Feſtus, *ex urbe Feſcenina.* (alias *Feſcenia*,) *allati: ſive ideo dicti, quia Faſcinum putabantur arcere.* Ubi Lipſius feſtive, *acuere*. Vide infra, pag. 172.]

Pag. 169.

Quid antiquiſſimi poëtæ Lævii (ita ſcripſi, fide codicis Tiliani) Ἐρωτοπαιγνίων *libros loquar?*

Eri

Erotopægnia, poemata amoris ludicra: ut etiã definit Lilius Gregorius De Poëtis. Sunt tamen qui hîc Κροτοπαιγνίων malint legere, ἀπὸ τοῦ κρότου, id eſt, à plauſu: ſed puto melius, quia Ἔρως amor, & παίγνιον, luſus & oblectamentum: hinc *Erotopægniωn*, ut *Technopægnii*, nomen. De quo vide ad Griphum. *Pro Livii* verò, quum *Lennii* &' *Lemnii* eſſet ſcriptum, cenſuerunt eſſe legendum *Lælii*, Maria Catanæus in Epiſt. XVII. lib. V. Plinii, & Jacobus Conſtantius Fanenſis cap. LIX. Collectaneorum: atque ad ſuæ ſententiæ confirmationem A. Gellium, & L. Appulejum adduxerunt. quod apud illum lib. II. cap. XXIV. poëtæ *Lælii* Erotopægnia citentur: apud Appuleium verò in Apologia, ſine Erotopægniôn mentione, ſolo *Lælii* poetæ nomine, Jambici dimetri verſus ſex inveniantur. Verùm illi ſi hîc *Livii* inveniſſent, pro *Lennii*, quomodo habuit Aſcenſiana editio, & quædam aliæ, non facile quicquam, puto, mutandum cenſuiſſent: præſertim quum Priſcianus alicubi *Livii* Erotopægnia citet, vt eorum librum quintum ſextumve lib. X. de præteritis verborum in *To*. Atque ego, ſi de hoc quid ſentiam, pronunciem, primum illis & Lilio Gregorio hoc negavero, *Lælium* poetam unquam fuiſſe ullum, niſi aliunde firmioribus contradicant argumentis. Deinde ſi non placuerit *Livii* pro *Lælii*, aut *Lennii*, in hoc Auſonii loco, *Levii* legam, quomodo habebat Tilii liber. quod idem ſit cum illo *Livii*, hoc argumento: quod

quum

quum in Priſciano non *Livii*, ſed *Levii* invenerim ſcriptum, etiam lib. XI. ubi *meminens* à *memini* participio uſum fuiſſe poëtam illum tradit lib. IV. Erotopægniôn, ſciamque auctore Quinctiliano lib. I. veteres Romanos *e* pro *i* ſonaſſe & dixiſſe *Menervam*, *lebrum*, *mageſtrum*: Ita ſuſpicari licet ex *Levii*, quod in hac Auſonii epiſtola ſcriptum fuerat, illud *Lennii* factum eſſe ab imperitis ſcribis. *Levium* autem hunc *Liviumve*, accipiendum *Livium Andronicum*: quem meritò *poetam antiquiſſimum* appellet Auſonius; quum ante natum Ennium fabulam Romæ docuerit omnium primus, ut Cicero, Gellius, & alii ſunt auctores.

[Errat in nomine Poëtæ Vinetus.] V. CL. Hadrianus Iunius Animadverſorum lib. VI. cap. XIII. monuit ante annos LXXX legendum hoc loco Ἐρωτοπαιγνίων, ex Priſciano & Soſipatro grammaticis. Idemque mendum ſuſtulit ex codicibus Gellianis, lib. II. cap. XXIV. *Lævium*, non *Livium Andronicum*, quod illi exiſtimant, ſcriptorem eſſe Erotopægniorum, probat illuſtris Scaliger Auſoniarum Lectionum lib. II. cap. XXVII. In fine (inquit) Centonis in ea epiſtola, qua excuſat licentiam carminis, mentio fit *Livii* vetuſtiſſimi poetæ. ſed perperam legitur *Livius*, quum ſit *Lævius*. Nam *Livius Andronicus* eſt primus ille, qui fabulam Romæ docuit. *Lævius* eſt is, qui poëma Io ſcripſit: item Erotopægnia, quæ laſciviſſima poematia fuiſſe, in-

dica-

licat cùm titulus, tùm etiã Auſonius ipſe. Sed nolles ex illis adferuntur (*ex* VI *Erotopægniôn* *Priſciano*) verſiculi iſti, de coronâ plectili:

Andromacha per ludum manu
Laſcivulâ, ac tenellulâ,
Capiti meo trepidans, lubens
Inſolita plexit munera.

pud Gellium in Veteribus codicibus non *Nævio* attribuitur Alceſtis, ſed *Lævio*: qui eſt te, de quo jam loquimur. Quid, quod Apujus in Apologia *Lælium* vocat? ut videatur ropius accedere ad *Lævium*. Itaque alius eſt *ivius Andronicus*, qui Odyſſean vertit, faulas multas docuit: alius *Lævius*, qui Eropægnia & Io compoſuit. Nam ſemper ita riptum apud Gellium invenio. Quod ſi & c quoque *Livius* vocatur: alius tamen eſt Andronico. neque obſtat, quòd ab Auſoo *antiquiſſimus* vocatur. Apud Macrobium oque *Nævius* falſò pro *Lævius* citatur in s verſibus:

Hac, quà Sol vagus igneas habenas
Immittit propius, jugatque terræ.

t enim idem noſter *Lævius*. Hæc ibi. Apud ſtum verò, v. *Redivia*. *Lævius* non *Livius* gendum. Sæpè citatur *Livius* & *Nævius*, m ſit *Lævius*, qui ſcripſit Erotopægnia. item ëma Io. ex quo eſt iſte Scazon:

Scabra in legendo, redivioſave offendent.

am ex eodem poëmate de Io ſcribit:

Seſeque in alta maria præcipitem miſit
Inops, & ægra ſanitatis Herois.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

De Fragmentis Livii Andronici, vide Caſtigationes in Sextum Pompejũ. ipſumque Feſtum v. *Adfatim.* v. *Corniſcarum.* v. *Inſeque* v. *Nefrendes.* v. *Nequinont.* & v. *Vacerra* At in v. *Petrarum*, non *Livius*, ſed *Lævius in Centauris* legitur in ſchedis. Vide præterea v. *Anclare.* v. *Dacrimas.* v. *Demum.* v. *Duſmoſo.* v. *Gnaricavit.* v. *Noëgum.* v. *Ommentans.* v. *Ocrim.* v. *Procitum.* v. *Profanum.* v. *Quamde.* v. *Quinquertio.* v. *Sollo.* v. *Stirpem.* v. *Struices.* v. *Surregit.* v. *Topper.* De ipſo Livio Andronico, v. *Scribas.*

Erotopægniôn libri, qui lauduntur à variis Grammaticis, illius *Livii* non ſunt, ſed *Lævii.* Quod autem memorię prodit vir doctiſſimus, hanc inſcriptionẽ æmulatos poſtero tempore Nævium & Pacuvium: fallitur. Utrumque auctorem Erotopægniôn citat quidem Nonius Marcellus; ſed mendoſè ſcriptum eſt in uno loco, & in altero lacuna eſt. De quo alias. Confunduntur ſæpe *Lævius*, *Nævius* & *Novius* apud Grammaticos. qui legendi cum judicio. Apud Priſcianum ad teſtimonium citatur *Nævius* II. Iliados;

Fecundo penetrat penitus, thalamoq; potitur.

Ubi *Lævius* potiùs legendum putat eruditiſſimus & accuratiſſimus vir Gerardus Joannis Voſſius, tertio de Analogia, cap. XXXV. Quem vide etiam eodem libro, cap. XXIV. ubi de Nunnio ſive Ninnio Craſſo agit, qui Iliada Homeri vertit. & tecum ſtatue, an non & hoc Priſciani loco pro *Nævius* ſcribendum ſit *Ninnius.*]

Ead.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Ead. pag. 169.

uid Evenum, quem Menander ſapientem vo-
vit?] Evenos duos Elegiarum ſcriptores, &
rumque Parium fuiſſe, auctor eſt Suidas.
orum verſus aliquot habent Athenæus,
obæus, Epigrammatum Græcorum libri,
alii veteres. *Menander* celeberrimus ille
ëta Græcus Comicus, quem *amabilem* ap-
llavit in Protreptico ad nepotem Auſo-
us, verſ 47. Edyll. XXXII.

Conditor Iliados, & amabilis orſa Menandri
Evolvenda tibi. —

. *Quid Evenum.*] Idem Medicus & Philo-
us ille eximius medicinam huic loco face-
ggreſſus, vulnus præter opinionẽ inflixit;
endo, *Euemerum*. Is etenim, inquit, ſcri-
r Meſſenius patria, libidines obſcœnas
rcosque Deorum amores carmine evulga-
, ab Ennio poſtea in Latinam linguam
nverſus. Unde ſic quoque apud Sex: Pom-
um legendum eſt: SUS MINERVAM, *in*
verbio eſt, ubi quis id docet alterum, cujus ipſe
nius eſt. Quam rem in medio (*quod ajunt*)
am Varro & Euemerus (non, *Eumerus*)
tis μύθοις involvere maluerunt, quàm ſim-
iter referre. Hæc ille. Q. Ennii fragmen-
liquot ex Euemeri Sacrâ hiſtoriâ, ipſius-
Euemeri reliquias, collegit nobiliſſimus
ronymus Columna, Italus, politiorum li-
rum, fideique ac diligentiæ præclarus.
conſulatur. De Eveno poetâ Lilius in Hi-
ia Poetarum, Dialogo III. *Fuit Evenus,*

 inquit,

inquit, *elegiarum poëta, ejus Philiſti magiſter qui ſecundùm præcepta artis Oratoriæ hiſtorias conſcripſit. Hujus certè Eveni verſus citat Ariſtoteles, cùm de conſuetudine agit, quam aliam quaſi naturam eſſe exiſtimat. Extant in Gnidiam Venerem duo ejus epigrammata, item alia in Myronis vaccam. Duos tamen Eveni nomine fuiſſe reperio apud Suidam & Val. Harpocrationem, & ambos quidem Elegiographos. id quod Harpocration comprobat ex Eratoſthenis in Chronographiis autoritate, eoſdemque ait fuiſſe ex Paro inſula. Meminit & eorum alterius divus Plato: etſi in vulgatis codicibus inverſè atque præpoſterè aliquando legitur. Meminit & Max. Tyrius in quodam Sermone de Socrate loquens, quem ait ab Eueno poeticam comparaſſe. Eſt & apud Auſonium in quadam Epiſtolâ hujus poëtæ nomen perperam, ut puto, ſcriptum. Ita enim legendum exiſtimatur,* Quid Euenum, quem Menander ſapientem vocavit? *Citatur & Evenus ab Artemidoro lib.1.* Ὀνειροκριτικῶν, *in Amatoriis ad Eunomium,* &c.]

Ibid. *Læta materia.*] Ut amores ferè juvenum.

Ibid. *Partheniam dictam cauſa pudoris.*] Παρθένος, virgo, puella. Vide Virgilii vitam per Donatum. Hinc ἁγνὸν, id eſt caſtum, appellat, puto, Virgilium Græcus poeta in epitaphio Didonis; ipſo fine.

Πιερίδες τί μοι ἁγνὸν ἐφωπλίσσασθε Μάρωνα;
Τοῖα καθ' ἡμετέρης ψεύσατο σωφροσύνης.

Ar-

Armaſti caſtum cur in me Muſa Maronem?
Hæc damno noſtræ ficta pudicitiæ. P. S.

Ibid. *Octavo Æneidos.*] Ejus ſunt verſus :
Optatos dedit amplexus, placidumque petivit,
Conjugis infuſus gremio, per membra ſoporem.
. Gellius lib. IX. cap. X.

Ibid. γλισχροσεμνίαν.] Γλίσχρος, lubricus, laſcivus. σέμνος, pudicus, gravis, honeſtus. ariangelus tamen αἰσχροσεμνίαν mavult, id t turpem pudicitiam.

Ibid. *aliter hæc ſacra non conſtant.*] Hoc adao licebit uti, ſi quando fatebimur culpam, d quæ rei locoque conveniat; Eraſmus agio LXXXVIII, Centuriæ IV, Chiliadis II.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

PERVIGILII VENERIS

Nova Editio

auctior & emendatior.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

CLAVDIVS SALMASIVS *ad Solinum, pag. 277.*

AVCTOR Pervigilii Veneris, quem Catullum eſſe nullo judicio volunt eruditi, cùm ſit mediæ ætatis, & Solino ſupparis:

Tũ cruore de ſuperno, ſpumeo Pontus globo, &c.

Item pag. 1131.

Vetus Poëta in Pervigilio:

Humor ille quem ſerenis aſtra rorant noctibus.

Rorem intelligit. Veteris poëtæ fragmentum *roriſluam lunam* appellat:

Quam nos roriſluam ſectemur carmine Lunam.

Poëma illud non rectiore judicio tribuitur Varroni Atacino, quàm Pervigilium Veneris Catullo. Vtriusque carminis auctor non longè fuit ab ætate Solini. De quo alibi.

Idem ad Hiſtor. Aug. in Trebell. Poll. pag. 303.

Verbum *Perviglare* apud auctorem Pervigilii Veneris:

De tenente tota nox eſt, perviglanda canticis.

Ita enim in optimo & vetuſtiſſimo libro ſcriptum reperimus. cujus libri ope, nos propediem illud Poema auctius, emendatiusque dabimus.

Hunc MS. *alibi V. Cl. vocat* valde magnæ vetuſtatis librum. *Ad Hiſt. Aug pag.* 156.

PERVIGILIVM VENERIS,

TROCHAICO METRO:

SVNT VERO VERSVS XXII.

[Hunc Titulum præfert MSC. Cl. Salmaſii.]

CRAS AMET, QVI NVNQVAM AMAVIT;
QVIQVE AMAVIT, CRAS AMET.
Ver novum, ver iam canorũ, vere natus Orbis eſt.
Vere concordant amores, vere nubunt alites,
Et nemus comam reſolvit de maritis imbribus.
Cras amorum copulatrix inter umbras arborum
Implicat caſas virentes de flagello myrteo.
Cras Dione jura dicit fulta ſublimi throno.
CRAS AMET, &c.
Tunc cruore de ſuperno, ſpumeo Pontus globo,
Cærulas inter catervas, inter & bipedes equos,
Fecit undantem Dionem de maritis imbribus.
CRAS AMET, &c.
Ipſa gemmis purpurantem pingit annum floribus.
Ipſa ſurgentes papillas de Favonî ſpiritu
Vrget in notos penates. ipſa roris lucidi,
Noctis aura quẽ relinquit, ſpargit humentes aquas.
Lacrimæ micant trementes de caduco pondere;
Gutta præceps orbe parvo ſuſtinet caſus ſuos;
In pudorem florulentæ prodiderunt purpuræ.
Humor ille, quem ſerenis aſtra rorant noctibus,
Mane virgines papillas ſolvit humenti peplo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Ipſa juſſit, mane ut udæ virgines nubant Roſæ.
Facta Cypris de cruore, deque Amoris oſculis,
Deque gemmis, deque flammis, deq; ſolis purpuris,
Cras ruborem, qui latebat veſte tectus igneâ,
Vnico marita nodo non pudebit ſolvere.
CRAS AMET, &c.
Ipſa nymfas Diva luco juſſit ire myrteo.
It Puer comes puellis. Nec tamen credi poteſt,
Eſſe Amorem feriatum, ſi ſagittas vexerit.
Ite nymfæ; poſuit arma. feriatus eſt Amor.
Iuſſus eſt inermis ire, nudus ire iuſſus eſt;
Neu quid arcu, neu ſagitta, neu quid igne læderet.
Sed tamen nymfæ cavete, quod Cupido pulcher eſt:
Totus eſt in armis idem, quando nudus eſt Amor.
CRAS AMET, &c.
Conpari Venus pudore mittit ad te virgines:
Vna res eſt, quam rogamus: Cede Virgo Delià;
Vt nemus ſit incruentum de ferinis ſtragibus.
Ipſa vellet te rogare, ſi pudicam flecteret.
Ipſa vellet ut venires, ſi deceret virginem:
Iam tribus choros videres feriatis noctibus,
Congreges inter catervas, ire per ſaltus tuos;
Floreas inter coronas, myrteas inter caſas.
Nec Ceres, nec Bacchus abſunt; nec poëtarũ deus.
De tenente tota nox eſt perviglanda canticis.
Regnet in ſilvis Dione: tu recede Delia.
CRAS AMET, &c.
Iuſſit Hybleis tribunal ſtare Diva floribus.
Præſes ipſa iura dicet, adſidebunt Gratiæ.
Hybla totos funde flores quotquot annus attulit.
Hybla florum ſupereſtem quantus Etnæ cãpus eſt.*
Ruris hîc erunt puellæ, vel puellæ montium,

Quæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Quæque ſilvas, quæq; lucos, quæq; fontes incolunt:
Iuſſit omnes adſidere pueri Mater alitis.
Iuſſit & nudo puellas nil Amori credere.

CRAS AMET, &c.

Ex recentibus virentes ducat umbras floribus.
Cras erit quo primus Æther copulavit nuptias.
Vt pater totis crearet vernus annum nubibus,
In ſinum maritus imber fluxit almæ coniugis;
Vnde fetus mixtus omnes aleret magno corpore.
Ipſa venas atque mentem permeante ſpiritu
Intus occultis gubernat procreatis viribus,
Perque cœlũ, perque terras, perq; pontũ ſubditum
Pervium ſui tenorem ſeminali tramite
Inbuit, iuſſitque mundum noſſe naſcendi vias.

CRAS AMET, &c.

Ipſa Troianos nepotes in Latinos tranſtulit,
Ipſa Laurentem puellam coniugem nato dedit;
Moxque Marti de ſacello dat pudicam virginem,
Romulumque; cum Sabinis ipſa fecit nuptias;
Vnde Ramnes, & Quirites. perque prolem poſteram
Romuli Mater creavit & nepotem Cæſarem.

CRAS AMET, &c.

Rura fecundat voluptas, rura Venerem ſentiunt.
Ipſe Amor puer Dionæ rure natus dicitur.
Hunc ager, cùm parturiret ipſa, ſuſcepit ſinu:
Ipſa florum delicatis educavit oſculis.

CRAS AMET, &c.

*Ecce, iam ſuper geneſtas * explicataonii latus.*
Quiſque tutus quo tenetur coniugali fœdere.
Subter umbras cum maritis, ecce, balantũ greges.
Et canoras non tacere Diva iuſſit alites.
Iam loquaces ore rauco ſtagna cygni perſtrepunt:

Adſonat Terei puella ſubter umbram populi;
Vt putes motus amoris ore dici muſico,
Et neges queri ſororem de marito barbaro.
Illa cantat: nos tacemus. Quando ver venit meũ?
Quando faciam ut Chelidon, ut tacere deſinam?
Perdidi Muſam tacendo: nec me Phœbus reſpicit.
Sic Amyclas, cùm tacerent, perdidit ſilentium.
CRAS AMET, &c.

CLAV-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

CLAVDII SALMASII

ANIMADVERSIONES

IN

PERVIGILIVM VENERIS.

Clariſſimo Viro

. SCRIVERIO CL. SALMASIVS

S. D.

RECEPI tandem heſterno die Codicem ſcriptum Epigrammatum, in quo Pervigilium. Priuſquam Codicem i-ſum videas, conjecturarum aliquot, quibus lim melius illud Poema fieri opinatus ſum, buit te facere participem.

Verſ. 2.

VER *novum, Ver jam canorum, Vere natus rbis eſt.*] Hæc lectio ſola mihi vera videtur. empe Orbem Vere natum fuiſſe vult. Hoc auſit è Virgilio: (Georg. II. 336.)

Non alios prima creſcentis origine mundi
Illuxiſſe dies, aliumve habuiſſe tenorem
Crediderim; Ver illud erat, Ver magnus agebat
Orbis, & hibernis parcebant flatibus Euri:

Cùm

Cùm primum lucem pecudes hauſere, virûmq;
Ferrea progenies duris caput extulit arvis.

Ex eodem certe loco etiam ſumpſit quæ infra leguntur:

In ſinum maritus imber fluxit almæ coniugis,
Vnde fœtus mixtus omnes aleret magno corpore.

Sic enim ibidem Virgilius, ubi cecinit Orbem Vere natum eſſe:

Tũ pater omnipotens fecundis imbribus Æther
Coniugis in gremium lætæ deſcendit, & omnes
Magnus alit magno commixtus corpore fœtus.

De quo, ad locum. Videbis tamen in meo Codice legi, *Vere natus iouis eſt*. Quod neminem morari debet. Ex vitioſo enim ſcribendi modo hæc menda nata eſt, *Oruis eſt*, ex quo *Iouis* fecêre. Ne quis laboret inquirere in Fabulas, an Juppiter verno tempore natus ſit.

verſ. 6.

Implicat caſas virentes de flagello myrteo.]
Benè ſanè ita correxêre, pro *gazas*: quas hîc etiam præfert meus Codex. *Myrteas caſas* infra nominavit:

Floreas inter coronas, myrteas inter caſas.

Verſ. 9. & ſeq.

* *Tuno quiuore deſuper huc ſpumeo pont' de glouo.*] Clare in meo exemplari: *Tunc cruore de ſuperbo*. Hoc pro *ſuperno*. Nec alia medicina opus. Idem etiam expreſſe habet, *ſpumeo pontus globo*, & *Fecit undantem Dionem*. Nec aliud quærendum. *Spumeus globus* pro ſpuma in globum conformata, ut ſæpe viſitur. E ſpuma & ſanguine Cæli nata Venus. *Fecit*, pro creavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

t. Sic infra de Roſa ex eodem codice, *Facta cruore* Idiotiſmus illius ævi Sic apud Scholiſten Iuvenalis, *Si tres liberos fecerit*, pro proeaverit.

verſ. 13.

Ipſa gemmas purpurantem.] Noſter Codex: *mmis*, pro *gemmeis.*

verſ. 16.

— *ipſa roris lucidi, Noctis aura quem relinquit, ſpargit humentes aquas.*] Ita lege ex meo odice. Ex eo rore, inquit, quem noctis aura inquit ſpargit aquas. Sæpe ſanè noctis au omnem humorem roremque exugit & exrbet, præcipue ſi ſit vehementior. Ubi minin eſt aura nocturna, tum ſolet eſſe mane axima roris copia.

verſ. 17.

* *Et me canat lacrime trementes detadum ponre.*] Ita hactenus editum. Diſerte vetus Cox: *Et micanat*. Lego: *Emicant*. In fine vers idem habet diſertiſſimè ſcriptum: *de caco pondere.* Veriſſima eſt lectio:

Emicant lacrimæ trementes de caduco pondere.

hil crebrius hac loquutione apud hunc ctorem. Lacrimæ roris emicant trementes pondere caduco; pondere ipſo, dum cant, trementes emicant. Sic *ſurgentes papil de favonii ſpiritu* ſupra dixit. Et infra mul locis præpoſitionem *De* ſic uſurpat.

verſ. 19.

In pudorem florulentæ prodiderunt purpuræ.] em liber, *pudore*. qui & *prodiderunt* retinet.

For-

Fortaſſe ſcribendum:

Hinc pudorem florulentæ prodiderunt purpuræ.

Purpuræ roſarum ab illis roris guttis perſperſæ prodiderunt ruborem ſuum, qui calycis nodo latebat tectus. Eandem ſententiam ſequenti verſu exequitur. Elegans porro metaphora, *pudorem* pro *rubore* dicere. Sic veteri poetæ *pudoricolor*, pro *rubicundo*.

verſ. 22.

Ipſa iuſſit mane ut udæ virgines nubant roſæ.] Ita recte viri docti. Ita fere noſter Codex: *Ipſa iuſſit manet tute. Vtæ* pro *udæ*, ut ſupra (verſ. 14.) idem librarius *notos* ſcripſerat, qui *nodi* ſunt: & infra *noto*, pro *nodo*.

verſ. 26.

Legitur in veteri exemplari meo, *Vnica marita noto.* Nec multum aliter in Pithœi. Sine dubio ſcribendum:

Cras ruborem qui latebat veſte tectus ignea
Vnico, marita, nodo non pudebit ſolvere.

De Roſis quæ præceſſerunt omnia ſunt intelligenda, quas Venus è virginibus maritas fieri voluiſſe dicit. Hoc eſt ex clauſis ac tectis, ut erant in calycibus ſuis, aperiri & expandi. Hîc Roſam ipſam alloquitur. Cras, inquit, ô marita, quæ antea virgo fueras, non pudebit te ruborem, qui veſte ignea calycis tectus latebat, unico nodo ſolvere, & in apertum prodere. Quod & ſupra dixit:

Hinc pudorem florulentæ prodiderunt purpuræ.

verſ. 30.

Eſſe Amorem feriatum, ſi ſagittas vexerit.] Ita

ta Editiones. Nec aliter vetuſtiſſimus Co-
ex. Nec mutandum. Idiotiſmus illius ævi
uo vixit Auctor Pervigilii. *Vehere*, pro *ferre*
geſtare. Qui manu aliquid geſtabat, etiam
lud vehere tum dicebatur. Exempla hujus
oquutionis apud Ammianum Marcellinum
rebra. Nunc unum, atque alterum, ſuccur-
t. lib. XVI. *Anteriorem chlamydis partem utra-*
ue manu vehens, intrinſecus ſtructuram om-
em ut amictus adornaverat principalis. lib.
VIII. *Quinquagenarias longioresque materias*
exêre cervicibus ingravatè.

verſ. 32.

Iuſſus eſt inermis ire, nudus ire iuſſus eſt.] on dubium, quin hæc ſit vera lectio. Sic nim noſter Codex planè habet, niſi quod *udos* legit.

verſ. 34.

Sed tamen Nymphæ cavete, quod Cupido pul-
er eſt.] Sic etiam idem liber. Nec mutan-
m. Iuſſus eſt Amor ire nudus & inermis;
lite tamen, inquit, Nymphæ fidere, quod
pido cùm nudus ſit, etiam pulcher vobis
deatur; totus eſt etiam armatus, cùm eſt
dus. Immo pulchritudo ipſius nudi, pro
mis illi poteſt eſſe. Et hic eſt ſenſus. Cavete
ymphæ vobis ab inermi & nudo Cupidine.
uod enim pulcher eſt, totus eſt in armis
m etiam cùm nudus eſt, quia pulchritu-
nem habet pro telo. Sic igitur deſtinguendū:
l tamē cavete Nymphæ, quod Cupido pulcher eſt
tus eſt in armis idem, quando nudus eſt Amor.

Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Quod Amor pulcher eſt, etiam totus eſt armatus cùm armis exutus eſt. Nam pulchritudo illi ſatis valida armatura.

verſ. 40.

Ipſa vellet ut venires, ſi deceret virginem.]
Ante hunc verſum legitur alius in noſtro exemplari, hoc modo:

Ipſa vellit erogare ſi pudicam flecteret.

Scribendum:

Ipſa vellet te rogare, ſi pudicam flecteret;
Ipſa vellet ut venires, ſi deceret virginem.

verſ. 46.

Non video, cur vera non poſſit videri tam expreſſa vetuſtiſſimi Codicis ſcriptura:

De tenente tota nox eſt perviglanda canticis.

Perviclanda quidem ille habet. Quod quis non ſentit eſſe ſcriptum pro *perviglanda?* Cùm βίγλας & βιγλάτωρας dixit recens Græcia, palam eſt eam è Latino vocabula mutuatam, quæ *viglare* tum dixit, & *viglas* pro *vigiliis*, & *viglatores* pro *vigilibus*. Inde ergo & *perviglare* pro *pervigilare*. Idem liber ſcriptum habet, *De tinente* Ex quo fecimus, *De tenente*. id eſt, uno tenore. Quod etiam in Idiotiſmo noſtro uſurpamus, *d'un tenant*, de uno tenente. De quo alibi.

verſ. 52.

Hybla florum rumpereſt equant' ethne cãp.]
V.C. *Hybla florum ſupereſtem.* Non diſplicet correctio doctorum, *rumpe veſtem*. Fortaſſe etiam legi poſſet, & æque benè:

Hybla florũ ſparge veſtẽ quantus Enna cãpus eſt.

Quan-

Quantum patet Ennæ campus, hunc ſparge
...orum veſte, ut totus nempe floribus ſit ve-
...titus. Nihil certius.

Verſ. 55.

— *pueri Mater alitis.*] Ita liber noſter. Quod
...ectum eſt.

verſ. 58.

Codex habet, *Et rigentibus virentes ducat um-
...ras floribus.* Non puto aliud elici poſſe, quàm
recentibus virentes. Mox lego ex eodem no-
...ro Codice:

Cras erit quo primus Æther copulavit nuptias,
Vt pater totum creavit vernis annum nubibus,
In ſinum maritus imber fluxit almæ coniugis.

...ras, inquit, erit dies quo primus Æther co-
...ulavit nuptias, & ut pater totum annum
...eavit, id eſt totius anni fœcunditatem, per
...ernas nubes auſpicatus eſt. Ex Virgilio ha-
...et; (Georg. II. verſ. 324.)

Vere tument terræ, & genitalia ſemina poſcunt.
Tũ pater omnipotens fecundis imbribus Æther
Coniugis in gremium lætæ deſcendit. —

...c *patrem Ætherem* dixit, ut Virgilius. Nec
...c aliud ſuſpicandum eſt. *Annum* pro anni
...cunditate dixit; ut Græci ἔτος, dum ajunt
...ος plus facere quàm ἄρουραν. Ἔτος ποιεῖ οὐκ
...ουρα.

verſ. 62.

Vitium prodit vel verſus malè ambulans.
...etus ſic habet:

Vnde fletus mixtus omnis aleret magno corpore.

...de nullo negotio vera lectio elicitur:

Vnde fetus mixtus omnes aleret magno corpore.
Virgilianum eſt :
Coniugis in gremium læta deſcendit, & omnes
Magnus alit magno commixtus corpore fetus.

verſ. 63.

Ipſa venas atque mentem permeante ſpiritu
Intus occultis gubernat procreatrix viribus.]
Corruptiſſima hæc ſunt. Ex veſtigiis ſcripturæ Codicis noſtræ ſic ea emendo:
Ipſa venas atque mentem permeantis ſpiritus
Intus occultis gubernat procreata viribus.
Id eſt, Ipſa intus procreata gubernat occultis viribus ſpiritus permeantis venas atque mentem. Nihil verius.

verſ. 81.

Ecce jam ſuper geneſtas explicant agni latus.]
Neque *agnos*, neque *hædos* hîc recipio. Verbũ *explicant* non convenire videtur cum minutis animalibus. Quomodo enim hæc explicare latus dicantur ſuper geniſtas? Vetus ſcriptura habet TAONII, pro TAURI. Nam ſcriptum erat, *Taori*. N & R etiam ſæpe permutantur. Geniſta frutex eſt, quem incubitu ſuo premere agnus & hœdus haud in proclivi poſſit. Legendum igitur:
Ecce iam ſuper geniſtas explicant tauri latus.
Vetus Codex ſequenti verſu ſcribit:
Quiſque tutus, quo tenetur, coniugali fœdere.
Quod retinendum eſt.

verſ. 86.

Adſonant Terei puellæ.] V.C. *Adſonat Terei puella.*

verſ.

verſ. 90.

Quando faciam ut chelidon.] Idem Codex: *Quando fiam ut celidon.* Vt conſulatur verſui, ſcribendum: *Quando ego fiam ut chelidon.*

Atque hæc hactenus. Nunc vide, quomodo explicaturus ſis quod noſter Codex viginti tantum duo verſus adnumeret huic Poemati. Nam ibi legitur:

INCIPIT PERVIGILIVM VENERIS TROCHAICO METRO.

SVNT VERO VERSVS XXII.

Quæ adjeciſti de QVALITATE VITÆ, ſic etiam indigitat vetus Exemplar, ac FLORO tribuit, ut videbis. Ipſum Codicem tibi mitto. cum ex eo quod volueris excerpſeris ut in uſum tuum convertas, ad me remittes. Vale, & me ama. Lugd. Bat. XVII Februarii, cIↃ IↃ CXXXVII.

TIRO, QVISQVIS ES.

Vetus poëta, deſignatus a Salmaſio ad verſ. 9. eſt Nævius, ſive Lævius. de quo ita A. Gellius lib. XIX. cap. VII. *Cùm ad menſam audiſſemus legi Nævii Alceſtin* (MSS. *Lævii*) *figuras habitusque verborum nove, at inſigniter, dictorum in Næviano illo carmine ruminabamur: & ut quæque vox indidem animadverti digna ſubvenerat, qua nos quoque poſſemus uti, memoriæ mandabamus. Notavimus quod rubentem Auroram* PVDORICOLOREM *appellavit, & Memnonem* NOCTICOLOREM.

verſ. 35.

Totus eſt in armis idem quando nudus eſt Amor.] Hominem *in armis*, *ſub armis*, armatum vocabant. Ennius:

Ter me ſub armis malim vitam cernere.

Id eſt, *malim armatam me vitam cernere.* Virg.

— *ſedet circum caſtella ſub armis.*

Pro, *armatus circumſidet caſtella.* Idem:

— *ludunt belli ſimulacra ſub armis.*

Pro, *armati ludunt.* Sic *in armis* etiam pro eodem. In Pervigilio Veneris:

Totus eſt in armis idem, quando nudus eſt Amor.

Sic Manilio Centaurus *ſub arcu*, & Centaurus *in arcu*, qui arcum geſtat, arcu armatus. Sic *in haſtis*, pro *haſtati*. Ennius:

— *leveſque ſequuntur in haſtis.*

& cetera. Salmaſius ad Hiſt. Aug. pag. 323.

Ad verſ. 46. *De tenente*, &c.

Salmaſius ad Solinum pag. 83. Apud Melam *terra continens* dicitur quæ continenter juncta eſt; quam & abſolutè *continentem* dixêre. Sic *continenter ſedere*, conjunctim & uno tenore. Catullus Carm. XXXVIII.

An, continenter quod ſedetis inſulſi
Centum, aut ducenti, non putatis auſurum.

Et *in continenti aliquid facere*, ſtatim & nullâ interpoſitâ morâ. Hinc dicimus *in continenti*, pro ſtatim. In Pervigilio Veneris:

De tenente tota nox eſt perviglanda canticis.

Id eſt, continenter tota nox pervigilanda, uno tenore, ac de uno tenenti, ut vulgo loquimur.

De verbo *perviglare*, & ſimilibus, plura ad Hiſt. Aug. pag. 196. 303. & 443.

PETRI SCRIVERII

ANIMADVERSIONES IN PERVIGILIVM VENERIS.

Non mecum, non cum eruditiſſimo & emunctiſſimæ naris homine Claudio Salmaſio noſtro ſentit, qui hoc Poematium Catullo Veronenſi, vel etiam Vrbicario tribuit; aut ab alio ſcriptum putat, quam ab eo qui ævo Solini, aut poſteriore tempore vixit: aſtipulantibus ipſis membranis, ex quibus editum; & ratione ſtili, qui optimus & certiſſimus index, ſuffragante. Poeta quiſquis eſt, ſeu Luxurius, ſeu Florus neſcio quis, inæqualis & quibuſdam locis pæne talis, quales eſſe Cicero Cordubenſes poetas ait, pingue quiddam ſonantes ac peregrinum. Equidem non ſatis poſſum mirari ſummum virum Iuſtum Lipſium, aliàs prudentiſſimum & ſagaciſſimum, Carmen hoc non ſolùm elegans vocare, ſed quantivis pretii, molle, tenerum. V. C. P. Pythœo potius accedam, qui fragmenta hæc ſane antiqua, ſive Catulli, ſive alterius ſit, medicorum pueris commendat, deſumpta ex vetuſſimo & fidei multæ exemplari, in quo non longo interval-

 lo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

lo præcedat Epithalamium Q. Val. Catulli: cuius eſſe, vel Senecæ denique (quod Caſpari Barthio, aut neſcio cui librario in mentem venit) ſi exiſtimem:

Πτωχὸς μὲν φρένας εἰμοὶ, νόου δὲ μοὶ οὐκ ἐνὶ κόκκος.

Cæterum viderint docti, quomodo explicaturi ſint quòd librarius codicis Salmaſiani viginti tantum duo verſus adnumeret huic Poëmati. Si verſum intercalarem hunc,

Cras amet, qui nunquam amavit; quique amavit, cras amet.

vicies & bis iteratum intelligit, potior pars hujus Carminis periit. Aut dicendum eſt, aliquoties omiſſum iſtum intercalarem, cùm tantùm hìc undecies repetatur. Quid ſi pro XXII ſcribendum ſit XCII, & Auctor, ſive librarius potius, voluerit indicare toto hoc Carmine tot verſus contineri. Hoc verũ eſt, ſi unum ſupernumerarium excipias, in capite extra ordinem reliquorum poſitum:

Cras amet, &c.

Sic ut initium Poematis fuerit,

VER *novum, ver jam canorum*, &c.

Vnde magno Eraſmo, Aldo Manutio, & Lilio Giraldo perſuaſum, inſcriptum fuiſſe Carmen DE VERE. quem errorem etiam alii pòſt errarunt. Lipſio nullum dubium eſt, quin principio Carminis multa deſint, & poſt verſum decimum, aut undecimum,

Fecit undantem Dionem de maritis imbribus,

deeſſe cenſet minimũ ſenos aut ſeptenos verſus: quod appareat, inquit, verſu intercalari

præ-

præpropere poſito. Pythœus ad verſ. XIX,

In pudorem florulentæ prodiderunt purpuræ,

annotavit non abs re hæc & alia quædam in hoc Carmine confuſa, nec ſuo loco poſita videri. Mihi prorſus idem videtur, & non pauca deſiderari in hoc poemate. Non tamen id colligo ex verſu intercalari præpropere, quod cenſet vir clariſſimus, poſito. Nam non ſemper verſus intercalaris interjicitur aut ſubjicitur verſibus pari numero, ſed diverſo, pro re nata. Interdum poſt duos, tres, quatuor, & quinque: interdum poſt plures. Quod cum alibi, tum ex Virgilii ecloga octava, & Catulli Epithalamiis liquet.

Verſ. 2.

VER *novum, ver iam canorum, vere natus orbis eſt.*] Ita vulgo ex conjectura P. Pythœi. Nec aliter citat Lipſius Phyſiologiæ Stoicæ, lib. II, cap. IX. ubi mundum vere natum videri aſſeritur: auctoribus Virgilio, D. Ambroſio, Damaſceno, & Panegyriſte ad Maximianum. Tamen in Electis eidem placuit, *ver renatus orbis eſt.* Vulgatam probat Salmaſius. cuius membranæ ſcribunt, *Vere natus Iovis eſt*: aut, *aouis.* Quid ſi? *Ver renatus annus eſt.* Boëthius de Conſolatione Philoſophiæ lib. I. carm. v.

O ſtelliferi conditor orbis, &c.
Tu frondifluæ frigore BRVMÆ
Stringis lucem breviore mora;
Tu, cùm fervida venerit ÆSTAS,
Agiles noctis dividis horas;

Tua vis VERNVM *temperat* ANNVM;
Tu, quas Boreæ ſpiritus aufert,
Revehis miti Zephyro frondes;
Quoque ARCTVRVS *ſemina reddat,*
Sirius lætas urit ſegetes.

Ita illum locum emendo, varie interpolatum vulgo. Idem lib. IV. carm. VI.

— *Vere tepenti*
Spirat florifer ANNVS *odores;*
ÆSTAS *Cererem fervida ſiccat;*
Remeat pomis gravis AVTVMNVS;
HIEMEM *defluus irrigat imber.*

Vide & lib. II. ſect. II. Petronius in fragmento:

Ante oculos ſtabat quidquid promiſerat annus.

Complura alia poſſent adferri firmandæ huic conjecturæ. Sed præſtat, antequam progrediamur, hîc audire incerti quoque Auctoris pulcherrimam verni temporis deſcriptionẽ, ex Anthologiâ Græcâ, Conrado Ritterſhuſio interprete:

Poſtquam Bruma polo tandem ventoſa receſſit,
Florida purpurei rident iam tempora Veris,
Et pulla eſt viridi circumdata gramine tellus.
Iãq; comas reparãt plantæ, nova frondibus arbor
Luxuriat, campisque redit ſilvisque juventa.
Iam matutinum vario gemmantia flore
Prata bibunt tenerum rorem, calycesq; roſarum
Dum ſeſe lento pandunt conamine rident.
Fiſtula paſtorem delectat, montibus altis
Dum canos hœdos ſalientes ſpectat & agnos:
Spectanti tacitum pertentant gaudia pectus.
Iã tumidũ mare nauta ſecat, dũ carbaſa cõplent

In-

Innocuæ Zephyrorum animæ; crinesq; revincti
Flore hederæ, læti aſſueſcunt agitare choreas,
Euoë vitifero clamantes Euoë Baccho.
Taurigenis ſtudium eſt apibus ſua cerea mella
Fingere, multiforisque eadem denſare coacta
Alveolis: mireris opus, ſtupeasque laborem.
Aëra concentu mulcet genus omne volucrum;
In fluctu Halcedo, tectorũ ad culmina Hirundo.
Fluminis ad ripas cycnus, luſcinia luco.
Cùm tellus igitur cũque omnis floreat arbos,
Cùm paſtor cantu pecoris demulceat aures,
Cũ mare nauta ſecet, cũ ducas Bacche choreas,
Parturiant & apes, & cantu perſtrepat ales;
Quid ni conveniat cantare hoc tempore vatem?
Quis taceat, dũ cũcta vigent, dũ cũcta loquũtur?
Quis non Vere lubens lumen vitale relinquat?

t nonne probabile eſt, ait Lipſius, amœniſ-mo, & maxime vegetabili tempore, cuncta œpiſſe? cùm & animantes pleræque fœtifi-ant, & aliæ naturæ partes concipiunt aut arturiunt, εὐλόγως dicamus & ipſam totam œperiſſe. At ſunt tamen qui fortiter abnuant, ebræorum auctoritate confiſi, quibus prin-pium anni in Autumno fuit: ergo & Mun-i. Extat Hadriani Iunii V. C. erudita diſce-tatio cum ſacrifico quodam, *Quo anni tem-ore conditus ſit Mundus*, Animadverſorum b. III. cap. VIII.

verſ. 3.

— *Vere nubunt alites,*
Et nemus comam reſolvit.] Dracontius in exaëmero, v. 144.

Pennigerũ vernare nemus vapor urget in uſus
Pignoris. —

verſ. 9.

Tum cruore de ſuperno ſpumeo &c.] Cùm diſerte in Pythœano legatur, *Dione*, videtur fortaſſe melius:

Tum cruore de ſuperno ſpumeum Ponti globum
Cærulas inter catervas, inter & bipedes equos,
Fecit undantem Dione de maritis imbribus.

Si cui diſpliceat, *Fecit*, legat, me non admodum reclamante, *Excit*.

verſ. 11.

Ipſa gemmis purpurantem pingit annum floribus.] Et hîc poterat ſcribi, *Ipſa gemmeîs.* & apud Prudentium Πεϱὶ ςεφ. hymno 1.

Scripta ſunt cœlo duorum Martyrum vocabula,
Aureis quæ Chriſtus illic adnotavit litteris,
Sanguineîs notis & idem ſcripta terris tradidit.

Pro, *Sanguinis notis*.

verſ. 12.

Ipſa ſurgentes papillas de Favonî ſpiritu
Vrguet in notos penates.] Ita clare, de plano ut legi poſſit, MSC. Salmaſii. Corruptiſſima hæc in exemplari Pythœano. *Turgentes papillas* Lipſius malit, &, qui Lipſio heic nimium tribuit, Pẏthœus. Fruſtra. Quanquam non diſpliceret, *turgentes*, ſi ita liber vetus haberet: cùm habeat *ſurgentes*, id retinendum eſſe nemo non videt. Quod rectum quoque putabat filius Douſa. At verò interpretatio, quam eruditiſſimus adoleſcens adhibet, frivola. *ſurgentes papillas* interpretatur tumeſcen-

:entes ac ſororiantes, & veluti ſtrophio ob-
ıitentes, atque (voce Catulliana) *luctantes*:
[uasq; *horridulas* Plautus in Pſeudolo vocat:

Papillarum horridularum oppreſſiunculæ.

Mihi profectò hæ papillarum oppreſſiunculæ
erè horridulæ. Nec vult Auctor ſurgentes
apillas de Favonii ſpiritu Venerem compreſ-
ſſe & ſororiantes coercuiſſe ſtrophiis aut
onis. Longe aliud eſt, quod hîc latet. Me-
us me divinet, qui ſe id poſſe ſperet. Dicit
gitur, Roſas ſurgentes de Favonii ſpiritu Ve-
erem urſiſſe maritis ſuis imbribus, in hunc
ut illum uſum. *Papillæ* ſunt roſarum alaba-
tri, & prima germina. De quibus ubertim
ıfra. Nunc ea quæ videntur obſcuriſſima,
luſtremus ſi fieri poteſt. Lipſius ex ſchedis
ythœanis edidit:

*Vrguet in toros * pentes.*

t truncatam vocem arbitratus reſcripſit,
oros tepentes. Ipſe Pythœus, in editione Ma-
ıerti Patiſſonii, *totos pentes,* & conjecit, *toros*
upentes. Ego aliquando ſomniabam, *toros pa-*
ntes, vel *tepentes.* Quicquid conjecturarum
actenus allatum, non convenit. Videamus,
ı ferri & explicari poſſit ſcriptura codicis
ılmaſiani: *Vrget in notos penates.*
mico cuidam meo in mentem veniebat, *Vr-*
t in nodos tenaces. Certè librarius ille *notos*
ɔique ſcripſit pro *nodis.* Sic diſertè infra,

Vnico marita noto non pudebit ſolvere.

l eſt, *nodo.* quomodo eſt in Pythœano. Et,
ſa iuſſit, mane ut ute. id eſt, *udæ.* Quæ ſcri-
ptu-

ptura clamat recte conjeciſſe Douſam patrem: cùm legeretur, *mane tua*. Vide ad verſ. 22. *Nodos tenaces* accipiebat idem ſtrophiorũ & zonarum: in eodem ut videtur lecto eruditus cum filio Douſa, & papillarum horridularum oppreſſoribus. Nullum mihi dubium, *notos* valere *nodos*. Iam illud *nodos* corruptum puto; & legendum *nudos*. Vt nudos Penates dicat hiberno tempore deſtitutos floribus ac coronis; redimendosque vernis & novis. Roſarum uſus in cubiculis averruncandæ vertigini. Plinius Naturalis Hiſtoriæ lib. XX. cap. XIV. *Ad recreandos defectos animo dignior è pulegio corona Varroni, quam è roſis, cubiculis noſtris pronunciata eſt*. De coronâ roſaceâ diſcumbentium & potantium, pleni poetarum libri, Martialis, & veterum Epigrammatum Anthologia. Idem magnus Auctor, Natural. Hiſt. lib. XXI. cap. III. poſtquam meminiſſet Coronæ roſaceæ, ſubdit: *Et iam tum corona Deorum honos erant, & Larium publicorum, privatorumque; ac ſepulchrorum & Manium: ſummaque auctoritas pactili coronæ. Sutiles aliorum ſacris invenimus, & ſollennes cænis. Tranſiêre deinde ad Roſaria.* &c. Vide eundem capite ſequenti, quod eſt de Roſarum coronis. *Roſa naſcitur & germinat incluſa granoſo cortice, quo intumeſcente & in virides alabaſtros faſtigiato, paulatim rubeſcens dehiſcit ac ſeſe pandit, in calycis medio ſui ſtantes complexa luteos apices. Vſus eius in coronis prope nimius eſt.* Plinianos hos *alabaſtros* noſter Auctor deſi-

gnat

mat per *ſurgentes papillas.* nam *ſurgentes*, om-
modis retinendum. i. e. naſcentes, germi-
antes, creſcentes. ſic *ſurgere meſſem* Maro 1.
eorgicôn, & optimi quique auctores. i. e.
eſcere. De *papillis*, neminem morari debet.
Hieronymus Epiſtola XXVI ad Pamma-
ium, Conſolat. ſuper obitu Paulinæ uxo-
: *Quis parturientem roſam, & papillatum co-*
mbum, antequam in calathum fundatur orbis,
tota rubentium foliorum pandatur ambitio,
mature demeſſum, æquis oculis marceſſere vi-
at? Quem Plinius *alabaſtrum*, dicit *papilla-*
tum corymbum vir ſanctus. Etſi corymbus
emi ſpecies ſit, hederaceo ſimilis: hic ta-
n corymbum vocat roſæ nondum apertæ
tigiatum mucronem. Vetus Epigramma
ctenus ineditum, quod ex Codice Salma-
deſcripſi:

DE ROSIS.

uales ego mane Roſas procedere vidi!
ſcebantur adhuc: neque erat par omnibus ætas.
ma papillatos ducebat . . . . corymbos;
era puniceos apices umbone levabat;
rtia non totum calathi patefecerat orbem;
arta ſimul nituit mutato tegmine floris.
m levat una caput, dumq; explicat altera nodũ,
ic dum virgineus pudor extenuatur amictu.
pereant, lege mane roſam; cito virgo ſeneſcit.

una, quæ verſu tertio eſt, videtur com-
de ſuppleri poſſe, ſi ſcribatur *nata*, aut *ſpi-*
Verſu penultimo τὸ *extenuatur* nonnihil
turbat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

turbat. lege cum Salmaſio, *exſinuatur*, & vide Edyllium de Roſis. ubi ſimile. Verſu ultimo adſcriptum erat à docta neſcio qua manu, *cito*. quod videbatur deſiderari. Ex eodem codice ejuſdem fere argumenti Carmen exhibuit olim Salmaſius ad Hiſtoriæ Auguſtæ Scriptores. Nempe hoc, & quidem nomine

FLORI.

Venerunt aliquando Roſæ. proh, Veris amœni
Ingenium! una dies oſtendit ſpicula florum,
Altera pyramidas, nodo maiore tumentes;
Tertia iam calathos: totum lux quarta peregit
Floris opus. Pereunt hodie, niſi mane legantur.

Auctores ii cum Hieronymo & Auſonio, Roſam in vaſculum explicitam, *calathum* vocant, à ſimilitudine. quæ mox foliis in ambitum læte lateque expanſis, imminere prænunciat caſum ſuum, oſtentans brevis ævi florem. Luſit & hoc argumento Auſonius, (ſive quis alius potius Scholaſticus poeta: nam Edyllium hoc, & quædam alia ejuſdem fere commatis poematia falſò diu credita Maronis eſſe) in Roſas. Quod Edyllium totum, quia belliſſima occaſio eſt, aliquot locis à me interpolatum, heic adſcribam.

ROSÆ. EDYLLIVM VI.

VER *erat: & blando morientia frigora morſu*
Spirabat croceo mane revecta dies.
Strictior Eoos præceſſerat aura iugales,
Æſtiferum ſuadens anticipare diem.
Errabam riguis per quadrua compita in hortis,
Maturo cupiens me vegetare die.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Vidi concretas per gramina flexa pruinas
Pendere, aut olerum ſtare cacuminibus.
Caulibus & patulis teretes colludere guttas,
Et cœleſtis aquæ pondere tunc gravidas.
Vidi Pæſtano candere roſaria cultu,
Exoriente novo roſcida Lucifero.
Rara pruinoſis canebat gemma frutetis,
Ad primi radios interitura die.
Ambigeres, raperet ne roſis Aurora ruborem,
An daret, & flores tingeret orta dies.
Ros unus, color unus, & unum mane duorum:
Sideris & floris nam domina una Venus.
Forſan & unus odor; ſed celſior ille per auras
Difflatur: ſpirat proximus iſte magis.
Communis Paphie dea ſideris, & dea floris,
Præcipit unius muricis eſſe habitum.
Momentum intererat, quo ſe naſcentia florum
Germina comparibus dividerent ſpatiis.
Hæc viret anguſto foliorum tecta galero:
Hanc tenui folio purpura rubra notat.
Hæc aperit primi faſtigia celſa obeliſci,
Mucronem abſolvens purpurei capitis.
Vertice collectos illa exſinuabat amictus,
Iam meditans foliis ſe numerare ſuis.
Nec mora; ridentis calathi patefecit honorem,
Prodens incluſi ſemina denſa croci:
Ac modò quæ toto rutilaverat igne comarum,
Pallida collapſis deſeritur foliis.
Mirabar celerem fugitivâ ætate rapinam;
Et dum naſcuntur, conſenuiſſe roſas.
Ecce & defluxit rutili coma punica floris,
Dum loquor: & tellus tecta rubore micat.

Tot

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Tot ſpecies, tantosque ortus, variosque novatus,
Vna dies aperit; conficit una dies. (*eſt.*
Conquerimur, Natura, brevis quod gratia florũ
Oſtentata oculis illicò dona rapis.
Quàm longa una dies, ætas tam longa roſarum;
Quas pubeſcentes iuncta ſenecta premit.
Quam modò naſcentem rutilus conſpexit Eous,
Hanc rediens ſero veſpere vidit anum.
Sed bene, quòd, paucis licet interitura diebus,
Succedens ævum prorogat ipſa ſuum.
Collige, virgo, roſas, dũ flos novus, & nova pubes
Et memor eſto, ævum ſic properare tuum.

Hoc Edyllium, quod hodie inter Auſoniana legitur, numero VI, Mariangelus Accurſius olim, Hieronymo Aleandro auctore & impulſore, Burdigalenſi poetæ aſſeruit una cum aliis nonnullis opuſculis, quum ea reperiſſent inter Auſonii ſcripta. cuius videbantur potius, quam Maronis: cum quo omnium primò excuſa ſunt. Cujus ſane non ſunt: uti nec fortaſſis Auſonii. Quod in membranis ipſius operibus reliquis conjungantur, ficulneum argumentum eſt: nec ideo ipſius eſſe magis probes, quam quæ circumferuntur Diſticha Moralia, Dionyſio Catoni nunc adſcripta. De quibus vide Eliam Vinetum in hoc Edyllium; & Ioſephum Scaligerum Auſonianarum Lectionũ capite penultimo; quo oſtendit Catonis Diſticha perperam Auſonio attributa Nos è diverticulo in viam tandem redeamus. *Papilla* igitur alabaſtrus, roſæ calyx nondum dehiſcens & patens, convolu-

volutis foliorum paniculis connivens. Epigrammata ſuperiora *nodum* vocant: & Germani hodieque, tam ſuperiores quàm inferiores, *Roſentknopfflin* & *Roſenknopken*. Quare hîc faſcia pectorali aut ſtrophio non opus ad tumorem papillarum cohibendum.

Vrget.] propellit, effundit in folia. Hoc Maro *trudere* dixit II. Georgicôn:

Sed trudit gemmas & frondes explicat omneis.

De avibus vernantibus Dracontius dixit,

— *vapor urget in uſus Pignoris.* — Vide l. ſ. *Vnguet* quorundam, fatuum, inſulſum, & ineptum eſt. Dixi diſerte in MSC. haberi, *Vrget in notos penates.* quomodo edidimus. vix auſi illud *notos* in *nodos*, aut *nudos*, interpolare: cum nonnemini fortaſſe videbitur retinendum, & aliam interpretationem, quam commenti ſumus, comminiſci poterit. Hoc agat. Palma in medio poſita eſt. nihil temere mutavimus. Quod ſi hæc nota diſpliceat, deleatur. Pergo cum Poëta. Continuo ſequitur:

Verſ. 15. —— *Ipſa roris lucidi,*
Noctis aura quem relinquit, ſpargit hum. a.] Fortaſſis melius, *Noctis aura quum reliquit.* Vt Virgilius VII Æneid. *Cum venti poſuëre, omniſque repente reſedit Flatus.* —

verſ. 17.

Lacrimæ micant trementes de cadivo pondere.] Ita ſcripſi, ut verſui conſuleretur: *de cadivo pondere* vere & ingenioſe conjecerat Lernutius. Sic diſertiſſime in membranis perſcriptum inveni. Sed Lernutius ex monſtroſo

illo *detadum*, faciebat unica voce *decadivo:* nondum enim ad eum elegantiæ pervenerant quæ auctori noſtro familiares, *De Favonii ſpiritu. De caduco pondere. De cruore* & *oſculis.* & ſic multis locis Præpoſitio *De* occurrit in hoc opuſculo. verſ. 19.

In pudorem florulentæ prodiderunt purpuræ.] Suſpicabar,

In pudorem floris Ennæ prodierunt purpuræ.

Natas vult jubente Venere roſas purpureas & ardentiſſimi ruboris (Mileſias vocant,) quæ roſas Ennenſes confunderent & colore vincerent. *Campus Ennenſis in floribus ſemper, & in omni vernus die*, ut ait Solinus. Meminitque Cicero VI in Verrem. Et utroque prior Ariſtoteles. Propter campum illum eſt demerſum foramen, quà Ditem patrem ad raptus Liberæ ſeu Proſerpinæ exeuntem fama lucem hauſiſſe, eodem Solino auctore. Claudianus De raptu Proſerpinæ lib. II.

Enna parens florum. Et eodem:

——— *nec mollia deſunt*
Prata tibi; Zephyris illic melioribus halant
Purpurei flores, quos nec tua protulit Enna.

Lib. III.

Non qualem roſeis nuper convallibus Ennæ
Suſpexêre deæ. —

Ibidem:

Sic ait, & primâ greſſus molitur ab Enna,
Exitiique reos flores, ipſumque rapinæ
Deteſtata locum. —

Quibus locis, & præterea aliis, *Enna* ſcribendum;

lum ; non cum vulgo, aut etiam cum Par-
haſio, *Æthna*. Quin etiam apud Oppianum
Halieuticôn III non dubitem reſcribere Ἐν-
ναίοιο pro Αἰτναίοιο. hoc loco:

—— Ἄλλοτ᾽ ὅτε κούρην
Περσεφόνην ἥρπαξεν ἀπ᾽ Αἰτναίοιο πάγοιο.
—— *Sed cùm virginem*
Proſerpinam rapuit ab Ætnæo monte.

mò ab *Ennæo monte*. De quo raptu lege præ-
er Claudianum, Diodori Siculi narrationem
nitio lib. v. Ovid. IV Faſtor. *Raptus ut Virgi-
is edam*. Meminit & Cicero d. Verrin. VI.
tem Livius lib. XIV, complureſque alii. Ar-
obius lib. v. *In nemore Ennenſi quondam flo-
es Proſerpina virago lectitabat.* Et : *Cùm in Si-
iliæ patulis purpureos legeret nondum mulier flo-
es, ſed adhuc virago Proſerpina.* Idem alibi.

verſ. 21.

Mane virgines papillas] Imperitè interpre-
antur, nondum compreſſas & maritas. Nullæ
liæ & hîc papillæ, quam quas ſupra deſcri-
ſimus. roſarum nempe, non *ſtrophio luctantes*
Catullo in Argonauticis. Miſerè hîc natant,
t in tenebris palpant Interpretes.

verſ. 22.

Ipſa iuſſit, mane ut udæ virgines nubant Roſæ.]
Ex membranis Salmaſianis apparet, quam fe-
liciter ſic olim de conjectura emendaverit
ocum alias corruptiſſimum pater Douſa. In
Ms. extant veſtigia veræ lectionis: *Ipſa iuſſit
manet tute.* Ita librarius ; ſed auctor voluit:
mane ut udæ. T pro D ſcribere ipſi perfami-

 liare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

liare & propemodum ſollenne: *Antipotes, Buſiritiu, potager, potium, cauſiticus, fervitus, avitus*, pro *Antipodes, Buſiridis, podager, podium, cauſidicus, fervidus, avidus*, & ſexcenta talia non oſcitanti in eo Codice occurrunt. In hoc Carmine verſ. 26. ſcribit: *Vnico marita noto.* ubi Pithœus aliique recte ediderunt, *nodo.* Et contra, D pro T etiam ſæpiſſime ſcriptum reliquit: *Ad, adque, pudres, prodinus, pladanus, medus, vades, muſta videa:* pro, *At, atque, putres, protinus, platanus, metus, vates, muſta vitea:* & infinita ejuſmodi.

verſ. 23.

Facta Cypris de cruore, deque Amoris oſculis.] Cùm in membranis repperiſſem, *Facta prius de cruore:* non, *Fuſta prius*, quomodo Lipſius & Pithœus: *Prius* truncatam vocem (ut multæ aliæ in illo Codice) ſcribendumque omnino cenſui, *Facta Cypris de cruore.* exploſa ea lectione, in qua ſibi mire placet vir doctus, *Fuſa aprino de cruore.* Quâ quoque damnatâ, meam protinus arripuit in confabulatione Cl. Salmaſius, tanquam elegantiſſimam & veriſſimam. *Facta* docuit ille hìc dici pro *nata & creata.* Sic ſuprà, *Fecit undantem Dione*, pro *creavit.* Ad quem locum vide quæ nunc dicat, & olim ad Hiſt. Aug. obſervavit.

Facta Cypris, &c. Loquitur Auctor de Roſa: *Cypris* eſt genitivus. Inflexio Latina, *Hæc Cypris, huius Cypris.* Non vult hoc loco Cyprin aut Venerem factam creatamve ex ſanguine; ſed Roſam, ex Veneris cruore ortam,

aut

aut purpuratam. Sed dices: Idipſum ſignanter correctione Lipſianâ exprimi, *Fuſa aprino de cruore.* Quæ lectio ab Hiſtoriâ, vel à Fabulâ. Nam Roſas à ſanguine Adonis, quem aper occiderat, traxiſſe ruborem vulgò volunt. Bion, Ovidius, & alii. *Aprinus* adjectivum ab *aper* ſecundùm analogiam quidem dici oportet, ut à *caper* vel *capra* dicitur *caprinus*: *Aprugnum* tamen video ab antiquis uſurpari, conſpirantibus MSSC. Codicibus vetuſtiſſimis. Plautus Perſâ, & Pœnulo habet *aprugnum callum*. Plinius lib. VIII. cap. LI. *Iam Catonis Cenſoris orationes aprugnum exprobrant callum: in tres tamen partes diviſo, media ponebatur, lumbus aprugnus appellata.* Æl. Lampridius in Heliogabalo, *ſumina aprugna:* Quanquam (quid diſſimulem?) Salmaſius ad Hiſt. Aug. Scriptores obſervat in Spartiani Vero, & in vitâ Getę, *aprunam* frequentius ſcriptum in libris MSS. quam vulgg. *aprugnam*. Demus itaque dici *aprinum*: malè nihilominus ineptèq; καὶ ἀκυρολόγως dicetur *aprinus cruor*, Adonis quem aper occiderat cruor. Imò hic cruor potius dicendus erat Adoneus; ſi locus eſſet fabulæ, quâ Roſas à ſanguine Adonis colorem traxiſſe putant. Bion epitaphio Adonis, Ovidius X Metamorphoſeôn, alii. De Roſa Luxurius, ſive quis alius illorum temporum poeta, in Codice MSC. Salmaſii:

Aut hoc riſit Amor, aut hoc de pectine traxit
Purpureis Aurora comis; aut ſentibus hæſit
Cypris, & hic ſpinis inſedit ſanguis acutis.

 Ejuſ-

Ejuſdem auctoris eſſe Epigraphe oſtendit, cuius ſuperius illud Carmen, quod incipit, *O quales ego mane roſas!* Eidem quoque ſequens attribuitur,

DE ROSIS.

Hortus erat Veneris roſeis circumdatus herbis,
Gratus ager dominæ: quẽ, qui vidiſſet, amaret.
Dum Puer hîc paſſim properat decerpere flores,
Et velare comas, ſpinâ libavit acutâ
Marmoreos digitos: mox ut dolor adtigit artus,
Sanguineãq; manũ, tinxit ſua lumina guttâ,
Proruit ad Matrẽ frendens, defertq; querellas:
Vnde Roſæ, Mater, cœperunt eſſe nocentes?
Vnde tui flores pungunt latitantibus armis?
Bella gerunt mecũ. Floris color & cruor unum.

Quomodo Roſa alba, purpurea & rubra facta ſit, diſce ex Aphthonii Progymnaſmatis, cap. IV. & Conſtantino Cæſare de R. R. lib. XI cap. XVIII. *Adonide occiſo*, aiunt, *Venerem nudis pedibus ingreſſam eſſe ſilvam, ibique ſpinis compunctam emiſiſſe cruorem. inde Roſam, quæ priùs eſſet alba, aſpergine contactam cœpiſſe rubere.* Ex Veneris vulnere itaque hunc ruborem contraxêre. Vide Miſcellanea Politiani cap. XI. Brodæi lib. VII. cap. VII. & cap. X. Alii aliter originem Roſæ narrant. Auſonius in Cupidine Cruci-affixo;

Quædam, ignoſcentum ſpecie, ludibria tantùm
Sola volũt: ſtilus ut tenuis ſub acumine puncti
Eliciat tenerum, de quo Roſa nata, cruorem.

Et paulo infra:

Ro-

——— *Roſeo Venus aurea ſerto*
Mœrentẽ pulſat Puerum, & graviora paventẽ.
Olli purpureum multato corpore rorem
Sutilis expreſſit crebro Roſa verbere; quæ iam
Tincta prius, traxit rutilum magis ignea fucũ.

Ex Roſâ Alabandicâ Plinianâ, albicantibus foliis. (quæ vulgò Provincialis) factam vult Mileſiam; cuius purpura ſatura, & ardentiſſimi coloris. De quâ Plinius. Noſtrâ vernacula linguâ hanc *bruyne roode rooſe*, alteram illam *Provenſche rooſe* appellamus.

Ibid.

— *Deque Amoris oſculis.*] Video V. Cl. Ioanni Meurſio, amico quondam meo coniunctiſſimo, nunc Minervæ Danicę Adſeſſori, placuiſſe, *Deque Adonis oſculis.* Quam lectionem adnotarat ad oram libri ſui, qui nunc tenes Henricum Delmanhorſtium, Medicinæ & amicitiæ noſtræ veterem, nec humillimi ſpiritus poëtam.

v. 25. & 26.

Cras ruborem, qui latebat veſte tectus igneâ,
Vnico marita nodo non pudebit ſolvere.

Dicit: Roſa Veneris, ſeu Roſæ potius globus nondum explicitus, perfuſus nocturno rore & maritis imbribus, ſolvet mane unum nodum, dehiſcente calyce. Folia roſarum adhuc inter ſe connexa, necdum tota patentia, *nodos* vocat. Vidimus ſupra in Epigrammatis recens erutis:

Dũ levat una caput, dumq; explicat altera nodũ.

Item:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Altera pyramidas nodo maiore tumentes.

Alludit autem ad ritum Nuptialem. De quo Feſtus: *Cingulo nova nupta præcingebatur, quod vir in lecto ſolvebat, factum ex lanâ ovis: ut ſicut illa in glomos ſublata conjuncta inter ſe ſit, ſic vir ſuus ſecum cinctus vinctusque eſſet. Hoc Herculanei nodi vinculum vir ſolvit ominis gratia: ut ſic ipſe felix ſit in ſuſcipiendis liberis, ut fuit Hercules, qui ſeptuaginta liberos reliquit.* Et: CINXIÆ IVNONIS *nomen ſanctum habebatur in nuptiis, quòd initio coniugii ſolutio erat cinguli, quo nova nupta erat cincta.* Apud Nonium Marcellum Varro Γερουτοδιδασκάλῳ: *Novus maritus tacitus taxim uxoris ſolvebat cingulum.* Ex eodem Varrone B. Auguſtinus adſtruit *Virginenſem Deam fuiſſe, cui Virgines ſolvebant zonam.* de Civitate Dei lib. IV. cap. XI. Hinc Catullus, carm. II. de paſſere:

Tam gratum eſt mihi, quàm ferunt puellæ
Pernici aureolum fuiſſe malum,
Quod zonam ſolüit diu ligatam.

Item Epithalamio Manlii & Juliæ:

——— *Tibi virgines*
Zonulâ ſolvunt ſinus.

Et in dialogo cum Januâ:

Ne quærendū unde unde foret nervoſius illud
Quod poſſet zonam ſolvere virgineam.

Docuit verò Scaliger *zonam ſolvere* aliter Romanis, aliter Græcis accipi. Nam Latinis zonam ſolvere dicitur, quæ traditur viro: Græcis autem, quæ primùm parit. Vide ad Paſ-

Paſſerem Catulli, Achillem Statium. & quem dixi Scaligerum.

Verſ. 30.

Eſſe Amorem feriatum, ſi ſagittas vexerit.] Sic ex ſuo exemplari Pythœus, neque aliter Salmaſianum. quare retinendum. Meurſius in ora libri, *texerit.* malè. Meliores codices Prudentii, contra Symmachum lib. II. v. 535.

Non armata Venus, nõ tunc clypeata Minerva
Vexêre auxilium. — Aliàs, *Venêre auxilio.*

Verſ. 35.

Totus eſt inermis idẽ, quando nudus eſt Amor.] Ita diſertiſſimè in membranis perſcriptum. Ut ſententiæ conſuleretur, correxêre viri docti: *Totus eſt in armis idem.* Quod metrum vix concedat, niſi licentiam poeticam ſæculi barbari excuſemus. Potuiſſet ſcribere: *Totus eſt armatus idem.* aut: *Neutiquam eſt inermis idem.* Simile quid debuiſſet. Aut trajectione conſtituendus locus:

Eſt in armis totus idem.

Sic laboranti verſui ac ſenſui medebitur. Quod non diſplicet Salmaſio. qui optimè hunc locum interpretatus eſt.

Verſ. 42.

Iam tribus chorus (leg. *choros*) *videres feriatis noctibus.*] Hæc vetuſtiſſimi Codicis ſcriptura, & editionis Patiſſonianæ. Lipſius edidit, *feriatos:* & melius, judicio Pythœi. Atqui non rogatur Diana, aut invitatur, trinoctio & pervigilio triduano jam finito. Reliquit autor, *feriantes.* Librarius ſcripſit, *feriãtis*, id

 eſt

eſt, *feriantes*. Sic non longè ab initio ſcriptũ, *Inplicat gazas virentis*. Et in Pythœanâ editione, *Ipſa ſurgentis papillas*. Id eſt, *virentes*, & *ſurgentes*.

Verſ. 46.

De tinente tota nox eſt, &c.] Ita V.C. Si cum Salmaſio idiotiſmum illius ævi phraſinque Gallicam non admiſeris, dic aliquem, dic, Quintiliane colorem. Non variat exemplar Pythœi: niſi quòd in eo *t* litera ſuperflua ſit: *Detinentettota*. Plurimas in animo meo concenturio conjecturas: ſed omnes vanas. Salmaſio melius divinent, qui ſe id poſſe ſperent.

Verſ. 50.

Præſes ipſa iura dicet, adſidebunt Gratiæ.] Ita de conſilio nobiliſſimi Douſæ ſcripſi: & exigente carminis lege. Nam quod in Pythœi & Salmaſii codicibus eſt, *adſederunt Gratiæ*, perquam inſolens: nec locus iſte ſpondæum admittit. Niſi & hìc ad licentiam poeticam barbari ſæculi provocemus.

verſ. 51. & 52.

Hibla totus fundet quidquid annus adtullit.
Hibla florũ ſupereſtem quantus eTnec cãpus ẽ.]
Locus prorſus depoſitus: nec quicquam anxilii video. Ita enim membranæ quibus utimur. nec integriores ſchedæ Pythœi: niſi quod priore verſu ſcribant, *Hibla totos funde flores quicquid*. poſteriore, *Hibla florum rumpereſt equant'*. Vbi τὸ *rum* manifeſtò repetitum ex fine *florum*. Cetera divinet Phœbus.

bus. ego non poſſum. niſi novus Alexander ad Gordium nodum acceſſero, trajectis hemiſtichiis:

Hybla totos funde flores quantus Ennæ cãpus eſt,
Hybla florũ ſubde meſſẽ quotquot annus attulit.

Aut, *funde meſſem.* Sed quid nugamur?

Verſ. 54.

Quaque ſilvas, quaque lucos, quaque fontes incolunt.] Ita correxi de conjectura. Scripti atque editi omnes: *quaque montes.* Atqui puellas *montium* adfuturas, jam dixerat præcedente verſu.

Verſ. 58.

Cras amet, qui nunquam amavit. &c.
Ex recentibus virentes ducat umbras floribus.] Locum integrum, nec mutilum eſſe non auſim affirmare. Inconcinna mihi hæc & frigida admodum cum præcedentibus & ſequentibus connexio, valdeque à lepore hujus poetæ aliena videtur.

Verſ. ſeq.

Cras erit quo primus Æther copulavit nuptias,
Vt pater totis crearet vernus annum nubibus.

Ex Pythœi ſchedis editum, *crearet.* Membranæ noſtræ, *creavit.* Ita ut legendum videatur:

——— *copulavit nuptias,*
Et pater totis creavit vernus annum nubibus.

Initio huius Poematii: *Ver renatus Annus eſt.* Vel: *Vere natus Annus eſt.* Arriſit mihi imprimis doctiſſimi Pythœi *vernus pater.* De quo vide ejus Notas.

Verſ. 63.

Ipſa venas atque mentem, permeante ſpiritu &c.

&c.] Secuti ſumus membranas. Ex quarum veſtigiis emendabat Salmaſius :

Ipſa venas atque mentem permeantis ſpiritus
Intus occultis gubernat procreata viribus.

Aliò nos ducit Pythœus: apud quem, *procreatrix viribus.* Diſertè V. C. *procreatis.* & verſu antecedente, *permeanti.* i. e. *permeante.* Mihi divinatio ſub manu nata :

Ipſa venas æquè amantum permeante ſpiritu
Intus occultis gubernat precreatrix viribus.

Ipſa Venus, inquit, creatrix, ut creator Æther. &c.

Verſ. 66.

Pervium ſui tenorē ſeminali tramite Imbuit-] Lego & diſtinguo: — *perque pontum ſubditum*

Pervia, in ſui tenorem, ſeminali tramite
Imbuit, iuſſitque mundum noſſe naſcendi vias.

Vix puto aliud commodius adferri poſſe.

Verſ. 71.

Moxq; Marti de ſacello dat pudicā virginem,
Romulumque: cum Sabinis ipſa fecit nuptias.]

Exigente omnino ſententiâ ita hunc locum conſtitui. Meum immane (vereor, ne immune) facinus eſt : cùm legatur in omnibus, etiam noſtro MSC.

Romuleas ipſa fecit cum Sabinis nuptias.

Quod quidem non prorſus damnarim : ſed concinnior & potior mihi viſa eſt hęc lectio. ſi non vera ; ſaltim veroſimilis.

Verſ. 73.

Vnde Ramnes, & Quirites.] Cùm in manuſcripto exemplari extet, *Vnde ſamnes & quirites :*

es: nullo negotio feceris,

Vnde ſanguis, & quirites.

anguis, pro genere & ſtirpe. Maro I. Æneide:

An Phœbi ſoror, an Nympharũ ſanguinis una.

t initio II: — *quo ſanguine cretus.* Ubi Ser-ius: *Quibus ſit parentibus natus.* Denique VII:

— *tu ſanguinis ultimus auctor.*

Quirites.] cives. In funeris indictivi formu-: *Ollus quiris leto datus.* quod ſingulare no-nen etiam uſurpant alii auctores non ince-bres. Sequitur in Auctore noſtro:

— *proque prole poſterûm*

Romuli matrem crearet & nepotem Cæſarem.

 hac lectione conſentiunt Pythœi & Sal-aſii exemplaria. quam tamen falſam pro-unciat Lipſius, & corrigit,

Romuli patrem crearet & nepotem Cæſarem.

t hæ blanditię in gratiam Auguſti ſint quę-æ; ſcriptumque Carmen in ejuſdem impe-o: *Pater Cæſar* ipſi Divus Julius eſt, & *nepos eſar,* Auguſtus. Quam ſententiam ſequitur ythœus, ut vara vibiam. Aliò nos rapit con-nſus duûm librorum, qui *matrem* retinent. ribo:

— *perque prolem poſteram*

Romuli, Mater creavit & nepotem Cæſarem.

ater eſt ipſa Venus. Pluribus aliàs.

Verſ. 76.

— *rura Venerem ſentiunt*] *Venerem rura ſen-nt.*

Verſ. 81.

Ecce, jam ſuper geniſtas * *explicataonii latus.*]

Mon-

Monſtroſam ſcripturam exhibere, quàm conjecturas, hoc loco ſatius duxi; conſpirantibus Salmaſii & Pythœi codicibus. Pythœus legebat, *explicant tauri latus.* Placetque impenſè hæc lectio amico meo in ſuis ad me literis. Alioquin ego adnotaram in adverſariis: *explicant vaccæ latus.* cùm Calpurnius idem dicat, Ecloga I.

Cernis ut, ecce, pater quas tradidit, Ornite, vaccæ
Molle ſub hirſutâ latus explicuère geneſtâ!

Vides eadem prorſus verba de vaccis.

Verſ. 82.

Quiſque tutus quo tenetur conjugali fœdere.] Supra fuſè indicavi, librarium antiquum T pro D frequenter exarare, & contra. Oſtenſumque eſt VTE pro VDÆ ſcriptum. Nunc mihi in mentem venit, an non hoc loco eadem ſcribendi ratione uſus librarius, *QuiſquE Tutus*, nobis obtrudat pro *Quiſque & udus.* Quod explicare non permittit pudor: pigetque ineptiarum.

verſ. 86.

Adſonant Terei puellæ.] Ex codicis ſui ſcriptura ita belle Pythœus. Sed lectionem Salmaſiani exemplaris omnino recipiendam eſſe, *Adſonat Terei puella*, docent ſequentia. Ita igitur repone.

FINIS NOTARVM
IN PERVIGILIVM.

Pag.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Pag. 199. *Nemo tentis*, &c.

Ianus Douſa filius in Notis ſuis ad Pervigi-
lium producit fragmentum ex altero quo-
lam Pervigilio Veneris, elegantiſſimo, in-
quit, ſed nimis Latino. quod nonnemo ſupe-
iori Pervigilio continuandum eſſe conten-
lit; motus geminâ germanâ utriuſque ſtili
legantiâ ac lepore, adeo pari ac ſimili, ut o-
um ovo magis eſſe non poſſit. Sed vel ſo-
um refragetur ei intercalare diſſimile: ut alia
eic ſinam præterfluere. Hoc Douſæ ab ami-
o erat communicatum; qui integrum alibi
n Gallia extare aſſeverabat. Sed mentieba-
ur: & impoſitum eſt nobiliſſimo atque o-
timo juveni. Quid multis? Suppoſititium eſt
oc fragmentum: quod cùm mihi jamdiu
alde ſuſpectum eſſet, ita in opinione veteri
ne confirmavit literis ſuis Cl. Salmaſius:

P. S. CL. S. S. D.

De monſtroſa voce *Veſticontubernii*, & de
ontubernio quod promiſi nuper me teſtimo-
iis idonei auctoris planum facturum, ea vo-
e non tantum intelligi contubernalium cœ-
um, ſed & tentorium ipſum ſive tabernacu-
um ſub quo contubernales. Tacitum tibi,
uo id evincam, allegabo. Nec meliorem
uto requires. Annali primo: *Non obtrectari à*
urbanas excubias, ſibi tamen apud horridas
ntes è contuberniis hoſtem aſpici. An non heic
ntubernia ſunt tabernacula militum? Eo-
dem

dem libro: *Progrediuntur contuberniis, quis ille flebilis ſonus, quod tam triſte*.&c. Et paulo inferius in eodem Annali: *Tunc ſigno inter ſe dato, irrumpunt contubernia, & trucidant ignaros.* Annali XV: *At illi vix contuberniis extracti, nihil aliud quam munimenta propugnabant.* Nempe, tabernaculis ſuis & tentoriis. Sed planiſſimè idem auctor Hiſt. lib.1. caſam ſive tugurium publici ſervi *contubernium* appellavit. *Piſo*, inquit, *in ædem Veſtæ pervaſit, exceptusque miſericordia publici ſervi & contubernio eius abditus, non religione nec cæremoniis ſed latebra imminens exitium differebat*. Græci quoque recentiores κοντουβέρνιον non aliter accipiunt. Hinc liquet quid ſit apud Arbitrum *veſte contubernium facere*. pro quo Criticis noſtris male feriatis placuit unicam monſtroſam vocẽ facere *Veſticontubernium*; quam elegantiarum ille arbiter longè à ſe meritò ſpernat ac reſpuat. Inde ſumpſit auctor fragmenti ſuppoſititii,

Cum puellis dulce inire veſticontubernium.

Quod procuſum eſſe ab eo qui primus prodidit, tam ſum certus quàm me vivere. *&c.*

Hactenus Salmaſius.

Petronii locum integrum, ut res tota uno oculorum ictu perſpici poſſit, adſcripſi: *Oſculisque tandem bona fide exactis, alligo artiſſimis complexibus, fruorque votis uſque ad invidiam felicibus: cum Aſcyltos furtim ſe foribus admovit, diſcuſſisque fortiſſime clauſtris, invenit me cum fratre ludentem. Riſu itaque plauſuque cel-*

ſulam implevit: opertum me amiculo evolvit, Et quid agebas, inquit, frater ſanctiſſime? quid, veſticontubernium facis? In quem locum Collectanea Lutetiana: Sic *Veſticibaria* Cæſari. At verò doctiſſimus Turnebus alibi in Adverſariis interpretatur de iis qui ſub eadem veſte cubant, verbo juncto: atque id ille perquam venuſtè dictum putat. Quod Douſæ patri non ſit veroſimile; & duobus verbis potius reſcribendum autumat, *Veſtæ contubernium:* ut reſpondeat ironiæ præcedenti, qua eundem *fratrem ſanctiſſimum* appellavit. quem videri vult à Veſtalium caſtimoniâ quamlongiſſimè abeſſe. Haud dum placet mihi Douſicus iſte *Veſtæ contubernalis*, licet felicis conjecturæ alie erutus & elegantiarum arbitro reſtitutus ipſi videatur. Diſplicet etiam Turnebiana combinatæ dictionis aſſertio. Vtraque manu amplectar lubens merito elegantem, ita me Dî ament, & auctore ſuo dignam, duarum vocularum diviſionem. Nec Cenſorem aliquem extimeſco, qui inſuſurret auribus: *Sic dividere cum fratre nolito.* Videatur, ſi operæ, de *veſticontubernio* Georgius Erhardus, ſive quis alius auctor, in Symbolis ad Petronium. Aut expunge potius hoc vocabulum ex Albo L. L. Sub eadem veſte fratres cubaſſe, arguit, res ipſa: nam Aſcyltos ſuperveniens fratrem opertum amiculo evolverat. Noli verò mirari Douſam mangonio deceptum. Tu mihi conſidera quæ initio Notarum in Varronem de R. R. notavit dæmoniũ

hominis Ioſ. Scaliger: Producam, inquit, locum veteris Comici Trabeæ ex fabula Harpace, tum propter ſententiæ elegantiam, tum etiam quia verſus nondum vulgo noti ſunt:

Here, ſi querelis, ejulatu, fletibus,
Medicina fieret miſeriis mortalium,
Auro parandæ lacrumæ contra forent:
Nunc hæc ad minuenda mala non magis valent
Quam nænia Præficæ ad excitandos mortuos.
Res turbidæ conſilium, non fletum, expetunt.

Quis tam averſus à Muſis, tamque humanitatis expers, qui horum publicatione offendatur? quod ſi hi placent, non gravabor & alios ejuſdem notæ, ſed alius poetæ, adhibere, qui tanquam ſuperiorum gemini & germani ſunt. Sunt autem Accii, veteris ac graviſſimi Tragici, ex Oenomao:

Nam ſi lamentis allevaretur dolor,
Longoque fletu minueretur miſeria,
Tum turpe lacrumis indulgere non foret,
Fractaque voce Divûm obteſtari fidem,
Tabifica donec pectore exceſſet lues.
Nunc hæ neque hilum de dolore detrahunt,
Potiusque cumulum miſeriis adiiciunt mali,
Et indecoram mentis mollitiam arguunt.

Qui verſus hactenus latuerunt, eosque nunc primum in vulgus publicamus. quorum priores Trabeæ mihi ad verbum è Philemone (*vel Menandro, ſecundùm alios,*) mutuati videntur: qui eandem ſententiam extulit: Εἰ τὰ δάκρυ' ἡμῖν, &c. Hæc illuſtris heros. qui poſteaquam dolum perſenſit, præ indignatione hoc

hoc diſtichon, quod mihi de manu in manum vivus videnſque olim tradidit, ex tempore luſit:

Qui rigida flammas evaſerat ante Toloſæ,
Falſidico fumos vendidit ore mihi.

Virum diſertum deſignans, cujus nomini heic parco. Heroe (æterno, heu, doctorum omnium dolore) defuncto, incidi in Poſthuma quædam ſcripta M. A. M. C. R. & inter poemata repperi hæc

AFFICTA TRABEÆ.

Here, ſi querelis, ejulatu, fletibus, &c.

prorſus eadem cum iis quæ ſupra recitavi. Illud alterum ex Actii Oenomao fragmentum nuſquam comparet: præterquam in Ritterſhuſii ad Oppianum Commentario: ubi Trabeæ & Actii hos verſus, elegantes & memoria digniſſimos (ut ipſe vocat) producit, tranſcriptos & mutuatos ex Notis Scaligeri.

Paulo vero aliter hunc locum ex Philemone reddidit ante centum & quod excurrit annos Andreas Naugerius, patricius Venetus:

EX PHILEMONE.

Si quid remedî lacrumæ adferrent malis;
Minorque ſemper fieret lugenti dolor:
Auro purandæ lacrumæ nobis forent.
Sed nil, Here, iſtæc proſunt: res ipſæ nihil
Moventur iſtis: ſive tu ſemper fleas,
Seu nunquam, eandem pergere inſiſtent viam.
Quid his juvamur ergo? nil certe: at dolor,
Vt ipſa fructus arbor, ſic lacrumas habet.

Apud Naugerium ſequitur EX MENANDRO:

Nam ſi te alumne genitrix cum peperit tua, &c.

Apud Editorem reliquiarum M.A.M. alia itidem non contemnenda. Quæ vide: & interim examina POENITENTIAM Phędri fabulatoris; num quid elegantibus illis Fabulis ſcelere alicujus impoſtoris acceſſerit mangonii. De quo alibi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

P. S.

ANIMADVERSIONES IN FLORIDA, *ſive* FLORIDOS.

Pergimus cum Lipſio, qui Pervigilio ſubjunxit ejuſdem poetæ (ut ipſi videntur) erſus quoſdam hac Epigraphe:

FLORIDVM DE QVALITATE VITÆ.

Hos etiam in ſchedis ſuis repperit Pythœus, diditque aliquanto meliores in Collectione pigr. veterũ: non conjunctos & continuata erie,ſed variis locis ſparſos. Primũ fragmenum, ſive Floridum,legitur Epigr. pag. 4. Seundum, pag. 191. adſcripto nomine FLORI. Tertium, pag. 2. Quartum, pag. 191. Quintum, pag. 23. Sextum, pag. 22. ſub noine itidem FLORIDI. Septimum pag. 23. Octavum, pag. 156. In Indiculo tamen Auorum nullum *Floridum* agnoſcit. Hoc orne, quo excuſi ſunt, leguntur in vetuſtiſſio exemplari, quod mecum humaniſſimè l. Salmaſius communicavit. Eodemque orne editi ſunt in Catalectis Veterum poetaum, ad calcem Petronii, ex editione Mamerti atiſſonii: addito FLORIDI nomine. Memanæ, quibus utimur, FLORI nomen aſſeunt: atque etiam inſigniunt titulo, *De quaate vitæ.*

Primo ſtatim verſu ſcribendum fortaſſis, *plenis adſis utribus* : pro, *plenis adſis vitibus*. Vinum utribus commiſſum, quis neſcit? Anonymus commentator in Germanici Aratea Phænomena, ad Canem: *Icarius a Libero hoſpitio receptus eſt. qui ei in munere utrem plenum vino tribuit, iuſſitque ut in reliquas terras propagaret.* Cave tamen quicquam temere mutes. Membranæ *vitibus* retinent.

In quarto verſu ſcribendum auctoritate juſdem exemplaris: — *ne malignis venulis,*

Aſperum ducat ſaporem verſus uſum in alterum.

Tertio fragmento:

*Ambo de comis calorem & * radio conſerunt.*

Optime hunc verſum MSC. Codex explet:

Ambo de comis calorem vite & radio conſerunt.

Quod jampridem ad Ælium Spartianum in vita Hadriani monuit Cl. Salmaſius.

Quarto:

Nulla fit deinde finis. Patiſſonii editio: *N. fit exinde f.*

Ibid.

Creſcit arbor, gliſcit arbor, ramus implet literas.

Diſerte MSC. *gliſcit ardor.* Quæ vera lectio.

Sexto: —— *mille habent offugia.* Sic Patiſſ. Ed. MSC. *officia.* & emendatum *offucias.* quod rectum; ſic in Pythœana Collectione. & verſu ſequenti, *per orbem,* non *urbem.*

Septimo:

Tam malum eſt audere ſemper, quam malum eſt ſemper pavere.

Sic quoque in Collectione Epigrammatum, & Pa-

& Patiſſ. Ed Cùm τὸ *pavere* non ferret verſus, emendabat Lipſius, *pavor*. Membranæ: p *pudor*. Rectè, & optimo ſenſu.

Quis hic ſit FLORVS vetuſtiſſimi codicis Salmaſiani, neſcitur. Dubitari autem non poteſt, quin hic idem ſit Florus poeta, cujus Epigramma ἀνέκδοτον de Roſis, una cum aliis legi non indignis, ad Pervigilium edidimus, fide earundem membranarum. De alio poeta cognomine, qui ſub imperio Hadriani vixit, cujuſque meminit Spattianus, diſſerit præſtantiſſimus Salmaſius: putatque eundem illum Florum eſſe, cujus elegantiſſimum Hiſtoriæ Romanæ breviarium habemus. Hic noſter Florus fortaſſe an Pervigilii auctor, & poſthac illud ejus nomine indigitandum. Aut Luxurius, cuius multa epigrammata poematiaque in eodem Codice MSC. qui, ut inde conſtat, Carthagine ſcripſit, floruitque ſub Traſimundo Vandalorum rege. Caſpar Barthius eundem auctorē facit horum verſuum & Pervigilii, Adverſ. lib. LVI. cap. V. Sed quod lib. XVI. cap. VI. & lib. XLIV, c. VI. Pervigilium SENECÆ tribuat, mihi prorſus ridiculum videtur. Fides ſit penes auctorem. Exemplar vetus, ſiquidem extet, videre equidem velim, & omnes ſinus excutere. Teſtatur de univerſo hoc Carmine, ſe ſcriptum exemplar habere, ubi SENECÆ adſcribitur expreſſe. Hæc ille uno loco: altero, hæſitantior de eodem Poematio loquitur. *Auctor Pervigilii Veneris*, inquit, *nec Catullus*, *nec Vrbicarius*: *fortè* SENECÆ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

P. P.

NOTÆ IN FLORIDA,

Ex Editione Patiſſoniana,
ANNO 1587.

Florido I. — *plenis adſis vitibus,*
Effluas dulcem liquorem. —]
An potius?
——— *lenis adſis vitibus,*
Et pluas dulcem liquorem —
Ibid. — *ne malignis ſuenulis,*
Aſperum dicat ſaporem verſus uſus in alteros.
Fortaſſis melius,
— *ne malignis venulis*
Aſperum ducat ſaporem verſum in uſus alteros.
Florido III. *Ambo de comis calorem & radio conſerunt.*] Videtur repetendum illud *ambo*, & legendum:
Ambo de comis calorē & ambo radios conſerunt.
Flor. IV. *Creſcit arbor, gliſcit arbor.*] Melius, *gliſcit ardor.* Et hîc facile agnoſcas Virgiliana illa ex Theocrito:
——— *teneriſque meos incidere amores*
Arboribus: creſcent illæ, creſcetis amores.
Flor. V. *Qui mali ſunt, non fuere matris ab alvo mali.*] Verſus ratio poſtulat ut legamus *abs alvo*, vel potius, *ex alvo.* Expreſſit verò Theognidis illud ad verbum:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Οἱ κακοὶ οὐ πάντως κακοὶ ἐκ γαστρὸς γεγόνασιν,
Ἀλλ' ἄνδρεσσι κακοῖς συνθέμενοι φιλίην.

Flor. VI. — *mille habent offugia.*] Emenda, *offucias*. Id eſt, ut Sextus Pompejus interpretatur, fallacias. A. Gellius Noctium Atticarum lib. XIV. cap. I. de Chaldæis : *Sed id præſtigiarum atque offuciarum genus commentos eſſe homines æruſcatores.* Plautus Captivis :

Ita mihi ſtolido ſurſum vorſum os ſublevêre
offuciis.

Idem Moſtellaria :

Neque ceruſſam, neque melinum, neque ullam
aliam offuciam.

Flor. VII. *Nemo non hæc vera dicit, nemo non contra facit.*] Expreſſit & illud veteris poetæ Græci εἰς γάμον :

οὐκ ἔστι γῆμαι ὅστις οὐ χειμάζεται
λέγουσιν πάντες, καὶ γαμοῦσιν εἰδότες.

Duplex genus Crucium ſtatuo, *Simplex* & *Compactum.* Illud voco, *cùm in uno ſimplicique ligno fit affixio, aut infixio.* Quæ Crux, meo judicio, prima fuit, & in aliam ſpeciem à rudi hac ventum. Nam aliàs ad arborem ſive ſtipitem alligabant figebant've hominem: ut in *Cupidine crucifixo* Auſonii, quem arboris ſtipite appenſum, non manibus expanſis, ſed à tergo devinctis; pedibusque non clavis, ſed funibus ſubſtrictis deſcribit, verſ. 56.

Eligitur mœſto Myrtus notiſſima luco.

Idem in Notis.

—— *Cruciaverat illic*

Spreta olim, memorem Veneris, Proſerpina Adonim.] Auſonius fabellam aſpicit, quæ eſt iſta. Venus jam olim puerum hunc deamaverat, & ut ſola frueretur, clam depoſuerat apud Proſerpinam. Sed hæc mox in eâdem flammâ: ac repetenti Veneri negat dare. Lis eſt, itur ad Iovem. Ille rem ſic componit, ut Adonis, quod ad uſum, in tres anni partes ſecaretur. Primâ, ut Adonis Adonidis eſſet: ſecundâ, ut Veneris: tertiâ Proſerpinæ. Acquieverunt. ſed enim Adonis pronior in Venerem, ſuum quoque trientem illi tribuit. Hæc Apollodorus lib. III. Bibliothecæ. Ergo iſtud eſt, quod Proſerpina nunc cruce vindicat. Theocritus & ipſe huc aſpexit Eidyll. XV. *Vide Lipſium.*

ELIÆ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ELIÆ VINETI

RELIQ. COMMENTAR.

IN

AVSONII

Cupidinem Cruci-affixum.

Pag. 219. *Mirator Narciſſus.*] Auſonii Epigramma xcv, de Narciſſo ſui ipſius amore capto:

Si cuperes alium, poſſes, Narciſſe, potiri.
Nunc tibi amoris adeſt copia: fructus abeſt.

De eodem Epigr. xcvi:

Quid non ex huius formâ pateretur amator,
Ipſe ſuam qui ſic deperit effigiem?

De inſano Narciſſi amore, atque in florem ſui nominis transformatione, legendus Ovidius tertio Metamorphoſeon.

Ibid. *Mirator Narciſſus, & Oebalides Hyacinthus.*] In Technopægnio, verſ. 69. & 70:

Solamen tibi, Phœbe, novũ dedit Oebalius flos,
Flore alio reus eſt Narciſſi morte ſacer fons.

Ibid. *Mœret in antiquam Cænis revocata figuram.*] Epigr. lxiix. De iis quæ ſexum mutarint:

Cænéa convertit proles Saturnia Conſus.

Cæneus Elati filius, Magneſius, auctore Hygino, primum Cænis puella fuit; quam pro concubitus præmio, in virum transformavit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Neptunus, Saturni filius. Ovidius duodecimo Metamorphoſeon, & Phlegon Trallianus de Mirabilibus & longævis.

Pag. 220. *Paſiphäe nivei ſequitur veſtigia tauri*] Dædalus faber inſignis vaccam fecit ligneam, & veræ vaccæ corium induxit: in qua incluſa Paſiphae, uxor Minois regis Cretæ inſulæ, à tauro fuit inita. Cujus infandum amorem illi Venus objecerat. Hyginus, Philoſtratus in Iconibus, Servius in ſextum Æneidos. Meminit idem Auſonius Epigr. LIX: & Epigr. LXV, Ad taurum, de Myronis buculâ:

Quid me, taure, paras, ſpecie deceptus, inire?
Non ſum ego Minoæ machina Paſiphäæ.

Ibid. *Reſpicit abiectas deſperans Phædra tabellas.*] Theſeus Athenienſium rex patres habuit deum Neptunum, & Athenarum regem Ægeum; at matrem Æthram. Illi filius fuit Hippolytus ex uxore Hippolyta, ſive, ut alibi legitur, Antiopa. Qua mortua, Phædram Minois regis Cretæ inſulæ filiam duxit Theſeus. Hæc privignum ſuum egregia forma juvenem, amore capta, marito abſente, de ſtupro interpellavit. Hippolytus, qui cunctarum alioqui mulierum commercium averſabatur, tantum ſcelus exhorruit. Quem contemptum Phædra impatientius ferens, litteras ad Theſeum dedit, quibus ab Hippolyto ſe per vim ſtupratam mentiebatur: & ſuſpendio ſe necavit. Theſeus litteris conjugis credidit: & quum non facile poſſet ipſe de filio

pœnas

pœnas ſumere, patrem Neptunum rogavit, ut Hippolytum puniret. Neptunus itaque è mari phocam, vitulum marinum, immanem emiſit; cujus forma & horribili mugitu, equi, quibus junctis Hippolytus ſecundum mare vehebatur, territi, dominum ſuum diſtraxerunt. Diana autē quum Hippolytum propter caſtitatem unice carum haberet, eum in vitam per Æſculapium fratris filium Apollinis revocavit: indeque Latini pro Hippolyto Virbium, quaſi Bis-virum, vocaverunt. Narratur autem hæc fabula de Hippolyto lib. xv. Metamorphoſ. Ovid. Euripidi, Senecæque in Tragœdia Hippolyto, Hygino, Servio, & aliis.

Ibid. *Hæc laqueum.*] Epigr. xc.

Phædra & Eliſa tibi dent laqueū, aut gladium.

Phædra amoris impatientia ſe ſuſpendit, ut jam diximus. Eliſa Dido gladio incubuit. De quâ præter Auſonii Epigr. cxi. & ἀδεσπότων Anthologiæ lib. iv. Virgilius in Æneide.

Ibid. *Canace.*] Fuit hæc Æoli ventorum regis filia. quæ miſſo à patre gladio ſe interfecit, quum ex ſuis & fratris nefandis amoribus concubituque natus puer eſſet. Hyginus. Canaces litteræ Macareo apud Ovidium.

Pag. 221. —— *cruciaverat illic*

Spreta olim memorem Veneris Proſerpina Adonim.] Epigr. xxix. *Adoneum.* legitur & *Æoneum* prima diphthongo, ut Ἀιδωνεὺς ille, Epigrammate præcedenti. Eſt autem *Aidoneus* Pluto inferorum deus, & quidem Moloſ-

ſorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ſorum rex in extremo Theſeo Plutarchi : at *Adoneus* prima brevi, Adonis, ut mox docebimus. Plutoni verò & Adonidi eadem attribuuntur apud Macrobium primo Saturnaliorum, & in Hymnis Orphei ; ut idem numen eſſe videatur, quare utro modo legas, non multum interfuerit. Sed *Adoneum* prima brevi malo, intelligoque, ut Lilius, Adonidem illum, Veneris deæ amores & delicias: quomodo apud Plautum in Menæchmis :

Dic mihi, nunquid vidiſti unquam tabulam pictam in pariete,
Vbi aquila catamitum raperet, aut ubi Venus Adoneum ?

Natum autem Adonidem apud Sabęos gentē Arabiæ fabulatur Ovidius decimo Metamorphoſeon. Idemque numen eſſe Bacchum & Adonidem ex Plutarchi Sympoſiacis tradit Cælius Rhodiginus: atque δίκερως uterque appellatur, Orpheo in Hymnis. Adonidis præterea meminit Auſonius in Glauciæ epitaphio, & in epiſtolarum quincta ad Theonem. Ibid. de Venere : — *quòd vincula cæca mariti Deprenſo Mavorte tulit :*] In Gripho Ternario, verſ. 27.

——. *Ter clara inſtantis Eoi*
Signa canit ſerus doprenſo Marte ſatelles.

Martis cum Venere dormientis fabulam narrat Lucianus in Somnio, ſeu Gallo; Quidam quondam fuit Marti deo belli in deliciis adoleſcens formoſus Ἀλεκτρύων. Sic gallum gallinaceum vocant Græci. Mars quotiens ad

V Venerem deam Vulcani conjugem noctu [illegible]niebat, quia timebat Solem, ne ſe depre[he]nderet cum eâ, & Vulcano nunciaret, Ale[ct]ryonem ſecum adducebat. eum foris ad o[sti]um jubebat obſervare, quum Sol emerge[re]t. Ceterum quadam nocte ſomnus Ale[ct]ryonem oppreſſit; nec adventantem Solem [se]nſit, qui Martem cum Venere deprehendit. [Ita]em Vulcano ſtatim renunciavit; qui accur[ren]s continuò, retibus adulteros implicuit; & [ita] vinctos, ceteris Diis ad id ſpectaculum invocatis, oſtendit; — *qui riſere, diuque;*
Hæc fuit in toto notiſſima fabula cælo,
[u]t ſcribit Ovidius quarto Metamorphoſeon, [v.] 189. Suo itaque ſatelliti & excubitori Mars [gr]aviter ob iſtum veternum iratus, ex homi[ne] fecit avem, cum galeâ & criſtâ ſua, ceteris[q]ue quibus tum excubabat armis. Ex eoque [M]artiales aves, miſeri ſcilicet illius Alectryo[ni]s genus, avito periculo & pœna ſapientes, [vi]gilantiores fuerunt, diligentioresque ad [i]llis adventum diis omnibus hominibusque [p]ænunciandum diu ante quam exoriatur.
[De]*prenſo marte,* in vetuſto Lugdunenſi libro: [De]*benſo M.* ſine *r.* [*Serus.* quum gallus olim [ine]rus & tardus fuit ad excitandum Martem [cu]m Venere dormientem. Ita Silvius hoc in[te]llexit ex fabula.
Ibid. — *ſemivir Hermaphroditus.*] Epigr. [l]VIII. de iis quæ ſexum mutarint:
[V]idit ſemivirum fons Salmacis Hermaphroditũ.
[Se]mimarem dixerat Ovidius, tantùm-non
mol-

mollem & enervum, ſed etiam qui utrumque gereret ſexum. Fuit hic Mercurii & Veneris filius:

Cujus erat facies, in quâ materque paterque
Cognoſci poſſet. nomen quoque traxit ab illis.

Nam Ἑρμῆς Mercurius, Ἀφροδίτη Venus Græcis nominatur. Ovidius libro quarto Metamorphoſeon ſic de Salmacidis & Hermaphroditi coïtu canit:

Sic ubi complexu coierunt membra tenaci,
Nec duo ſunt, ſed forma duplex: nec femina dici
Nec puer ut poſſit. neutrūq; & utrūq; videtur.

In eoſdem leguntur hæc epigrammata Auſonii, de Hemaphrodito, XCVIII:

Mercurio genitore ſatus, genitrice Cythére,
Nominis ut mixti, ſic corporis Hermaphroditus,
Concretus ſexu, ſed non perfectus, utroque:
Ambiguæ Veneris, neutro potiundus amori.

De conjunctione Salmacis cum Hermaphrodito, epigr. XCIX:

Salmacis optato concreta eſt nympha marito.
Felix virgo, ſibi ſi ſcit ineſſe virum.
Et tu, formoſæ juvenis permiſte puellæ,
Bis felix, unum ſi licet eſſe duos.

Eſt autem Salmacis Nympha, & fons Cariæ, de quo Vitruvius lib. II. tibi legendus, cap. VIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

MARIANGELI ACCURSII

NOTÆ

IN

AVSONII

Cupidinem Cruci-affixum.

Pag. 218.

In Præfatione Cupidinis cruciati: *An unquam vidiſti nebulam pictam in pariete?* Manuſcripti Codices, *En unquam.* Qui modus percontandi vel Terentio eſt proprius. Imitationem alioqui de Terentio Plautoque in Præfatiunculæ ipſius argumentum ſibi ſumpſit. Quorum ſanè poëtarum, ut & Flacci & Maronis, ſtudioſus, oppidoque imitator dinoſcitur. Plautus itaque in Menæchmis ait:

Dic mihi: nunquàm vidiſti tabulam pictam in pariete,
Vbi aquila catamitum raperet, aut ubi Venus Adoneum?

Terentius autem in Eunucho:

——— Virgo in conclavi ſedet,
Suſpectans tabulam quandam pictam, ubi inerat pictura hæc, Iovem
Quo pacto Danaë miſiſſe ajunt quondam in gremium imbrem aureum, &c.

Quibus admoneri poſſe videbamur, *tabulam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

non *nebulam* eſſe in Auſonio ſcribendum. Cæterùm cùm & in epiſtola ad Symmachum dixerit, *Hoc me velut aureus brattea fucus, aut picta nebula, non longius, quàm dum videtur, oblectat.* Cumque aliquid *tanquam per nebulam* videri, atque accipi, tum, *nebula inanius ac mollius* dicatur; putandum ſit fortaſſè, arbitratu ſuo, *tabulam* in *nebulam* Auſonium mutaſſe. Quando & in manuſcriptis exemplaribus ne ſpeciem quidem alterius lectionis hactenus invenimus.

Pag. 219.

In elegantiſſimâ, nec incelebri Eclogâ, quâ cruciatur Cupido:

Ventilat ignavum ſimulati fulguris ignem.

Legendum, *fulminis.* Sic manuſcripti Codices. Et ſtatim poſt:

——— *Sexu gaviſa virili*
Mœret in antiquam Cæneus revocata figuram.

Solœciſmus videtur eſſe, *Cæneus revocata.* Exemplaria verò manuſcripta, *Cænis.* Fœmina enim priùs fuerat Cænis nomine. Ovidius:

Clara decore fuit proles Elateïa Cænis.

Idem: *Tu mihi Cænis eris.* ———

Vel itaque legendum, *Cænis*: vel, (ut impreſſi habent quidam) *Cæneis.* Ei namque fœminæ & *Cænis* nomen inditum & *Cæneis* fuiſſe conſtat. Gellius l.IX.c.IV. *Notiſſima illa veterũ poëtarum de Cæneide & Cæneo cantilena.* Sed neq; illud tranſiliero, quòd ſi vel *Cæneus* cuſtodiatur; videri poſſit ex Catulliana mimeſi, de Aty, quem genere virili, antequam eviretur, appel-

pellat, dein etiam muliebri. Hæc poſtea ab Neptuno compreſſa, ſexus mutationem impetravit, ac *Cæneus* appellatus eſt. Qui tandem pro Lapithis adverſus Centauros decernens, cùm invulnerabilis ſtupri penſatione factus foret, arboreis oppreſſus trabibus, in avem commutatus dicitur. Scribit Ovidius XII Metamorphoſ. Sunt qui eum dicant poſt mortem priſtinæ formæ redditum. Ut Virgilius in VI (quem ſequutus hîc noſter eſt:)

— Et juvenis quondam, nunc fœmina Cæneus,
Rurſus & in veterem fato revoluta figuram.

Ibid.

——— Fert fumida teſta
Lumina Seſtiacâ præceps de turre puella.

Sunt qui legerint, *teſtem*. Hoc eſt conſciam Herus ac Leandri furtorum lucernam. Quod ſanè poëta Muſæus ait:

Κρυφίων ἐπιμάρτυρα λύχνον ἐρώτων.
Occultorum teſtem lucernam amorum.

Verum *teſta* figulinam etiam lucernam ſignificat. Quo genere innumeræ in Antiquorum monimentis etiamnum manent. Et Virgilius in Georgicis ait:

Ne nocturna quidem carpentes penſa puellæ
Neſcivêre hyemem, teſtâ cum ardente viderent
Scintillare oleum. ———

Pag. 221.

—— Se quiſque abſolvere geſtit,
Transferat ut proprias aliena in crimina culpas.

Quod emendatum jam eſt, *Transfert*, à veri ſpecie non abhorret. Vetuſti tamen exempla-

ris noſtri lectio ſincerior, *Transferat ut proprias a. i. c. c.* Porrò particula, *Quiſque*, commutãda non videtur, licet ad *Heroïdas* hoc genere referri poſſe, non appareat. Cùm enim & in Monoſyllabis (*Technopægnii verſ.* 112.) particulam *Quis* genere dixerit neutro,

Quis fluitat pelago, quod nõ natat in fluvio? pix,
affirmaverim potiùs talia eo modo poſuiſſe eum, ut à Vetuſtioribus poni conſuevit. Ennius, *Quis tu es mulier?* Terentius in Eunucho, *Illarum neque quiſquam te novit.* Et Donatus ait, *Quiſquam* multis probari exemplis etiam fœminino genere Veteres protuliſſe. ita ut in numeris & generibus hæc Prænomina infinita ſint. Priſcianus quoque ac Nonius ajunt, *Quis* & *Quiſquam* communis eſſe generis, authoritate Veterum, ut apud Græcos. Ex Juriſconſultorum etiam ſententiâ, de Verborum ſignificatione verbum hoc, *Si quis*, tam maſculos quàm fœminas complectitur.

Hæc indidimus, vel ne cuilibet temerè immutandi facultas relinquatur in Monoſyllabo, *Quid*: hîc, *Quæque*. Vel ſi fortè ita potiùs, ut ſequutis temporibus dici cœptum, inter doctos emendandum convenerit, ne id quidem latuiſſe nos, appareat.

Ibid.

—— *Reſcindit adultum*
Myrrha uterum lachrymis lugentibus. —

Sunt Codices qui ſervent, *uigentibus*, contra ſyllabæ rationem. Sed ſcribendum ſit fortaſſè, *lucentibus*.

Hactenus Mariangelus. P.S.

P. S.

SPICILEGIVM IN AVSONII Cupidinem cruci-affixum.

Pag. 218.

Epiſtolâ ad Gregorium: *An unquam vidiſti nebulam pictam in pariete?* Repone quod in Mss. codd. repperit Mariangelus Accurſius: *En unquam vidiſti n.* &c. Qui modus percontandi vel Terentio per eſt familiaris: ne Maronem, cuius ſtudioſiſſimus Vir Conſularis, aliosque in teſtimonium citem. Hallucinantur autem mirificè qui hìc *tabulam pictam* malunt ex Plauti Menæchmis, Actu 1, Scena 11, & Terentii Eunucho, Actu 111, Scena v. Cujus lectionis ne minimum quidem veſtigium in membranis quibus uſus Mariangelus. Quid, quòd reclamet ipſe Auſonius, qui pictæ nebulæ alio item loco meminerit. Epiſtola ad Symmachum: *Hoc me velut aurea bractea fucus, aut picta nebula non longius quàm dum videtur oblectat*: denique hìc *Aeris campos* depictos ait, & marcentes *nebuloſo lumine* flores, aliaque ejuſmodi.

Ibidem: *Treviris in triclinio Æoli fucata eſt pictu-*

pictura.] Tilianus codex, & Pariſienſis liber Jodoci Badii apud Vinetum, *in triclinio Zoili.* Melius, & probabilius; cùm *Æolus* infrequentius nomen ſit, quàm *Zoilus.* Quare ex veterum codicum fide ſcripturam hanc non gravatè admiſerim. Dominus illarum ædium Treviris, in quibus Triclinium illud quod exhibebat eam picturam, fuerit non Æolus aliquis, à ventorum rege denominatus, ſed Zoilus. Zoili nomen proprium bis terve occurrit in antiquis Inſcriptionibus. Apianus olim exhibuit hanc repertam Comi:

D. M.
C. MESSENI
ZOILI
COLLEG. DENDROPH
COMENSIVM.

Anno undeſexcenteſimo & milleſimo Tibure effoſſum marmor, cui inſcriptus crocodilus, & hæc Epigraphe:

DIS. MAN
AEL. ZOILVS
HIC. SITVS. EST
VIXIT. AN. LII.

À Gutenſtenio Gruterus pag. ıↄ cccc. 9. Apud quem etiam illa ſuperior Inſcriptio, pag. ccccxxxviii, 2. Et pag. cccii, 2. ex veteris tabulæ fragmento,

ANTISTIVS ZOILLVS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Id eſt, ZOILVS. nam L ſuperfluè gemi-
atur:ut in QVERELLA pag. CCCCLXXX, 5.
ELLIT pag. DCLXXII, I. OLLIM pag. DCXC. 5.
o *Querela, velit, olim.* Sic etiam ubi in vete-
Romano Martyrologio, Adone, & Uſuar-
o, XXIV Maij, legitur : *In Iſtria natalis SS.*
oelli, &c. margini Uſuardi adſcriptum eſt,
oili. Aliàs item Zoilus inter Sanctos. Ado in
Martyrologio, XXVII Iunii: *Cordubæ in Hiſpa-*
iis natalis SS. Zoili & aliorum : Eadem eo-
ē die Uſuardus. Martyrologium Romanum
on celebrat Cordubenſem Martyrem; ſed
ium XXIV Novembris: *Romæ,* inquit, *Chryſo-*
ni Martyris, & Zoili. Uſuardus Zoilum præ-
rit. Ado pluribus agit de Chryſogono, &
oilum Chryſogoni *abſciſſum caput corpori e-*
us compaginaſſe (verba Adonis ſunt) memoriæ
rodit. Quin etiam Zoilus Grammaticus, u-
us ex Dipnoſophiſtis apud Athenæum. Ut
ihil hîc dicam de nobiliſſimo Zoilo, qui ὁμη-
μάστιγος cognomen meruit. cujus audax
uidem ſed parum felix mordacitas prover-
io locum fecit, ut vulgo *Zoili* vocentur no-
ilium auctotum obtrectatores & caſtigato-
es: vel Plinio teſte in operis ardui præfatio-
e. Ad quem quoque alludit meus Hiſpa-
us in Epigrammatis: (lib. IV, 77.)

Pendentem volo Zoilum videre.

Hic Zoilus Amphipolites fuit. Scripſit va-
ia : & inter ea, Grammatica quædam con-
ra Homerum. Vide Suidam, & Ælianum
ariar. lib. XI. cap. X. Ex Zoili cujuſdam ſcri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

ptis multa Plinius in librum duodecimũ Naturalis Hiſtoriæ tranſtulit: & apud eundem l.XIII. Zoili Macedonis ſcripta citantur. Hic iſte Amphipolitanus creditur: Amphipolis enim urbs Macedoniæ. *Zoilus de Figuris* citatur à Phæbammone Sophiſta de Figuris, referente Bibliothecâ Geſnerianâ Tiguri aucta. Alios atque alios poſſem recitare, ex Vitruvio & Clemente Alexandrino, & aliis. Et pluria ſunt Martialis in Zoilum epigrammata. Sed de Zoilis plus ſatis: ne & ipſe Zoilos irritem. Abunde liquet ſcribendum eſſe apud Auſonium *Zoili*, pro *Æoli*.

Niſi quis malit, *Treveris in triclinio Solii*, ut palatii triclinium intelligat: quamquam impropriè & minus uſitatè *Solium* pro *Palatio* dici poſſit. Ipſe Auſonius tamen alio loco ſic accepiſſe videtur:

Armipotens dudum celebrari Gallia geſtit,
Trevericaq; urbis ſolium, quæ proxima Reno,
Pacis ut in mediæ gremio, ſecura quieſcit.

De Claris urbibus III. D. Ambroſius lib. V. Epiſt. XXVII. *Cùm perveniſſem Treveros, poſtridie proceſſi ad Palatium.* Treverorum urbem Pomponius Mela & Ptolemæus Auguſtam nominant. Data Treveris pluria Auguſtorum Reſcripta; Conſtantini, Juliani, Valentiniani, Valentis, Gratiani, Valentiniani Junioris, Theodoſii, Arcadii. Et Ammianus Marcellinus lib. XV. *Treveros domicilium Principum clarum* ait. Vide eundem lib. XXVII. XXIX, & XXX.

Vidi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Vidi etiam, qui *in triclinii tholo* legendum coniecerat: quam conjecturam vix ægrè ferant, qui balnearum quidem tholos meminerint, non tricliniorum; ut quæ alio modo fuerint camerata. Ammianus lib. XXVIII: *Tholos introierint balnearum.* Atqui apud Martialem hoc Epigrammate, lib. II, 59.

MICA vocor. quid ſim, cernis. Cænatio parva.
Ex me Cæſareum proſpicis, ecce, tholum;
Frange toros: pete vina: roſas cape: tingere nardo:
Ipſe jubet mortis te meminiſſe Deus,

Accipiunt eruditiſſimi viri nō Auguſti Mauſoleum, non Capitolium, non Flaviæ gentis templum, vel ædes Cæſaris, cum vulgo interpretum; ſed tholum interiorem ipſius Micæ, à quo pendebat cranium, quod convivas mortis admoneret, ut eo largius indulgentiusque viverent. Vide ſupra pag. 402. Vetus Gloſſariū: Θόλος, *teſtudo.* Suidas: Θόλος, οἶκος περιφερής. καὶ τῷ οἱ πρυτάνεις ἐσιῶντο. &c. Philander ad quartum Vitruvii hæc annotavit: *Tholus eſt ædificii camera, quæ altius creſcens rotundâ formâ in faſtigiatum cacumen deſinit, à quo* Πάνθεον θολοειδὲς *ſcripſit Dion lib.* LIII. *Re enim verâ Pantheum eſt hæmiſpærio tectum, hoc eſt, circulatâ camerâ, inque medio hemiſphærio lumen ad circinum factum. Aliàs eſt teſtudinis umbilicus, id eſt veluti ſcutum in medio tecto, quo trabes omnes conveniunt, ubi dona ſuſpendebantur, auctore Servio* IX. *Æneid.*

Quamquam poſſit nimis laxum videri & vagum de magna urbe loquentem referre in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Triclinii tholo hoc aut illud pictum haberi. De villa aliqua tolerabilius ſit. Sine dubio itaque indicare voluit Auſonius Palatium Treverenſe; aut alicuius ædes in quibus illud Triclinium. Eum Zoilum appellant veteres codices, non Æolum. Atque ita repone.

Ibidem.

Deinde mirandi ſtuporem.] Ita codex Tilii. Vulgò, *Denique mirandi.*

Ibidem, ipſo fine.

Vale.] De nihilo non eſt quod addunt quidam libri: *Vale, ac dilige parentem.*

In Poemate:

pag. 219.

Verſ. 13.

Omnia, quæ lacrimis & amoribus anxia mæſtis,
Exercent memores, obitâ jam morte, dolores,
Rurſus in amiſſum revocant Heroidas ævum.

Ita emendavi. Aliter atque aliter hæc vulgò interpunguntur. Quid ſi legamus?

Exercent memores: obitâ jam morte dolores
Rurſus in hoc miſſas revocant Heroidas ævum.

Niſi per *amiſſum ævum* intelligendum ſit, elapſum, præteritum, & vetus. Atque ita nihil temerè mutandum. Sequitur ſtatim: Verſ. 15.

Fulmineos Semele decepta puerpera partus
*Deflet, & ambuſtas*latera per inania cunas.*&c

Legendum omnino:

Deſlet, & ambuſtis laterum per inania cunis
Ventilat ignavum ſimulati fulminis ignem.

Tò *fulminis* Mariangelus Accurſius obſervavit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

vavit in MSC. Cod. cùm legeretur antea *fulguris.* Quod temerè fortaſſis non irrepſit, ſed genuinum ipſius Poëtæ eſt. Non enim nocentiſſimum fulmen Semelæ immiſſum, ſed mitius quoddam, & ſecundum: referente Ovidio in hac Fabula, Metamorphoſ. lib. III.

——— Ergo mæſtiſſimus altum
Æthera conſcendit, vultumq; ſequentia traxit
Nubila, queis nimbos immiſtaq; fulgura ventis
Addidit, & tonitrus & inevitabile fulmen.
Quà tamē uſq; poteſt, vires ſibi demere tentat:
Nec quo centimanum dejecerat igne Typhœa,
Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo eſt.
Eſt aliud levius fulmen, cui dextra Cyclopum
Sævitiæ flammæque minus, minus addidit iræ;
TELA SECUNDA vocant Superi. capit illa, domumque
Intrat Agenoream.

**Latera per inania.* Vinetus inter alia ad hunc locum, *Vereor*, inquit, *ut ne hic* LATERA *pro alio aliquo verbo ſit ſuppoſitum*. Editiones quædam interjecerunt *hæc: latera hæc per inania.* Quæ nullam ſanè bonam ſententiam efficere monuerunt viri docti, leguntque:

ambuſtas lacerans per inania cunas.

Per inania interpretantur *Aëris in campis.* Ad quæ Cl. Salmaſii hanc Notam cùm nuper in ſchedis meis reperiſſem, quî eam præterire aut diſſimulare potui? Sic igitur ille in ſuâ ad me Epiſtolâ:

Lacerare potiùs quàm redintegrare locum mihi videntur qui *lacerans* legunt. Neſcio

etiam

etiam quid ſit *ventilare fulminis ignem*. An fulmen ut ignis vulgaris poteſt ventilari? Sed nec *ventilare* heic accipiendum pro ventulum facere, & flabello ignem excitare. *Ventilare* eſt in altum jactare, ut faciunt qui *ventilare arma* dicuntur Quintiliano: & *ventilare æſtivum aurum digitis ſudantibus* Juvenali. Nunc te judicem appello, an non melius ſic reſtitui poſſit:

Deflet, & ambuſtas latè per inania cunas
Ventilat ignavo ſimulati fulminis igne.

Ventilat latè per inania cunas ambuſtas ſimulati fulminis ignavo igne. Hæc ille. Feſtiva admodum videtur accerrimi Boxhornii noſtri conjectura, ſub manu nata:

Deflet, & ambuſtas iterum per inania cunas
Ventilat ignavo ſimulati fulminis igne.

Iterum, nempe in pictura.

Ead. pag. 219.

Verſ. 22. —— *Fert fumida teſta*
Lumina Seſtiacâ præceps de turre puella.

Notat Mariangelus quoſdam legiſſe, *fert fumida teſtem* L. Hoc eſt, conſciam Herus ac Leandri amorum lucernam. Λύχνον appellat Muſæus. Ignoſcat amicus mihi Belga, alti vir ingenii, ſi ferre non poſſum, *fumida teda lumina*. Teſta figulinam lucernam ſignificat. Virgilius in Georgicis:

Nec nocturna quidem carpentes penſa puellæ
Neſcivêre hyemem, teſta cùm ardente viderent
Scintillare oleum. —

Avienus in Prognoſticis Aratæis:

Et ſi

Et ſi nocturnis ardentibus undique teſtis
Concreſcant fumi, ſi flammeus emicet ignis
Effluus. Arato λύχνα.

Prudentius Cathemerinon v. Hymno, Ad incenſum cerei Paſchalis, ſive, Ad incenſum lucernæ: —— *ſeu cava teſtula*
Succum linteolo ſuggerit ebrio:
Seu pinus piceam fert alimoniam.

Lampades & teſtæ ejuſmodi figulinæ extant innumeræ apud Antiquarios: quotidieque effodiuntur. Poſſum ego aliquot oſtendere: longe plures in Supellectile Romana Neomagi in Bataviâ & alibi erutas accuratiſſimus Joannes Smetius. Et non ita pridem DE LUCERNIS VETERUM doctiſſimum Commentarium edidit clariſſimus Fortunius Licetus. Suſtine itaque emendandi pruriginem.

Pag. 220.

Verſ. 49. *& auratas fulgentia cingula bullas.* Meo animo, ineptè ſic vulgo. Scriptum oportuit, *auratis bullis.*

Verſ. 51. *Vanum vibrare vigorem Occipiunt-* Lego, *manuum vibrare vigorem,* vel *librare.*

Pap. 221.

V. 62. — *nullo moderamine pœnæ Afficiunt.* Imò *Affigunt,* ut conveniat lemmati ſuo Poeta: quod eſt, CUPIDO CRUCI AFFIXUS.

V. 64. — *Se quiſque abſolvere geſtit:*
Transferat ut proprias aliena in crimina culpas.

Hæc eſt vetuſti exemplaris ſcriptura, teſte Mariangelo. Mihi ſincerior videtur altera lectio: — *Se quiſque abſolvere geſtit,*

Trans-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Transfert & proprias aliena in crimina culpas.

Porrò particula *quiſque* commutanda non eſt in *quæque:* tametſi ad Heroidas referri hoc genere vix poſſit. Eſt enim gnome Auſoniana, ad quoſvis ſpectans, non Heroidas tantùm. In epiſtola præliminari ſimiliter: *Nævos noſtros & cicatrices amamus: nec ſoli noſtro vitio peccaſſe contenti, affectamus ut amentur.*

V.72. ——. *reſcindit adultum*

Myrrha uterũ lacrimis lugentibus:inq; paventẽ
Gemmea fletiferi jaculatur ſuccina trunci.

Jamdudum eſt, quod reſcripſeram, *lacrimis lucentibus;* ad myrrhám ipſam & gemmea ſuccina reſpiciens. Et nunc animadverto in hunc Auſonii locum verba iſthæc annotaſſe Mariangelum in Diatribis ſuis. Sunt, inquit, codices qui ſervant, *lacrimis uigentibus*, contra ſyllabæ rationem: ſed ſcribendum fortaſſe, *lacrimis lucentibus.* Ecce, conſpirantem habeo eruditiſſimum virum. Nuper verò tentabam ex veſtigiis ſcriptæ lectionis, *lacrimis urgentibus.* Myrrha arbor abundantia & copia myrrhæ & lacrimarum adultum & diſtentum uterum rumpit, ſudatque myrrham. Ovidius Metamorphoſeon lib.x. fab.ix.

Cùm tandem terrâ requievit feſſa Sabæâ,
Vixq; uteri portabat onus. & poſt aliquot verſus,
Iamq; gravem creſcens uterũ præcinxerat arbor,
Pectoraque obruerat, collumq; operire parabat.
Non tulit illa moram, venientiq; obvia ligno
Subſedit, merſitque ſuos in cortice vultus.
Quæ quamquã amiſit veteres cum corpore ſenſus,

Flet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Flet tamen, & tepidæ manant ex arbore guttæ.
Eſt honor & lacrimis, ſtillataq; cortice myrrha
Nomen herile tenet, nulloq; tacebitur ævo. etc.
Dat gemitus arbor, lacrimiſq; cadentibus humet.

Legit apud Auſoninum Cl. Salmaſius, *lacrimis ingentibus.* & in epiſtola ſua ad me hoc eruditum ſcholion attexit: Filius medici non potuit ignorare duo eſſe myrræ genera. Unum ἁδρόβωλον, alterum μικρόβωλον. Illud glebis ingentibus, hoc minoribus, cujus meminit Dioſcorides. At Myrra hîc quæ lacrimas ſuas in lapidem congelatas, quæ ſuccina gemmea hîc vocat Auſonius, in Cupidinem erat jaculatura, grandioribus guttis præoptavit ſudare, ut plus mali nempe facerent Cupidini, quàm ſi parvas & μικροβώλους jaculata eſſet. Ideo certe uterum laxavit grandioribus lacrimis, τοῖς ἁδροβώλοις, quia his vice ſaxorum impetere parabat Cupidinem. Hæc ille. Quare tempus eſt ut hujus emendationis, & triſtium ineptiarum deſinamus.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

EPITAPHIVM
AMORIS,

Ex

CASPERII GEVARTII

ELECTORUM LIB. III.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

In interpretationem Ænigmatis

AELIÆ LAELIÆ CRISPIS.

Certatum multis vario certamine doctis
Certamen, Griphum ſolvere difficilem;
At nemo intortos potuit diſſolvere nodos
Hactenus: implicitos implicuere magis.
Vnus ab ingenio pariter qui clarus & arte
Caſperius ſenſum vidit & explicuit.
Muria quin igitur Davis ter-ſalſa bibatur:
Caſperio ornetur frondis honore caput.

PET. VALENS, FRISIVS,
Regius Gr. Litt. Profeſſor.

CAS-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

CASPERII GEVARTII

ELECTORVM

LIBRO TERTIO,

CAP. I.

ÆLIA LÆLIA CRISPIS. *Epitaphium vetus Ænigmaticum præter omnium hactenus ſententiam explicatum.*

VT Trachalio ille apud Plautum; ita ego hoc Capite
— *promittam capillum, incipiamque hariolari.* Bononiæ extra portam Maſcharellam primo ab urbe lapide, prope villulam Marci Antonii Voltæ Patritii Bononienſis, in pariete templi cum villa conjuncti, exſtat Epitaphium quoddam marmori inciſum, cujus antiquitatem exeſæ jam & fugientes præ ſitu litteræ ſatis indicant. Id ita habet:

D. M.
ÆL. LÆLIA CRISPIS, NEC VIR,
NEC MVLIER, NEC ANDROGYNA;
NEC PUELLA, NEC JUVENIS, NEC
ANUS; NEC CASTA, NEC MERETRIX, NEC PUDICA, SED OMNIA:
SUBLATA NEQUE FAME, NEQUE
FER-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

FERRO, NEQUE VENENO, SED OMNIBUS:
NEC COELO, NEC AQUIS, NEC TERRIS, SED VBIQVE JACET.
LUC. AGATHO PRISCIUS, NEC MARITUS, NEC AMATOR, NEC NECESSARIUS;
NEQUE MOERENS, NEQUE GAUDENS, NEQUE FLENS;
HANC NEC MOLEM, NEC PYRAMIDEM, NEC SEPULCHRUM,
SED OMNIA,
SCIT ET NESCIT CUI POSUERIT.

De hoc Ænigmate verè illud Maronis dici poteſt,

Cui non dictus Hylas?

Penè omnium namque nationum ingenia in eo enodando deſudarunt. Primus Marius Michaël Angelus, Italus, Philoſophus Patavinus, de AQUA PLVVIA intelligendum dixit. Ioannes vero Turrius Brugenſis, Belga, Iuriſconſultus, de MATERIA PRIMA eſt interpretatus. Hos rejiciens Ricardus Vitus, Anglus, itidem Iuriſconſultus, de NIOBE primùm, tum de ANIMA, mox de IDEA explicandum cenſuit. Poſtremo Nic. Barnaudus, Medicus Gallus, de MERCURIO CHYMICO interpretatus eſt. Alii alia attulerunt, quorum ſententias & rationes in unum volumen

men redactas, ac Patavii olim, nuper vero Dordraci apud Batavos excuſas, qui volet, legat. Verè autem in univerſum illud Comici de illis dici poteſt: *Faciunt næ intelligendo ut nihil intelligant.* Sane illa Marii de *Aqua pluvia* interpretatio nive Gallica (ut eſt in Proverbio) frigidior eſt. Et Barnaudi de *Mercurio Chymico* ſententiam ſi penitius excutias, vereor profecto ne unà cum ſperato cinifionum auro in fumum & ventos abeat. Paria mihi de *Niobe*, de *Anima* & *Ideis* videntur, quæ omnia huic Ænigmati applicata, nec cœlum nec terram tangunt. Nec illa hîc excutere ac refutare nobis eſt animus. Breviter tantùm ſententiam noſtram proponemus, cujus luce (ut exiſtimo) aliorum hallucinationes ac tenebræ cuivis facile apparebunt. Quid hæremus? Illius ſummi rerum Πανδαμάτορος, qui numine ſuo

Ætheraque & terras & maria alta domat;

AMORIS, inquam EPITAPHIUM hîc deſcriptum eſt, ac deſumptum illud potiſſimum ex veterum Platonicorum ſcriptis (ut mox patebit) & imprimis ex Alexide veteri Comico, qui in Phædro ſuo pictores arguebat quòd neſcirent CUPIDINEM rectè exprimere: *eum,* namque, *neque Marem eſſe, neque Fœminam: neque Deum, neque hominem: nec ſtolidum, nec prudentem, ſed compoſitum undecunque, ac figura una multas formas repræſentare.* Exſtant verſus, quos dixi, Alexidis apud Athænæum lib. XIII. Dipnoſophiſt. in hunc modum:

Καὶ

Καί μοι δοκοῦσιν ἀγνοεῖν οἱ ζωγράφοι
Τὸν ἔρωτα, (συντομώτατόν γ' εἰπεῖν,) ὅσοι
Τοῦ δαίμονος τούτου ποιοῦσιν εἰκόνας.
Ἐστὶ γὰρ οὔτε θῆλυς, οὔτ' ἄρσην, πάλιν
Οὔτε θεὸς, οὔτ' ἄνθρωπος, οὔτ' ἀβέλτερος,
Οὔτ' αὖθις ἔμφρων, ἀλλὰ συνενηγμένος
Πανταχόθεν ἐν ἑνὶ τύπῳ πολλ' εἴδη φέρων.
Ἡ τόλμα μὲν γὰρ ἀνδρὸς, ἡ δὲ δειλία
Γυναικὸς, ἡ ἄνοια μανίας, ὁ δὲ λόγος
Φρονοῦντος, ἡ σφοδρότης δὲ θηρὸς, δὲ πόνος
Ἀδάμαντος, ἡ φιλοτιμία δὲ δαίμονος.

Id eſt.

Mihi quidem ignorare videntur pictores
Qualis AMOR *ſit: & (ut paucis abſolvã) quotquot*
Hujus Dæmonis ſtatuas faciunt.
Neque enim Mas ille eſt, nec Fœmina,
Nec Deus, nec Homo: nec fatuus,
Nec prudens, ſed coagmentatus ex omnibus
Sub una forma multas ſpecies ferens.
Nam ejus virilis eſt audacia: ignavia verò
Muliebris: Amentia furioſa: Ratio
Cordata & circũſpecta: ferina vehemẽtia: Labor
Indomitus: Ambitio & Contentio Dæmoniaca.

Pertinet & huc Sophoclis elegans locus de *Venere*:

Ὦ παῖδες, ἤτοι Κύπρις οὐ Κύπρις μόνον,
Ἀλλ' ἐστὶ πάντων ὀνομάτων ἐπώνυμος.
Ἔστιν μὲν ᾅδης, ἔστι δ' ἄφθιτος βία,
Ἔστιν δὲ λύσσα μανιὰς, ἔστιν δ' ἵμερος,
Ἄκρατος, ἔστ' οἰμωγμός. ἐν ἐκείνῃ τὸ πᾶν,
Σπουδαῖον, ἡσυχαῖον, εἰς βίαν ἄγον.
Ἐντήκεται γὰρ, πλευμόνων ὅσοις ἔνι ψυχή.

Id

Id eſt:

O pueri, certe Venus non ſolùm Venus eſt,
Sed omnium particeps nominum.
Hæc eadem eſt Pluto, & invicta Neceſſitas,
Hæc eſt Rabies furioſa, hæc mera Cupiditas;
Hæc Luctus eſt: Denique ei inſunt omnia,
Serium, Tranquillum, Violentum.
Tabeſcit enim illorum anima in quorum pulmonibus ineſt.

Quin & Plato alibi *Amorem*, Πολυκέφαλον θηρίον, *multorum capitum belluam*, appellat. Plutarchus verò in eo libello quo probat *Amorem* non eſſe Judicium, eum verè *Ænigma* eſſe aſſerit δυσεύρετον καὶ δύσλυτον, *inventu ſolutuque difficile*, cujus verba infra adferemus.

Ex his (ut opinor) prima hujus inſcriptionis pars ſatis clara eſt. Nihilominus tamen breviter ſingulas formarum differentias percurremus. Nam cur ÆL. LÆLIÆ CRISPIS nomen huic monumento inſcriptum ſit, infrà commodius dicemus, re ipsâ priùs excuſsâ ac declaratâ. Legitur itaque:

NEC VIR, NEC MVLIER, NEC ANDROGYNA, &c, SED OMNIA.] Non ideo tantùm utriuſque ſexus appellatio *Amori* convenit, quòd *Virilis* ei ſit *audacia* & *Mulieris timor*, ut ait Alexis, ſed quòd in utroque ſexu æquè vires ſuas exſerat, ac dominetur. Hinc (ut auctor eſt Macrobius) in Cypro erat *Barbatæ Veneris* ſimulachrum. *Signum eius eſt*, inquit, *Cypri barbatum corpore, ſed veſte muliebri, cum ſceptro ac ſtatura virili: & putant*

tant eandem MAREM ac FOEMINAM *eſſe*. Mox & Calvi verſum adducit:

Pollentémque Deum Venerem.

Et Lævii verba: *Venerem igitur almum adorans ſive* FOEMINA *ſive* MAS *eſt, ita uti alma Noctiluca eſt.* Ariſtophanes apud Platonem in Sympoſio, ſeu Dialogo de *Amore*, ait principiò tria hominum fuiſſe genera, *Marem*, *Fœminam*, & *Androgynon*. Sed mox addit tertium illud genus ἀνδρόγυνον, cum faſtu ac ſuperbia elatum Diis ſe æquare vellet, à Jove in duas partes diviſum eſſe ac ſeparatum: Sed vi *Amoris* eas partes iterum conjungi & uniri. Verba Platonis ſunt: Πρῶτον μὲν γὰρ τρία ἦν τὰ γένη τὰ τῶν ἀνθρώπων. οὐχ ὥσπερ νῦν, δύο, ἄρρεν καὶ θῆλυ, ἀλλὰ καὶ τρίτον προσῆν κοινὸν ὂν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ νῦν ὄνομα λοιπὸν, αὐτὸ δὲ ἠφάνισται. Ἀνδρόγυνον γὰρ ἓν τότε μὲν ἦν, καὶ εἶδος καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τοῦ τε ἄρρενος καὶ θήλυος. νῦν δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ ἐν ὀνείδει ὄνομα κείμενον. *Principio tria hominum erant genera, non ſolùm quæ nunc duo, mas & fœmina, verùm tertium quoddam aderat ex utriſque compoſitum, cuius ſolum reſtat nomen, ipſum periit. Androgynum quippe tunc erat & ſpecie & nomine ex maris & fœminæ ſexu commixtum. Ipſum profectò defecit, nomen ſolum infame relictum.* Mox hæc addit: Ἔστι δὴ οὖν ἐκ τόσου ὁ Ἔρως ἔμφυτος ἀλλήλων τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τῆς ἀρχαίας φύσεως συναγωγεὺς, καὶ ἐπιχειρῶν ποιῆσαι ἓν ἐκ δυοῖν, ἰάσασθαι τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην. *Hinc utique ex illo tempore mutuus hominibus innatus eſt Amor, priſcæ naturæ conciliator, annitens*

itens unum ex duobus efficere, hominumque naturæ mederi. Sequitur mox:

NEC PVELLA, NEC IVVENIS, NEC ANVS, &c. SED OMNIA.] Phædrus in eodem Sympoſio apud Platonem, *Amorem* omnium Deorum *vetuſtiſſimum* eſſe aſſerit. At verò Agathon (hunc eum eſſe mox probabimus, cujus infrà in hoc monumento fit mentio) ibidem adverſus Phædri ſententiam, *Amorem* Deorum omnium *maximè iuvenem* ait. Phædri verba hæc ſunt: Μέγας θεὸς ὁ Ἔρως, καὶ θαυμαστὸς ἐν ἀνθρώποις τε καὶ θεοῖς, πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, οὐχ ἥκιστα δὲ κατὰ τὴν γένεσιν. τὸ γὰρ ἐν τοῖς πρεσβυτάτοις εἶναι τῶν θεῶν, τίμιον. τεκμήριον δὲ τούτου. γονεῖς γὰρ Ἔρωτος οὔτ' εἰσὶν, οὔτε λέγονται ὑπ' οὐδενὸς οὔτε ἰδιώτου, οὔτε ποιητοῦ. *Magnus Deus eſt Amor, & apud Deos homineſque mirandus, cum propter alia multa, tum maxime propter eius originem. Cum enim ex antiquiſſimorum Deorum numero ſit, honore dignus apparet. Id autem ex eo arguimus quod parentes Amoris neque ſunt, neque ab ullo vel poëta vel alio quovis traduntur.* Agathonis verò oratio hæc eſt: Φημὶ οὖν ἐγὼ, πάντων θεῶν εὐδαιμόνων ὄντων, Ἔρωτα (εἰ θέμις καὶ ἀνεμέσητον εἰπεῖν) εὐδαιμονέστατον εἶναι αὐτῶν, κάλλιστον ὄντα καὶ ἄριστον. ἔστι δὲ κάλλιστος ὢν, τοιόσδε. πρῶτον μὲν νεώτατος θεῶν, ὦ Φαῖδρε, μέγα δὲ τεκμήριον τῷ λόγῳ αὐτὸς παρέχεται, φεύγων φυγῇ τὸ γῆρας, ταχὺ ὂν δηλονότι. θᾶττον γοῦν τοῦ δέοντος ἡμῖν προσέρχεται. ὃ δὴ πέφυκεν Ἔρως μισεῖν, καὶ οὐδ' ἐντὸς πολλοῦ πλησιάζειν. μετὰ δὲ νέων ἀεὶ ξύνεστί τε, καὶ ἔστιν. ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει, ὡς ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. ἐγὼ δὲ Φαίδρῳ πολλὰ ἄλλα ὁμολογῶν,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

γῶν, τοῦτο οὐχ ὁμολογῶ, ὡς Ἔρως Κρόνου καὶ Ἰαπετοῦ ἀρχαιότερός ἐστιν. ἀλλὰ φημὶ νεώτατον αὐτὸν εἶναι θεῶν, καὶ ἀεὶ νέον, &c. Id eſt, *Aſſero equidẽ cùm Dii omnes beati ſint, Amorem (ſi modo fas eſt & tolerabile dictu) eſſe omnium beatiſſimum, quippe cùm pulcherrimus omnium, optimuſq; exiſtat. Quod verò pulcherrimus ſit ex eo primùm patet, quod Deorum, ô Phædre, omnium maximè* IUVENIS *eſt, cuius ipſe evidens argumentum præbet, cùm ſenectutem fugiat, velocem videlicet, quæ citius quàm oportet, adventat, eamque Amor natura odit, fugitque; iuvenibus verò ſe miſcet. Scitè quidem veteri proverbio fertur, ſimile ſimili ſemper cohærere. Et cùm alia multa Phædro concedo, in hoc minimè aſſentior quòd Amor Saturno & Iapeto ſit antiquior. Imo præ cæteris Diis* IVVENEM *eſſe aio,* SEMPERQVE IVVENEM, *&c.* Hæc ibi Agathon, & plura in hanc ſententiam, quæ uberiora ſunt quàm ut hîc referri poſſint.

NEC CASTA, NEC MERETRIX, NEC PVDICA, SED OMNIA.] *Caſtitatem* & *Impudicitiam* Amori convenire nemo dubitat. Ἔρως per ω (ut Ammonius, Phurnutus, aliique adnotant) Amorem *impudicum* & *flagitioſum* denotat: Ἔρος verò per, ο, *Pudicum* & *bonum*.

Sequitur mox:

SVBLATA NEQVE FAME, NEQVE FERRO, NEQVE VENENO, SED OMNIBVS.] Recenſet auctor varios infelicium *Amantium* exitus, quorum alii fame, alii gladio, alii veneno,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

neño, alii alio mortis genere perierunt. Videtur autem illud Thaletis dictum in mente habuiſſe:

Ἔρωτα παύει λιμός. εἰ δὲ μὴ, χρόνος.
Ἐὰν δὲ μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ,
Θεραπέια σοι τὸ λοιπὸν ἠρτήσθω βρόχος.
Amorem fames tollit: ſin minus, Tempus:
At ſi neutrum iſtorum flammam exſtinxerit,
Reliqua tibi cura eſt ſuſpendium.

Auſonius in *Cupidine Crucifixo*, varia infelicis *Amoris* exempla deſcribit, Procridis nimirum, Herûs. Sapphûs, Eryphiles, &c.

Vulnera ſiccat adhuc Procris, Cephalique cruentam
Diligit & percuſſa manum: fert fumida teſtæ
Lumina Seſtiacâ præceps de turre puella.
Et de nimboſo ſaltum Leucate minatur
Maſcula Lesbiacis Sappho peritura ſagittis.
Harmoniæ cultus Eryphile mœſta recuſat,
Infelix nato, nec fortunata marito.

Et paulo poſt:

Parte truces aliæ ſtrictis mucronibus omnes
Et Thisbe, & Canace, & Sidonis inhorret Eliſſa:
Conjugis hæc, hæc patris, & hæc gerit hoſpitis enſem.
Centũ aliæ veterũ recolentes vulnera Amorũ,
Dulcibus & mœſtis refovent tormenta querelis.

Qui plura infelicis *Amoris* exempla deſiderat, is Plutarchi & Parthenii τὰ Ἐρωτικὰ adeat, & Virgilium VI. Æneid. in herret ubi *Lugentes campos* deſcribit. Sequitur:

NEC COELO, NEC AQVIS, NEC TER-

RIS, SED VBIQVE IACET.] *Amoris* vis & poteſtas per elementa omnia; mundumque univerſum protenditur, & tam in *Cœlo* quam *Terra* aut *Mari* vires ſuas exſerit. Eryſimachus medicus apud Platonem in Sympoſio, ubi Pauſaniæ orationi reſpondet, qui *Amorem* in *Cœleſtem* ac *Vulgarem* diviſerat: Τὸ μὲν γὰρ διπλοῦν εἶναι τὸν Ἔρωτα δοκεῖ μοι καλῶς διελέσθαι. ὅτι δὲ οὐ μόνον ἐστὶν ἐπὶ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς καλοὺς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλα πολλὰ, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς τε σώμασι τῶν πάντων ζώων, καὶ τοῖς ἐν τῇ γῇ φυομένοις, καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐν πᾶσι τοῖς οὖσι, καθεωρακέναι μοὶ δοκῶ ἐκ τῆς ἰατρικῆς, τῆς ἡμετέρας τέχνης. καὶ ὡς μέγας καὶ θαυμαστὸς, καὶ ἐπὶ πᾶν ὁ θεὸς τείνει, καὶ κατ' ἀνθρώπινα καὶ κατὰ θεῖα πράγματα. Id eſt: *Diſtinctionem quidem illam qua in duo diſtributus eſt Amor, approbo. Verum noſtrâ hac Medicina arte comperiſſe mihi videor non ſolùm animis hominum erga pulchros Amorem ineſſe, verùm etiam ad alia multa: atque in aliis tum corporibus animalium omnium, tum his quæ ex terra naſcuntur: ac denique in omnibus, ut ita dixerim, quæ in rerum Natura conſiſtunt. Magnum quoque & admirabilem hunc Deum per omnia tam humana quàm divina latiſſimè ſe porrigere.*

Eleganter Oppianus Cyneget. II.

Ὄμβριμ' Ἔρως πόσος ἐσσὶ, πόση σέθεν ἄπλετος ἀλκή·
Πόσσα νοεῖς; πόσσα κοιρανέεις! πόσα δαῖμον ἀθύρεις;
Γαῖα πέλει στερεὴ, βελέεσσι δὲ σοῖσι δονεῖται:
Ἄστατος ἔπλετο πόντος, ἀτὰρ σύ γε καὶ τὸν ἔπηξας:
Ἤλυθες εἰς αἰθὴρ. οἶδεν δέ σε μακρὸς ὄλυμπος.
Δειμαίνει δέ σε πάντα, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν

Γαίης ὅσσα τ' ἔνερθε, καὶ ἔθνεα λυγρὰ καμόντων,
Οἳ Λήθης μὲν ἄφυσσαν ὑπὸ στόμα νηπαθὲς ὕδωρ.

Dure AMOR, *quantus es! quanta tua infinita potentia!*
Quanta cogitas! quantum dominaris! quantum, Dive, ludis!
TERRA *firma eſt, tuis tamen telis cõmovetur,*
Inſtabile eſt MARE, *ſed tu illud ſtabiliſti.*
Veniſti in COELVM, *vidit te magnus Olympus:*
Omnia te metuunt, & cœlum latum ſuperbè,
Et quæcunque infrà terram ſunt, triſteſque cœtus mortuorum
Qui Lethes hauſerunt ore oblivioſam aquam.

Sophocles de *Venere*:

— τίς οὐκ ἔστι τῆς Θεοῦ φορός;
Εἰσέρχεται μὲν ἰχθύων πλωτῷ γένει.
Ἔνεστι δ' ἐν χέρσου τετρασκελεῖ γονῇ.
Νωμᾷ δ' ἐν οἰωνοῖσι τοῦ κείνης πτερὸν,
Ἐν θηρσὶν, ἐν βροτοῖσιν, ἐν Θεοῖς ἄνω.
Τίν' οὐ παλαίουσ' ἐς τρὶς ἐκβάλλει Θεῶν;
Εἴ μοι θέμις, (θέμις δὲ τἀληθῆ λέγειν)
Διὸς τυραννεῖ πλευμόνων. ἄνευ δορὸς,
Ἄνευ σιδήρου πάντα τοι συντέμνεται
Κύπρις τὰ θνητῶν καὶ Θεῶν βουλεύματα.

— *Quis verò hanc Deam non patitur?*
Piſcium namque genus natatile ſubit,
Et inter quadrupedes in terra exiſtit:
Moventur & inter volucres ipſius alæ,
Interque feras & homines, Deoſque ſuperos.
Quem non Deorum colluctando iterum atque iterum proſternit?
Quod ſi licet (licet autem) verum dicere;

Iovis pulmonum Domina eſt. Abſque haſtâ
Et abſque ferro omnia diſcindit

VENUS *tam Deorum quàm hominum conſilia.* Apud Euripidem Ἔρως θεῶν καὶ ἀνθρώπων τύραννος nuncupatur. Vide Simmiæ Rhodii πτέρυγας Ἔρωτος, eruditiſſimis Claudii Salmaſii, V. CL. Notis & Animadverſionib. nuper illuſtratas. Sequitur:

LUC. AGATHO PRISCIUS.] Diu anxius quæſivi quiſnam foret ille *Agatho*, qui hîc velut auctor huius Epitaphii deſignatur. Nam quod alii *Agathiam Scholaſticum*, inferioris ævi Poëtam ac Hiſtoricum, hîc intelligunt, ineptiſſimum eſt. Tandem verò deprehendi procul dubio hîc innui illum AGATHONEM, nobilem Athenienſem, juvenem formoſiſſimum, qui *Sympoſium* à Platone deſcriptum celebravit, in quo *de Amoris vi ac Natura* à doctiſſimis Græcorum copioſè diſputatum eſt. Erat *Agathon* ille Poëta Tragicus, qui cùm coram triginta Græcorum millibus palmam in Tragœdia retuliſſet, ſequenti die feſtum victoriæ ſuæ celebravit, in quo (ut dixi) de *Amore* à convivis Diſputatio inſtituta eſt. Interfuêre autem illi convivio amici ejus, *Phædrus, Pauſanias, Eryſimachus, Ariſtophanes, Socrates,* aliique, qui (ut videre eſt apud Platonem) de *Amore* variè diſſerunt.

AGATHON hîc ſua ætate Græcorum deliciæ erat, & certatim ob formam ac ingenium ſingulare à multis amabatur. In eum exſtat elegantiſſimum illud Platonis Epigram-

gramma, quod à Gellio etiam ac Macrobio adfertur:

> Τὴν ψυχὴν, Ἀγάθωνα φιλῶν, ἐπὶ χείλεσιν εἶχον.
> Ἦλθε γὰρ ἡ τλήμων ὡς διαβησομένη.

> *Suavia dans* AGATHONI, *animam ipſe in labra tenebam:*
> *Ægra etenim properans tanquã abitura fuit.*

Pulchram verò & amœnam de hoc Agathone & ejus amatore Pauſaniâ hiſtoriam narrat Ælianus l. II. Var. Hiſt. c. XXI. in hunc modum: Ἀγάθωνος ἤρα τοῦ ποιητοῦ Παυσανίας ὁ ἐκ Κεραμέων. καὶ τοῦτο μὲν διατεθρύλληται· ὃ δὲ μὴ εἰς πάντας πεφοίτηκεν, ἀλλ᾽ ἐγὼ ἐρῶ. Εἰς Ἀρχελάου ποτὲ ἀφίκοντο, ὅτε ἐραστὴς, καὶ ὁ ἐρώμενος οὗτοι. ἦν δὲ ἄρα ὁ Ἀρχέλαος ἐρωτικὸς, οὐχ ἧττον ἢ καὶ φιλόμουσος. ἐπεὶ τοίνυν ἑώρα διαφερομένους πρὸς ἀλλήλους τόν τε Παυσανίαν, καὶ τὸν Ἀγάθωνα πολλάκις· οἰόμενος τὸν ἐραστὴν ὑπὸ τῶν παιδικῶν παρορᾶσθαι, ἤρετο ἄρα τὸν Ἀγάθωνα ὁ Ἀρχέλαος, τί βουλόμενος οὕτω πυκνὰ ἀπεχθάνεται τῷ πάντων μάλιστα φιλοῦντι αὐτόν. ὁ δὲ ἐγώ σοι ἔφη φράσω βασιλεῦ. οὔτε γὰρ εἰμι πρὸς αὐτὸν δύσερις, οὔτε ἀγροικίᾳ πράττω τοῦτο. εἰ δέ τι καὶ ἐγὼ ἠθῶν ἐπαΐω, τῇ τε ἄλλῃ, καὶ ἐκ ποιητικῆς, ἥδιστον εὑρίσκω εἶναι τοῖς ἐρῶσι πρὸς τὰ παιδικὰ ἐκ διαφορᾶς καταλλάττεσθαι· καὶ πεπίστευκα οὐδὲν αὐτοῖς οὕτως ἀπαντᾶν τερπνόν. τούτου οὖν τοῦ ἡδέος πολλάκις αὐτῷ μεταδίδωμι, ἐρίζων πρὸς αὐτὸν πλεονάκις, εὐφραίνεται γὰρ καταλυομένου μου τὴν πρὸς αὐτὸν ἔριν συνεχῶς. ὁ καλῶς δὲ καὶ συνήθως προσιόντος, οὐκ αἴσθεται τὴν διαφορότητα. Id eſt: AGATHONEM *poëtam amabat Pauſanias Ceramenſis. & hoc quidem manifeſtum eſt. Quod verò non omnibus notum eſt, id ego exponam. Aliquando venerunt ad Archelaum,*

ambo tum amator tum amatus : Archelaus enim non minus amoris quàm litterarum erat ſtudioſus. Cùm igitur videret crebras eſſe contentiones inter Pauſaniam & AGATHONEM, arbitratus amatorem ab amaſio ſperni, interrogavit Archelaus quid ſibi vellet quod frequenter ſimultates exerceret cum eo à quo ſummopere amaretur ? At ille : huius rei, inquit, ô rex, ego rationem tibi reddam. Neque enim comtentioſior ſum aut moroſior adverſus ipſum, neque ruſticitate quadam id facio. At ſi quid ego quoque de moribus intelligo, tum ex aliis, tum ex arte Poëtica jucundiſſimum amantibus eſſe reperio, ſi ex contentione & litibus cum amaſiis in gratiam redeant. Et ſanè mihi videtur nihil illis delectabilius accidere poſſe. Huius ergo voluptatis perſæpe eum participem facio frequenter litigando. Gaudium enim capit, ſi contentionem cum eo ſubinde diſſolvam, & reconciliem. Si verò æqualiter & conſueto more cum eo ſemper agerem, non experiretur diſcrimen. Hæc Ælianus. Satiſne verò ex hac amicorum contentione clarum eſt, cur AGATHON infrà, *Neque mœrens, neque gaudens, neque flens* dicatur ? Sed de hac re ſuo loco. Porrò, etiam Euripides hunc *Agathonem* in deliciis habuit, ut refert idem Ælianus lib. XIII. Cap IV. & Plutarchus in Apophthegmat. Ejus verò Tragœdiarum mentionem faciunt Suidas, & Ariſtoteles in Poëtica, ac Lucianus. Meminit illius & Xenophon in Sympoſio. PRISCIVS verò cognomento hîc dicitur quod *Priſcus* jam & vetus foret ratione habita illius temporis

poris quo hoc Epitaphium ab eo ſcriptum
ſt, qui ſub ejus nomine latere voluit.

NEC MARITVS, NEC AMATOR, NEC NECESSARIVS, &c. SED OMNIA. Res clara ſt. Potuit enim ille & ſimul *maritus* eſſe uxoris ſuæ, & præterea *amator* alicujus alterius Veneris. Urbanè verò addit *Neceſſarius*, quod multi ſub *Familiaris* ac *Neceſſarii* nomine furtivis amoribus indulgere ſoleant.

NEQVE MOERENS, NEQVE GAVDENS, NEQVE FLENS, &c. SED OMNIA.] Omnes affectus ſunt in *Amantibus*, Gaudium, Dolor, Spes, Metus. Alexander Aphrodiſæus lib. I. Problemat. LXXXVII. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ ζωγράφοι σωματοποιοῦσι τὸν ἔρωτα ποτὲ μὲν κατηφῆ καὶ ἡσυχάζοντα· ποτὲ δὲ πετόμενον καὶ ἀδῶντα. *Quamobrem pictores* CVPIDINEM *aliàs triſtem, anxium, jacentemque pingunt: aliàs hilarem, ſubridentem, volitantem.*

Plutarchus multa in hanc ſententiam eo loco cujus ſuprà meminimus, ubi *Amorem* verè *Ænigma* eſſe aſſerit: οὕτω δὴ καὶ ὁ ἔρως ἔχει τι κρίειν καὶ οὐκ ἄμουσον, ἀλλὰ αἱμύλον καὶ ἐπιτερπές. ἁρπάζει γὰρ καὶ βίους καὶ οἴκους, οὐκ αἰνίγματα προβάλλων, ἀλλ' αὐτὸς αἴνιγμα δυσεύρετον ὤν, καὶ δύσλυτον. εἰ βούλοιτό τις προτείνειν, τί μισεῖ καὶ φιλεῖ. τί φεύγει καὶ διώκει. ἀπειλεῖ καὶ ἱκετεύει. τί ὀργίζεται καὶ ἐλεεῖ. βούλεται παύσασθαι οὐ βούλεται. τί χαίρει τῷ αὐτῷ μάλιστα καὶ ἀνιᾶται. *Sic* AMOR *etiam habet quiddam gratioſum nec inelegans, ſed blandum & iucundum. Rapit autem hominum vitas familiaſque, non* ÆNIGMATA *proponens, ſed ipſemet* ÆNIGMA *inventu*

ventu ſolutuque difficile exiſteus. Vt ſi quis huiuſmodi ÆNIGMA *componat: quid ſit quod oderit ſimul & amet, fugiat & perſequatur, minetur & ſupplicet, iraſcatur & miſereatur, deſinere velit ac nolit, eâdem re maximè tum gaudeat tum triſtetur.* Plinius Junior lib. II. Epiſt. I. ad Paullinum: *Iraſcor, nec liquet mihi an debeam, ſed iraſcor. Scis quàm ſit* AMOR *iniquus interdum, impotens ſæpe,* μικραίτιος *ſemper.* Hujus rei exemplum elegans jam ſuprà vidimus ex Æliano de hoc ipſo *Agathone* & *Pauſania.*

Nota ſunt illa *Amoris* epitheta γλυκύπικρος, γλυκύδακρυς &c. Notum etiam veteres olim *Amori* duplicem arcum tribuiſſe, quorum uno ſagittas lætitiæ, altero triſtitiæ effectrices ejacularetur, de quibus Claudianus de Nupt. Honorii:

Labuntur gemini fontes, hic dulcis, amarus
Alter, & infuſis corrumpit mella venenis,
Vnde Cupidineas armavit fama ſagittas.

Varios porrò *Amantium* Affectus eleganter expreſſit Euſtathius lib. VI. de Iſmeniæ & Iſmenes Amoribus, ubi Iſmenias, jam bonæ ſpei plenus ita loquitur: Ἐγὼ δ᾽ ὅλος ἐπὶ τὴν κλίνην ἀνακλιθεὶς, ὅλας εἶχον λογισμῶν θαλάσσας, ἐπικλυζούσας μου τὴν ψυχήν. καὶ ὡς ναῦς ἐν σάλῳ κατεκυμαινομένην, καὶ κλύδωνι ἠνιώμενην, ἔχαιρον, ἐδεδίειν, ἐθάῤῥουν, ὅλος ἤμην ἡδονῆς καὶ φόβου μεστός. τὸ γὰρ ἐπιτυχεῖν σφόδρα μου κατέσειε τὴν ψυχήν. τὸ δ᾽ ἀποτυχεῖν καὶ λίαν κατέσειεν. Quem locum Clariſſimus Gaulminus, ſtupendi vir ingenii ac doctri-

doctrinæ, eleganter ita vertit, in nuperâ ſuâ Euſtathii editione: *His dictis lectulo me commiſi multiplici curarum ſalo anxius: ut enim tempeſtate navis agitatur, ſic diverſæ mentis variis iactabar diſcurſibus; modò Triſtitiâ, Gaudio, Metu, inquies, & modò Voluptate ac Timore plenus.* Sequitur:

HANC NEQVE MOLEM, NEQVE PYRAMIDEM, NEC SEPELCHRVM, SED OMNIA.] Cùm antè in univerſum de variis *Amantium* caſibus locutus ſit auctor, hîc etiã varias tumulorum & Epitaphiorum ſpecies complectitur. Alii enim ut ingentem in defunctos amores ſuos affectum teſtarentur, immenſas ſepulchrorum *moles* exſtruxerunt, ut *Mauſolæum* Artemiſia, quæ & ipſamet hauſtis mariti ſui cineribus in vivum ejus ſepulchrum conceſſit. Aliis PYRAMIDES erectæ ſunt, ut Rhodopidi meretriculæ, cujus Pyramis majori miraculo famaque fuit quàm cæteræ regum Ægyptiorum. Denique auctor eſt Diodorus apud Ægyptios vetuſtiſſima & magnificentiſſima fuiſſe ſepulchra, in quibus Iovis pellices vulgò conditæ dicebantur.

SCIT ET NESCIT CVI POSVERIT.] Acuta eſt concluſio hujus Epitaphii. Nam quod ait *ſcire* ſe & *neſcire cui poſuerit*; SCIT quidem ſe AMORI poſuiſſe, ſed cùm quid ſit *Amor*, ignoret, quod jam ante profeſſus eſt, dum tot ejus nomina & formas recenſet, fit ut pariter & *ſciat* & *neſciat cui poſuerit*.

Et hactenus quidem rem ipſam excuſſimus.

Supe-

Supereſt ut modò inquiramus cur ÆL. LÆLIÆ CRISPIS nomen *Amoris* Epitaphio auctor præſcripſerit. Imprimis verò neminem turbet quod Fœminei generis nomina illi indiderit, quandoquidem mox utrumque ſexum illi tribuat. Ne autem multum de nominibus illis argutemur, exiſtimo auctorem hîc diverſa nomina vulgò obvia ac Romanis uſitata uſurpaſſe: nam quemadmodum diverſas formarum differentias, quæ *Amori* conveniunt, recenſuit, ita etiam diverſa nomina illi attribuit, quaſi dicat *Amorem* eſſe & in *Ælia*, & in *Lælia*, & in *Criſpi*. Solent autem à Poëtis nomina hæc fœminis ac meretriculis vulgò tribui. Hinc Martial. lib. I. Epig. XIX.

Si memini, fuerant tibi quatuor, ÆLIA, *dentes*,
Exſpuit una duos tuſſis & una duos, &c.

De notione verò hujus nominis ita Feſtus: ÆLIA GENS *appellatur quæ ex multis gentibus conficitur.*

LÆLIÆ verò nomen etiam promiſcuè idem Martialis paſſim uſurpat, ut lib. V. Epig. LXXV.

Quæ legis cauſa nupſit tibi LÆLIA, *Quincte*,
Vxorem potes hanc dicere legitimam

Et lib. X. Epigr. LVIII.

Tu licet ediſcas totam referaſque Corinthum,
Non tamen omnino LÆLIA, *Lais eris.*

Et lib. XIII. Epigr. XXII.

Dentibus atq; comis, nec te pudet, uteris emptis:
Quid facies oculo, LÆLIE? *non emitur.*

CRISPIS] Nomen hoc Patronymice hic poſitum

ſitum à *Criſpo* deductum. Talia ſunt *Perſis*, *Colchis*, &c. Solet vero *Criſpitudo capillorum* Amori tribui. Vnde Moſchus εὐπλόκαμον illum vocat, Idyll. de *Amore fugitivo* :

Ἔστι δ᾽ ὁ παῖς περίσαμος, ἐν εἴκοσι πᾶσι μάθοις νιν
Χρῶτα μὲν οὐ λευκὸς, πυρὶ δ᾽ εἴκελος. ὄμματα δ᾽ αὐτοῦ
Δριμύλα καὶ φλογόεντα. κακαὶ φρένες, ἁδὺ λάλημα.
Οὐ γὰρ ἴσον νοέει καὶ φθέγγεται. ὡς μέλι φωνά·
Ἢν δὲ χολᾷ, νόος ἐστὶν ἀνάμερος, ἠπεροπευτάς.
Οὐδὲν ἀληθεύων. δόλιον βρέφος, ἄγρια παίσδει.
Εὐπλόκαμον τὸ κάρανον ἔχει, δ᾽ ἰταμὸν τὸ πρόσωπον.
Μικκύλα μὲν τήνῳ τὰ χερύδρια, μακρὰ δὲ βάλλει. &c.

Quæ eleganter ita vertit Politiamus :

Inſignis puer eſt, ac totam agnoſce figuram:
Corpore non niveus, verum ignem imitatur : ocelli
Acres, flammeoli: mala mens, ſuaviſſima verba.
Quod loquitur non ſentit idem, vox mellea; ſed cum
Ira inflammatur, tum mens illi effera, fallax
Fraudator, mendax, ludit crudele puellus.
CRISPVLVS *eſt illi vertex, facieſque proterva,*
Exiguaq; manus; procul autem ſpicula torquet.

Quin, homines delicatuli ac molles, Amoribus dediti, *criſpo* capillitio eſſe ferè omnes ſolent. Hinc Martialis lib. v. Epigram. LXI.

CRISPVLVS *iſte quis eſt, uxori ſemper adhæret*
Qui, Mariane, tuæ? CRISPVLUS *iſte quis eſt?*
Nil mihi reſpondes? Vxoris res agit, inquis,
Iſte meæ; ſane certus & aſper homo eſt;
Procuratorem vultu qui præferat ipſo:

Acrior hoc Chius non erat Aufidius.
Res uxoris agit? res nullas CRISPVLVS *iſte,*
Res non uxoris, res agit ille tuas.

Solent & CRISPA & CRISPILLA vulgò apud Poëtas eſſe ſcortorum nomina. Hinc apud Auſonium lib. I. exſtat Epigramma ſubſcriptum picturę *Criſpæ* mulieris impudicæ. Et ibidem Epigram. LXX. ad *Criſpam.*

Deformem quidam te dicunt CRISPE: *at ego iſtud*
Neſcio. mî pulchra es. iudice me ſatis eſt.
Quin etiam cupio, iunctus quia zelus Amori eſt,
Vt videare aliis fœda, decora mihi.

Et hæc de nomine (ut opinor) ſatis. Litteras autem illas binas ſingularias D.M. ex cõmuni Epitaphiorum more, quo DIIS MANIBUS conſecrabantur, adjecta eſſe, notior res, quàm ut admoneri debeat.

Ita ego de hoc Ænigmate ſentio: utrum autem Delius mihi faverit, Senatum litteratorum judicem capio.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

LVGDVNI-BATAVORVM

Typis Georgii Abrahami vander Marſe.

cIↄ Iↄ cXXXVIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

98
87 st
f 3:16-

3:2:-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 29